

આન્તવાળી

શ્રેણી - ૬

પ્રકાશક : શ્રી અજિત સી. પટેલ
દાદા ભગવાન આરાધના ટ્રસ્ટ
દાદા દર્શનન, ૫, મમતાપાર્ક સોસાયટી,
નવગુજરાત કોલેજ પાછળ, ઉસ્માનપુરા,
અમદાવાદ-૩૮૦૦૧૪, ગુજરાત.
ફોન : (૦૭૯) ૩૮૮૩૦૧૦૦

© All Rights reserved - Deepakbhai Desai
Trimandir, Simandhar City, Ahmedabad-Kalol Highway,
Adalaj, Dist.-Gandhinagar-382421, Gujarat, India.
No part of this book may be used or reproduced in any manner
whatsoever without written permission from the holder of the copyrights.

પ્રથમ આવૃત્તિ : ૫,૦૦૦ જાન્યુઆરી, ૧૯૯૬
રીપ્રિન્ટ : ૧૨,૦૦૦ ઓક્ટોબર ૨૦૦૬ થી નવેમ્બર ૨૦૧૪
નવી રીપ્રિન્ટ : ૩,૦૦૦ એપ્રિલ, ૨૦૧૬

ભાવ મૂલ્ય : 'પરમ વિનય' અને
'હું કંઈ જ જાણતો નથી', એ ભાવ !

દ્રવ્ય મૂલ્ય : ૧૨૦ રૂપિયા

મુદ્રક : અંબા ઓફસેટ
B-99, ઈલેક્ટ્રોનીક્સ GIDC,
ક-૬ રોડ, સેક્ટર-૨૫,
ગાંધીનગર-૩૮૨૦૪૪.
ફોન : (૦૭૯) ૩૮૮૩૦૩૪૧

ત्रिमંત्र

नमो अरिहंताणं
 नमो सिद्धाणं
 नमो आयस्तिथाणं
 नमो उवधागथाणं
 नमो लोधो शब्दसाहृणं
 ओसो पंच नमुक्तारो;
 शब्द पावप्पाणासारो
 मंगलाणं च शव्येसिं;
 पठमं हृष्ट मंगलं १
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय २
 ॐ नमः शिवाय ३
 श्व शश्यिदानंद

‘દાદા ભગવાન’ કોણ ?

જૂન ૧૯૫૮ની એ સમી સાંજનો છઅએક વાગ્યાનો સમય, લીડમાં ધમધમતાં સુરતનાં સ્ટેશન પર બેઠેલા એ.એમ.પટેલ રૂપી દેહમંદિરમાં ‘દાદા ભગવાન’ સંપૂર્ણપણે પ્રગટ થયા અને કુદરતે સર્જરૂ અધ્યાત્મનું અદ્ભુત આશ્રય ! એક કલાકમાં વિશ્વર્દ્ધન લાધું ! ‘આપણે કોણ ? ભગવાન કોણ ? જગત કોણ ચલાવે છે ? કર્મ શું ? મુક્તિ શું ? ’ ઈ. જગતનાં તમામ આધ્યાત્મિક પ્રશ્નોનાં સંપૂર્ણ ફોડ પડ્યા !

એમને પ્રાપ્તિ થઈ તે જ રીતે માત્ર બે જ કલાકમાં, અન્યને પણ પ્રાપ્તિ કરાવી આપતાં, એમના અદ્ભુત જ્ઞાનપ્રયોગથી ! એને અકમ માર્ગ કહ્યો. કમ એટલે પગથિયે પગથિયે, ક્રમે ક્રમે ઊચે ચઢવાનું ! અકમ એટલે કમ વિનાનો, લિફ્ટ માર્ગ ! શોર્ટકટ !!

તેઓશ્રી સ્વયં પ્રત્યેકને ‘દાદા ભગવાન કોણ ?’નો ફોડ પાડતા કહેતાં કે, “આ દેખાય છે તે ‘દાદા ભગવાન’ ન્હોય, અમે તો જ્ઞાની પૂરુષ છીએ અને મહીં પ્રગટ થયેલા છે તે દાદા ભગવાન છે, જે ચૌદ લોકના નાથ છે, એ તમારામાંય છે, બધામાંય છે. તમારામાં અવ્યક્તતૃપે રહેલા છે ને ‘અહીં’ સંપૂર્ણપણે વ્યક્ત થયેલા છે ! હું પોતે ભગવાન નથી. મારી અંદર પ્રગટ થયેલા દાદા ભગવાનને હું પણ નમસ્કાર કરું છું.”

આત્મજ્ઞાન પ્રાપ્તિની પત્ર્યક્ષ લિંક

પરમ પૂજ્ય દાદા ભગવાન (દાદાશ્રી) ગામેગામ-દેશવિદેશ પરિભ્રમણ કરીને મુમુક્ષુ જીવોને સત્સંગ તથા આત્મજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ કરાવતાં હતાં. દાદાશ્રીએ પોતાની હ્યાતીમાં જ પૂજ્ય ડૉ. નીરુભાઈ અમીન (નીરુમા)ને આત્મજ્ઞાન પ્રાપ્તિ કરાવવાની જ્ઞાનસિદ્ધિ આપેલ. દાદાશ્રીના દેહવિલય બાદ નીરુમા તે જ રીતે મુમુક્ષુ જીવોને સત્સંગ તથા આત્મજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ નિમિત્ત ભાવે કરાવતા હતા. પૂજ્ય દીપકભાઈ દેસાઈને દાદાશ્રીએ સત્સંગ કરવા માટે સિદ્ધિ આપેલ. નીરુમાની હાજરીમાં તેમના આશીર્વાદથી પૂજ્ય દીપકભાઈ દેશ-વિદેશોમાં ઘણાં ગામો-શહેરોમાં જઈને આત્મજ્ઞાન કરાવી રહ્યા હતા. જે નીરુમાના દેહવિલય બાદ ચાલુ રહેશે. આ આત્મજ્ઞાન મેળવ્યા બાદ હજારો મુમુક્ષુઓ સંસારમાં રહીને પોતાની જવાબદારીઓ પૂરી કરતાં પણ મુક્તદશામાં રહી આત્મરમણાતા અનુભવે છે.

દાદા ભગવાન પ્રરૂપિત

આત્મવાણી

શ્રેણી - ૬

સમર્પણ

અનાદિ કાળથી
આત્મસુખની ખોજમાં ખોવાયેલાં
અતૃપ્તિની લહાયમાં આ કળિકાળમાં પણ
દિગ્મૂહ બની તપ્તહૃદયે રજીતાં
મુક્તિગામી જીવોને
પરમ રાહે પુગાડવાં, દિનરાત ઝૂમતાં,
કાર્યાલયમૂર્તિ શ્રી ‘દાદા ભગવાન’નાં
વિશ્વકર્માણક યજીમાં
પરમત્રાણીય ભાવે
સમર્પિત.

સંપાદકીય

આપવાણી-શ્રેષ્ઠી હ, એ એક આગવી પ્રતિભા ધરાવનારી છે. એક બાજુ વ્યવહારના પળપળના ‘પ્રોબ્લેમ્સ’ અને બીજી બાજુ સ્વ-મથામણથી જીજુમી રહેલો એકલોઅટૂલો પોતે. આ બન્નેની રસાકસીમાં દિનરાત ખડા થતા સંઘર્ષનું સોલ્યુશન પોતાને ક્યાંથી થાય ? કોણ કરાવે એ ? એ સંઘર્ષ જ મહીં કીરી ખાતો રહે છે, ને ગાડી યાર્ડમાં જ ફર્યા કરે છે !

જે જે પોતાનાં જીવનનાં સંઘર્ષનું સરવૈયું લઈને દાદાશ્રી પાસે આવે છે, તેને દાદાશ્રી એવી કરી દેખાડી હે છે કે જેનાથી પેલો સંઘર્ષમાંથી સંધીને પામે છે !

જ્ઞાન એ તો શબ્દથી, સત્તસંગથી કે સેવાથી જેમ છે તેમ પમાય તેવું નથી, એ તો જ્ઞાનીના અંતર આશયને સમજવાની દાખિલા ખીલવાણીના સહારે સધાય છે, જે હર કોઈની આગવી અભિવ્યક્તિ અનુભૂતિ અનુભૂતિ છે.

આ વીતરાગ પુરુષને જેમ છે તેમ ઓળખવો છે. એ કઈ રીતે વળે તેમ છે ? આજ સુધી એવી કોઈ દાખિલા, એવું કોઈ માપદંડ જ મળ્યો નહોતો કે જેનાથી એને માપી શકાય. એ દાખિલા તો પૂર્વભવની કમાણીરૂપ, આત્માના અનંતમાંના એકાદ આવરણને ઠેઠ સુધી ખસેરીને, અંતરસૂજના નિર્મળ કિરણો કરીને પમાય કે જેનાથી જ્ઞાનીની પારદર્શકતા પામી જવાય ! એ નિર્મળ દાખિલા શું આપણી પાસે છે ? દાખિલા નિર્મળ કેમ કરીને થાય ? આજ દિન સુધી ભવોભવથી ભાવનાઓ ભાવેલી હોય કે, ‘વીતરાગ દરશાને પમાણાર જ્ઞાનીપુરુષને જ પ્રાપ્ત કરી છુટવા છે. એ સિવાય અન્ય કોઈ ચીજનું કામીપણું હવે નથી.’ અને ત્યારે જ જ્ઞાનીના અંગુલિનિર્દ્દશે જ્ઞાન-બીજનો ચંદ્રમા એની દાખિલામાં ખીલે !

જ્યાં પુરુષ નથી કે પાપ નથી, જ્યાં પવિત્રતા નથી કે અપવિત્રતા નથી, જ્યાં કોઈ દુષ્ટ જ નથી, જ્યાં આત્મા સંપૂર્ણ શુદ્ધ સ્વરૂપે પ્રકાશયો છે. એ જ્ઞાનીને કોઈ વિશેષજ્ઞ આપતાં પોતાની જાતને જ ગુનેગાર લેખાય છે ! નિર્વિશેષપદને પામેલાને વિશેષજ્ઞથી નવાજવા એટલે સૂર્યના પ્રકાશને મીણબતી અલંકૃત કરે એના જેવું છે ને છતાંય મનમાં અહમૂ પોષીએ કે જ્ઞાનીને મેં કેવા આલેખ્યા !!! આને શું કહેવું ? શું કરવું ?

જ્ઞાનીની પ્રત્યેક વાત મૌલિક હોય. તેમની વાણીમાં ક્યાંય શાખાની છાંટ નથી, અન્ય ઉપદેશકોની છાયા માત્ર નથી કે નથી કોઈ અવતારી પુરુષની ભાષા ! એમનાં દ્રાષ્ટાંતો-સીમીલીઝ પણ આગવાં છે. અરે, તેમની સહજ સ્ક્રૂટિં-રમૂજમાં પણ સચોટ માર્મિકતા ને મૌલિકતા જોવા મળે છે. અહીં તો પ્રત્યેકને પોતાની જ ભાષામાં પોતે પોતાનો ગુંચવાડો કાઢી રહ્યો છે, એવો નિવ્યળ નીવળ અનુભવ થાય છે !

અનુભવ જ્ઞાન તો જ્ઞાનીના હૃદયમાં સમાયેલું છે. તે જ્ઞાન મેળવવા તૃપ્તાતૂરે જ્ઞાનીના હૃદયકૂપમાં પોતાનો સમર્પણતારૂપ ઘડો ડૂબાડે, તો જ એ પરમતૃપ્તિને પામે !

જ્ઞાનીની જ્ઞાનવાણી, એમના અનુભવમાં આવતાં કથન તેમજ પોતાની ભૂલોની સામેથી હૃદયસાત્ત્વ થતી ચાવીઓ કે જે કોઈને જરૂર તેમ નથી. એમની શિશુસહજ નિખાલસતા ને નિર્દ્દીષતા સ્વયં ડોક્ઝિયા કરી, તેમને જ્ઞાની તરીકે ખુલ્લા પાડે છે !

જ્ઞાનીનાં એક-એક વેણ અંતરની અગાશીમાં થૈ થૈ કરી મૂકે છે !

જે જે જ્ઞાની પાસે પોતાની અંતરવ્યથા લઈને ગયો, તેને જ્ઞાની તેની વ્યથા જેમ છે તેમ, તે જ ક્ષણે વાંચી એવી સહજ રીતે શમાવી દે છે કે પ્રશ્નકર્તાને પલમાં જ થઈ જાય કે ઓહોઓ ! બસ આટલી જ દસ્તિબેદ હતી મારી ? આમ બહાર જોવાને બદલે ૧૮૦° દસ્તિને ફેરવી હોત તો ક્યારનોય ઉકેલ આવી ગયો હોત ! પણ ૧૮૦° તો શું એક ડીગ્રીય પોતે પોતાથી કેમ ફરે ? એ તો સર્વદર્શી જ્ઞાનીનું જ કામ.

આત્મવિજ્ઞાન જ્યાં સંપૂર્ણપણે પ્રગટ થયું છે, જ્યાં આપણી અનંતકાળની ‘આત્મખોજ’ વિરામ પામે તેમ છે, ત્યાં એ તક ચૂકી પાછા અનંતી ભટકામણ ભોગવાય, એ તો કંઈ પોખાતું હશે ?

આત્મવિજ્ઞાન જ નહીં, પણ પ્રકૃતિનું સાયન્સ પણ જ્યાં સાથે સાથે પ્રગટ થયું છે કે ક્યાંય બન્યું નથી, તે અહીં અનુભવમાં આવે છે. તો ત્યાં તેનો પૂરેપૂરો લાભ ઉઠાવી, પુરુષ અને પ્રકૃતિનું એકેકટ બેદાંકન કરી, પ્રકૃતિની જાળમાંથી કેમ ના છૂટી જઈએ ? આ પ્રાકૃત ભીસમાં ક્યાં

સુધી ભીડાતા રહેવું ? પ્રકૃતિની પાર જવાનું વિજ્ઞાન હાથવેંત જ છે, તો પછી પોતાની પ્રકૃતિનો ચિત્તાર જ્ઞાની પાસે કેમ ના મૂકાય ? જેને છૂટવું જ છે, તેને પ્રકૃતિની વિકૃતિનું રક્ષણ શાને ?

જ્ઞાની પૂરેપૂરા ઓળખાય ક્યારે ?

જ્યારે જ્ઞાનીનું ‘જ્ઞાન’ જેમ છે તેમ, પૂરેપૂરું સમજાય ત્યારે ! ત્યારે તો કદાચ ઓળખનારો પોતે જ તે રૂપ થઈ ગયેલો હશે !

આવા જ્ઞાનના ધર્તી જ્ઞાનીને જગત સમજે, પામે ને અહોભાવમાં રાચે, તો સંસારનું સ્વરૂપ સમજાય ને તેમાં અસંગતતા અનુભવે.

વીતરાગોની વાણીની વિશાળતાને કાગળની સીમામાં સીમિત કરતાં નીપજેલી ક્ષતિઓ તે સંકલનાની જ છે, જે અર્થે ક્ષમા પ્રાર્થના.

- ડૉ. નીરુભેન અમીન

ઉપોદ્ઘાત

કુદરત શું કહે છે કે તને હું જે જે આપું છું, તે તારી જ બુદ્ધિના આશય મુજબનું છે. પછી એમાં તું હાય કકળાટ શાને કરે છે ? જે મળ્યું તે સુખેથી ભોગવને ! બુદ્ધિના આશયમાં ‘ગમ્મે તેવું બૈરું હશે તો ચાલશે, પણ બૈરા વિના નહીં ચાલે.’ એવું હોય તો તેને ગમ્મે તેવું જ બૈરું ભેગું થાય. પછી આજે પારકું બૈરું જુએ ને પોતાને અધૂરું લાગે પડા સંતોષ તો પોતાનાં ઘરનાંથી જ થાય. એમાં તું ગમે તેવા ધમપણાડા કરીશ તો તારું કંઈ જ વળવાનું નથી. માટે સમજ જાને ! સમભાવે નિકાલ કરી નાખ ને ! કકળાટ કરવાથી તે નવી પ્રતિષ્ઠા થયા કરવાની ને તેથી સંસાર ક્યારેય વિરામ નહીં પામે. આ સંસારની રજણપાઠથી હાર્યો-થાક્યો. છેવટે એક જ નક્કી થાય કે હવે કંઈક છૂટકારો થાય તો સારું, ત્યારે તેને જ્ઞાની પુરુષ અવશ્ય મળે જ, જેમની કૃપાથી પોતાના સ્વરૂપનું ભાન થાય, પોતાનું આત્મસુખ ચાખવા મળે. પછી તો એની દસ્તિ જ બદલાઈ જાય છે. પછી તે નિજઘર છોડી બહાર ડાફોળિયાં મારતી નથી. પરિણામે નવી પ્રતિષ્ઠા ઊભી થતી નથી.

કોઈને ટૈડકાવીએ ને પછી મનમાં એવા ભાવ થાય કે આમ કર્યા વગર પાંસરો ના થાય તો ‘ટૈડકાવવો છે’ એવા કોડવર્ડથી વાણીનું ચાર્જિંગ એવું થાય. તેને બદલે મનમાં એવો ભાવ થાય કે ટૈડકાવવું એ ખોટું કહેવાય. આમ ના હોવું જોઈએ, તો ‘ટૈડકાવવો છે’નો કોડવર્ડ નાનો થાય ને એવું ચાર્જ થાય. અને ‘મારી વાણી ક્યારે સુધરશે ?’ એવા સતત ભાવ થયા કરે તો તેનો કોડવર્ડ બદલાય. અને ‘મારી વાણીથી આ જગતના કોઈ પણ જીવને કિંચિત્તમાત્ર દુઃખ ન હો.’ એવી ભાવનાથી જે કોડવર્ડ ઊભા થાય છે, તેમાં તીર્થકરોની દેશનાની વાણીનું ચાર્જિંગ થાય છે !

આ કાળમાં વાણીના ઘાથી જ લોકો દિનરાત પીડાય છે. ત્યાં લાકડીના ઘા નથી થતા, સામો વાગબાણ વીજે ત્યારે ‘વાણી પર છે ને પરાધીન છે’ એ જ્ઞાનીનું આપેલું જ્ઞાન હાજર થતો જ, ત્યાં પછી શું ઘા વાગતા હશે ? પોતાથી સામાને વાગે તેવી વાણી બોલે ત્યાં પ્રતિકમણ જ, પોતાનું તેમ જ પરિણામે સામાનું, સર્વ રીતે સોલ્યુશન લાવે તેમ છે.

આ જગતમાં દરેક વાતને પોઝિટિવ લેવાની છે. નેગેટિવ તરફ વધ્યા કે પોતે અવળો ચાલશે ને સામાનેય અવળો ચલાવશે.

વ્યવહાર એ કોયડાઓનું સંગ્રહસ્થાન છે. એક પતે ને બીજો કોયડો મોહું ફરીને ઉભો જ હોય. પોતાની જાતને જાણે ત્યાં જગત વિરામ પામે. પારકાની પંચાત માટે જગત નથી. પોતાની ‘સેફ્સાઈડ’ કરી લેવા માટે આ જગત છે !

જ્યાં સુધી પોતાને એવી બિલીફ પડેલી છે કે ‘મારાથી સામાને દુઃખ થાય છે.’ ત્યાં સુધી સામાને એ સ્પંદનનાં પરિણામ સ્વરૂપ દુઃખ થવાનું જ. અને આમ જે દેખાય છે, તે પોતાના જ સેન્સિટિવનેસનાં ગુણથી છે. એ એક પ્રકારનો અહંકાર જ છે. એ અહંકાર રહે ત્યાં સુધી સામાને દુઃખનાં પરિણામ થવાનાં જ. એ અહંકાર જ્યારે વિલય પામે, ત્યારે કોઈનેય પોતાથી દુઃખ પરિણામ ઉભાં થાય જ નહીં. આપણે ચોખ્ખા થયા તો જગત ચોખ્ખું જ છે.

જ્ઞાની જે માર્ગ અસર મુક્ત થયા તે જ તેમણે જોયેલો, જાણેલો ને અનુભવેલો. આ માર્ગ આપણાને જગતથી છૂટવા માટે કહી દે છે.

આવી પડેલી વેદનાથી મુક્ત થવા બીજા રંજિત કરનારા પર્યાયનો સહારો લઈ જગત દુઃખમુક્ત થવા ફરે છે ને નવું જોખમ વહોરે છે. જ્ઞાનીઓ આમ આત્મવીર્યને વટાવી ના જાય. એ તો ‘સમભાવે નિકાલ’ કરે.

‘જ્ઞાનીપુરુષ’ને કોઈ ગમે તેટલી ગાળ ભાડે તોય જ્ઞાની તેને કહે, ‘કશો વાંધો નહીં બા, તું તારે અહીં આવતો રહેજે. એક દા’ડો તારો ઉકેલ આવશે.’ આ તે કેવી ગજબની કરુણા ને સમતા !!

આ જગત એક ક્ષણવાર પણ અન્યાયને પામ્યું નથી. જગતની કોર્ટો અન્યાયને પામે ! ફાંસીએ ચઢાવે તેય ન્યાય છે ને નિર્દ્દીષ છોડી દે તેય ન્યાય છે. માટે ક્યાંય શંકા કરવા જેવું જગત નથી. આ જગતમાં એવો કોઈ જન્મ્યો જ નથી કે જે તમારું નામ દે ને નામ દેનારો હશે ત્યાં લાખો ઉપાયે પણ કશું વળનાર નથી. માટે બીજે બધે પૂણો મૂકીને આત્મા ભણી જાવ.

ક્યા જ્ઞાનના આધારે કોઈના પર શંકા કરાય ? આ આંખે દેખેલુંય શું ખોટું નથી ઠરતું ? શંકાનું ક્યારેય સમાધાન હોય નહીં ! સાચી વાતનું સમાધાન હોય !! જ્યાં શંકા નથી રાખતો, ત્યાં શંકા હોય છે. ને જ્યાં વિશ્વાસ રાખે છે ત્યાં જ શંકા હોય છે. જ્યાં શંકા છે ત્યાં કશું જ નથી હોતું. રૂમમાં સાપ પેડો એ દેખ્યાનું જ્ઞાન થયું, જ્યાં સુધી એ નીકળી ગયાનું જ્ઞાન ના થાય ત્યાં સુધી શંકા જાય નહીં. નહીં તો જ્ઞાનીપુરુષના વિજ્ઞાનના અવલંબનની એ નિઃશંક થાય.

કંઈ પણ યાદ આવે છે, તેની આપણી પર ફરિયાદ છે. તેથી ત્યાં તો પ્રતિકમણ કર કર કરીને ચોખું કરવું પડે.

આપણે બીજાને દુઃખ દીધું ને એ અહીં દુઃખમાં ટળવળો ને આપણે મોક્ષે જઈએ, એ બને ખરું ? પોતે દુઃખી હોય તે જ બીજાને દુઃખ હે. દુખિયો મોક્ષે જાય ? માટે ઉઠો, જાગો ને નક્કી કરો કે ‘આજથી આ જગતમાં કોઈ પણ જીવને કિચિત્ત માત્ર દુઃખ દેવું નથી.’ પછી મોક્ષ તમારી સામે આવતો દેખાશે. સામો દુઃખ હે તે આપણે જોવાનું નથી. એને બધી જ છૂટ છે. એની સ્વતંત્રતા આપણાથી કેમ છીનવાય ?

એક બાજુ વિશ્વકોર્ટમાંથી નિર્દ્દીષ છૂટકારો જોઈએ છે ને બીજી બાજુ ‘આણે મને આમ કેમ કર્યું ? કેમ કહ્યું ?’ એમ દાવા માંડ્યા કરવા છે, તો કેમ છૂટાય ? અને ભૂલેચૂકે જો દાવો મંડાઈ જાય તો તે પાછો જેંચી લેવો, પ્રતિકમણ કરીને જ સ્તોને !!

વહુ જોડેનો વ્યવહાર, એની મહીં પરમાત્મા જોઈને પૂરો કરવાનો છે, નહીં કે બાવા થઈ જવાનું છે. વ્યવહાર વ્યવહારમાં વર્તે છે, તેમાં શુદ્ધ સ્વરૂપ જોવાય એ જ શુદ્ધ ઉપયોગ છે.

આપણાથી થતા અસંખ્ય દોષો, શું જ્ઞાનીની દાઢિમાં ના આવે ? આવે તો ખરા જ, પણ તેમનો ઉપયોગ શુદ્ધતા તરફ હોય. તેથી જ્ઞાનીને રાગ-દ્વેષનાં પરિણામ ઉત્પન્ન જ ના થાય.

આપણાં પરિણામ બદલાય છે, માટે જ સામાનાં પરિણામ બગડે છે. જ્ઞાનીનાં પરિણામ કોઈ સંયોગોમાં બદલાય નહીં.

સામાને સુધારવો હોય તો સામો ગમે તેટલું દુઃખ હે, તોય તેના માટે એક પણ અવળો વિચાર ના આવે તો તે સુધરે જ. આ જ એક સુધરવાનો ને પરિણામે સામો સુધરે એવો રસ્તો છે !

સામાને ‘આ તારી ભૂલ છે’ એમ મોઢે કહીએ, તો એ ‘એક્સેપ્ટ’ નહીં કરે. ઉલટું ભૂલને ઢાંકશે. એને કહીએ ‘તું આમ કરજે.’ ત્યારે એ જુદું જ કરે. એનાં કરતાં એને જો એમ કહ્યું હોય કે ‘આવું કરવાથી તને શો ફાયદો થશે ?’ એટલે એ સામેથી કરવાનું છોડી હે.

ઠાઠીમાં સથવારો કોણ હે ? વહેતાં પાણીમાં ક્યા પરપોટાને પકડી રખાય ? કોણ કોને સાથ હે ?

પોતાને ભાન નથી કે જેને માટે સંવર્ધણ થાય છે, તે વસ્તુ પોતાની છે કે પારકી ? આ બધું હું કરું છું કે કોઈ મને કરાવે છે ? દેહના ભોગે પણ સંવર્ધ થવો જ ના જોઈએ ! મહીં ભાવ બગડે, અભાવ થાય કે સહેજ આંખેય ઊંચી થાય, તે જ સંવર્ધની શરૂઆત છે. પોતાને બીજો અથડાય પણ પોતે કોઈનેય ના અથડાય, તો એવા ઘર્ષણ થવાના સંયોગોમાં ઘર્ષણ થતું અટકે ને વધારામાં ‘કોમનસેન્સ’ પ્રગટ થઈ જાય, નહીં તો અજગૃતિથી એ જ ઘર્ષણમાં અનંત આત્મશક્તિઓ આવરાય. સંસારમાંય ‘સેફટી’ જોઈએ છે ને મોક્ષનો માર્ગ પૂરો કરવો છે, તે ઘર્ષણને ‘સ્કોપ’ કેમ આપે?

જે જ્ઞાને કરીને જ્ઞાનીઓ જગતજીત થયા છે, તે જ્ઞાન કો’ક ફેરો સાંભળ્યું હોય તો કામ લાગે. અંતે જગતજીત જ થવાનું છે ને !

જગતમાં આપણે બધાને ગમીશું તો જ કામ લાગશે. જગતને આપણે ગમ્યા નહીં, તો તે કોની ભૂલ ? આપણી સાથે સામાને મતભેદ થાય તો તે પોતાની જ ભૂલ છે. જ્ઞાની તો ત્યાં બુદ્ધિકળા ને જ્ઞાનકળાએ કરીને મતભેદ પડતાં પહેલાં જ ટાળે.

‘મારું સ્વરૂપ શુદ્ધાત્મા છે’ એવું ભાન થયા પછી ‘અનુકૂળ-પ્રતિકૂળ’નાં દ્રંદ રહેતાં નથી. જ્યાં સુધી વિનાશી સ્વરૂપમાં વાસો હતો ત્યાં સુધી ‘અનુકૂળ-પ્રતિકૂળ’ રહે, જે નર્યો સંસાર જ છે. ‘મીઠું’ જ્યાં સુધી ‘મીઠું’ લાગે છે, ત્યાં સુધી જ ‘કડવું’ ‘કડવું’ લાગે છે. ‘મીઠું’ ના વેદે તો ‘કડવા’માં વેદવાપણું રહેતું નથી. ‘મીઠામાં’માં જાણપણું રહે તો ‘કડવા’માં જાણપણું સહેજે રહે, આ તો પહેલાંની ‘મીઠું’ ભોગવવાની ટેવો પડેલી, તેથી ‘કડવું’ કાળજું કોરી ખાય.

અનુકૂળમાં ઉભા થતા કષાયો ઠંડકવાળા હોય, મીઠા હોય. તે રાગ કષાય-લોભ ને કપટવાળા કષાય છે, તેની ગાંઢ તૂં નહીં. એ કષાયો રસ ગારવતામાં ડૂબાડે અને અનંત અવતાર ભટકાવી મારે.

દાન કરે તેને લોક વાહવાહનું જમણ જમાડ્યા વગર છોડવાનાં જ નથી. વાહવાહની ભૂખવાળો તો લોકોના ફેંકેલા વાહવાહના ટુકડા ધૂળમાંથી વીણી વીણીનેય ખાઈ જાય. જ્યારે જ્ઞાનીઓ બત્રીસ જાતનું જમણ પીરસે તોય તેને ‘સ્વીકારે’ નહીં, પછી રોગ પેસવાનો ભો જ ક્યાં રહ્યો ?

કંઈ પણ કામ કરીએ તેમાં કામની કિંમત નથી. પણ તેની પાછળ રાગ-દ્વેષ થાય તો તેનાથી આવતો ભવ ઉભો થાય ને રાગ-દ્વેષ ના થાય તો આવતા ભવની જવાબદારી રહેતી નથી.

જ્યારે અન્યનો એક પણ દોષ નહીં દેખાય ને પોતાના એકેએક દોષ દેખાશે ત્યારે છૂટાશે. ‘પોતાના દોષે કરીને હું બંધાયેલો છું’ એવી દસ્તિ થશે, ત્યારે સામાના દોષ દેખાતા બંધ થશે. માટે માત્ર દસ્તિ ફેર જ કરી લેવાની છે. દરેક પોતપોતાનાં કર્મધીન ભટકે છે, તેમાં તેનો શું દોષ? વ્યવહાર એમ નથી કહેતો કે સામાના દોષ જોવા! વ્યવહારમાં તો ‘જ્ઞાનીપુરુષ’ પણ રહે જ છે ને! છતાં તે જગતને નિર્દ્દાષ જ નિહાળે છે ને!!!

ચોર ચોરી કરે તે તેના કર્મના ઉદ્યથી કરે છે. તેમાં તેને ચોર કહેવાનો, આપણને શો અધિકાર? ચોરમાં પરમાત્મા જુઓ તો ચોર ગુનેગાર નહીં દેખાય. ભગવાન મહાવીરે આખા જગતને નિર્દ્દાષ જોયું! તે શું આ દસ્તિના આધારે જ તો નહીં?

ભયંકર અપમાનના ઉદ્યમાં અંતઃકરણ તપીને લાલચોળ થાય, ત્યારે એ તપને ઠેઠ સુધી તન્મયાકાર થયા સિવાય સમતાપૂર્વક ‘જોયા’ કરે તો એ તપ મોક્ષે લઈ જાય!

તપ તો તેનું નામ કે જેની કોઈને ગંધેય ના આવે. આપણા તપને બીજા જાણી જાય, બીજા આશ્ચર્યસન આપે ને આપણો તે સ્વીકારીએ તો, એ તપમાંથી ‘કમીશન’ બીજા ખર્દ જાય.

બાધ્ય સંયોગોની અસર અંતઃકરણમાં પ્રથમ બુદ્ધિને થાય છે. બુદ્ધિમાંથી પછી મનને તે પહોંચે છે. બુદ્ધિ જો વચ્ચે સ્વીકારનારી ના રહે એટલે પછી મન પણ પકડે નહીં. પણ બુદ્ધિ જીલે એટલે મન પકડે ને પછી મન કૂદાકૂદ કરી મૂકે.

બુદ્ધિની ઉપોડખલ બંધ શી રીતે થાય? બુદ્ધિના બખેડા સાંભળવાના બંધ કરી દઈએ, અપમાન કરીએ, એટલે બુદ્ધિ બંધ. ને બુદ્ધિને માન આપીએ, તેને ‘એક્સોપ્ટ’ કરીએ, તેની સલાહ માનીએ તો બુદ્ધિ ચાલુ, કુલ ફોર્મમાં!

આપણાં મનને આમળો ચઢાવે, એ વાતને બંધ કરી દેવી. મન આમળો ચઢે એટલે પહેલું મહીં પોતાનું સુખ આવરાય. પછી અસુખ લાગે, પછી દુઃખ થાય, બળતરા થાય ને ગભરામણ થાય ને છેવટે ચિંતા થાય. પણ એ અંકુર ઉખેડી નાખીએ એટલે વૃક્ષ થતું અટકે!

પોતાને હિતાહિતનું ભાન ના રહ્યું, તેથી મનનો ગમે તેવો ઉપયોગ થયો ને મન આઉટ ઓફ કંટ્રોલ થઈ ગયું! આમ મનની ચંચળતા વધી,

તેમાં કોણો દોષ ? અજ્ઞાન છે ત્યાં સુધી મન ઉપર અહંકારનું નિયંત્રણ છે, તેનાથી મન ઉપર ‘કંટ્રોલ’ નથી. આત્મજ્ઞાન થયે ‘પોતાનું’ નિયંત્રણ આવે ને પુરુષાર્થ પ્રગટે ને મન વશ થાય.

‘જોવું અને જાણવું’, બન્ને પ્રત્યેક પળમાં સાથે હોય તો, ત્યાં પરમાનંદ સિવાય શું હોઈ શકે ? પોતે જાણે છે બધું ય કે મનમાં આવું થયું, તેવું થયું, વાણી આવી બોલાઈ, વર્તન આવું થઈ ગયું. પણ પદ્ધતિસરનું જોતા નથી કે કોણે થયું ને આપણે કોણ ? ને તેનાથી પરમાનંદનો આસ્વાદ અટકે છે.

પોતાના બોલથી ‘કોનું કોનું, કેવી રીતે પ્રમાણ દુભાય છે’ એ જોવું, તેનું નામ જ વાણી ઉપર ઉપયોગ !

આપણી વાણી સામાને વાગે છે કેમ ? વાણી જે શબ્દરૂપ છે તે નથી વાગતી, પણ તેની પાછળનો અહંકાર છે તેની જાળ લાગે છે ! ‘હું સાચો છું’ એ જ અહંકારનું રક્ષણા. અહંકારનું રક્ષણા કરાય નહીં, અહંકાર પોતે જ રક્ષણા કરી લે એવો છે !

એક પણ શબ્દ મશકરી માટે ના વપરાય. એક પણ શબ્દ ખોટા સ્વાર્થ માટે કે પડાવી લેવા માટે ના વપરાય, શબ્દનો દુરૂપયોગ ના કર્યો હોય, માનની ચટણી ખાવા શબ્દપ્રયોગો ના થયા હોય, ત્યારે વચ્ચનબળ ઉત્પન્ન થાય.

‘આણે મારું બગાડચું’ એવો ભાવ સહેજ જ થાય, તો તેની જોડે વાણીનો વ્યવહાર આખોય દુઃખ કરાવનારો ઊભો થઈ જાય. જેની વાણી સુધરી તેનો સંસાર સુધર્યો. આ દુનિયામાં કોઈ આપણું બગાડવાની શક્તિ જ ધરાવતું નથી.

દબડાવવાથી સામો ક્યારેય વશ ના થાય. એ તો ખુલ્લો અહંકાર છે. જગત નિરૂઘાહંકારીને નમે છે !

આપણી વાત સહુ કોઈને ફીટ થાય એનું નામ સમજણા. અથડામણ થઈ ત્યાં આણસમજણાની લીલ ફરી વળી સમજવું. આણસમજણા ઊભી થવાનું રૂટ કોઈ અહંકાર છે ને અહંકાર ભૂતની પેઠે મહીં રાત-દા’ડો હેરાન કર્યા કરે, બાહ્ય કોઈ નિમિત ના હોય તોય ! એના કરતાં ‘હું કંઈ જ જાણતો નથી’ એ ભાવ આવ્યો એટલે પત્યું.

સારું કરાવે છે તેથી અહંકાર, ખોટું કરાવે છે તેથી અહંકાર. સારું કરાવનારો અહંકાર એ કયારે ગાંધું કાઢી ખોટું કરાવડાવે, એની શી ગેરન્ટી ?

બુદ્ધિના અભાવવાળાને ‘આમ કરું કે ના કરું’ની દ્વિધામાં ‘ડિસિઝન’ લેવાય નહીં, એવાં સંજોગોમાં શું કરવું ? ‘કરવા’ તરફનું મહીંથી જોર વધારે છે કે ‘ના કરવા’ તરફનું જોર વધારે છે તે જોઈ લેવું. જો ‘ના કરવા’ તરફનું જોર વધારે છે, તો તેનાં પલ્લામાં બેસી જવું. પછી ‘કરવાનું’ હશે તો ‘વ્યવસ્થિત’ પાછું ફેરવશે.

ઉતાવળ કરવી એ સીંગલ ગુનો ને ઉતાવળ ના કરવી એ ડબલ ગુનો કહેવાય. માટે ઉતાવળથી ધીમા ચાલો.

રાગ કરે એ સીંગલ ગુનો છે ને નિરાગી થાય તે ડબલ ગુનો છે. સંસાર વ્યવહારમાં ‘હું આત્મા છું, મને શી લેવાદેવા ?’ એમ કરી છોકરાની ફી ના આપીએ, તો તે ભયંકર ગુનો છે. ત્યાં નિઃસ્પૃહ થવાનું નથી. ઉપલકપણે રહી નિકાલ કરવાનો છે.

સામાને રાજ કરવાનું છે, તેના રાગી થવાનું નથી. પોલીસવાળાને રાજ કરતાં તેના રાગી થવાય છે ?

ઘરમાં, ધંધામાં ગમે ત્યાં ઓછામાં ઓછી અથડામણ ઊભી કરે, એ રીતે વ્યવહાર કરે તે ખરો બુદ્ધિશાળી !

આપણાથી કોઈ પણ ફક્ત તેમાં આપણી શી મોટાઈ ? આપણા ફક્તડાવવાથી સામામાં ફેરફાર થાય, તો આપણાં નુકસાન વહોરીનેય ફક્તડાવેલું કામનું !

આપણામાં જ્યારે કપટ નહીં રહે, ત્યારે આપણી સાથે સામો કોઈ કપટ કરતો નહીં આવે. જગત આપણાં જ પ્રતિબિંબ છે. આપણો જ ફોટો છે આ બધો ! આપણા નિષ્કપટભાવનો પ્રભાવ જ સામાને કપટરહિત કરી શકે !!

‘સામાનું સમાધાન કરવું, એ આપણી જ જવાબદારી છે’ એવું જ્યારે મહીં ફીટ થશે, ત્યારે બાબુ કોઈ ગોઠવણી કે ફાંફાં સિવાય સ્વયંસૂજની આજે નહીં તો કાલે, પણ સામાને સમાધાન થશે જ. પોતે ફરવાનું છે, નહીં કે સામો ફરે તેની રાહ જોતાં ‘ક્યુ’માં બેસી રહેવાનું.

પોતે આજે ચોખ્યો થયો, અહંકાર વગરનો થયો. પણ પાછલા અત્યાર સુધીના અહંકારના પડવા લોકો કેવી રીતે એકદમ ભૂલે ? એ પડવા તો રહેવાના જ. એ પડવા સ્વયં ન શમે, ત્યાં સુધી રાહ જોયા વગર છૂટકો નથી.

અરીસો જે કોઈ મોહું ધરે તેનું પ્રતિબિંબ દેખાડે. આમ અરીસા જેવું 'કલીયર' થઈ જવાનું છે. અટકણને લીધે અરીસા જેવું કલીયરન્સ નથી થતું. તેનાથી લોકોને આપણા તરફ એટ્રેક્શન થતું નથી. એટ્રેક્શન થાય પછી તો એનો શબ્દેશબ્દ બ્રિફવાક્ય થઈ પડે.

અરે, આ અટકણને લીધે તો આપણી સાચી વાત પણ લોકોને સારી નથી લાગતી. તેના લીધે મુક્ત હાસ્ય પણ નથી નીકળતું ને વાણીય ખેંચાયા કરે !!

અનંત અવતારની ભટકામણ શાથી થઈ ? અટકણથી ! આત્મસુખ ચાખ્યું નહીં, તેથી વિષયસુખ માટે અટકણ પડી ગઈ ! 'જ્ઞાનીપુરુષ'ની કૃપા અને પોતાનો જબરજસ્ત પરાકમભાવ, એનાથી અટકણ તૂટે. અટકણ તૂટે તો અનંત સમાધિ. સુખો પ્રગટે ને અટકણને નહીં ઉખાડીએ તો, એ તો જ્ઞાનનેય અને જ્ઞાનીથી પણ આપણાને ઉખેડી નાખશે.

આપણા પર જેની છાયા પડે, તેનો રોગ આપણામાં પેઠા વગર રહે જ નહીં. સામાનાં ગમે તેવા સુંદર ગુણો દેખાય, પણ છેવટે તો તે પ્રાકૃત ગુણો જ છે ને ? પ્રાકૃત ગુણ વિકૃત થયા વગર ના રહે ? રૂપાળીબંબ જેવી હાકુસની કેરી હોય, પણ તે કહેવાઈને ગંધાઈ જ ઊઠે ને ?

વિષયસંબંધી જ્યાં જ્યાં આર્કષણ ઊભું થાય, તેનું તરત જ પ્રતિકમણ હોવું ધટે. ને તેની શુદ્ધાત્મા પાસે માંગણી કરવી કે મને આ અખ્રાયર્થના વિષયથી મુક્ત કરો. સ્વી-પુરુષના વિષયથી વેર ઊભું થાય છે. તે વેર જ કેટલાય અવતાર બગાડી નાખે.

પ્રતિકમણથી પ્રથમ તો પોતાનું અતિકમણ અટકે છે ને અવળા ભાવ તૂટે છે. સામાને તો તે પછી પહોંચે છે ને ના પહોંચે તોય તે જોવાનું નથી. આ તો આપણાં પોતા માટે જ છે બધું !!

વાધ જોડે પ્રતિકમણ થાય તો તે વાધેય આપણા કહ્યા મુજબ કરે. વાધમાં ને મનુષ્યમાં ફેર કશો નથી. આપણાં સ્પંદનોના ફરને કારણે વાધને એની અસરો થાય છે, વાધ હિંસક છે એવું જ્યાં સુધી આપણા ધ્યાનમાં

છે, બિલિકમાં છે ત્યાં સુધી એ હિંસક જ રહે અને વાઘ ‘શુદ્ધાત્મા’ છે એવું ધ્યાન રહે તો તે ‘શુદ્ધાત્મા’ જ છે !

પોતાની સળીઓ બંધ થઈ, પોતાનાં સ્પંદનો અટક્યાં, તો સામે કોઈ સ્પંદન કરનાર નહીં મળે ને પૂર્વાભ્યાસથી સ્પંદન ફેંકાઈ જાય તો પ્રતિકમણ થકી ધોઈ નખાય, એ જ પુરુષાર્થ છે !

કર્મરૂપી ફાચરને ફેંકયર શી રીતે કરાય ? ‘ફાઈલોનો સમભાવે નિકાલ કરવાથી.’ આપણે ફાઈલને દેખતાં જ મનમાં નક્કી કરવું કે ‘મારે સમભાવે નિકાલ કરવો જ છે.’ તો તે પ્રમાણે બધું ગોઠવાઈ જ જાય અને વખતે ચીકણી ફાઈલ હોય, ત્યાં આમ કર્યા છતાં નિકાલ ના થાય તો પછી આપણે ગુનેગાર નથી, ‘વ્યવસ્થિત’ ગુનેગાર છે.

ચીકણી ફાઈલ, ચીકણી શાથી છે ? પોતે જ ચીકણી કરી છે તેથી. ચીકણી ફાઈલની ચીકાશ જોવાને બદલે પોતાની જ પ્રકૃતિની ચીકાશ દેખાશે, ત્યારે ફાઈલને જોવાની દસ્તિ જ બદલાયેલી હશે !

પોતાની ‘પ્રકૃતિનો ફોટો’ પુરુષ થયા પછી જ પડે. અહંકારરૂપી કેમેરાથી કંઈ ફોટો પડે ? એ તો મૌલિક કેમેરા જોઈએ.

જે ગુંચાઈ જાય છે એ આપણું સ્વરૂપ ન હોય. ‘આ મારું છે’ એમ મનાય છે તે જ ભૂલ ખવડાવે છે. પ્રકૃતિને ખાલી જોવાની જ છે. ‘સારી-ખોટી’ કહેવાની નથી. પ્રકૃતિ લાખ લેપ ચઢાવવા જાય તોય પોતાનું પરમાત્મસ્વરૂપ લેપાયમાન થાય એમ નથી. આત્માની શુદ્ધતાને જગતનો કોઈ પ્રયોગ અશુદ્ધિમાં પરિણામવાનો નથી જ ને તેવું આપણું સ્વરૂપ છે !

પ્રકૃતિનો હિસાબ ચૂકવવા ‘આપણે’ કશું જ કરવાનું નથી. એ હિસાબો તો એની મેળે જ પૂરા થયા કરે. ‘આપણે’ તો ‘જોયા કરવાનું’ કે કેટલો હિસાબ બાકી રહ્યો !

પ્રકૃતિની બધી જ ખોટો એની મેળે જ પૂરી થઈ જવાની, ‘પોતે’ જો ડખો ના કરે તો ! પ્રકૃતિ પોતાની ખોટ પોતે જ પૂરી કરે છે. આમાં ‘હું કરું છું’ કહે, એટલે ડખો થાય !

આ ‘અકમ વિજ્ઞાન’ આખી દુનિયાનાં સાયકલોનને ઉડાડી મૂકે તેવું છે, પણ આપણે તેની જોડે સ્થિર રહીએ તો !!!

- ડૉ. નીરુભેન અમીન

અનુક્રમણિકા

[૧]	[૨]	[૩]	[૪]	[૫]		
પ્રતિષ્ઠાનનું પૂતળું					ઉપયમાં ઉપયોગ શાને ?	૩૬
બુદ્ધિનો આશય					૧ નિજ સ્પંદને પામે પરિભ્રમણ !	૪૦
બુદ્ધિનો આશય અને ભાવ					૨ [૬]	
બુદ્ધિના આશયનો આધાર					૩ વિશ્વકોર્ટમાંથી નિર્દોષ છૂટકારો ક્યારે ?	૪૨
કુદરત અને બુદ્ધિનો આશય					૭ દુઃખ દીધાનાં પ્રતિસ્પંદન	૪૩
અંતિમ પ્રકારનો બુદ્ધિનો આશય					૮ યાદ-ફરિયાદનું નિવારણ	૪૪
પ્રતિષ્ઠાનો કર્તા પરસત્તામાં !					૧૦ હાર્ટિલી પસ્તાવો	૪૭
‘અહંકાર’ પણ કુદરતી ર્યના !					૧૦ દોષોનાં શુદ્ધિકરણ	૪૮
આશય પ્રમાણે ભૂમિકા					૧૧ [૭]	
પ્રતિષ્ઠાથી પૂતળું					૧૩ પ્રકૃતિ જોડે તન્મય દશામાં	
આત્મચિંત્વના કોણી ?					૧૪ આત્મપ્રકાશની નિર્લેપતા	૫૧
	[૨]				૧૪ ‘યવસ્થિત’ની સંપૂર્ણ	
વાણીનું ટેપિંગ ‘કોડવર્ડ’થી					સમજણે કેવળજ્ઞાન	૫૪
અહંકારનું રક્ષણ					૧૬ [૮]	
બુદ્ધિની ઉખલે રચાઈ ડખલામણ !					૨૧ ‘અસરો’ને જીલનાર !	૫૫
	[૩]				૨૪ બુદ્ધ અને પ્રજ્ઞાનું રિમાર્કેશન	૫૬
આમંત્રેલી કર્મબંધી					૨૬ અહંકારના ઉદ્યમાં ‘એડજસ્ટમેન્ટ’ !	૫૭
તપના તાપણે તરી શુદ્ધતા					૨૬ ‘આત્મપ્રાપ્તિ’નાં લક્ષણો	૫૮
પ્રતિકમણ- કમિકનાં : અક્મનાં					૨૮ કારણ-કાર્યની શુંખલા	૬૧
પ્રતિકમણ, જ્ઞાનીનાં					૩૦ અકર્તાપદે અબંધદશા	૬૨
	[૪]				પ્રારથ્ય બન્યા પુરાણાં,	
પદ્ધા પાડે દુઃખ પરિણામ					૩૧ ‘યવસ્થિતે’ જ્ઞાન શમાણા !	૬૨
	[૫]				[૬]	
યવહારમાં ગુંચવાડો					૩૩ કષાયોની શરૂઆત	૬૫
‘ક’ની કરામતો					૩૩ અનુકૂળમાં કષાયો હોય ?	૬૭
‘જ્ઞાની પુરુષ’ની કરુણા ને સમતા !					૩૪ કષાયોનો આધાર	૬૮
શંકાનું સમાધાન હોય નહીં !					૩૫ ‘અકમ’ની બલિહારી !	૬૯
ઠાઠીમાં સથવારે કોણ ?					૩૬ અનુભવ-લક્ષ-પ્રતીતિ	૭૦
‘જ્ઞાન’થી શંકા સમાય !					૩૮ સામીયભાવથી મુક્તિ	

[१०]	ઉપયોગ જાગૃતિ	૧૧૧
વિષયોમાં સુખબુદ્ધિ કોને ?	૭૧ [૧૬]	
સંસાર ચલાવવા આત્મા અકર્તા	૭૩ વાત છતી સમજી જાવ ને !	૧૧૬
નિરાકૃત આનંદ	૭૪ [૧૭]	
અહંકારના પડઘા- વ્યવહારમાં !	૭૬ કર્મફળ-લોકભાષામાં,	
પરિણામ પરસત્તામાં	૭૭ જ્ઞાનીની ભાષામાં !	૧૨૧
[૧૧]	પરિણામમાં સમતા	૧૨૨
માનવ સ્વભાવમાં વિકારો હેય,	વાધ હિંસક કે બિલીફ હિંસક ?	૧૨૩
આત્મ સ્વભાવમાં વિકારો શેય ! ૭૮	ભાવ અને ઈચ્છાની ઉત્પત્તિ	૧૨૪
બુદ્ધિ, શાશ્વત જ્ઞાની	૮૨ રેકર્ડની ગાળોથી તમને રીસ ચઢે ? ૧૨૫	
બુદ્ધિની સમાપ્તિ	૮૪ અકર્મદશાનું વિજ્ઞાન	૧૨૬
ડિસિઝનમાં વેવરિંગ	૮૫ કર્મ નહતા નથી....	૧૨૭
ઉતાવળે ધીમા ચાલો !	૮૭ [૧૮]	
મનનું લંગર	૮૭ 'સહજ' પ્રકૃતિ	૧૨૮
ઈન્ટરેસ્ટ ત્યાં જ એકાગ્રતા	૮૯ 'અસહજ' ની ઓળખાણ	૧૨૯
[૧૨]	સહજ → અસહજ → સહજ	૧૩૦
પ્રાકૃત ગુણો વિનાશ થઈ જશે !	૯૨ અપ્રેયન દશા	૧૩૨
જ્ઞાનીની વિરાધના એટલે જ ...	૯૩ સહજ એટલે અપ્રેયન દશા	૧૩૨
જ્ઞાનીના રાજ્યપાની ચાવી	૯૪ પ્રકૃતિનું પૃથક્કરણ	૧૩૩
[૧૩]	પ્રકૃતિ પર કંદ્રોલ કોણ કરે ?	૧૩૪
ધર્મજાથી ઘડતર	૯૫ પ્રકૃતિની પજવાડી	૧૩૫
[૧૪]	કરારોથી છૂટો	૧૩૭
પ્રતિકૂળતાની પ્રીતિ	૧૦૨ [૧૯]	
ધૂટકારાની ચાવી શી ?	૧૦૪ દુઃખ દઈને મોક્ષે ના જવાય	૧૩૮
જગત નિર્દ્દિષ્ટ- નિશ્ચયથી,	૯૨૪ બજાવો, પણ ચેતીને !	૧૪૧
વ્યવહારથી !	૧૦૫ [૨૦]	
દોષદર્શન, ઉપયોગથી !	૧૦૬ અનાદિનો અધ્યાસ	૧૪૨
[૧૫]	[૨૧]	
ઉપયોગસહિત ત્યાં જ 'જાગૃતિ',	ચીકણી 'ફાઈલો'માં સમભાવ	૧૪૮
ઉપયોગરહિત એ 'મિકેનિકલ' !	૧૦૮ વાણીમાં મધુરતા,	
શુદ્ધ ઉપયોગનો અભ્યાસ	૧૧૦ 'કોર્ઝિઝ'નું પરિણામ	૧૫૧

મશકરીથી વચન બળ તૂટે !	૧૫૧	[૨૬]
જ્ઞાનીની Flexibility	૧૫૩ શુદ્ધાત્મા ને કર્મરૂપી ફાયર	૧૮૫
સંસાર- પારસ્પરિક સંબંધો	૧૫૪ અરીસા સામાયિક	૧૮૬
	અરીસામાં ઠપકા સામાયિક	૧૮૭
[૨૨]	૧૫૫ અરીસાભવનમાં કેવળજ્ઞાન !	૨૦૦
તમને દુઃખ છે જ ક્યાં ?	૧૫૮ કુસંગનો રંગ...	૨૦૧
સહી વિના મરણાંય નથી	૧૬૨	[૨૭]
તમારું બગાડનાર કોણ ?	૧૬૩ અટકણથી લટકણ ને	
પ્રિકૉશન એ જ ‘ચાંચલ્યતા’	લટકણથી ભટકણ...	૨૦૨
	૧૬૪ અટકણ, અનાદિની !	૨૦૩
[૨૩]	૧૬૮ અટકણથી અટકયું અનંત સુખ	૨૦૪
બુદ્ધિશાળી તો કેવો હોય ?	જોખમી, નિકાયિત કર્મ કે અટકણ ?	૨૦૬
દ્વાલ નહીં, ‘જોયા’ કરો !	૧૭૧ અટકણને છેદનાર-પરાકમ ભાવ !	૨૦૮
	અટકણનો અંત લાવો	૨૦૯
[૨૪]	૧૭૨ મોટામાં મોટી અટકણ,	
અબળાનો શો પુરુષાર્થ ?	૧૭૩ વિષય સંબંધી !	૨૧૧
નિર્ગૂચ વ્યવહાર એટલે જ	૧૭૫ કામ કાઢી લો	૨૧૨
સરળ મોક્ષમાર્ગ !	૧૭૮ વેરનું કારખાનું	૨૧૪
કખાયોથી કર્મબંધી	૧૭૯ લોકસંજ્ઞાએ અભિપ્રાય અવગાઢ	૨૧૬
‘દેખત લૂલી’ ટળો તો....	૧૮૮ કમિશન ચૂક્યા વિષા તપ	૨૧૮
‘વાહ વાહ’નું ‘જમણ’ !	૧૮૨ ઉદ્દીર્ણા, પરાકમે પ્રાય !	૨૧૯
પ્રતિકમણાની ગહનતા	પરાકમભાવ	૨૨૩
શુદ્ધાત્મા ને પ્રકૃતિ પરિણામ	૧૮૪	[૨૮]
સામાને સમાધાન આપો	‘જોનું’ અને ‘જાણવું’ છે જ્યાં,	
અસમાધાનાનોમાં અર્જસ્ટમેન્ટ	૧૮૮ પરમાનંદ પ્રગટે છે ત્યાં !	૨૨૫
કે પ્રતિકમણ ?	૧૮૯ પરમાત્મયોગની પ્રાપ્તિ	૨૨૭
અપ્રતિકમણ દોષ, પ્રકૃતિનો	મૂળ પુરુષની મહત્તા	૨૩૧
કે અંતરાય કર્મનો ?	સ્થૂળ વટાવો, સૂક્ષ્મતમમાં પ્રવેશો !	૨૩૨
અકમ માર્ગ એકાવતારી !	૧૯૦ સામા આવ્યા છે મોક્ષ સ્વરૂપ	૨૩૩
	૧૯૧	
[૨૫]		
આરાધના કરવા જેવું...		
અને જાણવા જેવું... !		
નિજવસ્તુ રમણા		

આધ્યાત્મિક

શ્રેણી - ૬

[૧]

પ્રતિષ્ઠાનું પૂતળું

‘હું ચંદુલાલ છું’, ‘આ મેં કર્યું’, ‘પેલું મેં કર્યું’ એવી પ્રતિષ્ઠા કરી કે તરત પાછી નવી મૂર્તિ ઉભી થઈ જાય અને એ મૂર્તિ પાછી ફળ આપે. જેમ આપણે પથ્થરની મૂર્તિની પ્રતિષ્ઠા કરીએ અને ફળ આપતી થાય એવી રીતે આપણે આ પ્રતિષ્ઠા ઉભી કરીએ છીએ. જે રૂપે પ્રતિષ્ઠા કરે છે, તે જ રૂપે ‘પ્રતિષ્ઠિત આત્મા’ થાય છે. આ જૂનો ‘પ્રતિષ્ઠિત આત્મા’ નવી પ્રતિષ્ઠા ઉભી કરે છે. આજે જે ‘ચંદુલાલ’ છે એ બધો જૂનો ‘પ્રતિષ્ઠિત આત્મા’ છે, તે ફરી પાછી પ્રતિષ્ઠા કર કર કરે છે કે, ‘હું ચંદુલાલ છું, હું આનો મામો થાઉં, હું આનો કાકો થાઉં’ એવી બધી પ્રતિષ્ઠા કરે છે, એટલે ચાલ્યું પાછું ! ને ‘હું શુદ્ધાત્મા છું’ કહ્યું એટલે પ્રતિષ્ઠા બંધ થઈ ગઈ. એટલે આપણે કહીએ છીએ કે શુદ્ધાત્મપદ પ્રાપ્ત થયા પછી કર્મ બંધ થઈ જાય છે.

પ્રશ્નકર્તા : આવો સ્પષ્ટ ફોડ કોઈએ નથી પાડ્યો ?

દાદાશ્રી : ફોડ હોય તો ઉકેલ આવે, આત્મજ્ઞાન હોવું જોઈએ. એ આત્મજ્ઞાન હોતું નથી, નહીં તો તે આરપાર દેખાડી શકે. એટલે આપણે ‘પ્રતિષ્ઠિત આત્મા’ મૂક્યો, એ કોઈ દહાડો કોઈએ મૂકેલું જ નહીં !!

પ્રશ્નકર્તા : એટલે એ પ્રતિષ્ઠા પ્રમાણે બધું કિયા કરે છે, કામ કર્યા કરે છે ?

દાદાશ્રી : હા, એય જેવી પ્રતિષ્ઠા કરી હોય તેવું. જેમ મૂર્તિમાં

પ્રતિષ્ઠા કરે છે ને મૂર્તિ ફળ આખ્યા કરે છે. એવું આ પ્રતિષ્ઠા કરે છે, તેનાં ફળરૂપે છોકરાઓ ભણો છે, કરે છે, પાસ હઉ પહેલે નંબરે થાય છે.

બુદ્ધિનો આશય

પ્રશ્નકર્તા : આમાં પોતાનો કંઈ પુરુષાર્થ નહીં ?

દાદાશ્રી : ના, આ તો પોતે પ્રતિષ્ઠા કરતો જાય અને મૂર્તિ ઊભી થાય અને પછી, એના બુદ્ધિના આશયમાં હોય તે પ્રમાણે એનું ‘ફિટિંગ’ થતું જાય, બુદ્ધિના આશયમાં શું છે ? ત્યારે કહે કે, મારે તો બસ ભણવામાં જ આગળ આવવું છે, એવો બુદ્ધિનો આશય હોય તો એવું જ ફળ આપે. કોઈને એમ હોય કે, મારે ભક્તિમાં આગળ આવવું છે, તો તેવું ફળ આવે.

બુદ્ધિના આશયમાં એવું હોય કે મને ઝૂંપડામાં જ ફાવશે, તો પછી કરોડ રૂપિયા હોય તોય પણ તેને ઝૂંપડા વગર ગમે નહીં. અને કોઈને બુદ્ધિના આશયમાં, મને બંગલા વગર ફાવે નહીં એવું હોય, તો તેને પાંચ કરોડ રૂપિયાનું દેવું હોય તોય બંગલામાં જ રહેવાનું ગમે. અને આ ભગતો બિચારાને શું હોય કે, મારે જેવું હશે તેવું ચાલશે, તે તેમને જેવું હોય તેવું પણ બધું મળી આવે !

પ્રશ્નકર્તા : એટલે ત્યાં ભાવ કામ કરે છે ?

દાદાશ્રી : ના, એ બુદ્ધિનો આશય છે, ભાવ કરવો પડે નહીં. બુદ્ધિના આશય પ્રમાણે જ મહીં બધું ‘સેટલમેન્ટ’ થઈ ગયેલું હોય. પોતે પ્રતિષ્ઠા કરી, પૂતળું તૈયાર કરે ને બુદ્ધિના આશય પ્રમાણે ‘સેટલમેન્ટ’ થાય.

પ્રશ્નકર્તા : બંગલા વગર નહીં ફાવે, એ બુદ્ધિનો આશય કહ્યો. તો એમાં પછી પ્રતિષ્ઠા કઈ ?

દાદાશ્રી : પ્રતિષ્ઠા તો આપણે આપણી મેળે કરીએ છીએ કે ‘હું ચંદુલાલ છું, આ મેં કર્યું, આનો સસરો થઉં, આનો મામો થઉં’ એમ કરી ખોખું તૈયાર કરીએ છીએ. પછી ભાવ શું શું થાય ? ત્યારે કહે, ‘બુદ્ધિના આશય પ્રમાણે બધું ચિત્તરામણ થઈ જાય. બુદ્ધિના આશય પછી મહીં ફેરફાર થયા કરે !’

પ્રશ્નકર્તા : પ્રતિષ્ઠા કોણ કરે છે ?

દાદાશ્રી : એ અહંકાર કરે છે કે, ‘આ હું છું, હું જ ચંદુલાલ છું ને આ મારો કાકો છે, મામો છે.’

પ્રશ્નકર્તા : આ દારુ પીએ છે, આ પૂજા કરે છે, એ શું છે ?

દાદાશ્રી : દારુ પીએ છે તે મહીં ભાવ કર્યા હોય ને કે દારુ વગર તો ના જ ચાલે. એટલે દારુ પીવે ને પછી એ ના છૂટે, એટલે પ્રતિષ્ઠા કરતો નથી, પણ એ છે તે બુદ્ધિનો આશય બોલતી વખતે કેવો હોય છે, તે મહીં પ્રિન્ટ થઈ જાય છે. બુદ્ધિનો આશય બહુ જ સમજવાની જરૂર છે, આપણે અહીં બેઉ ઊરી જાય છે. અહીં તો પ્રતિષ્ઠા કરવાની જ બંધ થઈ જાય છે.

પ્રશ્નકર્તા : બુદ્ધિનો આશય જરા વિશેષ સમજાવો ને, દાદા !

દાદાશ્રી : બુદ્ધિનો આશય એટલે ‘આપણે બસ ચોરી કરીને જ ચલાવવું છે, કાળાં બજાર કરીને જ ચલાવવું છે.’ કોઈ કહેશે, ‘આપણે ચોરી ક્યારેય પણ નથી કરવી.’ કોઈ કહે, ‘મારે આવું ભોગવી લેવું છે.’ તે ભોગવી લેવા માટે એકાંતની જગ્યા હઉ તૈયાર કરી આપે. તેમાં પાછું પાપ-પુણ્ય કામ કરે છે. જે બધું ભોગવવાની ઈચ્છા કરી હોય એવું બધું એને મળી આવે. માન્યામાં ના આવે એવું બધું પણ એને મળી જાય. કારણ કે એના બુદ્ધિના આશયમાં હતું અને પુણ્ય ભેગું થાય તો કોઈ એને પકડીય ના શકે. ગમે તેટલા ચોકી પહેરા કરો તોય ! અને પુણ્ય પૂરું થાય ત્યારે એમ ને એમ પકડાઈ જાય. નાનું છોકરુંય એને ખોળી કાઢે કે ‘એસા ગોટાલા હે ઈધર !’

બુદ્ધિનો આશય અને ભાવ

પ્રશ્નકર્તા : તો આમાં ભોગવવાનું જે નક્કી કરે છે, ત્યાં શું બુદ્ધિનો આશય કામ કરે છે ?

દાદાશ્રી : હા, બુદ્ધિના આશય પ્રમાણે કામ કરે છે ! દુનિયામાં ના હોય એવુંય ભોગવવું પડે, જો ભોગવવાનો ભાવ કર્યો હોય તો ! અને

તે વખતે પાછું એવું મંજૂરેય થાય છે. કારણ કે બુદ્ધિના આશયને પાછો પુષ્યનો આધાર છે.

એટલે ‘હું આ છું’, ‘આ મારું છું’ એમ પ્રતિષ્ઠાથી આખા ભવની ‘બોડી’ તે મૂર્તિ ઉભી થાય છે અને જે ભાવ કરતી વખતે બુદ્ધિનો આશય કેવો હતો, શેમાં શેમાં હતો, એ બધું પ્રિન્ટ થઈ જાય છે. દરેકને બુદ્ધિનો આશય હોય.

પ્રશ્નકર્તા : બુદ્ધિનો આશય તો હંમેશાં બદલાતો હોય ?

દાદાશ્રી : હા, બુદ્ધિનો આશય બદલાય એ પ્રમાણે બધું ત્યાં પ્રિન્ટ થયા કરે.

પ્રશ્નકર્તા : ભાવ અને બુદ્ધિના આશયમાં ફરક શો ?

દાદાશ્રી : ભાવ એ તો અહીં આગળ માણસને એવા કાચ ઘાલી દે. તે પછી તેની આંખો બહુ સરસ હોય, છતાં પછી જે દેખાય છે તે ભાવ કહેવાય છે અને તે એવા ભાવ પર ચાલ્યા કરે. એટલે પછી એના ઉપરથી આ બધો સંસાર ઉભો થાય છે !

પ્રશ્નકર્તા : કાચમાંથી જે દેખાય છે એ ભાવ છે, તો કાચ એ દ્રવ્યકર્મ છે ?

દાદાશ્રી : હા, કાચ છે એ દ્રવ્યકર્મ છે. એ જે કાચ તમને વીટચા છે, એવા દરેકના જુદા જુદા હોય. દ્રવ્યકર્મ દરેકને જુદું જુદું હોય. લોકો દ્રવ્યકર્મને શું જાણો છે કે જે દેખાયું છે, જેવું દેખાયું, તે ભાવકર્મ છે. તે ભાવકર્મનું જે ફળ આવ્યું તેને દ્રવ્યકર્મ કહે છે. ભાવકર્મથી આ કોધી થઈ ગયો, એને એ દ્રવ્યકર્મ કહે છે. દ્રવ્યકર્મની વાત બહુ સમજવા જેવી છે અને બુદ્ધિનો આશય વસ્તુ જુદી છે.

પ્રશ્નકર્તા : પણ બુદ્ધિનો આશય અને ભાવમાં ફરક શો ?

દાદાશ્રી : ભાવકર્મ બધાને જ હોય, પણ પેલા બુદ્ધિના આશય દરેકને જુદા જુદા હોય. એ ક્ષેત્રને આધીન છે. આ કાચ, પાછું આ કાચમાંથી

જે દેખાય છે તે ભાવ, પછી ક્ષેત્ર, કાળ, એના આધારે બુદ્ધિનો આશય હોય છે. જો કે કાચની કંઈ એટલી બધી ખાસ વેલ્યુ નથી. આ કાચ એવી રીતે ઉત્પન્ન થાય છે કે આ ભવમાં જે કર્યું, કે તેમાં લોકોને સુખદાયી થાય એવાં કામો કર્યાં હોય તો કાચ એવા નિર્મળ હોય એટલે એને સારું દેખાય. ઠોકરો બહુ ના વાગે. અને લોકોને દૃઃખદાયી થાય એવાં કામ કર્યાં હોય, એના કાચ તો એટલા બધા મેલા હોય, તે તેને ધોળે ટિવસે પણ સાચી વસ્તુ ના દેખાય, ને પછી એને બહુ દૃઃખ પડે. એટલે કાચનો શી રીતે તમે કિયા કરો છો, તેના પર આધાર છે. આખી જિંદગી એક જ કાચના આધારે ચલાવવાનું હોય છે. મૂળ શું છે ? ત્યારે કહે કે, જ્ઞાન પોતાનું છે જ, પણ એ જ્ઞાન ઉપર કાચ છે. એ કાચમાંથી જોઈને બધું ચલાવવાનું. આ બળદને દાબડા બાંધીએ છીએ, એના જેવું આ બાંધે છે. હવે એમાંથી થોડું મહી ખુલી જાય તો એટલું એટલું દેખાય ને ચિંતા, ઉપાધિઓ કર્યા કરે. પોતાના આશય પ્રમાણે પોતાને બધું મળ્યા કરે છે. એ પોતાના આશયને જો સમજ જાય તો બહુ થઈ ગયું, બુદ્ધિનો આશય તને સમજ પડી ?

પ્રશ્નકર્તા : વ્યવહાર કેવો જોઈએ છે એ નક્કી કરવા માટે, જે નક્કી થાય છે ત્યાં બુદ્ધિનો આશય છે ?

દાદાશ્રી : મને શેમાં સુખ પડશે ? એવું ખોળ ખોળ કરે. એટલે પછી એ વિષયમાં સુખ માનતો થઈ જાય. પાછો વળી એવો ભાવ કરે કે બંગલો નહીં હોય તો ચાલશે, આપણે તો એકાદ જૂંપડું હોય તો ચાલશો. એટલે પછી એને બીજા ભવમાં જૂંપડું મળે ! દરેકને જુદાં જુદાં મકાનોમાં ગમતું હશે ને, રાત્રે ઊંઘ આવતી હશે ને ?

પ્રશ્નકર્તા : ગમે છે.

દાદાશ્રી : શી રીતે મારે આવું ને પેલાને આવું, એવું આખી રાત ના થયા કરે ? ના થાય. એમાં સંતોષ શાથી થાય છે ? ‘આપણે તો આપણે ઘેર જઈએ તો જ ઊંઘ આવે’ એ બુદ્ધિનો આશય. પોતાને ઘેર ભલે ને જૂંપડી હોય ! આપણે એને કહીએ, ‘અલ્યા, તારો ખાટલો તો આટલો નીચો થઈ ગયો છે.’ તોય પેલો કહેશે, ‘ના, મને તો એમાં જ ઊંઘ આવશે. મને આ

બંગલામાં ઉંઘ ના આવે.' આ આદિવાસીને રોજ દૂધપાક-પૂરી જમાડીએ, તો તેમને તે ફાવે નહીં. બે-ગ્રાણ દહાડામાં છાનોમાનો કહ્યા કર્યા વગર જતો રહે. એને એમ કે આપણે ક્યાં અહીં આગળ ફસાયા.

કેટલાક માણસો પૈસા ના હોય તોય કિમતી કપડાં પહેરે છે ને કેટલાક માણસો તો ખૂબ પૈસા હોય તોય.... એ બુદ્ધિનો આશય !

ફાધર ગાળો ભાંડતો હોય તોય એને એ જ ફાધર ગમે ! મધર ગાળો ભાંડતી હોય તોય એ જ મધર ગમે !! ફાધરને એ જ છોકરો ગમે. આખી જિંદગી છોકરાને ના બોલાવે, પણ મરતી વખતે બધું છોકરાને જ આપી દે. અલ્યા ! આખી જિંદગી ભત્રીજા પાસે ચાકરી કરાવી, પણ આપી દીધું છોકરાને ? આ બુદ્ધિનો આશય કહેવાય !

દાદાનેય છોકરો ને છોકરી મરી ગયાં. તે એમના બુદ્ધિના આશયમાં એવું કે આ શી લપ, આ શી ભાંજગડ !! બુદ્ધિના આશયમાં નોકરી કરવાની નહીં કે, 'બસ, નોકરી નહીં કરું.' તે નોકરી કરવાની ના આવી. એટલે બુદ્ધિના આશય પ્રમાણે બધું થયા કરે.

પ્રશ્નકર્તા : એટલે જે વ્યવહાર, જે નિમિત્ત, જે સંયોગો ભેગા થાય છે, એની પાછળ આશય કામ કરે છે ?

દાદાશ્રી : આશય વગર કશું ભેગું જ ન થાય.

પ્રશ્નકર્તા : હવે બુદ્ધિનો આશય, એ ગયા ભવના ચિંતવનનું પરિણામ છે ?

દાદાશ્રી : ચિંતવન નહીં, આશય, બુદ્ધિનો આશય જ છે. ગયા અવતારના બુદ્ધિના આશય હતા, તેનું આ ફળ આવ્યું. બુદ્ધિનો આશય હોય, તો એને સટોડિયો ભેગો થઈ જાય. બહાર નીકળે કે એને રેસવાળો ભેગો થઈ જાય. પોતે ઘેરથી ઘણાંય નક્કી કર્યું હોય કે રેસમાં જવું જ નથી. તોય જાય, એ બુદ્ધિનો આશય.

આપણે ગયા અવતારે બુદ્ધિનો આશય કરેલો હોય, તેની અત્યારે આપણાને પોતાને ખબર પડે કે આ સહૃદાબજાર મને અડવાનું નથી. નાલાયક

માણસ મને બેગો નહીં થાય.

બુદ્ધિના આશયનો આધાર

આ બધું બુદ્ધિના આશયને આધારે છે અને બુદ્ધિનો આશય છે તે દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાળ, ભાવને આધીન છે. એમાં પોતાનું કર્તાપણું નથી, કર્તાપણું માનવામાં આવે છે; તે ભાંતિ છે અને તે ભાંતિથી ફરી ફરી નવું ઊભું થાય છે. એ છૂટે જ નહીં કોઈ દહાડો ! બીજમાંથી વૃક્ષ અને વૃક્ષમાંથી બીજ એમ ચાલ્યા જ કરે ! એક ફેરો ફળને ખાઈને બીજનો નાશ કરવામાં આવે તો ફરી એ જાડ ઊગે નહીં. બીજ એ અહંકાર છે. અહંકારનો નાશ કરી નાખ. જે ફળ આવ્યાં છે તે ખાઈ લે પણ બીજનો નાશ કર. આપણે એટલે જ કહીએ છીએ કે ‘ફાઈલો’ આવે તેને ભોગવો, એનો સમભાવે નિકાલ કરો. કેરી ઊપરનો ગર્ભ ખાઈ જાય ને બીજનો નાશ કરો. કેરી પરનો ગર્ભ એ તમારી બુદ્ધિનો આશય છે, એમાં ચાલે એવું નથી. એ તો ખાઈ જ જવો પડે. પણ ‘આ સારું છે કે આ ખરાબ છે’, એવું ના બોલશો. ‘સમભાવે નિકાલ’ કરજો.

હવે કહે છે કે આત્માએ વિભાવ કર્યો, કલ્પના કરી. અલ્યા, કલ્પના કરી હોય તો કાયમની ટેવ હોય એને. તેથી આપણે કહીએ છીએ ને કે ‘સાયન્ટિફિક સરકમસ્ટેન્શિયલ એવિડન્સ’ ભેગા થયા. માટે આ વિભાવ ઊભો થયો. ‘સાયન્ટિફિક’ એટલે ગુણ્ય. ગુણ્યનો અર્થ શો ? કે દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાળ, ભાવ એ બધું ભેગું થઈને પછી આ ઊભું થયું. દાબડો પહેરાવ્યા પછી જે ભાવ ઉત્પન્ન થાય છે એ વિભાવ છે ને એને ભાવકર્મ કહે છે. આપણે એને વિશેષ પરિણામ ઊભાં થયાં કહીએ છીએ.

બે વસ્તુના સામીય ભાવથી વિશેષ પરિણામ, પોતાના ગુણાર્થમ પોતાની પાસે રાખીને, વિશેષ પરિણામ ઊભાં થાય છે. જ્યાં સુધી આવડી આવડી કાકડી ભેગી ના થાય, ત્યાં સુધી મહીં ભાવ ઉત્પન્ન થાય છે કશો ? પણ ભેગી થાય એટલે વિશેષ પરિણામ ઊભાં થાય કે બહુ સરસ કાકડી છે ! પણ ના દેખીએ તો ભેગી ના થાય તો કશુંય નહીં !! ત્યારે કો’ક કહે, ‘આ લોકોને મોટું એકાંત ખોળી કાઢે કે જ્યાં માણસ ભેગાં જ થવા

ના હે ત્યાં રાખીએ તો ?” પણ તે ના ચાલે ! એની જે સ્થાપના થયેલી છે, પ્રતિષ્ઠા થયેલી છે ને, એ ફૂટશે અને બીજું પાછી નવી પ્રતિષ્ઠા ઊભી કર્યા વગર રહેવાનો નથી. આ જાતની, નહીં તો બીજી જાતની, પણ એને વિશેષ પરિણામ છૂટે નહીં. પોતાનું સ્વરૂપભાન થાય, એ જે આનંદ, જે સુખ ખોળે છે એ સુખ મળે, એથી દસ્તિકર થઈ જાય, દસ્તિ શુદ્ધ થઈ જાય. પછી વિશેષ પરિણામ ઊંચું ના થાય.

એટલે હકીકતમાં શું છે કે ‘શુદ્ધ જ્ઞાન એ આત્મા છે અને શુભાશુભ જ્ઞાન, અશુદ્ધ જ્ઞાન એ બધું જીવ છે.’ શુભાશુભમાં છે ત્યાં સુધી જીવાત્મા છે, એ મૂઢાત્મા છે. શુદ્ધાત્મા એ તો, જ્યારે સમકિત થાય; પહેલું પ્રતીતિ બેસે, ‘હું શુદ્ધાત્મા છું.’ કોઈ પણ માણસ એમ ને એમ ‘શુદ્ધાત્મા’ થઈ જાય નહીં, પણ પહેલી પ્રતીતિ બેસે. પછી તે પ્રમાણે જ્ઞાન થાય ને તે પ્રમાણે વર્તન થાય. પહેલાં મિથ્યાત્વપ્રતીતિ હતી, તે મિથ્યાત્વજ્ઞાન ઊભું થયું અને મિથ્યાત્વવર્તન ઊભું થયું. જ્ઞાન થાય એટલે વર્તન એની મેળે જ આવ્યા કરે, કશું કરવું ના પડે. મિથ્યાત્વશર્દી અને મિથ્યાત્વજ્ઞાન બેગું થાય એટલે વર્તન એની મેળે તેવું થઈ જ જાય-કરવું પડતું નથી છતાં એ કરવાનું કહે છે, એ એનો અહંકાર છે. એણે એમ માન્યું કે, કરિયાકામમાં જ મજા આવશે ને કરિયાકામમાં જ સુખ છે, તો એ ‘કરિયો’ થાય. પછી પ્રતીતિ બેઠી એટલે કરિયાકામનું એને જ્ઞાન ઉત્પન્ન થાય. અને જ્ઞાન ને શ્રદ્ધા બે બેગી થઈ, એટલે વર્તન તરત આવડે જ. આમ હાથ મૂકે ને ઈંટ ચોટે, હાથ મૂકે કે ઈંટ ચોટે ! દરેક ઈંટ આમ જો જો ના કરવી પડે.

એટલે બુદ્ધિના આશય પ્રમાણે બધું પોતાને બેગું થાય. કોઈને કશું કરવું ના પડે. બુદ્ધિના આશયમાં ચોરી કરવાનું હોય ને તેની પાછળ પુછ્ય હોય તો તે બધું બેગું કરી આપે. ગમે તેવાં છૂપાં કર્મો કરતો હોય અને લાખ સી.આઈ.ડી. એની પાછળ ફરતી હોય તોય તે ઉધાડું ના થાય અને પાપનો ઉદય થાય ત્યારે સહેજમાં પકડાઈ જાય. આ કુદરતની કેવી ગોઠવણી છે ને ! છે પુછ્યૈ, ને પાછો મનમાં મલકાય છે કે, ‘મને કોણ પકડી શકે ?’ એવો અહંકાર કર્યા કરે. હવે પાછું પાપ બેગું થાય ત્યારે સોદા બંધ થઈ જાય.

આ બધું પુષ્ટ ચલાવે છે. તને હજાર રૂપિયા પગાર કોણ આપે છે? પગાર આપનારો તારો શેઠ, પણ પુષ્ટૈને આધીન છે. પાપ ફરી વળે એટલે શેઠનેથ કર્મચારીઓ મારે.

પ્રશ્નકર્તા : શેઠે ભાવ કર્યા હશે, આને નોકરીએ રાખવાનો. આપણે ભાવ કર્યા હશે કે ત્યાં નોકરી કરવી, તેથી આ ભેગું થયું ?

દાદાશ્રી : ના, એવો ભાવ ના હોય.

પ્રશ્નકર્તા : તો એ લેણા-ઢેણા હશે ?

દાદાશ્રી : ના, એવું કશું ય નહીં.

પ્રશ્નકર્તા : તો એની પાસે નોકરીએ કેમ ગયો ?

દાદાશ્રી : ના, એ તો એનો હિસાબ બધો. શેઠને અને એને ઓળખાણેય નહીં ને પાળખાણેય નહીં. શેઠના બુદ્ધિના આશયમાં એવું હોય કે મારે આવા નોકર જોઈએ અને નોકરના બુદ્ધિના આશયમાં હોય કે મારે આવા શેઠ જોઈએ. તે બુદ્ધિના આશયમાં છપાયેલું હોય, તે પ્રમાણે ભેગું થઈ જ જાય !

આ છોકરાં થાય છે, તેથે બુદ્ધિના આશય પ્રમાણે હોય છે. ‘મારે એકનો એક છોકરો હશે તોય બહુ થઈ ગયું, મારું નામ કાઢશે.’ એના બુદ્ધિના આશય પ્રમાણે નામ કાઢે. જૈનો એવું કહે છે કે, મારો છોકરો હોય તે દીક્ષા લે તો બહુ સારું, એનું કલ્યાણ તો થાય ! પછી જૈનોનાં મા-બાપ છોકરાને દીક્ષા પણ રાજ્યભૂશીથી લેવા દે અને આ બીજાઓને દીક્ષાની વાત કરો જોઈએ ? એ ના પાડે. કારણ કે એવા એમણે ભાવ જ નહીં કરેલા.

કુદરત અને બુદ્ધિનો આશય

આ ‘વાઈફ’ મળે છે તેને “આ મારી ‘વાઈફ’ થાય” એવા કશા ભાવ નહીં કરેલા. કશું ભાવ નથી, ઓળખાણ નથી, પાળખાણ નથી, એ તો બુદ્ધિના આશય પ્રમાણે ભેગી થઈ જાય છે. દ્રવ્ય-ક્ષેત્ર-કાળ-ભાવ એવાં હોય કે કન્યાઓની બહુ અછિત હોય ત્યારે એના બુદ્ધિના આશયમાં શું હોય

કે આપણાને તો જેવી મળશે તેવી પૈછીશું, બસ મળવી જોઈએ. તો તેને તેવી મળે. પણ પછી પેલો બૂમો પાડે કે, આ બૈરી આવી છે, તેવી છે ! અથ્યા, તેં જ નક્કી કરી હતી, હવે શેની બૂમો પાડે છે ? પેલો પાછી બીજાની સુંદર વહુ જુએ, એટલે એને પોતાને ઘેર અધૂરું લાગે ! પણ પાછો સંતોષ તો પોતાને ઘેર જ થાય. પાછો કહેશે કે, મારે ઘેર જ રહીશ !

કુદરત શું કહેવા માગે છે કે તારા બુદ્ધિના આશય પ્રમાણે તને મળ્યું છે, તેમાં તું કકળાટ શાને માટે માંડે છે ? બીજાનો બંગલો જુએ ને મહીં કકળાટ કરે. પણ પાછું ગમે તો એને પોતાનું જ ઝૂંપડું !

અંતિમ પ્રકારનો બુદ્ધિનો આશય

બુદ્ધિના આશયમાં એવું હોય કે જ્ઞાની મળે ને કંઈક હવે છૂટકારો થાય, હવે તો થાક્યો આ રજણપાઠથી; ત્યારે એને જ્ઞાની મળે ! હવે આવો બુદ્ધિનો આશય તો કોઈ કરે જ નહીં ને ? લોકોને આ મોહ કર્યાંથી છૂટે?

પ્રતિષ્ઠાનો કર્તા, પરસતામાં !

દ્રવ્ય-ક્ષેત્ર-કાળ-ભાવ ને ભવ પરિવર્તન પામ્યા જ કરે છે. જેટલું મોઢે બોલે તેટલો અહંકાર છે, ને તેનાથી પ્રતિષ્ઠા થયા કરે છે. આ અહંકાર જે કરે છે, તેય પોતે નથી કરતો, તેય દ્રવ્ય-ક્ષેત્ર-કાળ ને ભાવ કરાવડાવે છે. ‘જ્ઞાની’ પાસે જ્ઞાન મળે તો અહંકાર જાય. ને અહંકાર ગયો તો બધી પ્રતિષ્ઠા બંધ થઈ ગઈ ! પછી એ કર્યાં જાય ? મોક્ષમાં !

પ્રશ્નકર્તા : અહંકાર એ પણ દ્રવ્ય-ક્ષેત્ર-કાળ ને ભાવને આધીન છે ?

દાદાશ્રી : હા, તેથી એ પ્રતિષ્ઠા કરે છે. દેખાવમાં એવું લાગે કે આ પ્રતિષ્ઠા અહંકાર પોતે કરે છે, પણ સંજોગો કરાવડાવે છે. તેનાથી પ્રતિષ્ઠા ઉભી થાય છે. હવે પ્રતિષ્ઠામાંથી પાછા સંજોગો ઉભા થાય છે, એ પાછા પ્રતિષ્ઠા કરાવડાવે છે. એટલે પોતે આમાં કશું કરતો જ નથી ! તેથી આપણે એને ‘સાયન્ટિફિક સરકમસ્ટેન્શિયલ એવિડન્સ’ કહીએ છીએ. બધું સંજોગો કરાવડાવે છે ને પોતે માને છે કે ‘મેં કર્યું.’ હવે ‘મેં કર્યું’ એવી માન્યતા પડા સંજોગો કરાવડાવે છે. ત્યારે કોઈ પૂછે કે આને અહંકાર

કહેવાય કે નહીં ? ત્યારે કહીએ, “હા, અહંકાર જ ને ? કારણ કે કરે છે બીજો ને ‘મેં કર્યું’ માને છે.”

પ્રશ્નકર્તા : અહંકાર પણ સંજોગોને આધીન થાય છે ?

દાદાશ્રી : હા, ખરી વાત છે. આ બધું સંજોગો કરાવે છે. અહંકારેય સંજોગો કરાવે છે. છતાંય એ માને છે કે, ‘મેં જ કર્યું.’ તેનાથી નવી પ્રતિષ્ઠા ઊભી થાય છે. આપણને છે તે ‘મેં કર્યું’ એવું આપણી ‘બીલિફ’માં નથી હોતું. આપણે ‘વ્યવસ્થિત’ કરાવડાવે છે એમ જાણીએ છીએ. એટલે પ્રતિષ્ઠા થવાની બંધ થઈ ગઈ. જે ચીતરેલો છે તે ભવ તો આવવાનો, પણ નવું ચિતરામણ બંધ થઈ ગયું. આપણે જાત્રાએ ગયાં, તે ચીતરેલા ભાવ હતા બધા. જ્યાં જ્યાં હતા, ત્યાં ત્યાં બધેય જઈ આવ્યા.

પ્રશ્નકર્તા : બુદ્ધિનો આશય બદલાય કે નહીં ?

દાદાશ્રી : આજુબાજુ પહેરો હોય તેના આધારે બુદ્ધિનો આશય હોય. ચોગરદમ પોલીસવાળાઓ ભેગા થઈ જાય તે ઘડીએ મહીં બય પેસી જાય તો બુદ્ધિનો આશય કહેશે કે ના, હવે ચોરી નથી કરવી. તે પ્રમાણે આખો ફેરફાર થઈ જાય.

દ્રવ્ય-ક્ષેત્ર-કાળ-ભાવ બધું ભેગું થાય ત્યારે તે પ્રમાણે બુદ્ધિનો આશય ઊભો થાય. પણ મહીં મૂળ ભાવના હોય ખરી આપણી દાનત ચોર હોય તો જ એવા બધા સંજોગો ભેગા થાય !

‘અહંકાર’ પણ કુદરતી ર્થના !

પ્રશ્નકર્તા : ‘નેસેસિટી ઈજ ધી મધર ઓફ ઇન્વેન્શન’ એ ખોટી વાત છે ?

દાદાશ્રી : આ શબ્દપ્રયોગ જ છે, બાકી આ બધું કુદરત કરાવે છે.

પ્રશ્નકર્તા : તો પછી આ ‘રિલેટિવ’ પ્રગતિનું ‘બેઝમેન્ટ’ શું છે ?

દાદાશ્રી : બધું જ કુદરત કરાવે છે. કાળ ફરે તેમ દ્રવ્ય ફરે, દ્રવ્ય ફરે તેમ ભાવ ફરે અને પોતે ‘ઇંગોઇઝમ કરે ‘મેં કર્યું’ ! આ ‘ઇંગોઇઝમ’

પણ કુદરત કરાવે છે. અને જે આ ‘ઈગોઇઝમ’માંથી છૂટ્યો એ આમાંથી છૂટ્યો. આ પ્રગતિ કુદરત કરાવડાવે છે, બાકી જેટલા શબ્દપ્રયોગ છે એ બધો ‘ઈગોઇઝમ’ છે.

આગળના લોકો પ્રારબ્ધ બોલ્યા, તેથી જ તો આ દશા બેઠી છે ! તેથી આપણા સાયન્સમાં પ્રારબ્ધ જ કોઈને કહ્યું નથી.

પ્રશ્નકર્તા : ‘વ્યવસ્થિત’માં હશે તે થશે એવું નહીં ?

દાદાશ્રી : એ તો તમારા સમાધાન માટે કહીએ છીએ. બાકી ખરી રીતે તો એમ કહીએ છીએ કે કામ કર્યે જાઓ. પરિણામ બધું ‘વ્યવસ્થિત’ના હાથમાં છે. માટે વિચાર કરશો નહીં, ગભરાશો નહીં. ‘ઓર્ડર’ થઈ ગયો કે લડાઈ કરો, પછી લડાઈ કર્યે જાઓ પછી પરિણામથી ગભરાશો નહીં.

પ્રશ્નકર્તા : તો આપણે કોઈ યોજના કરવાની નહીં ?

દાદાશ્રી : યોજના તો પહેલાં ઘડાઈ ગઈ છે. પછી જ્યારે કરવાનું આવે ત્યારે કામ કર્યે જાઓ. ‘બીગિનિંગ’ શરૂ થઈ ગઈ હોય એ પહેલાં તો યોજના ઘડાઈ ગઈ હોય છે !

પ્રશ્નકર્તા : વિચારો કરવાના નહીં ?

દાદાશ્રી : વિચારો કરવાના નહીં. વિચારો થાય તે જોયા કરવા, ને પછી કામ કર્યે જાઓ, વિચાર કરવાની જરૂર નથી. વિચારો તો થાય જ. માણસોને જો વિચારો બંધ કરવાની શક્તિ હોય તો બધા વિચારો બંધ પણ કરી દે. તમારા ખરાબ વિચારો તમે બંધ કરી શકો ?

પ્રશ્નકર્તા : ના.

દાદાશ્રી : ત્યારે તમે વિચારો.... શું કરી શકો ?

પ્રશ્નકર્તા : તો વિચારોનું મૂળ શું છે ?

દાદાશ્રી : ગાંઠો છે મનની.

પ્રશ્નકર્તા : ગ્રંથિનું મૂળ શું ?

દાદાશ્રી : પહેલાં જે વિચારો થયા તેમાં તમે ભેગા થયા, એ ગ્રંથિ પડી. જે વિચારોમાં તન્મયાકાર થયા એ ગ્રંથિ પડી.

આશય પ્રમાણે ભૂમિકા

પ્રશ્નકર્તા : આશય અને વિચારમાં ફરક શો છે ? આશયમાંથી વિચાર ઉદ્ભવે છે ?

દાદાશ્રી : વિચારને આશય જુદા છે. આશય એ તો તારણ છે. દરેક જીવને આશયમાં હોય, એવી એને ભૂમિકા મળે છે.

પ્રશ્નકર્તા : ગ્રંથિઓ આશય પ્રમાણે બંધાય છે ?

દાદાશ્રી : ગ્રંથિઓ જુદી વસ્તુ છે. ગ્રંથિને ને આશયને કાંઈ લેવા દેવા નથી. મૂળ પહેલાં વિચાર છે. એમાંથી ઈચ્છા થાય છે, ને ઈચ્છામાંથી આશય ઉત્પન્ન થાય છે. અને આશયમાંથી એને એની ભૂમિકા મળે છે. આ તમારા આશય પ્રમાણે દેહ મળ્યો છે. બીજા બધાં ‘એડજસ્ટમેન્ટ’ મળે છે. અત્યારે તમને એ ‘એડજસ્ટ’ ના પણ થાય. પણ મળ્યું છે બધું જ તમારા આશય મુજબ.

જો તમારા આશયનું ના હોય તો તમને રાતે ઊંઘ જ ના આવે. બહારવાટિયાને પુરુષને લુંટવાનો આશય હોય તો તેને સ્ત્રી ભેગી જ ના થાય. આશય પ્રમાણે બુદ્ધિ હોય, વિચારો હોય અને આખી જિંદગી આશય પ્રમાણે ચાલે. હવે એ ‘એડજસ્ટ’ કેમ થતું નથી ? પહેલાંના આશય પ્રમાણે બધું મળે છે, અત્યારના જ્ઞાન પ્રમાણે એ ‘એડજસ્ટ’ થતું નથી. ઇતાં આશયમાં હોય તે જ ગમે. આશયમાં ‘ચેન્જ’ ના થાય. ફક્ત નવી ગ્રંથિ ના પડે ને જૂની ઓગળી જાય. પછી નિર્ગ્રથ થાય. હવે જ્ઞાન મળ્યા પછી નવો આશય ના બંધાય ને પાછલું ઓગળતું જાય.

પ્રશ્નકર્તા : નિર્ગ્રથ થવા શું કરવું ?

દાદાશ્રી : આપણે અહીં કરાવે છે એવી સામાયિકો કરવી. સામાયિકથી જે બહુ મોટી ગ્રંથિ હોય, જે બહુ હેરાન કરતી હોય તે ઓગળી જાય.

પ્રશ્નકર્તા : પોતાની ભૂલો સામાયિકમાં પ્રયત્ન કરીને જોવી ?

સામાયિકમાં તો પ્રયત્ન કરવો પડે ને ?

દાદાશ્રી : ના, પ્રયત્ન એટલે તો મનને કિયામાં લઈ જવું. મન કિયાશીલ કરવું તે પ્રયત્ન, જ્યારે ‘જોવું’ તે કિયામાં ના આવે.

પહેલાં જે ભૂલ નહોતી દેખાતી, તે જ ભૂલ હવે દેખાય છે. કિયામાં ફેર નથી. દેખાય છે એ જ્ઞાનના પ્રતાપે !

પ્રતિષ્ઠાથી પૂતળું

પ્રશ્નકર્તા : ‘પ્રતિષ્ઠિત આત્મા’ એટલે શું ?

દાદાશ્રી : જ્યાં સુધી ‘હું ખુદ કોણ છું’ એ જાણો નહીં, ત્યાં સુધી જેને આપણે આત્મા ગણીએ છીએ કે ‘આ ચંદુલાલ હું જ છું’, તે જ પ્રતિષ્ઠિત આત્મા’. આત્મા એટલે શું ? પોતાની ‘સેલ્ફ’. આપણે એક મૂર્તિમાં પ્રતિષ્ઠા કરીએ એવું, આ પ્રતિષ્ઠા કરેલી છે, તેથી આપણાને આ ફળ આયા કરે છે. મૂળ દરઅસલ આત્માનું ભાન થાય ત્યારે કામ થઈ જાય. ‘પોતે કોણ છે ?’ એનું ‘સેલ્ફ રિયલાઈઝ’ થવું જોઈએ.

પ્રશ્નકર્તા : આ ‘પ્રતિષ્ઠિત આત્મા’ને શુદ્ધાત્માનું ભાન જ નથી ને ?

દાદાશ્રી : એને ભાન પણ કેવી રીતે હોય ? પોતાનું ભાન તો જ્યારે ‘જ્ઞાની પુરુષ’ કરાવે ત્યારે થાય.

પ્રશ્નકર્તા : ના, પણ તમે ‘જ્ઞાન’ આખ્યું, પછી ‘પ્રતિષ્ઠિત આત્મા’ને ભાન થાય ને ?

દાદાશ્રી : હા, ત્યારે તો પોતાને ભાન થયું ને ! એ ભાન થયું ત્યારે તો એ ‘હું શુદ્ધાત્મા છું’ એમ બોલવા માંડ્યો. પહેલાં જે ભાન હતું તેમાં ફેરફાર લાગ્યો. એટલે એને લાગ્યું કે, ‘આ તો હું ન હોય, હું તો શુદ્ધાત્મા છું !’

આત્મચિંત્વના કોણી ?

પ્રશ્નકર્તા : આત્મા ચિંતવે તેવો થઈ જાય, તો તે ચિંતવે છે કોણ ?

દાદાશ્રી : ‘પ્રતિષ્ઠિત આત્મા’ જ ચિંતવે છે. મૂળ આત્મા તો કશું ચિંતવતો જ નથી. ચિંતવવાનો જે ભાવ કરે છે ને તે જ ‘પ્રતિષ્ઠિત આત્મા’ છે. ‘દરઅસલ આત્મા’ તો એવો છે જ નહીં. એ તો ઓર ગોલ્ડ જ જોઈ લો.

એટલે આપણે શું કહીએ છીએ કે શુદ્ધનું ચિંતવન કરીશું, તો તે રૂપ થઈશું અને બીજું ચિંતવન કરે તો તેવું થાય.

પ્રશ્નકર્તા : પણ એ ચિંતવન તો ‘પ્રતિષ્ઠિત આત્મા’નું જ ને ?

દાદાશ્રી : હા, એનું જ. પેલો તો કશું જ કરતો નથી. ‘પ્રતિષ્ઠિત આત્મા’ જો ‘આમનો’ થઈ જશે, તો ‘શુદ્ધાત્મા’ થઈ જઈશ ને અવળો થશે તો અવળું થશે, એવું આપણે કહીએ છીએ. હવે સ્વરૂપજ્ઞાન મળ્યું ત્યારથી તમારે શુદ્ધાત્માનું ચિંતવન થયા કરશે. છતાં જે લાગે છે કે, ‘હું આમ છું’, ‘મને આમ થયું’, આ બધો મોહ છે. આ સસંગ કરીએ છીએ, તે પણ બધો મોહ જ છે. પણ આ ચારિત્રમોહ છે. ચારિત્રમોહ કોને કહેવાય ? કે સમભાવે નિકાલ કરી નાખીએ, તો એ ઊરી જ ગયો. એ પછી આપણને અડે નહીં અને પેલો ખરો મોહ તો પોતાને ચોંટવા વગર રહે જ નહીં. આ દર્શનમોહ ગયેલો એટલે ચારિત્રમોહ એકલો બાકી રહ્યો. અને ‘દિસ્ચાર્જ’ મોહ કહેવામાં આવે છે.

જ્ઞાન ન હોય તેને તો હવે ‘દિસ્ચાર્જ મોહ’માં તો ‘હું આમ છું’ ને તેમ છું’ એવી બધી કલ્યાના રહ્યા કરે. તેથી તેવો થઈ જાય પાછો અને સ્વરૂપ જ્ઞાન પછી, ‘હું શુદ્ધાત્મા છું, હું શુદ્ધાત્મા છું’ એવું રહ્યા કરે એટલે શુદ્ધ થયા કરે અને ‘ચંદુલાલ’ને તો જે થવાનું હોય તે થાય, જે એનો પ્રકૃતિ સ્વભાવ છે એ તો નીકળવાનો જ. ‘તેને’ ને ‘તમારે’ લેવાદેવા નથી. ફક્ત એનો નિકાલ કરી નાખવાનો છે.

[૨]

વાણીનું ટેપિંગ, 'કોડવર્ડ'થી

પ્રશ્નકર્તા : વાણીને સુધારવાનો રસ્તો શો છે ?

દાદાશ્રી : વાણીને સુધારવાનો રસ્તો જ અહીં છે. અહીં બધું પૂછી પૂછીને સમાધાન કરી લેવું જોઈએ.

'સ્થળ સંયોગો, સૂક્ષ્મ સંયોગો અને વાણીના સંયોગો પર છે અને પરાધીન છે.' આટલું જ વાક્ય પોતાની સમજમાં રહેતું હોય, પોતાની જગૃતિમાં રહેતું હોય તો સામો માણસ ગમે તે બોલે તોય આપણને જરાય અસર થાય નહીં અને આ વાક્ય કલિપત નથી. જે 'એક્ઝેક્ટ' છે, તે કહું છું.' હું તમને એમ નથી કહેતો કે મારા શર્ઝને માન રાખીને ચાલો. 'એક્ઝેક્ટ' આમ જ છે. હકીકત તમને નહીં સમજ પડવાથી તમે માર ખાવ છો.

પ્રશ્નકર્તા : સામો અવળું બોલે ત્યારે આપના જ્ઞાનથી સમાધાન રહે છે, પણ મુખ્ય સવાલ એ રહે છે કે અમારાથી કડવું નીકળે છે. તો તે વખતે અમે આ વાક્યનો આધાર લઈએ તો અમને અવળું લાઈસન્સ મળી જાય છે ?

દાદાશ્રી : એ વાક્યનો આધાર લેવાય જ નહીં ને ? તે વખતે તો તમને પ્રતિકમણનો આધાર આપેલો છે. સામાને દુઃખ થાય એવું બોલાયું હોય તો પ્રતિકમણ કરી લેવું. અને સામો ગમે તે બોલે, ત્યારે વાણી પર છે ને પરાધીન છે, એનો સ્વીકાર કર્યો. એટલે તમારે સામાનું દુઃખ રહ્યું જ નહીં ને ?

હવે તમે પોતે અવળું બોલો પછી તેનું પ્રતિકમણ કરો, એટલે

તમારા બોલનું તમને દુઃખ ના રહ્યું. એટલે આ રીતે બધો ઉકેલ આવી જાય છે.

પ્રશ્નકર્તા : વાણી જડ છે, છતાં ‘ઈફેક્ટિવ’ કેમ છે ?

દાદાશ્રી : હા, વાણી જડ છે. છતાં વધારેમાં વધારે ‘ઈફેક્ટિવ’ વાણી જ છે. એને લીધે તો આ જગત ઊભું રહ્યું છે. વાણીનો સ્વભાવ જ ‘ઈફેક્ટિવ’ છે.

પ્રશ્નકર્તા : વાણી ઉપર કંટ્રોલ શી રીતે લાવવો ?

દાદાશ્રી : વાણી ઉપર કંટ્રોલ તો.... એક તો જ્ઞાની પાસેથી આજ્ઞા લઈને મૌન ધારણ કરે તો થાય. નહીં તો પોતે મૌન ધારણ કરવું, પણ એ તો પોતાને આધીન નથી. ઉદ્યથી એની મેળે મૌન નહીં આવે. કારણ કે ઉદ્ય તો બધું વ્યવસ્થિતને આધીન છે. માટે જ્ઞાનીની આજ્ઞા લઈને મૌન લે તો છિતકારી છે. બીજું વાણીના કંટ્રોલ માટે પ્રતિકમણ કરે તો થાય. વાણી ટેપેરેકડ છે. તે છપાયેલાની બહાર વધારે કે ઓછું કશું બોલાવાનું નથી. એટલે કંટ્રોલ માટે આ બે જ રસ્તા છે.

પ્રશ્નકર્તા : પૂર્વભવમાં કે બીજા ભવમાં એ જ સંયોગોને એ જ માણસો ભેગા થવાના છે, ને એ જ વાણી નીકળવાની છે એવું છે ? ટેપ થયેલું છે, એનો અર્થ શો ?

દાદાશ્રી : આપણે અહીં સાહેબ ઝપાટાબંધ બોલે છે અને પેલો લખી લે છે. તે શી રીતે લખી લેતો હશે ? એ શું ભાષા હોય છે ?

પ્રશ્નકર્તા : ‘શૉર્ટહેન્ડ.’

દાદાશ્રી : અને એનાથી આગળ કશુંક નવું નીકળેલું છે ને ? પેલું ‘કોડ લેન્ગવેજ’ કહે છે કે શું ?

પ્રશ્નકર્તા : હા, ‘કોડ લેન્ગવેજ.’

દાદાશ્રી : આ બધું ‘કોડ લેન્ગવેજ’ અને ‘શૉર્ટહેન્ડ’માં બધું અંદર ‘ટાઇપ’ થાય છે. આપણો ભાવ અંદર થયો કે, ‘ભલભલાને બેસાડી

દઉ એવી વાણી બોલું એવો હું છું.' એટલે આટલા 'કોડવર્ડ'થી આખું પેલું પ્રકાશમાન થઈ જાય. એને હું 'ટેપરેકર્ડ' કહું છું. તમે 'કોડવર્ડ' જે મહીં કર્યા છે, તેનું આ ટેપ થઈ ગયેલું છે.

અને ગમે તેવી કઠોર ભાષા બોલનારોય સંત પુરુષ પાસે સુંદર વાણી બોલે છે. ત્યારે આપણો ના સમજાએ કે આ કઠોર વાણીવાળો છે કે મધુર વાણીવાળો છે.

પ્રશ્નકર્તા : વાણી નીકળે ત્યારે કઈ જાતની અને કેવા પ્રકારની જાગૃતિ રાખવી ?

દાદાશ્રી : પેલાને છાતીનાં પાટિયાં બેસી જાય એવો મોટો પથરો મારીએ, તો તે વખતે આપણી જાગૃતિ ઉડી જ જાય ! નાનો પથરો મારીએ તો જાગૃતિ ના ઉડે. એટલે પથરો નાનો થશે ત્યારે એ જાગૃતિ આવશે.

પ્રશ્નકર્તા : એટલે આપણે પથરો કેવી રીતે નાનો કરવો ?

દાદાશ્રી : પ્રતિકમણથી !

પ્રશ્નકર્તા : ટેપ થઈ ગયેલી વાણી ફેરવાય કઈ રીતે ?

દાદાશ્રી : તમે ફક્ત જ્ઞાની પાસેથી આજ્ઞા લઈને મૌનપ્રત ધારણ કરો તો એના ઉપાય છે. બાકી એ તો કુદરતને ફેરવવા જેવી વસ્તુ છે. માટે 'જ્ઞાની પુરુષ' પાસેથી આજ્ઞા લઈને કરે, તો 'જ્ઞાની પુરુષ' જોખમદાર બનતા નથી અને જોખમદારી એમ ને એમ અધવચ્ચે ઉડી જાય છે. એટલે આ એક જ ઉપાય છે.

પ્રશ્નકર્તા : વાણી બોલતી વખતના ભાવ અને જાગૃતિ પ્રમાણે ટેપિંગ થાય છે ?

દાદાશ્રી : ના, એ ટેપિંગ વાણી બોલતી ઘડીએ થતું નથી. આ તો મૂળ આગળ જ થઈ ગયું છે. એને પછી આજે શું થાય ? છપાયા પ્રમાણે જ વાગે.

પ્રશ્નકર્તા : પાછું અત્યારે બોલીએ તે વખતે જાગૃતિ રાખીએ તો ?

દાદાશ્રી : અત્યારે તમે કોઈને દબડાવો, પછી મનમાં એવું થાય કે આને દબડાવ્યો ‘તે બરાબર છે.’ એટલે ફરી પાછું તેવા હિસાબનો કોડવર્ડ થયો અને આને દબડાવ્યો ‘તે ખોટું થયું’ એવો ભાવ થયો તો કોડવર્ડ તમારે નવી જાતનો થયો. આ દબડાવ્યો એ બરોબર કર્યું એવું માન્યું કે એના જેવો જ ફરી કોડ ઉભો થયો અને એનાથી એ વધારે વજનદાર બને. એને ‘આ બાહું ખરાબ થઈ ગયું, આવું બોલવું ના જોઈએ, આવું કેમ થાય છે ?’ એવું થાય તો કોડ નાનો થઈ ગયો.

પ્રશ્નકર્તા : હવે આ બરોબર કર્યું એવુંય ના થાય ને બરોબર ના કર્યું એવુંય ના થાય, તો પછી કોડ ઉભો થાય ?

દાદાશ્રી : એ તો મૌન નક્કી કરીએ તો મૌન થઈ જાય.

પ્રશ્નકર્તા : ઘણી વખત મોટે ના બોલાય, પણ અંતરવાચા હોય ખરી ને ? મહીં અંદર ભાવ બગડવા કરે, તેનું શું ?

દાદાશ્રી : તમારે પોતાની જાતને અંદર કહી દેવાનું કે આવું ખોટું ના હોવું જોઈએ. આવું સુંદર હોવું જોઈએ.

પ્રશ્નકર્તા : પછી સુંદરનો કોડ આવી જાય ને ?

દાદાશ્રી : સુંદરનો કોડ તો આવે જ ને !

પ્રશ્નકર્તા : તે પાછો નવો કોડ થાય, તેના માટે નવો દેહ ધારણ કરવો પડે ? એના કરતાં કોડ જ ના થાય એવું અમારે જોઈએ.

દાદાશ્રી : આ તો એકાદ ભવ પૂરતું જ છે. આગળ તો તમારા કોડ આવા રહેવાના જ નથી. જેની આજે ખરાબ ભાષા નથી, તે લોકોએ કોડ બદલ્યો નથી અને જેની ખરાબ ભાષા છે, તેમણે કોડ બદલ્યા છે. એટલે પેલા કાચા પડી ગયા છે ને આ પાકા થયા છે. જે કહે કે, ‘દાદા, મારી આ વાણી ક્યારે સુધરશે ?’ ત્યારથી આપણે

ના સમજુએ કે આ કોડ બદલે છે ?!

પ્રશ્નકર્તા : જેને મોક્ષે જવું હોય તેને તો કોઈ કોડ દાખલ જ નહીં કરવાનો ને ? એના માટે શું કરવું ?

દાદાશ્રી : મોક્ષમાં જતાં સુધી કશી હરકત થાય તેમ નથી. મોક્ષે જતાં જેવા કોડ જોઈએ તે આવતા ભવમાં ઉત્પન્ન થશે. અત્યારે મને પૂછીને જેટલો માલ ભરે, તેનો આવતા ભવમાં પછી એવો જ કોડ ઉત્પન્ન થશે. હજુ એક અવતાર છે ને ?

પ્રશ્નકર્તા : તીર્થકરોની વાણીના કોડ કેવા હોય છે ?

દાદાશ્રી : એમણે કોડ એવો નક્કી કરેલો હોય કે ‘મારી વાણીથી કોઈ પણ જીવને કિંચિત્માત્ર પણ દુઃખ થાય નહીં. દુઃખ તો થાય જ નહીં, પણ કોઈ જીવનું કિંચિત્માત્ર પ્રમાણ પણ ના દુલાય, જાડનું ય પ્રમાણ ના દુલાય.’ એવા કોડ ફક્ત તીર્થકરોને જ થયેલા હોય.

પ્રશ્નકર્તા : વાણી બોલતી વખતે કેવા પ્રકારની જાગૃતિ રાખવી ?

દાદાશ્રી : જાગૃતિ એવી રાખવાની કે ‘આ બોલ બોલવામાં કોને કોને કેવી રીતે પ્રમાણ દુલાય છે’ એ જોવાનું છે.

પ્રશ્નકર્તા : પાંચ જણને એક જ શબ્દ કહીએ છીએ, તો બધાને જુદા જુદા પ્રમાણમાં મન દુલાય છે. એનું શું કરવું ?

દાદાશ્રી : આપણે જાગૃતિ રાખવી ને પછી બોલવાનું. આપણને જેટલી સમજ પડે એટલું કરવાનું. એનો ઉપાય નથી. આ ‘ચંદુલાઈ’ ન્યાયનું બોલતા હોય છતાં સામાને દુઃખ થાય એવું ય ઘણીવાર બને. હવે એનો ઉપાય શો ? પણ તે અમુક જ માણસો જોડે થાય, બધે નથી થતું. એટલે ત્યાં આગળ બીજા દારૂખાનું ના ફોડે તો જ તમારું દારૂખાનું બંધ થશે, નહીં તો એક જણ ફોડશે એટલે તમારે ના ફોડવું હોય તોય ફૂટી જાય. એટલે બધા ય નક્કી કરે કે આપણે દારૂખાનું બંધ કરો તો એ બંધ થાય, નહીં તો નહીં થાય.

પ્રશ્નકર્તા : નવો કોડ હોય તે આવતા જન્મમાં ‘ઈફેક્ટ’ આપે કે આ જીવનમાં પણ ‘ઈફેક્ટ’ આપે ?

દાદાશ્રી : આ કુંભાર માટલાં બનાવે છે, તે માટલાંને નિભાડામાં સળગાવીને કલાક પછી કાઢી લે, તો શું થાય ?

આવતા ભવે બધું સારું થશે એવું તમે માન્યું, તેથી તો તમને મારી ઉપર શ્રદ્ધા આવી, નહીં તો અહીં બેસાય શી રીતે ? આ ભવમાં તો શું થાય કે જે તમારી કોડવાળી ભાષા છે, તે પૂરી થઈ જશે અને પછી તમારી એવી ભાષા જ નહીં નીકળે.

પ્રશ્નકર્તા : એટલે પછી મૌન થઈ જવાનું ?

દાદાશ્રી : મૌન જ થઈ જવાનું. મૌન એટલે એવું મૌન નહીં કે અક્ષરેય બોલવાનો નહીં. મૌન એટલે વ્યવહાર પૂરતી જ વાણી રહેશે. કારણ કે એક ટાંકીનો ભરેલો માલ, તે ખાલી તો થઈ જ જવાનો.

અહંકારનું રક્ષણા

પ્રશ્નકર્તા : આપે કહ્યું હતું કે વાણી છે તે અહંકારથી નીકળે છે ?

દાદાશ્રી : એવું છે ને કે વાણી બોલે તેનો વાંધો નથી, એ તો કોડવર્ડ છે. તે ફાટે ને બોલ્યા કરે, તેનું આપણે રક્ષણા ના કરવું જોઈએ.

પ્રશ્નકર્તા : રક્ષણા ના હોવું જોઈએ, એનો અર્થ આપણે સાચા છીએ એવી ભાવના ના હોવી જોઈએ એમ ?

દાદાશ્રી : અમે સાચા છીએ, એનું નામ જ રક્ષણા કહેવાય. અને રક્ષણા ના હોય તો કશું જ નથી. ગોળા બધા ફૂટી જાય અને કોઈનેય વાગે નહીં બહુ. અહંકારનું રક્ષણા કરે, તેનાથી બહુ વાગે છે.

હું નાના છોકરાને બહુ મારું તોથ તેમને કશુંય ના થાય અને જો રીસમાં જરાક તમે ટપલી મારી હોય તો એ રડારોળ કરી મૂકે ! એટલે એને વાગ્યાનું દુઃખ નથી, અહંકાર ઘવાયો તેનું દુઃખ છે !

શાસ્ત્રકારોએ શું કહ્યું છે કે અહંકાર એક એવો ગુણ છે કે જે બધા માણસને આંધળોભૂત બનાવે. ભાઈઓમાં પણ દુષ્મની થઈ જાય. સગો ભાઈ ક્યારે પાયમાલ થઈ જાય એવું વિચારે ! અરે, સગો બાપ પણ એવો, છોકરાને આશીર્વાદ આપે કે ક્યારે એ પાયમાલ થઈ જાય ! અહંકાર શું નુકસાન ના કરે ? એટલે આપણે અહંકારને ઓળખી રાખવો જોઈએ કે ‘આ આપણો કોણ છે તે ?’

પ્રશ્નકર્તા : પણ અમારું કામ કરવા માટે અમારે અહંકાર તો જોઈએ જ ને ?

દાદાશ્રી : એ કામ કરવાનો અહંકાર હોય જ. એની કોણ ના પાડે છે ? પણ એ અહંકારને જાણવો જોઈએ કે અહંકારમાં આવા ગુણો છે. એટલે આપણને એની પર પ્રેમ રહે નહીં, આસક્તિ રહે નહીં.

પ્રશ્નકર્તા : આપણે ગમે તેટલું કરીએ, પણ સામો ના સુધરે તો શું કરવું ?

દાદાશ્રી : પોતે સુધર્યા નથી ને લોકોને સુધારવા ગયા. તેનાથી લોક ઊલટા બગડ્યા. સુધારવા જાય કે બગડે. પોતે જ બગડેલો હોય તો શું થાય ? આપણે સુધરવું સહેલામાં સહેલું છે ! આપણે સુધર્યા ના હોઈએ ને બીજાને સુધારવા જઈએ, એ ‘મીનિંગલેસ’ છે. ત્યાં સુધી આપણા શબ્દ પણ પાછા પડે. તમે કહો કે, ‘આવું ના કરીશ.’ ત્યારે સામો કહે કે, ‘જાવ, અમે તો એવું જ કરવાના !’ આ તો સામો ઊલટો વધારે અવળો ફર્યો !

આમાં અહંકારની જરૂર જ નથી. અહંકારથી સામાને દબડાવી કરીને કામ કરાવવા જઈએ, તો સામો વધારે બગડે. જ્યાં અહંકાર નથી, ત્યાં તેને બધા કાયમ ‘સીન્સિયર’ હોય, ત્યાં ‘મોરાલિટી’ હોય.

આપણો અહંકાર ના હોવો જોઈએ. અહંકાર બધાને ખૂંચે છે. નાના છોકરાને ય જરાક ‘અક્કલ વગરનો’, ‘મૂરખ’, ‘ગધેરો’ એમ જો કહ્યું તો તેય વાંકો ફાટે. ને ‘બાબા, તું બહુ ડાઢ્યો છે’ કહીએ કે તરત એ માની જાય.

પ્રશ્નકર્તા : અને એને બહુ ડાખ્યો કહીએ તોય એ બગડશે ?

દાદાશ્રી : મૂરખ કહીએ તોય બગડી જાય ને બહુ ડાખ્યો કહીએ તોય બગડી જાય. કારણ કે ડાખ્યો કહીએ એટલે એના અહંકારને ‘એન્કરેજમેન્ટ’ મળી જાય અને મૂરખ કહો તો ‘સાયકોલોજિકલ ઈફેક્ટ’ અવળી પડે. ડાખ્યા માણસને ૨૫-૫૦ વખત મૂરખ કહો તો તેના મનમાં વહેમ પડી જશે કે, ‘ખરેખર શું હું ગાંડો હોઈશ ?’ એમ કરતો કરતો એ ગાંડો થઈ જાય. એટલે હું ગાંડાનેય ‘તારા જેવો ડાખ્યો આ જગતમાં કોઈ નથી’ એમ કરી કરીને ‘એન્કરેજમેન્ટ’ આપું છું. આ જગતમાં હુંમેશાં ‘પોઝિટિવ’ લો. ‘નેગેટિવ’ તરફ ચાલશો નહીં. ‘પોઝિટિવ’નો ઉપાય થશે. હું તમને ડાખ્યો કહું ને જો વધારે પડતો અહંકાર તમારો ખસ્યો, તો મને તમને થાપોટ મારતાંય આવડે, નહીં તો એ અવળે રસ્તે ચાલે અને એને ‘એન્કરેજ’ ના કરીએ તો એ આગળ વધેય નહીં.

‘અહંકાર નુકસાનકર્તા છે’ એવું જાણી લો, ત્યારથી જ બધું કામ સરળ થાય. અહંકારનું રક્ષણ કરવા જેવું નથી. અહંકાર પોતે જ રક્ષણ કરી લે એવો છે.

વ્યવહારનો અર્થ શો ? આપીને લો અગર તો લઈને આપો એનું નામ વ્યવહાર. ‘હું’ કોઈને આપતોય નથી ને ‘હું’ કોઈનું લેતો નથી. મને કોઈ આપતું ય નથી. ‘હું’ મારા સ્વરૂપમાં જ રહું છું.

વ્યવહાર એવો બદલો કે આપણે આપીને લેવાનું છે. એટલે પાછો આપવા આવે તે ઘડીએ જો પોસાતું હોય તો આપો.

આપણે વાવમાં જઈને કહીએ કે, ‘તું બદમાશ છે.’ તો વાવ પણ કહેશે, ‘તું બદમાશ છે’ અને આપણે કહીએ કે, ‘તું ચૌદ લોકનો નાથ છે.’ તો તે પણ આપણાને કહે કે, ‘તું ચૌદ લોકનો નાથ છે.’ માટે આમાં આપણાને જેવું ગમે છે તે બોલવું. એવું ‘પ્રોજેક્ટ’ કરો કે તમને ગમે. આ બધું તમારું જ પ્રોજેક્શન છે. આમાં ભગવાને કંઈ ડખલ કરી નથી.

દુનિયામાં કોઈને અક્કલ વગરનો કહેશો નહીં. અક્કલવાળો જ કહેજો, તું ડાખ્યો છે, એવું જ કહેશો તો તમારું કામ થશે. એક માણસ એની ભેસને કહેતો હતો કે ‘તું બહુ ડાહી છે બા, બહુ અક્કલવાળી છો, સમજણવાળી છો.’ મેં એને પૂછ્યું, ‘ભેસને તું આમ કેમ કહે છે?’ ત્યારે એઝો કહ્યું કે, ‘આવું ના કહું તો ભેસ દૂધ દેવાનું જ બંધ કરી દે.’ ભેસ જો આવું સમજે છે તો માણસો શું ના સમજે ?

બુદ્ધની રહાલે રચાઈ રહલામણ !

આ જગત ‘રિલેટિવ’ છે. વ્યવહારિક છે. આપણાથી સામાને અક્ષરેય ના બોલાય. અને જો ‘પરમ વિનય’માં હોય તો ખોડેય ના કઢાય. આ જગતમાં કોઈની ખોડ કાઢવા જેવું નથી. ‘ખોડ કાઢવાથી શો દોષ બેસશે’, તેની ખોડ કાઢનારને ખબર નથી.

પ્રશ્નકર્તા : ખોડ નથી કાઢતા અમે, પણ સામો આગળ વધે એટલે બોલીએ છીએ.

દાદાશ્રી : તેના આગળ વધવાનો હિસાબ તમારે ના કાઢવો. આગળ વધારવાનું તો કુદરત એની મેળે કામ કર્યા કરે છે. તમારે સામાને આગળ વધારવાની ઈચ્છા ના કરવી. કુદરત કુદરતનું કામ કર્યે જ જાય છે. આપણો આપણી મેળે બધી ફરજ બજાવ્યા કરવાની.

બુદ્ધ તમને હેરાન કરે કે આમ કરીએ તો આમ થાય ને તેમ કરીએ તો તેમ થાય. કશું જ થતું નથી. કોઈ કશું કરી શકે એમ છે જ નહીં. કુદરત કુદરતનું કામ કર્યે જ જાય છે. કોઈ કોઈની સલાહ માગવા નથી આવતું, છતાં આ તો વણમાણી સલાહ પીરસ્યે જ જાય છે.

આ બુદ્ધનું માનવામાં આવે ને તો અહીંયાં સત્સંગમાં પહેલો કાયદો જોઈએ કે આમ બેસવું ને આમ ના બેસવું. જ્યાં સાચો ધર્મ છે ત્યાં ‘નો લો લો’ એ જ મુખ્ય વસ્તુ છે.

આપણે અહીં ‘બુદ્ધ’ શબ્દની જરૂર જ નથી. જે ઉખળામણ કરાવે

એ બુદ્ધિને ખસેડવાનો પ્રયત્ન કરો. ઉખળામણમાં ના મૂકતી હોય તો તેનો વાંધો નથી. વાત તો સમજવી જ પડશે ને ? આમ ક્યાં સુધી ચાલશે ? બુદ્ધિ તમને ‘ઈમોશનલ’ કરશે. તમારું આમાં કશું જ વળવાનું નથી. બધું ‘બ્યવસ્થિત’ને આધીન છે. ‘બ્યવસ્થિત’ ઉપર થોડો ઘણો વિશ્વાસ બેઠો હોય તો કોઈ પ્રશ્ન જ રહેતો નથી. અહીં તો વણપ્રશ્ને ઉત્તર છે.

પ્રશ્નકર્તા : આપ કહો છો કે પ્રયત્નો તો છેક છેવટ સુધી કરવાના ?

દાદાશ્રી : પ્રયત્ન શેનો કરવાનો ? પ્રયત્ન આપણા સંસારબ્યવહારનો કરવાનો હોય. સત્સંગમાં અહીં સંસારબ્યવહાર નથી. આ તો ‘રિયલ’નો શુદ્ધ બ્યવહાર છે. શુદ્ધ બ્યવહારમાં બુદ્ધિની બિલકુલ જરૂર નથી.

પ્રશ્નકર્તા : બુદ્ધિનું ‘સર્વન્ટ’ તરીકે કામ લેવું કે નહીં ?

દાદાશ્રી : ના. જ્યાં સંપૂર્ણ શુદ્ધ બ્યવહાર છે, એવી આ ‘રૂમ’માં પેઠા એટલે બુદ્ધિનું કામ નહીં. અહીં શુદ્ધ બ્યવહાર છે ને બહાર સંસાર બ્યવહાર છે. સંસારમાંય જ્યાં બુદ્ધિ હેરાન કરે, ત્યાં તેને છોડી દેવાની હોય. ‘બ્યવસ્થિત’ કહ્યા પછી વિકલ્પ કરવાપણું રહેતું નથી. ‘જ્ઞાની પુરુષ’ની આજ્ઞામાં રહે તો તેમને ‘શુદ્ધ બ્યવહાર શું છે ?’ તે સમજાઈ જશે.

[૩]

આમંત્રેલી કર્મબંધી

અમારે અમારી મરજી મુજબનું કર્મ હોય ને તમને કર્મ નચાવે. અમને સ્વતંત્રતા હોય. એટલે અમે નિરાંતે બેસીએ, તમારેય કર્મો ધીમે ધીમે ખલાસ થશે, પછી આપણે બોલાવીએ તોય ના આવે. એ નવરાં નથી. આપણે સહી કરી તેથી આવ્યાં છે, નહીં તો એ આવે જ નહીં ને ? કરાર ઉપર જેવી સહીઓ કરી હોય, ગુંચવળીવાળું હોય તો તેવું આવે ને ચોખ્યું હોય તો ચોખ્યું આવે. અરે, સત્સંગમાંથી ઉઠાડીને લઈ જાય, છૂટકો જ નહીં ને ?

પ્રેષનકર્તા : સંબંધ રાખ્યો એ રાગ થયો, એટલે બોલાવે ?

દાદાશ્રી : એ બધું રાગ ને દ્રેષ જ છે. પણ પહેલી આપણે સહીઓ કરી આપી હોય તો જ એને રાગ ઉત્પન્ન થાય, નહીં તો કોઈ નામ દેનાર નથી !

આ ભવમાં અમુક જ સહીઓ ગણાય. તમે જેટલી માનો છો એટલી સહીઓ નથી હોતી. સહીઓ તો ટાઈપ થઈને ફરી ટાઈપ થાય ત્યારે સહીઓ ગણાય એટલે એટલી બધી ના હોય.

તપના તાપણે તરી શુદ્ધતા

વ્યવહારચારિત્રથી માંડીને ઠેઠ આત્મચારિત્ર સુધીનાં ચારિત્ર છે. જ્ઞાન-દર્શન-ચારિત્ર અને તપ. એમાં આત્મચારિત્ર છે, તે છેલ્લામાં છેલ્લું ચારિત્ર છે. વ્યવહારચારિત્રનો ફોટો પડે અને આ આત્મચારિત્રનો ફોટો ના પડે. જે છેલ્લાં જ્ઞાન-દર્શન-ચારિત્ર ને તપ છે, એ ચારેયના ફોટો ના પડે.

પ્રશ્નકર્તા : છેલ્લાં તપ કયું ?

દાદાશ્રી : અત્યારે તમને કોઈ માણસ ગાળ ભાંડતો હોય તો તે વખતે તમને મારો શબ્દ યાદ આવે ને તે પ્રમાણે નક્કી થાય કે મારે ‘સમભાવે નિકાલ કરવો છે’, એનું નામ તપ છે. તે ઘડીએ તપ જ થાય.

બાધ્ય તપ બધાં સ્થૂળ તપ કહેવાય, એનું ફળ ભौતિક સુખ મળે. અને આંતરિક તપ એ સૂક્ષ્મ તપ છે, તેનું ફળ મોક્ષ છે.

કોઈ તમને ગાળ ભાંડે, તે વખતે મહીં મન-બુદ્ધિ-ચિત્ત ને અહંકાર બધું તપે, એ તપને તમે ઠંડું થતાં સુધી જોયા કરો, એનું નામ સૂક્ષ્મ તપ કહેવાય.

સાસુ વહુને વઢવઢ કરતી હોય, ને વહુ ઉહાપણવાળી હોય તો તેને સૂક્ષ્મ તપ બહુ મળ્યા કરે. હિન્દુસ્તાનમાં આ તપ એની મેળે મફતમાં ધેર બેઠાં મળ્યા કરે. ધેર બેઠાં ગંગા છે, પણ આ લોકો લાભ ઉઠાવતા નથી ને ? ધણી આપણાને કંઈ કહી દે, તે ઘડીએ આપણે તપ કરવું પડે.

પ્રશ્નકર્તા : ‘અકમ વિજ્ઞાન’માં તપની જગ્યા ક્યાં આવી ?

દાદાશ્રી : તપ કરવું એટલે શું ? જે પાછલો હિસાબ ચૂકવવાનો આવે છે તે ચૂકવતી વખતે મીઠાશેય આવે અને કડવુંય આવે. મીઠાશ આવે ત્યાંય તપ કરવાનું છે ને કડવું આવે ત્યાંય તપ કરવાનું છે. દિસ્ચાર્જ કર્મ એનું કડવું-મીઠું ફળ આપ્યા વગર તો રહે જ નહીં ને ?

પ્રશ્નકર્તા : આ ભાઈએ મને ગાળ ભાંડી, તો તેની મને તરત ખબર પડે કે આ મારા કર્મનો ઉદ્ય છે. એ નિર્દ્દિષ્ટ છે, તો એમાં તપ કોને કહેવું ?

દાદાશ્રી : આ જ્ઞાનથી તપ કરવાનું થયું. આમાં પોતાને તપ કરવું નથી પડતું. મહીં મન, બુદ્ધિ જે તપે છે તેને સમતાપૂર્વક ‘જોયા’ કરવું એનું નામ તપ. એમાં તન્મયાકાર નહીં થવાનું. જગત આખું મન-બુદ્ધિ તપે કે પોતે તપી જાય.

પ્રશ્નકર્તા : એટલે તપ કરવું પડે ?

દાદાશ્રી : તપ કરવું નથી પડતું. તપ તો સ્વાભાવિક રીતે થાય જ.

પ્રશ્નકર્તા : જ્યાં સુધી તપ થાય છે ત્યાં સુધી અપૂર્ણતા કહેવાય ને ?

દાદાશ્રી : અપૂર્ણતા તો ઠેઠ ‘કેવળજ્ઞાન’ થતાં સુધી અપૂર્ણ જ કહેવાય. મારુંય અપૂર્ણ કહેવાય ને તમારુંય અપૂર્ણ કહેવાય.

તપ કરવાથી પોતાની જ્ઞાનદશાની ડિગ્રીઓ વધે છે. તપ છેલ્લી શુદ્ધતા લાવે છે. સો ટચનું સોનું તો હું પણ ના કહેવાઉં અને તમે પણ ના કહેવાઓ. અને જ્ઞાનીનેય દેહનાં તપ હોય.

પ્રતિક્રમણ - કમિકનાં : અક્રમનાં

પ્રશ્નકર્તા : આપે કહ્યું કે ‘અક્રમમાર્ગ’માં પક્ષાપક્ષી ના હોય, તો ખંડન સિવાય મંડન કર્ય રીતે થઈ શકે ?

દાદાશ્રી : આ મંડન કરવાનો માર્ગ જ ના હોય ને ખંડનેય કરવાનો માર્ગ ન હોય. આ તો જેને મોક્ષે જવું હોય તેના માટે જ આ માર્ગ છે અને જેને મોક્ષે ના જવું હોય તેને માટે બીજો રસ્તો. બીજો ધર્મ જોઈતો હોય તો અમે તે પણ આપીએ છીએ.

કમિક માર્ગથી આગળ જવું એ બહુ કઠોર ઉપાય છે, છતાં એ કાયમનો માર્ગ છે. જ્યારે મનમાં જુદું હોય, વાણીમાં જુદું હોય ને વર્તનમાં જુદું હોય ત્યાં સુધી કોઈ ધર્મ ચાલે નહીં. અત્યારે બધે એવું જ થઈ ગયું છે ને ?

એટલે અમે આ કાળના માણસોને ધર્મ જાળવો હોય તો, એને શું શિખવાડીએ છીએ ?

તારાથી ખોટું બોલાઈ જાય તેનો વાંધો નથી. મનમાં તું જૂદું બોટ્યો તેનો વાંધો નથી, પણ હવે તું એનું ‘આ’ રીતે પ્રતિક્રમણ કર ને નક્કી કર કે ફરી આવું નહીં બોલું. અમે પ્રતિક્રમણ કરવાનું શિખવાડીએ.

પ્રશ્નકર્તા : અમે રાયશી અને દેવશી પ્રતિકમણ કરીએ છીએ, તે શું ખોટું છે ?

દાદાશ્રી : પ્રતિકમણ તો ‘શૂટ એટ સાઈટ’ હોવું જોઈએ, ઉધાર ના રખાય. આ ચોપડા ઉધાર ના રખાય. તે પ્રતિકમણેય ઉધાર ના રખાય._

પ્રશ્નકર્તા : જીવ તો સતત કર્મની વર્ગણા બાંધ્યા જ કરે છે, તો એણે શું સતત પ્રતિકમણ કર્યા કરવું ?

દાદાશ્રી : હાસ્તો, કરવું જ પડે ! આમાં ઘણા મહાત્માઓ રોજ પાંચસો-પાંચસો પ્રતિકમણ કરતા હોય છે !

પ્રશ્નકર્તા : એ તો ભાવ પ્રતિકમણ છે, કિયા પ્રતિકમણ તો ના થાય ને ?

દાદાશ્રી : ના, કિયામાં પ્રતિકમણ હોય જ નહીં. બહુ ત્યારે એમાં મન સારું રહે.

પ્રશ્નકર્તા : એમાં કર્મ નિર્જરા થાય ખરી કે નહીં ?

દાદાશ્રી : નિર્જરા તો દરેક જીવને થઈ રહી છે. પણ એ સારો ભાવ છે કે મારે પ્રતિકમણ કરવું છે. એટલે નિર્જરા સારી થાય. બાકી પ્રતિકમણ તો ‘શૂટ’ એટ સાઈટ’ હોવું જોઈએ. તમે કરો છો એ દ્રવ્ય પ્રતિકમણ છે, ભાવ પ્રતિકમણ જોઈશે.

પ્રશ્નકર્તા : દ્રવ્યની સાથે ભાવ હોય ને ?

દાદાશ્રી : ના, પણ દ્રવ્ય એકલું થાય છે, ભાવ નથી હોતો. કારણ કે દુષ્મકાળના જીવોથી ભાવ રાખવો બહુ મુશ્કેલ વસ્તુ છે. એ તો ‘જ્ઞાની પુરુષ’ની કૃપા હોય અને એ માથે હાથ મૂકે, ત્યાર પછી ભાવ ઉત્પન્ન થાય. નહીં તો ભાવ ઉત્પન્ન થાય નહીં.

‘જ્ઞાની પુરુષ’ કોને કહેવાય ? કે જેને પરપરિણાત્તિ જ ના હોય. નિરંતર સ્વભાવ-પરિણાત્તિ હોય. રાત્રે-દિવસે ગમે ત્યારે સ્વભાવ પરિણાત્તિ

હોય પરપરિણામ ના હોય, જેનાં વાણી, વર્તન, વિનય મનોહર હોય, આર્તધ્યાન તથા રૌક્રધ્યાન સર્વાશે ન હોય અને અહંકાર શૂન્ય થવાથી, ટેન્શન નહીં હોવાથી મુક્ત હાસ્ય નિરંતર રહે, અનંતગુણના ભંડાર હોય એનું નામ ‘જ્ઞાની પુરુષ’ કહેવાય.

પ્રતિક્રમણ, ઝાણીનાં

આપણે ગાઢી ઉપર સૂઈ ગયા હોય, તો જ્યાં જ્યાં કંકરા ખૂંચે ત્યાંથી તમે કાઢી નાખો કે ના કાઢો ? આ પ્રતિક્રમણ તો, જ્યાં જ્યાં ખૂંચું હોય ત્યાં જ કરવાનાં છે. તમને જ્યાં ખૂંચે છે ત્યાંથી તમે કાઢી નાખો ને તે એમને ખૂંચે છે, ત્યાંથી એ કાઢી નાખે ! પ્રતિક્રમણ દરેક માણસનાં જુદાં જુદાં હોય !

અત્યારે કોઈ માણસ કોઈની ઉપર ઉપકાર કરતો હોય, છતાં એને ઘેર અનાચાર થાય એવા કેસ બને, તો ત્યાં આગળ પ્રતિક્રમણ કરવાં જ પડે. પ્રતિક્રમણ તો, જ્યાં ખૂંચે ત્યાં બધે જ કરવું પડે. પણ દરેકનાં પ્રતિક્રમણ જુદાં જુદાં હોય.

મારેય પ્રતિક્રમણ કરવાનાં હોય. મારાં જુદી જાતનાં ને તમારેય જુદી જાતનાં હોય. મારી ભૂલ તમને બુદ્ધિથી ના જોડે એવી હોય. એટલે એ સૂક્ષ્મતર ને સૂક્ષ્મતમ હોય. તેનાં અમારે પ્રતિક્રમણ કરવાં પડે. અમારે તો ઉપયોગ ચૂક્યા બદલનું પ્રતિક્રમણ કરવું પડે. ઉપયોગ ચૂક્યા તે અમારે તો પોષાય જ નહીં ને ? અમારે આ બધાં જોડે વાતોય કરવી પડે, સવાલોના જવાબો ય આપવા પડે, છતાં અમારા ઉપયોગમાં જ રહેવાનું હોય.

જ્યાં સુધી અમારે સાહજિકતા હોય ત્યાં સુધી અમારે પ્રતિક્રમણ ના હોય. સાહજિકતામાં પ્રતિક્રમણ તમારેય કરવાં ના પડે. સાહજિકતામાં ફેર પડ્યો કે પ્રતિક્રમણ કરવું પડે. અમને તમે જ્યારે જુઓ, ત્યારે સાહજિકતામાં જ દેખો. જ્યારે જુઓ ત્યારે અમે તેના તે જ સ્વભાવમાં દેખાઈએ. અમારી સાહજિકતામાં ફેર ના પડે !

[૪]

પડધા પાડે દુઃખ પરિણામ

આપણાથી બીજાને દુઃખ થાય છે ને એ જે દેખાય છે એ આપણો ‘સેન્સિટિવનેસ’નો ગુણ છે. ‘સેન્સિટિવનેસ’ એ એક જાતનો આપણો ‘ઈગોઇઝમ’ છે. એ ‘ઈગોઇઝમ’ જેમ જેમ ઓગળતો જશે તેમ તેમ આપણાથી સામાને દુઃખ નહીં થાય. આપણું ‘ઈગોઇઝમ’ હોય ત્યાં સુધી સામાને દુઃખ થાય જ.

પ્રશ્નકર્તા : એ તો આપની અવસ્થાની વાત થઈ ! હવે અમારા માટે પ્રશ્નનો ઉકેલ આવવો જોઈએ ને ?

દાદાશ્રી : હા, આવવો જ જોઈએ.

પ્રશ્નકર્તા : પણ આનાથી તો પોતા પૂરતો જ ઉકેલ આવે ને ?

દાદાશ્રી : પોતા પૂરતો નહીં, દરેકનો ધીમે ધીમે ઉકેલ આવવો જ જોઈએ. પોતાનો ઉકેલ આવે તો જ સામાનો ઉકેલ આવે એવું છે. પણ પોતાનું ‘ઈગોઇઝમ’ છે ત્યાં સુધી સામાને નિયમથી અસર થયા કરવાની. એ ‘ઈગોઇઝમ’ ઓગળી જ જવો જોઈએ.

આ તો ‘ઈફેક્ટસ્’ છે ખાલી ! દુનિયામાં દુઃખ જેવી વસ્તુ જ નથી. આ તો ‘રોગ બિલીફ’ છે ખાલી. એને સાચું માને છે. હવે એમની દસ્તિએ તો એ ખરેખર એમ જ છે ને ? એટલે કોઈ પણ પ્રકારની અસરો જ ના થાય, એ માટે આપણે શું થવું જોઈએ ? આપણે ચોખ્ખા થઈ જવું જોઈએ. આપણે ચોખ્ખા થયા તો બધું ચોખ્ખું થયા વગર રહેતું નથી.

સામાનો દોષ કોઈ જગ્યાએ છે જ નહીં, સામાનો શો દોષ ? એ તો એમ જ માનીને બેઠા છે કે આ સંસાર એ જ સુખ છે ને આ જ સાચી વાત છે. એને આપણે એમ મનાવવા જઈએ કે તમારી

માન્યતા ખોટી છે, તો તે આપણી જ ભૂલ છે ! આપણી જ કંઈક એવી કચાશ રહી જાય છે. મેં મારા અનુભવથી જોયેલું છે. જ્યાં સુધી મને એવું પરિણામ હતું, ત્યાં સુધી એવી ‘ઈફેક્ટો’ બધી વર્તતી હતી. પણ જ્યારે મારા મનમાંથી એ ગયું, શંકા ગઈ, તો બધું ગયું ! તે આ પગથિયાં જોઈને, અનુભવ કરીને હું ચઢેલો છું. તમે જે કહો છો, તે બધાં પગથિયાં મેં જોયેલાં છે અને તેમાંથી અનુભવ કરીને ‘હું’ ઉપર ચઢેલો છું. મેં જોયેલું છે, એટલે હું તમને માર્ગ બતાવી શકું. આ બધા લોકોને જે જ્ઞાન હું આપું છું, તે મારાં જોયેલાં પગથિયાં ઉપર જ લઉં છું. જે જે મારો અનુભવ નીકળેલો છે, તે જ રસ્તો તમને બતાવું છું. બીજો રસ્તો હોય નહીં ને ?

પહેલાં તો કંઈક દુઃખનો વિચાર આવ્યો, એટલે આપણે તેને ગમે તે જોખમ કરીને પણ બીજો સુખનો ‘આઈડિયા’ (કલ્પના) ગોઈવી દેતા હતા. ચિંતા થાય તો સિનેમા જોવા પેસી જાય, બીજું કરે. બીજાના ભોગે પણ તે ઘડીએ તો દુઃખને ઉડાડી મૂકે અને સ્વરૂપનું જ્ઞાન થયા પછી તે બીજાના ભોગે દુઃખને ઉડાડી મૂકતો નથી. એટલે એને દુઃખ બહુ સહન કરવું પડે, એવું મારા અનુભવમાં આવેલું છે ! મેં પણ પોતે આ અનુભવ કરેલો છે, કારણ કે બીજાનાં દુઃખે હું, સુખી થવા માટે તે ઘડીએ મારા મનને બીજા પર્યાય દેખાડું નહીં. અને જગત શું કરી રહ્યું છે ? કે પોતાનું દુઃખ કાઢવા માટે બીજા વિષયમાં પડે એટલે એ દુઃખ આમથી આમ ફેરવે જગત એ જ કરી રહ્યું છે ને ? જરાક દુઃખ પડે કે વટાવ વટાવ કરે છે ને ? મહીં કેટલો સામાન ભરેલો છે ? આપણે તો એને કહીએ છીએ કે આને ભોગવો જ. વટાવી નહીં ખાવાનું ! સિલિક એમ ને એમ અનામત રાખવાની.

આ દુઃખ આવી પડે તેની પર લોક દવા ચોપડે છે. અલ્યા, ઊલદું જોખમ વધાર્યું તે ! એ દુઃખને તો તું અનુભવપૂર્વક જોઈશ તો એનું જોખમ ઘટશે. દુઃખ ધક્કા મારવાથી જતું નહીં રહે. એ તો ઊલદું વધાર્યું, તે સિલિકમાં તો રહ્યું જ. જેણે એક દુઃખ ઓળંગયું, તે પછી અનંતા દુઃખ ઓળંગે. એ દુઃખ ઓળંગવાનો બહારવટિયો થઈ ગયો ! મેં તો કેટલાંય દુઃખ ઓળંગેલાં, એટલે હું બહારવટિયો જ થઈ ગયેલો ને !

[૫]

વ्यवહारमાં ગુંચવાડો

પ્રશ્નકર્તા : વ્યવહારમાં ગાંઠો ફૂટે, તે એવી એવી ફૂટે છે કે એનું સમાધાન લેતાં આકરું પડી જાય ?

દાદાશ્રી : આપણાં આ ‘પાંચ વાક્યો’ છે, તે છેવટે સમાધાન લાવે એવાં છે. મોડાં-વહેલાં પણ એ સમાધાન લાવે. બાકી બીજી કોઈ રીતે સમાધાન ના થાય. તેથી જ આ જગત ગુંચ કોયડો છે. ‘ધી વર્દ ઈજ ધી પજલ ઈટ્સેલ્ફ.’ તે કોઈ દહાડો સોલ્વ થાય જ નહીં. આખો દહાડો પોતે વ્યવહારમાં ગુંચવાયેલો જ હોય, પછી શી રીતે આગળ એ પ્રગતિ મારો ? કંઈક કોયડા ઊભા થયા જ કરે. સામો બેગો થયો કે કોયડો ઊભો થયો.

પ્રશ્નકર્તા : એક કોયડો પૂરો કર્યો હોય, ત્યાં બીજો કોયડો મૌફાડીને ઊભો જ હોય.

દાદાશ્રી : હા, આ તો કોયડાનું સંગ્રહસ્થાન છે. પણ જો તું તારી જાતને ઓળખી જાય તો થઈ ગયું તારું કલ્યાણ !!! નહીં તો આ કોયડા તો છે જ ડૂબવા માટે ! આ બધી પારકી પીડા છે, એવું સમજાય તોય અનુભવજ્ઞાન છે. અનુભવમાં આવે કે આ પીડા મારી ન હોય, પારકી છે; તોય કલ્યાણ થઈ જાય.

‘ક’ની કરામતો

મહીં બધાં જાતજાતના ‘ક’ બેઠેલા છે. ‘ક’ એટલે કરાવનારા. લોભક, મોહક, કોધક, ચેતક... મોહક મોહને કરાવનાર છે. મોહ આપણે ના કરવો હોય તોય કરાવે !

પ્રશ્નકર્તા : મગજમાં એવું થયા કરે કે આ હાથે કરીને શું કરવા આપણે ઊભું કરીએ છીએ ? આ બંધાય છે કે છૂટે છે, એવો વિચાર મારે શું કરવા કરવો ?

દાદાશ્રી : ના, એ વિચાર ના કરવો હોય તોય આવે જ. પેલો ‘ક’ તમને કરાવડાવે. તમને મહી ગૂંચવ ગૂંચવ કરે અને કોઈને માટે તો વિચારવા જેવું જગત જ નથી. તેમાં એવું વિચારવામાં આવે છે, તેનું શું થાય ? માર ખાવો પડે ! પારકી પંચાત માટે જગત નથી. તમારી પોતાની ‘સેફ સાઈડ’ કરી લેવા માટેનું આ જગત છે.

પ્રશ્નકર્તા : હવે આ પંચાત મારા મગજમાં ગરી ગઈ છે તો તેને કાઢવી કેવી રીતે ?

દાદાશ્રી : એ તો આપણે એને ઓળખીએ કે આ તો દુશ્મન છે ને આ પિતરાઈ છે. એમ ઓળખ્યા પછી દુશ્મનને આપણે સંભારીએ નહીં.

‘ફાની પુરુષ’ની કરણા ને સમતા !

પ્રશ્નકર્તા : પણ એ ચોટેલું જ એવું હોય કે માથામાંથી એ ખસે જ નહીં.

દાદાશ્રી : જુઓને ! તમને મારા માટે કેટલી બધી ભક્તિ છે, એ બધું હું બહુ સારી રીતે ઓળખું, પણ છતાંય તમને મહી કો’ક દહાડો દેખાડે કે આ ‘દાદા’ આવા છે.

પ્રશ્નકર્તા : અરે, દાદાને ગાળો હઉ ભાંડું. દાદાને નહીં, અંબાલાલ પટેલને !

દાદાશ્રી : એ બધાની મને ઘેર બેઠાં ખબર પડે. પણ તમને ‘ક’ કેવા ફસાવે છે ને કેવો માર ખવડાવે છે ! તે અમે તમારી ઉપર કરણા રાખીએ કે આ માર ખાતાં ખાતાં કો’ક દહાડો ડાચા થશે. કો’ક દહાડો ખબર પડશે. આ માર શું કરવા ખવડાવતા હશે ? મારે શું લેવાદેવા ? દાદાને શી લેવાદેવા ? મેં આવાની ક્યાં મિત્રાચારી કરી કે અમને માર

ખવડાવે છે. એવો કો'ક દહાડો તમને અનુભવ થાય.

પ્રશ્નકર્તા : દાદા, તે અનુભવ થયો. થાય નહીં, થયો ! અનુભવ કેવો કે અમને એમ થતું હતું કે આ ડોસો હેરાન કરે છે ને મેં તો આ પટેલિયાને હોળીનું નારિયેળ કર્યું, પણ તે બધું એ ડોસાએ જ સુધારી કાઢ્યું !!! મેં કહ્યું, જાન છૂટી ! બાકી મેં તો દાદા તમને એટલી બધી ગાળો ભાંડી હતી કે કંઈ બાકી જ રાખ્યું નહોતું. તો ય અંદરખાને એવું થયા કરે કે ‘આ દાદા છે, એ તો સાચા છે.’

દાદાશ્રી : તે અમેય ઘેર બેઠાં જાણીએ બધું. તે એક ફેરો તો મેં તમને કહ્યું પણ હતું કે તમે આંદુંઅવળું બોલોને તો ય તેનો મને વાંધો નથી. તમે તમારી મેળે અહીં આવ્યા કરજો. કો'ક દહાડો બધું ધોવાશે ! તમે આંદુંઅવળું બોલો તેની અમને કિંમત ના હોય. અમે તો તમારું કેમ કરીને શ્રેય થાય, એ જ જોયા કરીએ. તમારું, તમારાં ઘરનાંનું, બધાંનું શ્રેય જોયા કરીએ. તમે તો તમારી પ્રકૃતિ પ્રમાણે બોલો છો. તમારી દસ્તિ ખરેખર એવી નથી. તમારી દાનતેય એવી નથી, તમારા વિચારોય એવા નથી, એ બધું જ અમે જાણીએ.

એટલે હવે ‘આ માર ખવડાવનાર છે અને આ મિત્ર છે’ એવું તમે માલને ઓળખો. એ માર ખવડાવનારા આવે તો ‘આવ બા, તમારું જ ઘર છે’ કરીને પાઇા કાઢી મૂકીએ.

જે મહીં દેખાડે છે તે બધું ખોટું છે, સોએ સો ટકા ખોટું દેખાડે છે, એવું તમને સમજાય છે ને ?

શંકાનું સમાધાન હોય નહીં !

પ્રશ્નકર્તા : પણ દાદા, સમાધાન લેતાં આકરું પડે છે.

દાદાશ્રી : સમાધાન શી રીતે થાય ? શંકાનું સમાધાન દુનિયામાં ના હોય ! સાચી વાતનું સમાધાન હોય, શંકાનું સમાધાન ક્યારેય પણ થાય નહીં.

શંકા એટલે શું ? પોતાના આત્માને બગાડવાનું સાધન. શંકા એ

હુનિયામાં મોટામાં મોટી ખરાબ વસ્તુ છે અને શંકા સો ટકા ખોટી હોય છે અને જ્યાં શંકા નથી રાખતો ત્યાં શંકા હોય છે. જ્યાં વિશ્વાસ રાખે છે, ત્યાં જ શંકા હોય છે ને જ્યાં શંકા છે ત્યાં કશું છે જ નહીં. આમ બધી જ રીતે તમે માર ખાવ છો. અમે તો ‘જ્ઞાન’થી જોયેલું છે કે તમે બધી જ રીતે માર ખા કરો છો.

પ્રશ્નકર્તા : આ શંકાવાળી વાતનું ના સમજાયું; જ્યાં વિશ્વાસ રાખીએ છીએ, ત્યાં જ શંકા હોય છે.

દાદાશ્રી : એવું છે ને, તમે કયા જ્ઞાનના આધારે આ દસ્તિ માપી શકો છો ? અરે ! ઉઘાડી આંખે જોયું હોય તોય ખોટું પડે છે ! આ તો બુદ્ધિજન્ય જ્ઞાનથી, વિચારણા કરીને જુઓ છો ! એ તમને માર ખવડાવી ખવડાવીને તેલ કાઢી નાખશો ! તેથી અમે કહીએ છીએ કે બુદ્ધિથી છેટા બેસો. બુદ્ધિ તો ધરીક વારેય જંપીને બેસવા ના હે. આ તમારું તો બહુ સારું છે. તમારી ભાવના સારી એટલે પાછા માર્ગ વળી ગયા.

પ્રશ્નકર્તા : પછી તો મેં પ્રતિકમણાનું જોર બહુ વધાર્યું. પરોઢીએ ઊઠીને પ્રતિકમણ કરતો’તો !

દાદાશ્રી : એ પ્રતિકમણ અહીં શીખ્યા, તે તેણે બહુ કામ કાઢી નાખ્યું. આ પ્રતિકમણના આધારે તો તમે જીવતા રહ્યા છો. તમારે તો આટલું જ ઘર છે. મારે તો કેટલાય માણસોનું ઘર છે. પણ કોઈની ઉપર શંકા જ નહીં.

ઠાઈમાં સથવારે કોણ ?

પ્રશ્નકર્તા : ‘હું કહું છું, એ સાચું છે’, એવું માનવું નહીં એમ ?

દાદાશ્રી : સાચું હોય તોય આપણો શું ? મારું કહેવાનું કે ઠાઈમાં એકલાને જ જવાનું હોય છે ને ! પછી આ વગર કામની ભાંજગડો માથે લઈને કર્યાં ફરીએ ?

જન્મ પહેલાં ચાલતો ને મૂઆ પછી ચાલશે,

અટકે ના કોઈ હિ’ વ્યવહાર રે, સાપેક્ષ સંસાર રે..... - નવનીત

અનંત અવતાર આની આ જ પીડામાં પડ્યો છે ! આ તો આ અવતારનાં બૈરાં-છોકરાં છે, પણ દરેક અવતારે જ્યાં ને ત્યાં બૈરાં-છોકરાં જ કર્યાં છે ! રાગ-દ્વિષ કર્યાં છે ને કર્મો જ બાંધ્યાં ! આ સગાઈ-બગાઈ કશું ના મળે ! આ તો કર્મફળ આયા કરે. ઘડીકમાં અજવાણું આપે ને ઘડીકમાં અંધારું આપે. ઘડીકમાં ફટકો આપે ને ઘડીકમાં ફૂલાં ચઢાવે ! આમાં સગાઈ તો હોતી હશે !

આ તો અનાદિથી ચાત્યા જ કરે છે ! આપણે આને ચલાવનાર કોણ ? આપણે આપણા કર્મથી કેમ છૂટાય, એ જ ‘જોયા’ કરવાનું છે. છોકરાંને ને આપણે કશી લેવાદેવા નથી. આ તો વગર કામની ઉપાધિ ! બધાં કર્મને આધીન છે. જો ખરી સગાઈઓ હોય ને તો ઘરમાં બધાં નક્કી કરે કે આપણે ઘરમાં વઠવાડ નથી કરવી. પણ આ તો કલાક-બે કલાક પછી બાજી પડે ! કારણ એ કોઈના હાથમાં સત્તા જ નથી ને ! આ તો બધા કર્મના ઉદ્ય. ફટાકડા ફૂટે તેમ ફટાફટ ફટાફટ ફૂટે છે ! કોઈ સગોય નથી ને વહાલોય નથી, તો પછી શંકા-કુશંકા કરવાની કયાં રહી ? ‘તમે’ પોતે ‘શુદ્ધાત્મા’, આ ‘તમારું’ ‘પાડોશી’ શરીર જ તમને દુઃખ આપનારું છે ને ! અને છોકરાં તો ‘તમારાં’ ‘પાડોશી’નાં છોકરાં. એમની જોડે આપણે શી ભાંજગાડ ? અને પાડોશીનાં છોકરાં માને નહીં; ત્યારે આપણે એમને જરાક કહેવા જઈએ તો છોકરાં શું કહે છે કે, ‘અમે શાનાં છોકરાં તમારાં ?’ અમે તો ‘શુદ્ધાત્મા છીએ’ ! કોઈને કોઈની પડેલી નથી !!!

પ્રશ્નકર્તા : સરવૈયું કાઢીએ તો બધા હિસાબ લેવા આવ્યા હોય. અને હિસાબ ચુકવીએ પણ એમાં ‘સમભાવે નિકાલ’ થાય છે કે નહીં, એટલું જ અમારે જોઈએ.

દાદાશ્રી : ‘સમભાવે નિકાલ’ થાય તો કલ્યાણ થઈ જાય.

પ્રશ્નકર્તા : આપે તો કૃપા કરી જ્યારે અમે અમારાં ‘વક્તમ’ કર્યાં. પણ એ ચોખ્યાં થઈ ગયાં એ હકીકિત છે.

દાદાશ્રી : તમે દાદાને આટલું વળગી રહ્યા, તે બહુ થઈ ગયું.

એક દહડો સરવૈયું સમજાશે કે સાચું હતું આ.

પ્રશ્નકર્તા : અરે, એક દહડો હોય ? આજથી જ લઈને, કાલ કોણે દીઠી છે ? માટે એવી શક્તિ આપો કે જે થોડાં કર્મ બાકી રહ્યાં હોય, તેને અમે પહોંચી વળીએ ને બુદ્ધિ અવળે રસ્તે ન જાય.

દાદાશ્રી : અહીં આવતા રહોને કલાક-કલાક જેટલું, તે એટલું ઓગળતું ઓગળતું પછી ખલાસ થઈ જાય.

‘ઝાન’થી શંકા શમાય !

પ્રશ્નકર્તા : ઘણાં માણસો એવા હોય છે કે જેને માટે અભિપ્રાય બંધાપેલો હોય કે ‘આ માણસ સારો છે, આ લબાડ છે, આ લુચ્યો છે, આ મારો બેટો કાતરવા જ આવ્યો છે.’

દાદાશ્રી : અભિપ્રાય બંધાય એ જ બંધન. અમારા ગજવામાંથી કાલે કોઈ રૂપિયા કાઢી ગયું હોય અને આજે એ પાછો અહીં આવે તો અમને શંકા ના રહે કે એ ચોર છે. કારણ કે કાલે એના કર્મનો ઉદ્ય એવો હોય. આજે એનો ઉદ્ય કેવો હોય, તે શું કહેવાય ?

પ્રશ્નકર્તા : પણ પ્રાણ ને પ્રકૃતિ સાથે જાય.

દાદાશ્રી : એ પ્રાણ ને પ્રકૃતિ નહીં જોવાની. આપણે એની સાથે લેવાદેવા નથી, એ કર્મને આધીન છે બિચારો ! એ એનાં કર્મ ભોગવી રહ્યો છે, આપણે આપણાં કર્મને ભોગવી રહ્યા છીએ. આપણે ચેતતા રહેવું પડે.

પ્રશ્નકર્તા : એ વખતે એના પ્રત્યેનો સમભાવ રહે કે નાય રહે.

દાદાશ્રી : અમારા કદ્યા પ્રમાણે તમે કરો તો તમારું કામ થઈ જાય કે આ બધું કર્મના આધીન છે. અને આપણું જવાનું હોય તો જ જાય. માટે તમારે ગભરાવાનું કોઈ કારણ નથી.

અંધારી રાતે ગામડામાં દીવાના પ્રકાશમાં ઓરડીમાં સાપ પેસતો જોયો, પછી તમારાથી ઊંઘી શકાય કે ?

પ્રશ્નકર્તા : ના, ભય લાગે.

દાદાશ્રી : અને તમે એકલા જ જાણતા હો, તે બીજાંને શું થાય ?

પ્રશ્નકર્તા : એ તો આરામથી સૂઈ રહે !

દાદાશ્રી : ત્યારે ભગવાને કહ્યું કે પેલો આરામથી સૂઈ રહ્યો છે, તો તું કેમ નથી સૂતો ? ત્યારે એ કહે, ‘મેં સાપ પેસતાં જોયો છે, નીકળતો જોઉં ત્યારે સૂઈ જાઉ.’ તે પેસતાનું જ્ઞાન થયું છે. નીકળ્યાનું જ્ઞાન થાય તો છૂટાય. પણ જ્યાં સુધી મનમાં પેલી શંકા રહે ત્યાં સુધી ના છૂટાય.

પ્રશ્નકર્તા : નીકળતાં જોયો નથી, ત્યાં સુધી શંકા શી રીતે જાય ?

દાદાશ્રી : ‘જ્ઞાની’ના ‘જ્ઞાન’થી શંકા જાય ! કશું કોઈથી સાપથીય અહાય નહીં, એવું આ જગત છે. ‘અમે’ જ્ઞાનમાં જોઈને કહીએ છીએ કે આ જગત એક ક્ષણવાર અન્યાયને પામ્યું નથી. જગતની કોર્ટો, ન્યાયાધીશો, લવાદો બધું અન્યાયને પામે, પણ જગત અન્યાયને નથી પામ્યું. માટે શંકા ના કરશો.

પ્રશ્નકર્તા : એટલે ભય રાખવો નહીં ? સાપ જોયો તે ભલે જોયો, પણ એનો ભય રાખવો નહીં.

દાદાશ્રી : ભય ના રાખ્યો રહે નહીં, એ તો પેસી જાય. મહીં શંકા કર્યા જ કરે. કશું કોઈથી વળે એવું નથી. જ્ઞાનમાં રહેવાથી શંકા જાય.

ઉપાયમાં ઉપયોગ શાને ?

આ જગતમાં કોઈ એવો જન્મ્યો જ નથી કે જે તમારું નામ દે ! અને નામ દેનારો હશે, તેને તમે લાખો લાખો ઉપાય કરશો તોય તમારું કશું વળવાનું નથી. માટે કઈ બાજુ જવું હવે ? લાખો ઉપાય કરવામાં પડી રહેવું? ના, કશું વળશે નહીં. માટે બધાં કામ પડતાં મૂકી આત્મા ભણી જાવ.

પ્રશ્નકર્તા : એટલે મૂળ વાત જ આવીને ઊભી રહી.

દાદાશ્રી : હા, જે બને તેને ‘જોયા’ કરો કે શું થાય છે ? એ ‘પર’ ને ‘પરાધીન’ વસ્તુ છે. અને જે બની રહ્યું છે એ જ ન્યાય થઈ રહ્યો છે ને એ જ ‘વ્યવસ્થિત’ છે. સારા માણસને ફાંસીએ ચઢાવે એ પણ ન્યાય જ છે અને નઠારો છૂટી ગયો એ પણ ન્યાય છે. આપણને એ જોતાં નથી આવડતું, તે સારો કોણ ને નઠારો કોણ ? આપણને કેસ તપાસતાં નથી આવડતું. આપણે આપણી ભાષામાં કેસ ગણીએ છીએ !

નિજ સ્પંદને પામે પરિભ્રમણ !

પ્રશ્નકર્તા : તો પછી ‘સાચું છે, ખોટું છે’, એવો અર્થ કરવો જ નહીં એવું થયું ને ?

દાદાશ્રી : સાચું-ખોટું એ બધી સમજણ વગરની વાતો છે. પોતાની સમજણથી પોતે ન્યાયાધીશ થઈ બેઠો છે.

કિંચિત્માત્ર તમને કશું કોઈ કરી શકે એમ છે જ નહીં, જો તમે કોઈનામાં સળી ના કરો તો. એની હું તમને ગેરન્ટી લખી આપું છું. અહીં નર્યા સાપ પડ્યા હોય, તોય કોઈ તમને એડે નહીં એવું ગેરન્ટીવાળું જગત છે.

આ જ્ઞાનીઓ શી રીતે સહીસલામત ને આનંદમાં રહેતા હશે ? કારણ કે જ્ઞાનીઓ જગતને જાણીને બેઠા છે કે ‘કશું જ થવાનું નથી, કોઈ નામ દેનાર નથી. હું જ છું બધામાં, હું જ છું, હું જ છું, બીજું કોઈ છે જ નહીં !’

બહુ સમજવા જેવું જગત છે. લોકો સમજે છે તેવું એ નથી. શાસ્ત્રોમાં લઘ્યું છે એવું જગત નથી. શાસ્ત્રોમાં તો પારિભાષિક ભાષામાં છે, તે સામાન્ય માણસોને સમજાય તેવું નથી.

તમારી સળીઓ બંધ થઈ ગઈ તો દુનિયામાં તમને સળી કરનાર કોઈ નથી. તમારી સળીઓનાં જ પરિણામ છે આ બધાં ! તમારી જે ઘડીએ સળીઓ બંધ થઈ જશે, ત્યારે તમારું કોઈ પરિણામ તમારી પાસે નહીં આવે. તમે આખી દુનિયાના, આખા બ્રહ્માંડના સ્વામી છો. કોઈ

ઉપરી જ નથી તમારો. તમે પરમાત્મા જ છો. કોઈ તમને પૂછનાર નથી.

આ બધાં આપણાં જ પરિણામ છે. આપણે આજથી કોઈને સ્પંદન કરવાનું, ડિચિત્માત્ર કોઈને માટે વિચાર કરવાનું બંધ કરી દો. વિચાર આવે તો પ્રતિકમણ કરીને ધોર્છ નાખવાનું, એટલે આખો દિવસ કોઈના સ્પંદન વગરનો ગયો ! એવી રીતે દિવસ જાય તો બહુ થઈ ગયું, એ જ પુરુષાર્થ છે.

[૬]

વિશકોર્ટમાંથી નિર્દોષ છૂટકારો કયારે ?

આપણાથી કોઈને કિંચિત્તમાત્ર દુઃખ થાય, એટલે કોર્ટમાં પાછો કેસ ચાલુ રહ્યો ! જ્યાં સુધી કોર્ટમાં જગડા છે ત્યાં સુધી છૂટે નહીં. આ કોર્ટના જગડામાં આવેલા લોકો છે. હવે કોર્ટના જગડા મટાડવા હોય તો આપણને કોઈએ ગાળો દીધી હોય તેને છોડી દેવાની અને આપણાથી કોઈને ગાળ દેવાય નહીં. કારણ કે જો આપણે દાવો માંડીએ તોય પાછો કેસ ચાલુ રહે ! આપણે ફોજદારી કરીએ એટલે પાછો વકીલ ખોળવા જવું પડે. હવે આપણે અહીંથી છૂટા થઈ જવું છે, અહીં ગમતું નથી. માટે આપણે રસ્તો કરવાનો, બધું છોડી દેવાનું !

કોઈને કિંચિત્તમાત્ર દુઃખ થાય તો કોઈ જીવ મોક્ષે જઈ શકે નહીં. પછી એ સાધુ મહારાજ હોય કે ગમે તે હોય. એકલા શિષ્યને જ દુઃખ થતું હોય તોય મહારાજને અહીં અટકી રહેવું પડે, ચાલે જ નહીં !

જો કે અજ્ઞાની તો બધાંને દુઃખ જ દેતો હોય છે. દુઃખ ના દેતો હોય તોય મહીં ભાવ દુઃખના જ વત્યા કરે. ‘અજ્ઞાનતા છે એ જ હિંસા છે અને જ્ઞાન એ અહિંસક ભાવ છે.’

કોઈને દુઃખ દેવાની ઈચ્છા તને થતી નથી ને હવે ?

પ્રશ્નકર્તા : કોઈ વાર દેવાઈ જાય.

દાદાશ્રી : દુઃખ દેવાઈ જાય તો શું કરો ?

પ્રશ્નકર્તા : પ્રતિકમણ.

દાદાશ્રી : પ્રતિકમણ કર્યું એટલે પછી કોર્ટમાં કેસ નહીં ચાલવાનો.

‘ભઈ, તારી માફી માગીએ છીએ.’ એમ કરીને નિકાલ કરી નાખ્યો.

અમારાથી કોઈને સહેજેય દુઃખ થાય એવું નીકળે જ નહીં. સામો તો ગમે તેવાં ગાંડાં કાઢે, એને તો કંઈ પડેલી જ નથી ને ? જેને છૂટવું હોય તેને જ પડેલી છે ને ?

એટલે જો દોષ ના થતા હોય તો પ્રતિકમણ કરવાની જરૂર જ નથી. પ્રતિકમણ તો તમારે દોષ થઈ જાય તો કરજો. સામો કહે કે ‘સાહેબ, દોષ ના જ થાય, એટલી બધી મારી શક્તિ નથી. દોષ તો થઈ જાય છે.’ તો તો આપણો કહીએ કે ‘શક્તિ ના હોય તો પ્રતિકમણ કરજો.’

કોઈ ગમે તેટલું ગાંડું બોલે, તે ઘડીએ આપણે જવાબ આપીએ, પછી તે ગમે તેટલો સુંદર હોય પણ સહેજેય સ્પંદન ફેંકાઈ જાય તોય ના ચાલે. સામાને બધું જ બોલવાની છૂટ છે. એ સ્વતંત્ર છે; અત્યારે પેલાં છોકરાં ઢેખાળા નાખે તો, તેમાં એ સ્વતંત્ર નથી ? પોલીસવાળો જ્યાં સુધી આંતરે નહીં, ત્યાં સુધી સ્વતંત્ર જ છે. સામો જીવ તો ગમે તે ધારે તે કરે. વાંકો ફરે ને વેર રાખે તો તો લાખ અવતાર સુધી મોક્ષે ના જવા દે ! એટલા માટે તો અમે કહીએ છીએ કે “ચેતતા રહેજો. વાંકો મળો તો જેમ તેમ કરીને, ભાઈસાહેબ કરીને પણ છૂટી જાઓ ! આ જગતથી છૂટવા જેવું છે.”

દુઃખ દીધાનાં પ્રતિસ્પંદન

આ જગતમાં તમે કોઈને દુઃખ દેશો, તો તેનો પડધો તમને પડ્યા વગર રહેશે નહીં. સ્ત્રી-પુરુષે છૂટાછેડા લીધા પછી પુરુષ ફરી પૈણ્યો તેમ છતાંય પેલી સ્ત્રીને દુઃખ રહ્યા કરે. તો તેના પડધા એ પુરુષને પડ્યા વગર રહે જ નહીં અને એ હિસાબ પાછો ચૂકવવો પડશે.

પ્રશ્નકર્તા : જરા વિગતથી ફોડ પાડો ને !

દાદાશ્રી : આ શું કહેવા માગીએ છીએ કે જ્યાં સુધી તમારા નિભિત્તે કોઈને સહેજ પણ દુઃખ થાય છે, તો એની અસર તમારી ઉપર

જ પડવાની. અને એ હિસાબ તમારે પૂરો કરવો પડશે, માટે ચેતો.

તમે ઓફિસમાં આસિસ્ટન્ટને ટૈફકાવો તો તેની અસર તમારી ઉપર પડ્યા વગર રહે કે નહીં ? પડે જ. બોલો હવે જગત દુઃખમાંથી મુક્ત કર્ય રીતે થાય ? જેનાથી કોઈનેય કિંચિત્ત્રમાત્ર દુઃખ થતું ના હોય, તે પોતે સુખિયો હોય. એમાં બે મત જ નહીં. અમે જે આજ્ઞા આપીએ છીએ, તે તમે સર્વ દુઃખથી મુક્ત થાવ, એવી આજ્ઞા આપીએ છીએ. અને આજ્ઞા પાળતાં તમને કશી જ હરકત ના આવે. ખાવા-પીવાની, હરવા-ફરવાની બધી જ છૂટ. સિનેમા જોવા જવું હોય તો તેય છૂટ ! કોઈ કહે કે મારે ગ્રાન્ડ ડોલથી નહાવું છે. તો આપણે કહીએ કે ચાર ડોલથી નહા. અમારી આજ્ઞા કશી હરકત વગરની છે.

માટે કોઈની અસર છોડે નહીં અને છોકરાંને સુધારવા જાઓ, પણ એનાથી એને દુઃખ થાય તો તેની અસર તમને પડશે. માટે એવું કહો કે જેથી એને અસર ના પડે અને એ સુધરે. તાંબાનાં ને કાચનાં વાસણમાં ફેર ના હોય ? તમે તાંબાનાં ને કાચનાં વાસણને એક સમજો છો ? તાંબાનાં વાસણને ગોબો પડે તો ઉપાડી લેવાય. પણ કાચનું તો ભાંગી જાય. છોકરાંની તો આખી જિંદગી ખલાસ થઈ જાય.

આ અજ્ઞાનતાથી જ માર પડે છે. આને સુધારવા માટે તમે કહો, તેને સુધારવા માટે કહો. પણ કહેવાથી એને જે દુઃખ થયું, તેની અસર તમારી ઉપર આવશે.

પ્રશ્નકર્તા : આ કાળમાં છોકરાંને તો કહેવું પડે ને ?

દાદાશ્રી : કહેવાનો વાંધો નથી, પણ એવું કહો કે એને દુઃખ ના પડે અને એનો પડ્યો પાઇઓ તમને ના પડે. આપણે નક્કી કરી નાખવાનું કે આપણે કોઈને કિંચિત્ત્રમાત્ર દુઃખ દેવું નથી.

યાદ-ફરિયાદનું નિવારણ

યાદ ક્યાંથી આવે છે ? યાદને કહીએ, અમારે કશી લેવાદેવા નથી, કશું જોઈતું નથી તોય તમે કેમ આવો છો ? ત્યારે એ કહેશે,

‘આ તમારી ફરિયાદ છે, તેથી આવી છું.’ ત્યારે આપણે કહીએ, ‘લાવ તારો નિકાલ કરીએ !’

જે યાદ આવ્યું તેનું બેઠાં બેઠાં ‘પ્રતિકમણ’ કરવાનું, બીજું કંઈજ કરવાનું નથી. જે રસ્તે અમે છૂટ્યા છીએ, તે રસ્તા તમને બતાડી દીધા છે. અચ્યંત સહેલા ને સરળ રસ્તા છે. નહીં તો આ સંસારથી છૂટાય નહીં. આ તો ભગવાન મહાવીર છૂટે, બાકી ના છૂટાય. ભગવાન તો મહા-વીર કહેવાયા ! તોય એમના કેટલાય ઉંચા તથા નીચા અવતાર થયા હતા.

જ્ઞાનીના કવ્યા પ્રમાણે ચાલશો, તો બધું રાગે પડી જશે.

યાદ કેમ આવે છે ? હજુ કોઈ જગ્યાએ ચોટ છે, તે પણ ‘રિલેટિવ’ ચોટ કહેવાય; ‘રિયલ’ ના કહેવાય.

‘આ જગતમાં કોઈ પણ વિનાશી ચીજ મને ખપતી નથી.’ એવું તમે નક્કી કર્યું છે ને ? છતાં કેમયાદ આવે છે ? માટે પ્રતિકમણ કરો. પ્રતિકમણ કરતાં ફરી પાછું યાદ આવે ત્યારે આપણે જાણવું કે આ હજુ ફરિયાદ છે ! માટે ફરી આ પ્રતિકમણ જ કરવાનું.

પ્રશ્નકર્તા : એ તો દાદા, જ્યાં સુધી એનું બાકી હોય ત્યાં સુધી પ્રતિકમણ થયા જ કરે છે. એને બોલાવવું નથી પડતું.

દાદાશ્રી : હા, બોલાવવું ના પડે. આપણે નક્કી કર્યું હોય એટલે એની મેળે થયા જ કરે.

પ્રશ્નકર્તા : ઉદ્યો આવ્યા જ કરે.

દાદાશ્રી : ઉદ્ય તો આવે. પણ ઉદ્યો એટલે શું ? મહીં જે કર્મ હતું, તે ફળ આપવા માટે સન્મુખ થયું. પછી કહવું હોય કે મીહું હોય, જે તમારો હિસાબ હોય તે ! કર્મનું ફળ સન્મુખ થતાં જ આપણને મોઢા ઉપરથી જ કંટાળો આવે, તો જાણવું કે મહીં દુઃખ આપવા આવ્યું છે અને મોઢા ઉપરથી આનંદ દેખાય તો જાણવું કે ઉદ્ય સુખ આપવા આવ્યું છે. એટલે ઉદ્ય તો આવે ત્યારે આપણે જાણવું કે ભાઈ આવ્યા

છ, એનો ‘સમભાવે નિકાલ’ કરી નાખવો.

પ્રશ્નકર્તા : પણ તે વખતે પ્રકૃતિ સહેજ જોર કરે ને પાછી ? પ્રકૃતિનો સ્વભાવ નીકળે તો ખરો ને ?

દાદાશ્રી : બધુંય નીકળે. તોય પણ ‘આપણે’ ‘જોયા’ કરવાનું. એ બધોય આપણો હિસાબ છે.

પ્રશ્નકર્તા : પ્રકૃતિનો હિસાબ તો પૂરો કરવાનો છે ને ?

દાદાશ્રી : એમાં ‘આપણે’ કશું કરવાનું નથી. એની મેળે જ થયા કરે. ‘આપણે’ તો ‘જોયા’ કરવાનું કે કેટલો હિસાબ બાકી રહ્યો ! આપણે જ્ઞાતા-દ્રષ્ટા, પરમાનંદી આપણાને બધી જ ખબર પડે.

પ્રતિકમણ કરતા હોય તો ‘ચંદુભાઈ’ કરે, તેમાં ‘આપણે’ શું લેવાદેવા ? ‘આપણે’ જોયા કરવાનું કે ‘ચંદુભાઈ’એ પ્રતિકમણ કર્યું કે ના કર્યું ? કે પાછું ધક્કે ચઢાવ્યું ? ધક્કે ચઢાવ્યું હોય તો, તેય ખબર પડી જાય !

‘ચંદુભાઈ’ શું કરે છે, જે જે કરે છે તેને ‘આપણે’ ‘જોયા’ કરવું, અનું નામ પુરુષાર્થ. ‘જોવા’નું ચૂક્યા તે પ્રમાદ.

પ્રશ્નકર્તા : ‘જોયા’ કરવાનું એ શુદ્ધાત્માનું કામ ?

દાદાશ્રી : સ્વરૂપનું જ્ઞાન આવ્યા પછી એ કામ થાય; તે સિવાય ના થાય.

યાદ કેમ આવ્યું ? કારણ વગર યાદ આવે નહીં, કંઈ પણ એની ફરિયાદ હોય તો જ આવે. અમને કેમ કશું યાદ નથી આવતું ? માટે જે જે સાંભરે, એનાં પ્રતિકમણ કરકર કરવાનાં.

પ્રશ્નકર્તા : જે જૂનો ભરેલો માલ છે, તે યાદ આવવો જોઈએ. એવું છે કે ?

દાદાશ્રી : આવે જ એ. જે માલ ખપવાનો છે કે બંધાવાનો છે,

તે યાદ આવે જ. સ્વરૂપનું જ્ઞાન હોય તો માલ ખપી જાય અને અજ્ઞાન હોય તો બંધાય, એ જ માલથી ! માલ તેનો તે જ પણ અજ્ઞાન દશામાં બીજરૂપે થાય ને જ્ઞાનદશામાં બીજ બાફીને ખાઈ ગયા, એના જેવું થાય. બજ્જાયા પછી બીજને ક્યાં ઉગવાનું રહ્યું ?

હાર્ટિલી પસ્તાવો

વિચારો મહીં પડેલી ગાંઠોમાંથી કૂટે છે. ‘એવિઝન્સ’ ભેગો થાય કે વિચાર કૂટે. નહીં તો આમ બ્રહ્મચારી જેવો દેખાતો હોય પણ રસ્તામાં સંયોગ ભેગો થયો કે વિષયના વિચાર આવે !!!

પ્રશ્નકર્તા : એ વિચારો આવે છે તે વાતાવરણમાંથી ને ? સાંયોગિક પૂરાવાના આધારે જ એના સંસ્કાર, એની સાથેના ભાઈબંધ એ બધું જ સાથે મળે છે ને ?

દાદાશ્રી : હા, ‘એવિઝન્સ’ બહારનો મળવો જોઈએ. એના આધારે જ મનની ગાંઠો કૂટે, નહીં તો કૂટે નહીં.

પ્રશ્નકર્તા : એ વિચારોને જીલવા માટે દોરનાર કોણ ?

દાદાશ્રી : એ બધું કુદરતી જ છે. પણ તમારે જોડે જોડે સમજવું જોઈએ કે આ બુદ્ધિ ખોટી છે, ત્યારથી એ ગાંઠો છેદી નાખે. આ જગતમાં જ્ઞાન એકલો જ પ્રકાશ છે. આ મારું અહિતકારી છે, એવું એને સમજય, એવું જ્ઞાન એને પ્રાપ્ત થાય, તો એ ગાંઠો છેદી નાખે.

પ્રશ્નકર્તા : પણ એ તો બધાંય એવું માને છે કે ‘ખોટું બોલવું એ પાપ છે, બીરી પીવી એ ખરાબ છે માંસાહાર કરવો, અસત્ય બોલવું, ખોટી રીતે વર્તવું એ બધું ખરાબ છે.’ તેમ છતાં લોકો ખોટું કર્યે જ જાય છે. તે કેમ ?

દાદાશ્રી : ‘આ બધું ખોટું છે, આ ના કરવું જોઈએ.’ એવું બધા બોલે છે, તે ઉપલક બોલે છે. ‘સુપરફલુઅસ’ બોલે છે, ‘હાર્ટિલી’ નથી બોલતા. બાકી જો એવું ‘હાર્ટિલી’ બોલે તો એને અમુક ટાઈમે ગયે

જ છૂટકો ! તમારો ગમે તેવો ખરાબ દોષ હોય, પણ તેનો તમને ખૂબ 'હાર્ટલી' પસ્તાવો થાય તો એ દોષ ફરી ના થાય. અને ફરી થાય તોય તેનો વાંધો નથી, પણ પસ્તાવો ખૂબ કર્યા કરો.

પ્રશ્નકર્તા : એટલે માણસ સુધરે એવી શક્યતા ખરી ?

દાદાશ્રી : હા, બહુ જ શક્યતા છે. પણ સુધારનાર હોવો જોઈએ. એમાં 'M.D.', 'F.R.C.S.' ડૉક્ટર ના ચાલે, ગોટાળિયું ના ચાલે, એના તો 'સુધારનાર' જોઈએ.

હવે કેટલાકને એમ થાય કે ખૂબ પસ્તાવો કર્યો. છતાંય ફરી એવો દોષ થાય, તો એને એમ થાય કે આ આમ કેમ થયું-એટલો બધો પસ્તાવો થયો તોય ? ખરેખર તો 'હાર્ટલી' પસ્તાવો થાય, તેનાથી દોષ અવશ્ય જાય છે !

દોષોનાં શુદ્ધિકરણ

પોતાની ભૂલો દેખાય, એનું નામ આત્મા. પોતે પોતાની જાત માટે નિષ્પક્ષપાતી થયો, એનું નામ આત્મા. તમે આત્મા છો, શુદ્ધ ઉપયોગમાં છો તો તમને કોઈ કર્મ અડે જ નહીં. કેટલાક મને કહે છે કે તમારું જ્ઞાન સાચું છે. પણ તમે મોટરમાં ફરો છો તે જીવહિંસા ના ગણાય ? ત્યારે મારે કહેવું પડે છે કે, 'અમે શુદ્ધ ઉપયોગી છીએ.' અને શાસ્ત્રો કહે છે કે,

"શુદ્ધ ઉપયોગ ને સમતાધારી, જ્ઞાનધ્યાન મનોહારી રે;
કલંક કો દૂર નિવારી, જીવ વરે શિવનારી રે."

પોતાના દોષો દેખાય ત્યારથી જ તરવાનો ઉપાય હાથ આવી ગયો. ચંદુભાઈમાં જે જે દોષો હોય તે બધાંય 'આપણ'ને દેખાય. જો પોતાના દોષ દેખાતા ના હોય તો, આ 'જ્ઞાન' કામનું શું ? એટલે કૃપાળુદેવે કહ્યું હતું,

"હું તો દોષ અનંતનું ભાજન છું કરુણાળ,
દીઠા નહીં નિજદોષ તો તરીએ કોણ ઉપાય ?"

દોષ થાય તેનો વાંધો નથી. તેના પર ઉપયોગ રાખવાનો. ઉપયોગ રાખ્યો. એટલે દોષ દેખાયા જ કરે. બીજું કશું કરવાનું નથી.

ચંદુભાઈને 'તમારે' એટલું જ કહેવું પડે કે પ્રતિકમણ કર્યા કરો. તમારા ઘરનાં બધાં જ માણસો જોડે તમારે, 'મારાથી કંઈ પણ પહેલાં મનહુઃખ થયેલું હોય, આ ભવ સંખ્યાત કે અસંખ્યાત ભવોમાં જે જે રાગ-દ્રેષ, વિષય-કખાયથી દોષો કર્યા હોય તો તેની ક્ષમા માગું છું.' એમ રોજ એક-એક કલાક કાઢવો. ઘરનાં દરેક માણસને, આજુભાજુના સર્કલના દરેકને લઈને, ઉપયોગ મૂકીને પ્રતિકમણ કર્યા કરવું જોઈએ. એ કર્યા પછી આ બધા બોજા હલકા થઈ જશે. બાકી એમ ને એમ હલકા થવાય નહીં. અમે આખા જગત જોડે આ રીતે નિવારણ કરેલું, ત્યારે તો આ છૂટકો થયો.

જ્યાં સુધી સામાનો દોષ પોતાના મનમાં છે, ત્યાં સુધી જંપ ના વળવા છે. આ પ્રતિકમણ કરો, ત્યારે એ ભૂંસાઈ જાય. રાગ-દ્રેષવાળી દરેક ચીકણી 'ફાઈલ'ને ઉપયોગ મૂકીને પ્રતિકમણ કરીને ચોખ્યું કરવું. રાગની ફાઈલ હોય તેનાં તો પ્રતિકમણ ખાસ કરવાં જોઈએ.

પ્રતિકમણ થઈ ગયાં એટલે ગમે તેટલું વેર હોય તોય આ ભવમાં જ છૂટી જવાય. પ્રતિકમણ એ એક જ ઉપાય છે. ભગવાન મહાવીરનો સિદ્ધાંત, આલોચના, પ્રતિકમણ ને પ્રત્યાખ્યાનનો છે ! જ્યાં આલોચના, પ્રતિકમણ ને પ્રત્યાખ્યાન નથી, ત્યાં મોક્ષમાર્ગ જ નથી.

અમારામાં સ્થૂળ દોષો કે સૂક્ષ્મ દોષો ના હોય. જ્ઞાનીમાં સૂક્ષ્મતર ને સૂક્ષ્મતમ દોષ હોય છે. જે અન્ય કોઈને કિચિતત્માત્ર પણ હરકતકર્તા ના હોય. અમારા સૂક્ષ્મમાં સૂક્ષ્મ, અતિ સૂક્ષ્મ દોષો પણ અમારી દૃષ્ટિમાંથી જાય નહીં. બીજા કોઈને ખબર ના પડે કે અમારો દોષ થયો છે.

તમારા દોષો પણ અમને દેખાય, પણ અમારી દૃષ્ટિ તમારા શુદ્ધાત્મા તરફ હોય, ઉદ્યક્રમ તરફ દૃષ્ટિ ના હોય. અમને બધાના દોષોની ખબર પડી જાય, પણ એની અમને અસર થાય નહીં. તેથી

જ કવિએ લખ્યું છે કે,

“મા કદી ખોડ કાઢે નહીં,
દાદાનેય દોષ કોઈના દેખાય નહીં.”

તમારી નિર્બળતા અમે જાણીએ અને નિર્બળતા હોય જ. એટલે અમારી સહજ ક્ષમા હોય. ક્ષમા આપવી પડે નહીં; મળી જાય, સહજપણે. સહજ ક્ષમા ગુણ તો છેલ્લી દશાનો ગુણ કહેવાય. અમારે સહજ ક્ષમા હોય. એટલું જ નહીં, પણ તમારા માટે અમને એકધારો પ્રેમ રહે. જે વધે-વધે, એ પ્રેમ નહોય, એ આસક્તિ છે. અમારો પ્રેમ વધે નહીં ને ઘટેય નહીં. એ જ શુદ્ધ પ્રેમ, પરમાત્મ પ્રેમ છે !

દોષ થાય કે તરત જ તમારે ‘શુટ અંટ સાઈટ’ પ્રતિકમણ કરવાનું. ‘તમારે’ ‘ચંદુભાઈ’ને કહેવું, ‘ચાલો ચંદુભાઈ, પ્રતિકમણ કરો.’ ચંદુભાઈ કહે કે, ‘આ ઘૈડપણ આવ્યું, હવે થતું નથી.’ ત્યારે તમારે અમને કહેવું કે, ‘અમે તમને શક્તિ આપીશું.’ પછી બોલાવવાનું કે બોલો ‘હું અનંત શક્તિવાળો છું’ એટલે પછી શક્તિ આવે.

જેને દોષ દેખાવા માંડ્યા, પાંચ દેખાયા ત્યાંથી જાણવું કે હવે ઉકેલ આવવાનો થયો.

જેટલા દોષ દેખાયા, એ દોષ ગયા ! ત્યારે કોઈ કહેશે, એવો ને એવો દોષ ફરી દેખાય છે. ખરી રીતે એનો એ દોષ ફરી આવતો નથી. આ તો એક-એક દોષ કુંગળીના પડની જેમ અનેક પડવાળા હોય છે. એટલે એક પડ ઊખડે, ત્યારે આપણે પ્રતિકમણ કરી કાઢીએ ત્યારે બીજું પડ આવીને ઊભું રહે એનું એ જ પડ ફરી ના આવે. ત્રીસ પડ હતાં એનાં ઓગણત્રીસ રહ્યાં. ઓગણત્રીસમાંથી એક પડ જશે ત્યારે અફાવીસ રહેશે. એમ ઘટતાં જશે ને છેવટે એ દોષ ખલાસ થઈ જશે !

[૭]

પફતિ જોડે તન્મય દર્શામાં આત્મપ્રકાશની નિર્લેપતા

મૂળ વાતને જાણો કે આ શી હકીકત છે ? ને મૂળ વાત શી છે ? આટલું જ જાણવા માટે આ મનુષ્યપણું છે. આમાં ‘આપણું કયું ને આપણું કયું નથી’ એ જાણી લો. પછી રડારોળ કરવી હોય તો કરો. આપણી દુનિયામાં આપણે જ ભૂલ ખાધી છે ! પારકી દુનિયામાં આવ્યા હોય તો વાત જુદી હતી !

પ્રશ્નકર્તા : દુનિયા આપણી કયાંથી છે ?

દાદાશ્રી : તો કોની છે ? આપણી એનો અર્થ એટલો કે આપણો કોઈ માલિક નથી ને આપણો કોઈ ઉપરી નથી. દુનિયા આપણી જ છે. આ દુનિયાને જોવાનો લાભ ઉઠાવો, જાણવાનો લાભ ઉઠાવો તો ખરું.

પ્રશ્નકર્તા : એ જોવા-જાણવામાં અમે પાછા અંદર ધુસી જઈએ છીએ ને ગુંચાઈ જઈએ છીએ.

દાદાશ્રી : જે ગુંચાઈ જાય છે તે આપણું સ્વરૂપ ન હોય, છતાં ‘આ મારું સ્વરૂપ છે, હું ગુંચાઈ ગયો’ એવું માને છે ત્યાં જ ભૂલ ખાય છે.

‘જુએ-જાણો’ તો કુદરત કેવી સુંદર દેખાય ! પણ પેલાને મહીં ચિંતા થતી હોય તેથી કુદરત જુએ જ નહીં ને ! બાગ-બગીચા રણિયામણા હોય પણ પેલાને જેર જેવા લાગે ! જગત રણિયામણું છે કાયમ માટે, આ ગાયો-ભેંસો કેવી રણિયામણી દેખાય છે ! પણ આ મનુષ્યોનો સંગ કરે છે એટલે ગાયો-ભેંસોનામાં હરકત આવે છે.

પ્રશ્નકર્તા : આ ગાયો-ભેંસોને ખબર પડતી હશે કે મનુષ્યો આવા આડા છે ?

દાદાશ્રી : ના, એ મનુષ્યોમાંથી જ થયેલી છે. મનુષ્યોની જોડે ને જોડે 'ટચમાં' રહે બિચારી. આ ગાયો-ભેંસો તો આપણા સંબંધીની જ છોડીઓ આવેલી હોય છે ! અને કૂતરું ઘરમાં બેસીને ભસે છે તેથી સંબંધી જ આવ્યા હોય છે.

પ્રશ્નકર્તા : આ જીવ મરી જાય, પછી તરત જન્મ લઈ લે છે ?

દાદાશ્રી : તરત જ, એને વાર કેટલી ! આમાં જન્મ કોઈ આપનાર નથી કે કોઈ લેનાર નથી !

પ્રશ્નકર્તા : એટલે આ બધું સ્વયંસંચાલિત છે ?

દાદાશ્રી : હા, આ બધું સ્વયંસંચાલિત છે. સ્વભાવથી જ સંચાલિત છે. જેમ પાણીનો સ્વભાવ નીચે જવાનો છે તે નીચે જ જવાનું. તેને ગમે તેટલું કરે તોથી સ્વભાવ બદલાય નહીં.

પ્રશ્નકર્તા : અમારી પ્રકૃતિ છે તે કેટલીક પ્રકૃતિ ઊંચે જતી હોય છે ને કેટલીક નીચે જતી હોય છે.

દાદાશ્રી : તે બધી પ્રકૃતિને જોવાની જ છે. આ મોટરની લાઈટ છે તે વાંદરાની ખાડીના કાદવને અડે, ખાડીના પાણીને અડે, ખાડીની ગંધને અડે, પણ લાઈટને કશું અડે નહીં ! એ લાઈટ કાદવને અડીને જાય પણ કાદવ એને ના અડે, ગંધ ના અડે. કશું જ ના અડે. આપણે ભય રાખવાનું કોઈ કારણ જ નથી કે લાઈટ કાદવવાળું થઈ જશે, ગંધવાળું થઈ જશે કે પાણીવાળું થઈ જશે. આ લાઈટ જો આવું છે, તો આત્માનું લાઈટ કેવું સરસ હોય ! આત્મા લાઈટ સ્વરૂપ જ છે !

પ્રશ્નકર્તા : અમે પ્રકૃતિ જોડે તન્મયાકાર થયા છીએ, તો અમારું જે મિશ્ર ચેતન છે, એમાં તો ગંદવાડો અડે છે ને ?

દાદાશ્રી : એમાં અડે તેને આપણે 'જોવાનું' !

પ્રશ્નકર્તા : પણ તેની આપણા પર અસર આવે, તેનું શું ?

દાદાશ્રી : એને પણ ‘આપણો’ જોવાનું ! લાઈટનો કામધંધો શો ? ‘જોવાનું.’ એમાં ટેકરી આવે, કાદવ આવે, પાણી આવે, ગંધ આવે તો ગંધ, ઝાંખરાં આવે તો ઝાંખરાંમાંય પેસ્સીને નીકળી જાય. પણ એને ઝાંખરું લાગે કરે નહીં. આ લાઈટ જો આવું છે, તો પેલું લાઈટ કેવું સરસ હોય !!!

તમે અંધારામાં ડ્રાઇવિંગ કરો તો તમને ખબર ના પડે કે કેટલાં જીવડાં વટાઈ જાય છે અને લાઈટ કરો કે તરત ખબર પડે કે આટલાં બધાં જીવડાં અથડાય છે ! અચ્યા, આ તો લાઈટને લીધે દેખાયું. તો શું પહેલાં એ નહોતાં અથડાતાં ? અથડાતાં હતાં જ. તે ‘ફોરેન્સસ’ને દેખાતાં નથી ને આપણાને ‘લાઈટ’ છે એટલે દેખાય છે. આપણાને દેખાય એટલે આપણો ઉપાધિમાં હોઈએ ને એ લોકોને ઉપાધિ ના હોય એવું આ જગત ચાલે છે !

પ્રશ્નકર્તા : પણ ઉપાધિમાં તો આવવું જ પડે ને બધાંને ?

દાદાશ્રી : ઉપાધિમાં આવ્યા, એટલે આપણો નિરૂપાધિનો રસ્તો ખોળી કાઢીએ. પણ જે ઉપાધિમાં આવ્યો જ નથી, તે નિરૂપાધિનો રસ્તો શી રીતે ખોળી કાઢે ? એને તો ઉપાધિમાં હજુ આવવાનું છે.

એક જ ફેરો વાતને સમજવાની છે. આ બહારનું લાઈટ કશાને અહતું નથી અને આ લાઈટથી જીવડાં અથડાતાં દેખાય છે, નહીં તો કશું દેખાતું ન હતું. એટલે સમજાય પણી કશી ચિંતાય નથી ને ઉપાધિય નથી ! પણ ‘આપણો’ ‘જાડીએ’ કે આ લાઈટ થયું, તેને લીધે આ જીવડાં વટાતાં દેખાય છે. આમાં આપણો કશાના કર્તા નથી.

પ્રશ્નકર્તા : વ્યવહારમાં અમુક ભાગમાં નૈમિત્તિક કર્તાપણું આવે છે. તેમાં આપણો જ્યારે વધારે તન્મયાકાર થઈએ છીએ, ત્યારે વધારે ‘રીએક્શન’ આવે છે.

દાદાશ્રી : તેનેય ‘આપણો’ જોવાનું. નહીં જુઓ તો કંઈ કેરફાર થવાનો નથી. આપણો કામ કર્યે જવાનું છે. સવારના પહોરમાં ચા પીઓ છો કે નથી પીતા ? તેમાં કંઈ કર્યે જવાનું એવું કહેવાની જરૂર પડે છે ?

ઇતાં એમ ના બોલાય કે ‘કામ કરશો નહીં, એમ ને એમ ચાલ્યા કરશે.’ એવું બોલવું તે ગુનો છે. આપણે તો ‘કામ કર્યે જાવ’ એમ કહેવું.

‘બ્યાવરિથત’ની સંપૂર્ણ સમજણે કેવળજ્ઞાન

ગાડીમાંથી આમ ઉતારી પાડે તો જાણવું કે ‘બ્યાવરિથત’ છે. પાછો ફરી બોલાવે તો ય ‘બ્યાવરિથત’ અને ફરી ઉતારી પાડે તો ય ‘બ્યાવરિથત’. આમ સાત વખત ઉતારી પાડે તો ય ‘બ્યાવરિથત’! સાત વખત ચઢાવે તો ય ‘બ્યાવરિથત’! આ જેને વર્તે છે તેને કેવળજ્ઞાન થશે!!! અમે એવું ‘બ્યાવરિથત’ આખ્યું છે કે કેવળજ્ઞાન થાય, ‘બ્યાવરિથત’ જો આખ્યું પૂરેપૂરું સમજે તો ! ‘બ્યાવરિથત’ તો ચોવીસેય તીર્થકરો ના શાસ્ત્રોનો સાર છે.

પ્રશ્નકર્તા : આપને પહેલાં બ્યાવરિથત સમજાયું હશે, પછી આ જ્ઞાન આપવા માંડ્યું ને ?

દાદાશ્રી : હા, પછી જ આપેલું ને ! ‘બ્યાવરિથત’ મારા અનુભવમાં કેટલાય અવતારથી આવ્યું છે અને ત્યાર પછી મેં આ બહાર આવ્યું. નહીં તો અપાય જ નહીં ને ! આમાં તો જોખમદારી આવે. વીતરાગોનો એક અક્ષરેય બોલવો અને કો’ક ને ઉપદેશ આપવો મોટી જોખમદારી છે ! તમને કેટલા વખત મોટરમાંથી ઉતારી પાડે તો ‘બ્યાવરિથત’ હાજર રહે ?

પ્રશ્નકર્તા : ચાર-પાંચ વખત પછી કમાન છટકે.

દાદાશ્રી : કમાન છટકે તો તે પુદ્ગલની છટકે છે. ‘આપણો’ તો ‘જાણવું’ કે આ પુદ્ગલની કમાન છટકી છે. આપણે તો શું કહેવું કે, ‘આ પુદ્ગલની કમાન છટકી છે, તો ય હું પાછો આવ્યો ને મોટરમાં બેઠો.’ આ કમાન છટકી છે, એવું ‘આપણો’ ‘જાણવું’ જોઈએ. એવું આ ‘બ્યાવરિથત’ સુંદર છે ! કમાન છટકે ને પાછો આડો થઈને જતો રહે ને પછી પાછો ના આવે, એ ખોટું કહેવાય. આ ‘બ્યાવરિથત’ સમજાઈ ગયું, પછી કશો ડખો કરવા જેવું છે જ નહીં. પુદ્ગલનું જે થવું હોય તે થાય, પણ આપણે આડા ના થવું. પુદ્ગલ તો આપણને આડું કરવા ફરે.

[c]

‘આસરો’ને ઝીલનાર !

પ્રશ્નકર્તા : અંતઃકરણના કયા ભાગને પહેલી ‘ઈફેક્ટ’ થાય છે ?

દાદાશ્રી : પહેલી બુદ્ધિને ‘ઈફેક્ટ’ થાય છે. બુદ્ધિ જો હાજર ના હોય તો અસર ના થાય.

પ્રશ્નકર્તા : ભારે વિકટ સંયોગોમાં અંતઃકરણથી આગળ કયા ભાગને ‘ઈફેક્ટ’ થાય છે ?

દાદાશ્રી : આગળ કોઈને અસર થતી નથી.

પ્રશ્નકર્તા : ‘પ્રતિષ્ઠિત આત્મા’ને થાય છે ?

દાદાશ્રી : એ ‘પ્રતિષ્ઠિત આત્મા’ જ કહેવાય. અંતઃકરણમાં કોધ-માન-માયા-લોભ, મન-બુદ્ધિ-ચિત્ત-અહંકાર તે બધાને ‘પ્રતિષ્ઠિત આત્મા’ જ કહેવાય.

પ્રશ્નકર્તા : તો પછી ‘પ્રતિષ્ઠિત આત્મા’ અને અંતઃકરણ, એ જુદું કેમ પાડ્યું ?

દાદાશ્રી : જુદું નથી કહ્યું. ‘શુદ્ધાત્મા’ સિવાય આખોય ‘પ્રતિષ્ઠિત આત્મા.’ પછી પૂછો એટલે અંતઃકરણ જુદું, ઈન્દ્રિયો જુદી, મન જુદું એમ જવાબ તો આપવો પડે ને !

પ્રશ્નકર્તા : બુદ્ધિને અસર થાય છે, તો મનને અસર નથી

પહોંચતી ?

દાદાશ્રી : બુદ્ધિમાંથી મનને પહોંચે. જો બુદ્ધિ વચ્ચે ના હોય તો કોઈ કશી અસર ના થાત.

અમને બુદ્ધિ નહીં એટલે અમને કશી અસર ના થાય. અમને ‘મથુરા’(?) મહીં જાતજાતના હોય, તે જાતજાતનું કહી જાય. પણ વચ્ચે બુદ્ધિ સ્વીકારનાર હોય તો ભાંજગાડ થાયને ! બુદ્ધિ સ્વીકારે પછી મન પકડી લે ને મન કૂદાકૂદ કરી મૂકે !

પ્રશ્નકર્તા : બુદ્ધિએ જીલ્યું પછી વાગોળવાની કિયા કોણ કરે છે ?

દાદાશ્રી : બુદ્ધિ જીલે છે ને મનને પછી પહોંચે છે. હવે મન જ કૂદાકૂદ કરે છે, તે વાગોળવાનું કામ પણ મન જ કરે છે. મન વિરોધાભાસી છે. તે ઘડીમાં આમ લઈ જાય ને ઘડીકમાં પેલે ખૂણો લઈ જાય. હલાય હલાય કરીને તોફાન કરી મૂકે !

બુદ્ધિ અને પ્રજ્ઞાનું ડિમાર્ક્શન

પ્રશ્નકર્તા : આ પ્રજ્ઞાએ કામ કર્યું કે બુદ્ધિએ કામ કર્યું, એ કઈ રીતે ખબર પડે ? બુદ્ધિ અને પ્રજ્ઞાની વ્યાખ્યા શી ? કંઈક વાત થાય તો બુદ્ધિ દોડાવી, બુદ્ધિ ઉભી થઈ કહે છે, તો બુદ્ધિ શું ?

દાદાશ્રી : અજંપો કરે તે બુદ્ધિ. પ્રજ્ઞામાં અજંપો ના હોય. આપણને સહેજ પણ અજંપો થાય તો જાગવું કે બુદ્ધિનું ચલાણ છે. તમારે બુદ્ધિ નથી વાપરવી તોય વપરાય જ છે. એ જ તમને જંપીને બેસવા નથી દેતી. એ તમને ‘ઈમોશનલ’ કરાવડાવે. એ બુદ્ધિને આપણે કહેવું કે ‘હે બુદ્ધિબેન ! તમે તમારે પિયર જાવ. અમારે હવે તમારી જોડે કંઈ લેવાદેવા નથી.’ સૂર્યનું અજવાણું થાય, પછી મીણબતીની જરૂર ખરી ? એટલે આત્માનો પ્રકાશ થયા પછી બુદ્ધિના પ્રકાશની જરૂર રહેતી નથી. અમને બુદ્ધિ ના હોય. અમે અબુધ હોઈએ.

પ્રશ્નકર્તા : તો પછી મૌન રહેવું, તે બુદ્ધિ ના દોડાવી કહેવાય ?

દાદાશ્રી : મૌન રાખ્યું રહે નહીં.

પ્રશ્નકર્તા : ના, પણ કોઈથી મૌન રહ્યું તો ?

દાદાશ્રી : શી રીતે રહે ? બુદ્ધિ ‘ઈમોશનલ’ જ રાખ્યા કરે. ‘મોશન’માં રાખે જ નહીં. શાંતિથી ઘડીવાર તમને બેસવા જ ના હે. બુદ્ધિ રાત્રે બે વાગ્યેય ઉઠાડે ! જો કૂદાકૂદ ! જો કૂદાકૂદ ! જંપીને આરામેય ના કરવા હે !

પ્રશ્નકર્તા : જ્ઞાતા-દ્રષ્ટા રહેવું તો જ બુદ્ધિ ના વપરાય ?

દાદાશ્રી : જ્ઞાતા-દ્રષ્ટા રહે પછી બુદ્ધિનો વાંધો નહીં. પછી તો બુદ્ધિ વપરાય જ કેવી રીતે ? પછી તો છેલ્લું ‘સ્ટેશન’ આવે ! પણ બુદ્ધિ જ્ઞાતા-દ્રષ્ટા રહેવા જ ના હે.

શાક લેવા માર્કેટ ગયા હો ને તમારે સત્સંગમાં જવાની ઉતાવળ હોય તોય એ બુદ્ધિ ચાર દુકાને ફેરવે ! ત્યારે એ છોડે ! બુદ્ધિ રખડાવ રખડાવ કરે !

પ્રશ્નકર્તા : જ્યાં જે મળ્યું, ઘૈડા ભીડા લાવીને ઘેર આવે. એટલે બુદ્ધિ ના દોડી એમ ?

દાદાશ્રી : તમને શી ખાતરી કે ઘૈડા આવશે કે જવાન આવશે ? કેટલાક તો દુકાને જઈને ખાલી બોલે જ ભીડા તોલી આપજો ને સરસ ભીડા આવે !

અને ઘૈડા આવે તોય શું બગડી ગયું ? સંસારમાં તો એવું ચાલ્યા જ કરે. રોજ ઘૈડા ના આવે. કો'ક ફેરો જ આવે. પણ પછી એનું પુણ્ય હોય ને ? ભલા માણસને તો બધી પુણ્યૈ ભલી જ હોય. તે આગળ આગળ તૈયાર જ હોય. ખટપટિયાને જ બધી પુણ્યૈ ખટપટી હોય.

અહંકારના ઉદ્દ્યમાં ‘ઓડજસ્ટમેન્ટ’ !

પ્રશ્નકર્તા : આ અહંકાર, એ શી વસ્તુ છે ?

દાદાશ્રી : અહંકાર એ કશી વસ્તુ નથી. કોઈએ કહ્યું કે ‘તમે

ચંદુભાઈ' ને તમેય માની લીધું કે 'હું ચંદુભાઈ', એ અહંકાર !

પ્રશ્નકર્તા : પણ એ ઘવાય ત્યારે સારા-નરસાનું કશું જ ભાન ના રહે.

દાદાશ્રી : હંમેશાં અહંકારને આંખો ના હોય; આંધળો જ હોય.

પ્રશ્નકર્તા : એટલે એ બીજા બધા કરતાં અહંકાર ચિંદિયાતો ને ?

દાદાશ્રી : હા, એ સરદાર છે. એની સરદારી નીચે તો આ બધું ચાલે છે !

પ્રશ્નકર્તા : તો તે વખતે 'એડજસ્ટમેન્ટ' શું લેવું ?

દાદાશ્રી : 'એડજસ્ટમેન્ટ' શું લેવાનું ? 'આપણે જોયા જ કરવાનું કે કેવો આંધળો છે !' એ 'એડજસ્ટમેન્ટ' લેવાનું.

અહંકાર કોઈ વસ્તુ નથી. 'આપણે' જે માનીએ છીએ કે 'હું આ છું' એ બધોય અહંકાર અને 'હું શુદ્ધાત્મા છું' એટલો જ નિરૂઘાહંકાર. 'હું પટેલ છું', 'હું પચાસ વર્ષનો છું', 'હું કલેક્ટર છું', 'હું વકીલ છું.' જે જે બોલ્યો તે બધો અહંકાર.

પ્રશ્નકર્તા : સારું કરવા માટે જે પ્રેરે, એ પણ અહંકાર કહેવાય ?

દાદાશ્રી : હા, એ પણ અહંકાર કહેવાય. ખોટું કરવા પ્રેરે તેય અહંકાર કહેવાય. એ સારામાંથી ખોટું ક્યારે કરશે, તેય કહેવાય નહીં. કારણ કે આંધળો છે ને ?

તમે જેને દાન આપતા હો ને એ માણસ કશુંક એવો શબ્દ બોલી ગયો, તો તમે એને મારવા ફરી વળો ! કારણ કે એ અહંકાર છે.

પ્રશ્નકર્તા : લશકરી માણસ હોય, એ એમ કહે કે હું હિન્દુસ્તાન માટે લડું છું. તો એ અહંકાર ખરો ?

દાદાશ્રી : હા, એ બધા અહંકાર ખરા. પણ એ છેવટે સરવાળામાં કશો લાભ ના કરે. થોડું પુણ્ય બંધાય. સારું કરનારો 'ક્યારે ખોટું કરશે'

એ કહેવાય નહીં. આજે હિન્દુસ્તાન માટે લડતો હોય ને કાલે એના કેપ્ટન જોડેય જગડો કરે ! એનું કશું ઠેકાણું નહીં. અહંકાર તદ્દન નફફટ વસ્તુ છે. ક્યારે ઉંઘો ફરે તે કહેવાય નહીં. એ ધ્યેય વગરની વસ્તુ છે. અને જેટલા અહંકારથી ધ્યેય રાખતા હતા, એ બધા હિન્દુસ્તાનમાં પૂજાય છે.

પ્રશ્નકર્તા : પણ આગળ વધવા માટે અહંકારની જરૂર તો ખરી ને ?

દાદાશ્રી : એ અહંકાર તો એની મેળે હોય જ. અહંકાર આપણો રાખ્યો રહે નહીં. આવીને પેસી જ જાય !

પ્રશ્નકર્તા : માનસશાસ્ત્રમાં એવું લખ્યું છે કે ‘પર્સનાલિટીના ડેવલપમેન્ટ’ માટે થોડા-ધણાં અહંકારની જરૂર ખરી, એ ખરું છે ?

દાદાશ્રી : એ તો કુદરતી હોય જ. ‘ડેવલપમેન્ટ’ માટે કુદરતનો નિયમ જ છે કે અહંકાર ઉભો થાય ને પોતે ‘ડેવલપ’ થયા કરે. એમ કરતું કરતું ‘ડેવલપમેન્ટ’ પૂરું થવાનું થાય, ત્યારે હિન્દુસ્તાનમાં આવે. ત્યાર પછી એ ‘ડેવલપમેન્ટ’ની બહુ જરૂર રહી નહીં. મોકશનો માર્ગ મળી જાય, પછી આવા અહંકારના ગાંડાં કોણ કાઢે ? આ તો ગમે એટલો ડાયો હશે, દાનેશ્વરી હશે, પણ વેર જાય એટલે ચિંતા, ઉપાધિઓ બહુ હોય જ ! આખો દહાડો અંતરદાહ ચાલુ જ હોય !

‘આત્મપ્રાપ્તિ’નાં લક્ષણો

પ્રશ્નકર્તા : મેં મારા આત્માને ઓળખ્યો હોય, તો મારામાં કયાં લક્ષણોની શરૂઆત થશે ? મારામાં કેવું પરિવર્તન થશે કે જેથી હું સમજ શરૂ કે હું રસ્તા ઉપર છું ?

દાદાશ્રી : પહેલું તો ‘ઈગોઇઝમ’ બંધ થઈ જાય. બીજું કોધ-માન-માયા-લોભ જતાં રહે, તો જાણવું કે તમે આત્મા થઈ ગયા ! એવાં લક્ષણ તમને થયાં છે ?

પ્રશ્નકર્તા : ના, એ તો હજુ નથી થયાં.

દાદાશ્રી : એટલે એ લક્ષણો ઉત્પન્ન થાય તો પછી જાગુવું કે તમે આત્મસ્વરૂપ થયા છો. અત્યારે તમે ‘ચંદુભાઈ’ સ્વરૂપ છો ! અત્યારે કોઈ બોલે કે, ‘આ ડોક્ટર ચંદુભાઈએ મારો કેસ બગાડ્યો.’ એટલે તમને અહીં બેઠા બેઠા અસર થાય કે ના થાય ?

પ્રશ્નકર્તા : અસર તો થાય.

દાદાશ્રી : માટે તમે ‘ચંદુભાઈ’ છો ! અને આ ‘અંબાલાલ’ને કોઈ ગાળ હે, તો ‘હું’ આ ‘અંબાલાલ’ને કહું કે ‘જુઓ, તમે કહ્યું હશે, તેથી આ તમને ગાળો હે છે !’ અમને તદ્દન જુદાપણું જ અનુભવમાં આવે છે. તમારું ય જુદું પડી જાય એટલે પછી ‘પઝલ’ સોલ્વ થઈ ગયું. નહીં તો રોજ ‘પઝલ’ ઊભાં થયાં જ કરે !

પ્રશ્નકર્તા : આ ‘પઝલો’ છે, એ બધાં જીવન સાથે વણેલાં છે કે કર્મ ભોગવવા માટે એ છે ?

દાદાશ્રી : એ આણસમજ છે. આ મનુષ્યો બેભાન છે ! શેનાથી બેભાન છે ? ‘પોતાના સ્વરૂપથી બેભાન છે !’ ‘પોતે કોણ છે ?’ એનું જ ભાન નથી ! કેટલી બધી અજાયબી કહેવાય ? તમને શરમ ના લાગી આ વાત સાંભળતાં ? પોતે પોતાથી અજાણ છે. એ શરમ આવે એવું છે ને ? અને ત્યાં બહાર પાછો નીકળે, ત્યારે કેટલો બધો રોઝ મારે છે. અથ્યા, તને સ્વરૂપનું ભાન નથી, તે શું વગર કામનો ફૂદાફૂદ કરે છે ? પોતે પોતાથી ગુપ્ત રહી શકે જ નહીં ને ? તમે તમારા પોતાથી ગુપ્ત થયા છો, તે આ કઈ જાતનું કહેવાય ? એટલા માટે, ભાનમાં લાવવા માટે હું આ ‘વિજ્ઞાન’ આપવા માગું છું. ‘આ’ જ્ઞાન નથી, ‘આ’ વિજ્ઞાન છે. જ્ઞાન કિયાકારી ના હોય. આ ‘વિજ્ઞાન’ કિયાકારી હોય. આ જ્ઞાન લીધા પછી તમારે કશું કરવું ના પડે. જ્ઞાન જ કર્યા કરે. વિજ્ઞાન હંમેશાં ચેતન હોય અને શાસ્ત્રજ્ઞાન એ શબ્દજ્ઞાન છે. એ કિયાકારી ના થઈ શકે. બહુ ત્યારે એ આપણાને સદ્-અસદ્દનો વિવેક કરાવડાવે. સદ્-અસદ્દનો વિવેક એટલે આ ‘સાચું’ કે આ ‘ખોટું’ એવું ભાન કરાવનારું છે અને આ તો ‘અક્રમ વિજ્ઞાન’ છે.

કારણ-કાર્યની શુંખલા

પ્રશ્નકર્તા : દેહ ને આત્મા વચ્ચે સંબંધ તો ખરો ને ?

દાદાશ્રી : આ દેહ છે તે આત્માનું પરિણામ છે. જે જે 'કૉર્ઝિઝ' કર્યા તેની આ 'ઇફેક્ટ' છે. કોઈ તમને ફૂલ ચઢાવે તો તમે ખુશ થઈ જાવ અને તમને ગાળ દે એટલે તમે ચીડાઈ જાવ. તે ચીડાવામાં ને ખુશ થવામાં બાધ્ય દર્શનની કિમત નથી, અંતરભાવથી કર્મ ચાર્જ થાય છે. તેનું પછી આવતે ભવ 'દિસ્ચાર્જ' થાય છે, તે વખતે તે 'ઇફેક્ટિવ' છે. આ મન, વચ્ચન, કાયા ગ્રાણેય 'ઇફેક્ટિવ' છે. 'ઇફેક્ટ' ભોગવતી વખતે બીજાં નવાં કૉર્ઝિઝ ઉત્પન્ન થાય છે. જે આવતા ભવે પાછાં 'ઇફેક્ટિવ' થાય છે. આમ 'કૉર્ઝિઝ' એન્ડ 'ઇફેક્ટ', 'ઇફેક્ટ' એન્ડ 'કૉર્ઝિઝ' એમ ઘટમાળ નિરંતર ચાલ્યા જ કરે છે.

મનુષ્યજન્મ એકલામાં જ 'કૉર્ઝિઝ' બંધ થઈ શકે એમ છે. બીજી બધી ગતિમાં તો ખાલી 'ઇફેક્ટ' જ છે. અહીં 'કૉર્ઝિઝ' એન્ડ 'ઇફેક્ટ' બન્ને છે. અમે જ્ઞાન આપીએ છીએ, ત્યારે કૉર્ઝિઝ બંધ કરી દઈએ છીએ. પછી નવી 'ઇફેક્ટ' થાય નહીં.

પ્રશ્નકર્તા : 'ઇફેક્ટિવ' રહેવું એ સારું છે કે 'ઇફેક્ટિવ' મટી જાય એ સારું છે ?

દાદાશ્રી : એમ મટાડીએ તો તો આ બધા લોકોને કશાની જરૂર જ ના રહે. જરાક દવા ચોપડીએ કે મટી જાય. ટાઢ ના વાય, તાપ ના લાગે, એટલે પંખા, કપડાં કશાની જરૂર ના રહે.

પ્રશ્નકર્તા : આ જન્મ-મરણનાં કારણની જે 'ઇફેક્ટ' છે, તે નીકળી જાય એ સારું કે રહે તો સારું ?

દાદાશ્રી : 'ઇફેક્ટ' કોઈ દહાડોય એમ નીકળી ના જાય. 'ઇફેક્ટ' એટલે પરિણામ. પરિણામને ખસેડી ના શકાય. પણ 'કૉર્ઝિઝ'ને બંધ કરી શકાય.

પ્રશ્નકર્તા : એ કાર્ય-કારણ ભાવનું છે ?

દાદાશ્રી : હા, ‘ઈફેક્ટ’ એ કાર્ય છે અને કાર્યમાં ફેરફાર ના થાય. આ જે ‘ઈફેક્ટ’ છે એ ‘ડિસ્ચાર્જ’ છે અને મહીં ‘ચાર્જ’ થયા કરે છે. ‘ચાર્જ’ એ બંધ કરી શકાય. ‘ડિસ્ચાર્જ’ બંધ ના કરી શકાય.

અકર્તાપદે અબંધદશા

પ્રશ્નકર્તા : ‘કૉઝિઝ’ બંધ કરવાની પ્રક્રિયા શી છે ?

દાદાશ્રી : ‘હું આ કરું છું’ એ ભાન તૂટ્યું, ત્યારથી ‘કૉઝિઝ’ બંધ થઈ ગયાં ! પછી નવાં ‘કૉઝિઝ’ ઉત્પન્ન થવાનાં નહીં ને જૂનો માલ છે, તે ‘ડિસ્ચાર્જ’ થયા કરવાનો. હવે જૂનો માલ કેવી રીતે ‘ડિસ્ચાર્જ’ થાય છે, તે આપને સમજાવું.

અહીંથી ચાલીસ માઈલ છેટેથી એક ‘ઈરીગેશન’ ટેન્કમાંથી મોટી પાઈપ દ્વારા અહીં અમદાવાદમાં તળાવ ભરવા પાણી આવતું હોય, તો એ તળાવ ભરાઈ ગયા પછી આપણે ત્યાં ફોન કરીએ કે હવે પાણી આપવાનું બંધ કરી દો. તો એ લોકો તરત બંધ કરી દે, છતાં અમુક ટાઈમ સુધી અહીં તો પાણી ચાલુ જ રહે. કારણ ચાલીસ માઈલની પાઈપમાં પાણી અંદર રહેલું, તે તો આવવા દેવું પડે ને ? એને શું કહેવાય ? અમે એને ‘ડિસ્ચાર્જ’ કહીએ છીએ. એવી રીતે અમારી પાસે જ્ઞાન લીધેલાનું ‘ચાર્જ’ બંધ થઈ જાય છે. ‘હું કરું છું’ એ ભાન તૂટી જાય છે, વ્યવસ્થિત કરે છે અને ‘શુદ્ધાત્મા’ જ્ઞાતા-દ્રષ્ટા રહે છે. પછી જે થાય તે ‘જોયા’ કરવાનું છે. એટલે કર્તાપદ આખું ઊરી જાય છે કે જેનાથી ‘ચાર્જ’ થતું હતું. પછી જે ‘ડિસ્ચાર્જ’ રહ્યું, તેનો નિકાલ કરવાનો રહે છે.

પ્રારબ્ધ બન્યાં પુરાણાં, ‘વ્યવસ્થિતે’ જ્ઞાન શમાણાં !

પ્રશ્નકર્તા : આપ ‘વ્યવસ્થિત’ શક્તિને પ્રભુશક્તિ કહો છો કે પ્રારબ્ધ કહો છો ?

દાદાશ્રી : ના, આ ‘વ્યવસ્થિત’ શક્તિ અને પ્રારબ્ધ એને કંઈ લેવાદેવા નથી. કોઈ પણ માણસ પ્રારબ્ધને માને તો લોકો આવીને શું

કહે, ‘તું પુરુષાર્થ કર, નકામો પ્રારબ્ધ ઉપર બેસી ના રહીશ.’ એટલે પ્રારબ્ધ એ પાંગળા અવલંબનવાળી વસ્તુ છે અને ‘વ્યવસ્થિત’ તો ‘એકજેક્ટ’ તેમ જ છે.

પ્રશ્નકર્તા : ‘વ્યવસ્થિત’ એટલે પૂર્વનિશ્ચિત ? એ પૂર્વનિર્ધારિત છે ?

દાદાશ્રી : હા, સંપૂર્ણ પૂર્વનિશ્ચિત છે ! પણ જ્યાં સુધી આપણને સંપૂર્ણ જ્ઞાન નથી, ત્યાં સુધી આપણે બોલવું ના જોઈએ કે ‘વ્યવસ્થિત’ જ છે. આ મન-વચન-કાયા ‘વ્યવસ્થિત’ને તાબે જ છે. આ હાથ ઊંચો કરે, મહી વિચાર કરે, મહી પ્રેરણા થાય છે, એ બધું ‘વ્યવસ્થિત’ને તાબે છે. આપણે ‘શુદ્ધાત્મા’ ને બીજું બધું એને તાબે ! એટલે એમાં હાથ ઘાલવો નહીં. ‘શું થઈ રહ્યું છે’ તેને જોયા કરવાનું !

પ્રશ્નકર્તા : તો પછી ‘શુદ્ધાત્મા’ એટલો ‘વ્યવસ્થિત’ના બંધનમાં આવ્યો કે નહીં ?

દાદાશ્રી : ના, ‘શુદ્ધાત્મા’ બંધનમાં નથી. ‘શુદ્ધાત્મા’ થયા પછી જ્ઞાતા-પ્રભા રહેવાની જ જરૂર છે.

હું ‘ટોપ’ ઉપર જઈને આ બધી વાત કરું છું ! જગતના લોકોએ જે વાત કરેલી છે, તેમાં કેટલાક લોકોએ તુંગરની તળેટીમાં રહીને વાત કરેલી છે, કેટલાકે પાંચ ફૂટ ઉપર ચઢીને વાત કરી છે, તો કેટલાકે દસ ફૂટ ઉપરથી વાત કરી છે અને હું એટલે સુધી ચઢ્યો છું કે, મારું તોકું ઉપરના ‘ટોપ’ને જુઓ અને નીચેનો બધો જ ભાગ દેખાય ! જ્યારે વીતરાગોએ તો ‘ટોપ’ ઉપર ઊભા રહીને વાત કરી છે ! ‘ટોપ’ ઉપર સંપૂર્ણ સત્ય છે ! આ હું જે કહું છું તેમાં કંઈક સહેજ ખામી આવે. કારણ કે ‘ટોપ’ ઉપરનું બધું ના જોઈ શકું ! ‘ટોપ’ ઉપરની તો વાત જ જુદીને !

પ્રશ્નકર્તા : મહાવીર ભગવાન એમ કહે છે કે કર્મક્ષય બીજી કોઈ પણ વ્યક્તિ દ્વારા થઈ શકે નહીં, એટલે એમાં ‘જ્ઞાની’ પણ આવી

જાય ?

દાદાશ્રી : ના, જ્ઞાની તો પોતે પોતાનાં કર્મ ખપાવે અને બીજાનાં હઉ ખપાવી દે ! એટલે એમણે એ જે વાત કરી છે એ ‘જ્ઞાની’ ના હોય તેને માટે વાત કરી છે !

પ્રશ્નકર્તા : ‘જ્ઞાની’ને પ્રકૃતિ ઉપર પ્રભુત્વ હોય ?

દાદાશ્રી : ના, ના હોય ! પણ પ્રકૃતિની એમની ઉપર અસર ના હોય. પોતાની સ્વતંત્રતા પર પ્રકૃતિની અસર ના હોય, પણ પ્રકૃતિને આધીન તો ‘મહાવીર ભગવાન’નેથી રહેવું પડતું હતું !

પ્રશ્નકર્તા : આપનું જ્ઞાન લીધું હોય છતાં એમને સમાધિ વર્તતી ના હોય, એની ‘ભરેલી પાટી’ હોય, પણ એવું ‘વ્યવસ્થિત’ના હાથમાં ખરું કે અમુક દિવસે પાટી બધી કોરી થશે ?

દાદાશ્રી : આમાં ‘વ્યવસ્થિત’ શક્તિ કંઈ નુકસાન કરતી નથી. પોતાની અજાગૃતિ નુકસાન કરે છે ! જો મારાં આપેલાં વાક્યોના અમલમાં રહે તો તેને નિરંતર સમાધિ રહે. પોતે ‘જગૃત’ રહેવાની જરૂર છે ! આ ‘જ્ઞાન’ હું આપું છું તારે તમને આત્માની જગૃતિમાં લાવી દઉ છું ! આત્માની સંપૂર્ણ જગૃતિને ‘કેવળજ્ઞાન’ કહ્યું છે ! જગૃતિ ઉત્પન્ન થાય એટલે પોતાના બધા જ દોષો દેખાય ! પોતાના રોજના પાંચસો-પાંચસો દોષો ‘પોતે’ જોઈ શકે ! જે દોષ જુએ, તે દોષ અવશ્ય જાય !

આપણે અહીં આ ‘વિજ્ઞાન’ છે. પોતાના દોષ દેખાવા માંડ્યા, ત્યારથી એની ભગવાન થવાની શરૂઆત થઈ ! નહીં તો પોતાનો દોષ કોઈનેય દેખાય નહીં. પોતે જજ, પોતે વકીલ છે ને પોતે આરોપી હોય તો, પોતાનો દોષ કેવી રીતે જોઈ શકે ?

[૯]

કષાયોની શરૂઆત

પ્રશ્નકર્તા : ‘ચાર્જ’ કષાય અને ‘ડિસ્ચાર્જ’ કષાય વિશે મારે જાણવું છે.

દાદાશ્રી : અત્યારે તમને જે કષાય થઈ રહ્યા છે, તમે કો'કની જોઈ અત્યારે ગુસ્સે થઈ ગયા હો, તો એ કષાય ‘ડિસ્ચાર્જ’ છે. પણ એની અંદર તમારો ભાવ છે, તો ફરી ‘ચાર્જ’નું બી પડયું.

પ્રશ્નકર્તા : કોઈ પણ ‘ડિસ્ચાર્જ’ થાય તો, તેમાં ચાર્જ તો થાય ને ? ભાવકર્મ આવે ને ?

દાદાશ્રી : ના, એ ‘ડિસ્ચાર્જ’ થાય ત્યારે ‘ચાર્જ’ ના કરવું હોય તો, અમારી પાસે ‘જ્ઞાન’ લીધેલું હોય તેને ‘ચાર્જ’ થાય જ નહીં. પછી કર્મ ચોટે જ નહીં.

પ્રશ્નકર્તા : એનો કોઈ ટેસ્ટ ખરો કે આ ‘ડિસ્ચાર્જ’ છે ને આ ‘ચાર્જ’ છે ?

દાદાશ્રી : હા, બધો ટેસ્ટ છે. પોતાને બધી ખબર પડે. જો ચાર્જ થાય તો તેની સાથે અશાંતિ થાય, અંદર સમાધિ તૂટી જાય અને ચાર્જ ના થાય એમાં તો સમાધિ જાય નહીં !

પ્રશ્નકર્તા : સમાધિ હોય છતાં કોધ થાય ?

દાદાશ્રી : કોધ થાય છે એ ડિસ્ચાર્જ કોધ છે, પણ અંદર કોધ કરવાનો ભાવ હોય તો એમાં સમાધિ રહે નહીં.

પ્રશ્નકર્તા : લોભનું પણ એવી જ રીતે હોય ?

દાદાશ્રી : હા, કોધ-માન-માયા-લોભ બધાનું જ એવું. એક 'ઉસ્થાર્જ' ભાવ છે ને બીજો 'ચાર્જ' ભાવ છે. આપનું નામ શું ?

પ્રશ્નકર્તા : ચંદુલાલ.

દાદાશ્રી : આપ 'ચંદુલાલ છો' એની ખાતરી કરેલી છે ?

પ્રશ્નકર્તા : બધાએ કહ્યું છે મને.

દાદાશ્રી : એટલે નામધારી તો હું પણ કબૂલ કર્યું છું, પણ ખરેખર 'તમે' કોડા છો ? જ્યાં સુધી, 'હું ચંદુલાલ છું' એ આરોપિત ભાવ છે ત્યાં સુધી કર્મ ચાર્જ થયા જ કરે છે.

પ્રશ્નકર્તા : રાગ-દ્વેષ એ કષાયભાવ છે કે જુદું છે ?

દાદાશ્રી : એ કષાયના જ ભાવ છે. એ જુદું તત્ત્વ નથી. કોધ અને માન એ દ્વેષ છે, ને માયા ને લોભ એ રાગ છે. આ કોધ-માન-માયા-લોભ, એ આત્માના ગુણધર્મ નથી. તેમ પુદ્ગલનાય ગુણધર્મ નથી.

પ્રશ્નકર્તા : તો ત્રીજું કયું તત્ત્વ છે ?

દાદાશ્રી : આત્મા અને પુદ્ગલની હાજરીથી ઉત્પન્ન થતા ગુડા છે. હાજરી ના હોય તો ના થાય.

પ્રશ્નકર્તા : કષાયમાં કષૂ + આય છે, એ શું છે ?

દાદાશ્રી : આત્માને પીડા એ બધા કષાય.

પ્રશ્નકર્તા : રાગથી પીડા થતી નથી, છતાંય રાગને કષાય કેમ કહ્યો ?

દાદાશ્રી : રાગથી પીડા ના થાય, પણ રાગ એ કષાયનું બીજ છે. એમાંથી મોટું જાડ ઉત્પન્ન થાય !

દ્વેષ એ કષાયની શરૂઆત છે અને રાગ એ બીજ નાખ્યું, ત્યાંથી પછી અનું પરિણામ આવશે. અનું પરિણામ શું આવશે ? કષાય. એટલે

પરિણામ આવશે તે દહાડે દેખ ઉત્પન્ન થશે. અત્યારે તો રાગ છે એટલે મીઠું લાગે.

અનુકૂળમાં કષાયો હોય ?

પ્રશ્નકર્તા : અનુકૂળ સંયોગોમાં કષાયભાવ કે કંઈ આવતો નથી ને પ્રતિકૂળ સંયોગોમાં કષાયભાવ બહુ આવી જાય છે, તો એને માટે શું કરવાનું ?

દાદાશ્રી : એવું છે ને કે પ્રતિકૂળ એકલામાં જ કષાય થાય છે એવું નથી. અનુકૂળમાં બહુ કષાય થાય છે. પણ અનુકૂળના કષાયો ઠંડા હોય. એને રાગકષાય કહેવાય છે. એમાં લોભ અને કપટ બેઉ હોય. એમાં એવી ખરેખરી ઠંડક લાગે કે દહાડે દહાડે ગાંઠ વધતી જ જાય. અનુકૂળ સુખદાયી લાગે છે, પણ સુખદાયી છે એ જ બહુ વસમું છે.

પ્રશ્નકર્તા : અનુકૂળમાં તો ખબર પડતી જ નથી કે આ કષાયભાવ છે.

દાદાશ્રી : એમાં કષાયની ખબર ના પડે. પણ એ જ કષાય મારી નાખે. પ્રતિકૂળના કષાયો તો ભોળા હોય બિચારા ! એની જગતને તરત જ ખબર પડી જાય. જ્યારે અનુકૂળના કષાયો, લોભ અને કપટ તો એ ફાલીફૂલીને મોટા થાય છે ! પ્રતિકૂળના કષાયો, માન અને કોધ છે. એ બંને દેખમાં જાય. અનુકૂળના કષાયો અનંત અવતારથી ભટકાવી મારે છે. બેન તમને સમજમાં આવી ગયું ને ?

પ્રશ્નકર્તા : હા.

દાદાશ્રી : એટલે બન્ને ખોટા છે - અનુકૂળ ને પ્રતિકૂળ. માટે આત્મા જાણવા જેવો છે. આત્મા જાણ્યા પછી અનુકૂળ-પ્રતિકૂળ બધું ઉડી જાય !

પ્રશ્નકર્તા : તો એના માટે શો પુરુષાર્થ કરવો ?

દાદાશ્રી : પુરુષાર્થ કર્યે કશું નહીં થાય. અહીં આવજો. તમને આત્મા જણાવી દઈશું. પછી તમને આનંદ આનંદ થઈ જશે અને આ કખાયો બધા મટી જશે !

જ્યાં સુધી આત્મા અનુભવમાં ના આવે ત્યાં સુધી કશું વળે નહીં. લોકો કહે છે કે ‘સાકર ગળી છે, સાકર ગળી છે.’ તે આપણે પૂછીએ કે ‘કેવી ગળી છે ?’ ત્યારે એ કહે કે, ‘હું જાણતો નથી ! એ તો મોઢામાં મૂકીએ ત્યારે ખબર પડે.’ એમ આત્માનું છે. આ બધી આત્માની વાતો કરે, પણ બધી વાતોમાં જ છે. એમાં કશું ફળદાયી નહીં. કખાય જાય નહીં ને દહાડો આપણો વળે નહીં. અનંત અવતારથી આવું ભટક ભટક કરે છે. ‘જ્ઞાની પુરુષ’નાં દર્શન કર્યા નથી, સત્ત્વ સુષૃંઘું નથી, સત્ત્વ શ્રદ્ધયું નથી. સત્ત્વને જાણવું તો જોઈએને એક ફેરો ?

કખાયો બહુ દુઃખદાયી છે ને ? અને પેલા સુખ આપે છે તે કખાયો, તે શું છે ?

પ્રશ્નકર્તા : એ તો આપે કીધું ત્યારે ખ્યાલ આવ્યો કે એ મહા દુઃખદાયી છે, નહીં તો અનુકૂળમાં કખાયો હોય એ સમજણમાં જ નહોતા આવતા.

દાદાશ્રી : ‘જ્ઞાની પુરુષ’ના દેખાડ્યા સિવાય મનુષ્યને પોતાની ભૂલનો ખ્યાલ ના આવે, આવી અનંતી ભૂલો છે. આ એક જ ભૂલ નથી. અનંતી ભૂલો ફરી વળી છે.

પ્રશ્નકર્તા : ભૂલો તો ડગલે ને પગલે થાય છે.

દાદાશ્રી : આ અનુકૂળ એ કખાયો કહેવાય એવું તમે બરાબર સમજ ગયા છો ને ?

પ્રશ્નકર્તા : હા.

દાદાશ્રી : આ જે નિરંતર ગારવરસમાં રાખે, ખૂબ ઠંડક લાગે, ખૂબ મજા આવે. એ જ કખાયો છે તે ભટકાવનારા છે.

કષાયોનો આધાર

પ્રશ્નકર્તા : આ કષાય શેના આધારે છે ?

દાદાશ્રી : અજ્ઞાનના આધારે છે.

અજ્ઞાનતા જ આ બધાનું ‘બેઝમેન્ટ’ છે. અજ્ઞાનતા ગઈ કે બધો ઉકેલ આવ્યો. અજ્ઞાનતા અમારા સમજાવવાથી જાય. અજ્ઞાન જાય એટલે કષાય પડવા માંડે, એટલે રાગ-દ્રેષ્ટ પડવા માંડ્યા. પછી પ્રકૃતિ પડવા માંડે. છે ને સહેલો રસ્તો ?

‘અકમ’ની બલિછારી !

પ્રશ્નકર્તા : દાદા, કંઈ પણ કિંચિત્માત્ર કર્યા વગર આ પ્રાપ્ત થવું, એ સમજાતું નથી.

દાદાશ્રી : ‘અકમ વિજ્ઞાન’ હંમેશ જ્ઞાનીની કૃપાથી પ્રાપ્ત થાય. અને ‘કમિક’માં પણ કૃપા તો ખરી જ, પણ એમાં ગુરુ કહે એવું કર કર કરવું પડે. ‘અકમ’માં કર્તાપદ ના હોય. અહીં તો જ્ઞાન જ, સીધું ‘ડાયરેક્ટ’ જ્ઞાન. એટલે બહુ સરળ થઈ પડે ! તેથી આને ‘લિફ્ટમાર્ગ’ કહ્યો. ‘લિફ્ટમાર્ગ’ એટલે મહેનત વગેરે કશું કરવાનું નહીં. આજ્ઞામાં રહેવાનું. એટલે નવું ‘ચાર્જ’ ના થાય. પછી તમારે વિસર્જન થયા જ કરે. જેવા ભાવે સર્જન થયેલું હતું, તેવા ભાવે વિસર્જન થયા કરે.

અનુભવ-લક્ષ-પ્રતીતિ

પોતે અનાદિ કાળથી વિભ્રમમાં પડેલો છે. આત્મા છે સ્વભાવમાં, પણ વિભાવની વિભ્રમતા થઈ. તે સુષુપ્ત અવસ્થા કહેવાય. તે જાગ્યો ત્યારે તેનું લક્ષ બેસે આપણાને. એ જ્ઞાને કરીને જાગે. ‘જ્ઞાની પુરુષ’ જ્ઞાને કરીને બોલાવે. એટલે આત્મા જાગે પછી લક્ષ ના જાય. લક્ષ બેઠું એટલે અનુભવ, લક્ષ ને પ્રતીતિ રહે. આ લક્ષની મહીં પ્રતીતિ હોય જ. હવે અનુભવ વધતા જવાના. પૂર્ણ અનુભવને કેવળજ્ઞાન કર્યું.

સામીધ્યભાવથી મુક્તિ

અજ્ઞાનતાથી કષાય ઊભા થાય છે. જ્ઞાનથી કષાય ના હોય. સ્વરૂપજ્ઞાન થયા પછી ‘તમે’ ઉગ્ર થઈ જાવ, તો એ પેલા પાછલા કષાયો છે કે જે હવે ડિસ્ચાર્જ થાય છે. ડિસ્ચાર્જ થાય છે, એને ભગવાને ચારિત્ર મોહનીય કહી.

‘આપણો’ ‘પાડોશી’ ચેતનભાવને પામેલો છે. ચાર્જ થયેલો છે, એટલે એના બધાય ભાવો, બુદ્ધિના બધાય ભાવો, અપમાન કરે ત્યારે મન ઉછાળે ચઢે, એ બધા પાડોશીના ભાવો છે. મન-બુદ્ધિ-ચિત્ત-અહંકાર બધા જ્યારે ઉછાળે ચઢે તો ‘આપણો’ ચંદુલાલને ધીમે રહીને કહેવું, ‘ઉછળણો નહીં બા, હવે શાંતિ રાખજો.’ એટલે આપણો પાડોશી તરીકે પાડોશીધર્મ બજાવવો. કોઈક વખત બહુ ઉશ્કેરાટ થઈ જાય તો આપણો અરીસા સામે જોવું. તે આમ અરીસામાં ચંદુલાલ દેખાય ને ? પછી ચંદુલાલને આમ હાથ ફેરવવો, અહીં આગળ રહીને તમે ફેરવોને એટલે ત્યાં આગળ અરીસામાં ફરે; એવું દેખાય ને ? પછી આપણો ચંદુલાલને કહેવું કે, “શાંતિ રાખો ‘અમે’ બેઠા છીએ. હવે તમારે શો ભો છે ?” આવો અભ્યાસ કરો. અરીસામાં સામું બેસીને તમે છૂટા ને ચંદુલાલ છૂટા. બે જુદા જ છે. સામીધ્યભાવને લઈને એકત્તા થઈ છે. બીજું કશું છે નહીં. પહેલેથી જુદા જ છે. આખી ‘રોગ બિલિફ’ જ બેસી ગયેલી જ છે. ‘જાની પુરુષ’ ‘રાઈટ બિલિફ’ આપે એટલે ઉકેલ આવી ગયો દસ્ટિફેર જ છે. માત્ર દસ્ટિની ભૂલ છે.

[૧૦]

વિષયોમાં સુખબુદ્ધિ કોણે ?

દાદાશ્રી : તમારે કેટલી ‘ફાઈલ’ છે ?

પ્રશ્નકર્તા : મારે તો એક જ ‘ફાઈલ’ છે, વેદનીયની.

દાદાશ્રી : હવે એ વેદનીયને એમ કહેશો કે, ‘અહીં આવશો નહીં.’ ત્યારે વેદનીય આઠ ફીટ ઊંચી હતી, તે એંસી ફીટ ઊંચી થઈને આવશો અને આપણે કહીએ કે તમે વહેલા આવો તો આઠ ફીટની હોય, તે બે ફીટની દેખાય અને વેદનીયનો કાળ પૂરો થઈ ગયો તો એ ઉભી ના રહે. તો જે ઉભી રહેવાની નથી, તે તો આપણા ‘ગેસ્ટ’ કહેવાય. ‘ગેસ્ટ’ જોડે તો આપણે સારું વર્તન રાખવું જોઈએ ને ? સંયમ રાખવો પડે. તમને શું લાગે છે ?

પ્રશ્નકર્તા : લાગે તો છે દાદા, પણ સહન નથી થતું.

દાદાશ્રી : એ સહન નથી થતું, એ ‘સાયકોલોજિકલ ઈફેક્ટ’ છે. તે ‘દાદા, દાદા’ એમ નામ લઈએ ને ‘મને સહનશક્તિ આપો’ એમ કહીએ તો તેવી શક્તિઓ ઉત્પન્ન થાય.

પ્રશ્નકર્તા : પાંચ ઈન્ડ્રિયોના વિષયમાં સુખબુદ્ધિ છે, ત્યાં સુધી એવી રીતે નિકાલ થાય નહીં ને ?

દાદાશ્રી : એ સુખબુદ્ધિ આત્માને નથી. જે આત્મા મેં તમને આપ્યો છે, એમાં સુખબુદ્ધિ જરાય નથી. આ સુખ એણે કોઈ દહાડો ચાખ્યું પણ નથી. એ જે સુખબુદ્ધિ છે તે અહંકારને છે.

સુખબુદ્ધિ થાય તેનો કંઈ વાંધો નથી. સુખબુદ્ધિ એ વસ્તુ આત્માની

નથી, એ પુદ્ગલની વસ્તુ છે. જે કોઈ પણ વસ્તુ તમને આપે, તેમાં તમને સુખબુદ્ધિ ઉત્પન્ન થાય. ફરી એની એ વસ્તુ વધારે આપે તેમાં દુઃખબુદ્ધિયે ઉત્પન્ન થાય. એવું તમે જાણો કે ના જાણો ?

પ્રશ્નકર્તા : હા, કંટાળો આવે પછી.

દાદાશ્રી : માટે એ પુદ્ગલ છે પૂરણ-ગલનવાળી વસ્તુ છે. એટલે એ કાયમની વસ્તુ નથી. ‘ટેમ્પરરી એડજસ્ટમેન્ટ’ છે. સુખબુદ્ધિ એટલે આ કેરી સારી હોય ને તેને ફરી માગીએ, તેથી કંઈ તેમાં સુખબુદ્ધિ ગણાતી નથી. એ તો દેહનું આકર્ષણ છે.

પ્રશ્નકર્તા : દેહનું ને જીબનું આકર્ષણ બહુ રહ્યા કરે.

દાદાશ્રી : એ આકર્ષણ રહ્યા કરે છે, તેમાં ફક્ત જાગૃતિ રાખવાની છે. અમે તમને જે વાક્ય આચ્યું છે ને કે ‘મન, વચન, કાયાની તમામ સંગી કિયાઓથી હું તદ્દન અસંગ જ છું.’ એ જાગૃતિ રહેવી જોઈએ. અને ખરેખર ‘એકજેક્ટલી’ એમ જ છે. એ બધું પૂરણ-ગલન છે. તમે આ જાગૃતિ રાખો તો તમને બંધ નથી.

પ્રશ્નકર્તા : એ ના રહે, તો એ આપણા ચારિત્રનો દોષ છે એમ ગણીએ ?

દાદાશ્રી : એ ‘કમિક માર્ગ’માં હોય.

પ્રશ્નકર્તા : પણ એ ચારિત્રમોહને લીધે ઢીલાશ રહે.

દાદાશ્રી : એ ‘કમિક માર્ગ’માં ઢીલાશ કહેવાય. એના માટે તમારે ઉપાય કરવો પડે. આમાં (અકમમાં) તમારે ઢીલાશ ના કહેવાય. આમાં તમારે જાગૃતિ જ રાખવાની. અમે જે આત્મા આપેલો છે એ જાગૃતિ જ છે.

પ્રશ્નકર્તા : જાગૃતિ ના હોય એટલે રાગ થાય ને ?

દાદાશ્રી : ના એવું નથી. હવે તમને રાગ થાય જ નહીં. આ થાય છે તે આકર્ષણ છે.

પ્રશ્નકર્તા : આ થાય છે તે આકર્ષણ છે, એ નબળાઈ ના ગણાય ?

દાદાશ્રી : ના, નબળાઈ ના ગણાય. એને ને આત્માને કશી લેવાદેવા નથી. ફક્ત તમને પોતાનું સુખ આવવા ના દે. એટલે એક-બે અવતાર વધારે કરાવડાવે, તેનો ઉપાય પણ છે. અહીં આપણો આ બધા છે તે ‘સામાયિક’ કરે છે. તે સામાયિકમાં એ વિષયને મૂકીને પોતે ધ્યાન કરે તો એ વિષય ઓગળતો જાય, ખલાસ થઈ જાય. જે જે તમારે ઓગળી નાખવું હોય, તે અહીં ઓગળી શકાય.

પ્રશ્નકર્તા : એવું કંઈક હોય તો તે કામનું ને !

દાદાશ્રી : છે. અહીં બધું જ છે. અહીં તમને બધું જ દેખાડશે. તમને કોઈ જગ્યાએ જીબનો સ્વાદ નડતો હોય, તે જ વિષય ‘સામાયિક’માં મૂકવાનો. અને આ દેખાડ એ પ્રમાણે તેને જોયા કરવાનું. ખાલી જોવાથી જ બધી ગાંઠો ઓગળી જાય.

વિચાર આવ્યા સિવાય કોઈ દહાડો આકર્ષણ થાય નહીં. આકર્ષણ થવાનું થાય ત્યારે મહીં વિચાર આવે. વિચાર મનમાંથી આવે છે અને મન ગાંઠોનું બનેલું છે. જેના વિચારો વધારે આવે તે, ગાંઠ મોટી હોય.

સંસાર ચલાવવા આત્મા અકર્તા

મહીં ભાવ જે થાય છે તે ભાવક કરાવડાવે છે, મહીં ભાવક, કોધક, લોભક, માનક છે. આ બધા બેઠા છે, તે ભાવ કરાવે છે. તેમાં જો ભાવ્ય ભણો, ભાવ્ય એટલે આત્મા (પ્રતિજ્ઞિત) જો ભણો તો ચિત્તરામણ નવું થાય.

આ સંસાર જે છે તે આત્માની હાજરીથી ચાલે છે. આત્મા જરાય ભણે નહીં તોય એ ચાલે એવો છે. તેથી અમે આ ‘વ્યવસ્થિત’ની શોધખોળ કરી છે. ‘કમિક’માં તો એમ જાણો છે કે આત્માએ ચલાવ્યા વગર ચાલે જ નહીં. જ્યારે અમે તમને ‘વિજ્ઞાન’ આપ્યું છે કે ‘વ્યવસ્થિત’ બધું ચલાવી લેશે.

પ્રશ્નકર્તા : મને દ્વેષ થયો, તો તેમાં આત્મા ભજ્યો કે નહીં ? એ દ્વેષ કોણે કર્યો ? મેં કર્યો ?

દાદાશ્રી : આત્મા ભળે ત્યારે શું થાય ? રાગ ને દ્વેષ બેઉ થાય. હવે રાગ-દ્વેષ થયા, તે ખબર કેમ પડે ? કહે કે દ્વેષ થાય ત્યારે મહીં ચિંતા થાય, જીવ બળે. આ જ્ઞાન પછી આત્મા ભળે નહીં. એટલે નિરાંતની સ્થિતિ રહે, નિરાકૃણતા રહે. નિરાકૃણતા એટલે સિદ્ધ ભગવાનનો ૧/૮ ગુણ ઉત્પન્ન થયો કહેવાય. જગત તો આકૃણતા ને વ્યાકૃણતામાં જ હોય, તરફડાટ તો રહ્યા જ કરે, તેથી 'જ્ઞાની'ને શોધે.

લોકો શું જાણે છે કે, આત્મા ભાવ કરે છે. ખરી રીતે આત્મા ભાવ કરતો નથી. ભાવકો ભાવ કરે છે. એને જો સાચા માન્યા એટલે ભજ્યો. ભાવ થયા એને સાચા માનવા, એનું નામ જ ભજ્યો. એનાથી બીજ નંખાય.

પ્રશ્નકર્તા : ભાવક એટલે જૂનાં કર્મો ?

દાદાશ્રી : ભાવક એટલે મનની ગાંઠો. કોઈને માનની ગાંઠ, કોઈને લોભની ગાંઠ, તો કોઈને કોધની ગાંઠ, તો કોઈને વિષયની ગાંઠ. આ ગાંઠો જ હેરાન કરે છે; આત્મા પ્રાપ્ત થયા પછી ભાવોમાં ભાવ્ય ભળે નહીં, તેથી નિરાકૃણતા રહે.

નિરાકૃણ આનંદ

આખા જગતમાં જે આનંદ છે, તે આકૃણતા-વ્યાકૃણતાવાળો આનંદ છે એને 'જ્ઞાની' થયા પછી નિરાકૃણ આનંદ ઊભો થાય છે.

'જ્ઞાની પુરુષ' પાસે નિરાકૃણ આનંદ ઉત્પન્ન થાય. પુદ્ગલની કંઈ લેવાદેવા નથી, તો પછી આ સુખ ઉત્પન્ન ક્યાંથી થયું ? ત્યારે કહે કે એ સ્વાભાવિક સુખ, સહજ સુખ ઉત્પન્ન થયું, તે જ આત્માનું સુખ છે એને એટલું જેને ફિટ થઈ ગયું ને એ સહજસુખના સ્વપદમાં રહ્યો, તે પછી ધીમે ધીમે પરિપૂર્ણ થાય !

આનંદ બે પ્રકારના : એક આપણને 'બિઝનેસ'માં ખૂબ રૂપિયા

મળી જાય, સારો સોદો થઈ ગયો, તે ઘડીએ આનંદ થાય. પણ તે આકુળતા-વ્યાકુળતાવાળો આનંદ, મૂર્ચીત આનંદ કહેવાય. છોકરો પैણાવે, છોડી પैણાવે તે ઘડીએ આનંદ થાય, તે પણ આકુળતા-વ્યાકુળતાવાળો આનંદ, મૂર્ચીત આનંદ કહેવાય અને નિરાકુળ આનંદ થાય તો જાણવું કે આત્મા પ્રાપ્ત થયો.

પ્રશ્નકર્તા : નિરાકુળ આનંદ કયો કહેવાય ?

દાદાશ્રી : અહીં સત્તસંગમાં જે બધો આનંદ થાય છે, તે નિરાકુળ આનંદ છે. અહીં આકુળતા-વ્યાકુળતા ના હોય.

આકુળ-વ્યાકુળવાળા આનંદમાં શું થાય કે મહીં ઝંજટ ચાલ્યા કરતી હોય. અહીં ઝંજટ બંધ હોય અને જગત વિસમૃતિ રહ્યા કરે. હમણાં કોઈ વસ્તુને લઈને આનંદ આવે તો આપણે સમજીએ કે આ પૌદ્રગલિક આનંદ છે. આ તો સહજ સુખ ! એટલે નિરાકુળ આનંદ. આકુળતા-વ્યાકુળતા નહીં. જાણો દરી ગયેલા હોઈએ એવું આપણને લાગે. ઉન્માદ કશો ના હોય.

જેનો પરિચય કરીએ, તે રૂપ આપણે થઈએ.

પ્રશ્નકર્તા : આપે જે આપું છે તેનાથી, આ કાળમાં આપ જે સ્થિતિમાં પહોંચ્યા છો, તે સ્થિતિ સુધી અમે પહોંચી શકીએ ખરા ?

દાદાશ્રી : આપણું બીજું કામ જ શું છે ? આપને નિરાકુળતા પ્રાપ્ત થઈ છે ને ?

પ્રશ્નકર્તા : હા.

દાદાશ્રી : નિરાકુળતા એ સિદ્ધ ભગવાનનો ૧/૮ ગુણ છે. ૧/૮ સિદ્ધ થયા. પછી ચૌંદ આની બાકી રહે. તે પછી થઈ જશે. સિદ્ધ થયા છો ને ? સિક્કો વાગી ગયો ને ? પછી શો ભો ? અત્યારે કોઈ ઉપરથી આવે ને કહે કે, ‘ચાલો સાહેબ મોક્ષમાં.’ તો હું શું કહું, ‘કેમ ઉતાવળ છે આટલી બધી?’ ત્યારે એ કહે કે, ‘તમારી ઉપર અમને લાગણી થાય છે !’ ત્યારે હું કહું કે, ‘લાગણી મારી ઉપર ના રાખીશ,

બા ! હું લાગણી રાખવા જેવો પુરુષ નથી. મારો મોક્ષ મારી પાસે છે.' નિરાકૃષ્ટતા ઉત્પન્ન થાય, પછી શું રહે બાકી ? નહીં તો ચિંતા-વરીજ ભટકાય ભટકાય કરે. 'ઈંગોઈઝમ' ભટકાય ભટકાય કરે છે.

અહંકારના પડધા - વ્યવહારમાં !

અહંકાર આંધળો બનાવનારો છે. જેટલો અહંકાર વધારે એટલો આંધળો વધારે.

પ્રશ્નકર્તા : કાર્ય કરવા માટે તો અહંકારની જરૂર પડવાની જ ને ?

દાદાશ્રી : નહીં, એ નિર્જવ અહંકાર જુદો છે. એને અહંકાર કહેવાય જ નહીં ને ? એને લોકોય અહંકારી ના કહે.

પ્રશ્નકર્તા : તો કયો અહંકાર નુકસાનકારક ?

દાદાશ્રી : આ તમે બધા જાણો છો કે 'હું જ્ઞાની છું.' પણ બહાર વ્યવહારમાં લોકો ઓછા જાણો છે કે 'હું જ્ઞાની છું.' ઇતાં મારામાં લોકો એક પણ એવું નહીં દેખે કે જેથી કરીને લોક મને અહંકારી કહે. જ્યારે તમને તેમ કહેશે. આ અહંકારે જ દાટ વાળ્યો છે.

પ્રશ્નકર્તા : પણ આ અહંકારથી બધો વ્યવહાર ચાલતો હોય છે ને ?

દાદાશ્રી : અહંકારથી વ્યવહાર નથી ચાલતો. અહંકાર પ્રમાણની બહાર ના જવો જોઈએ, નહીં તો તે નુકસાન કરે.

પ્રશ્નકર્તા : લોકોને અમારા જૂના અહંકારના પડધા પડી ગયેલા. તેથી અમને અહંકારી જ દેખે.

દાદાશ્રી : તમારા જૂના અહંકારના પડધા જ્યાં સુધી ના ભૂસાય, ત્યાં સુધી તમારે રાહ જોવી પડશે.

એક સારા આબરુદ્ધાર ઘરનો છોકરો હતો. પણ તેને ચોરીની

કુટેવ પડી ગયેલી. તેણે ચોરી બંધ કરી દીધી. પછી મારી પાસે આવીને એ કહે, ‘દાદા, હજુ લોકો મને ચોર કહે છે.’ ત્યારે મેં એને કહ્યું, “તું દસ વર્ષથી ચોરી કરતો હતો, તોય લોકોએ તને ઓળખ્યો નહીં, ત્યાં સુધી તને લોકો શાહુકાર કહેતા હતા. હવે તું ચોર નથી. શાહુકાર થઈશ તોય દસ વર્ષ સુધી ચોરનો પાછલો પડઘો પડ્યા કરશે. માટે તું દસ વર્ષ સુધી સહન કરજે. પણ હવે તું ફરી ચોરીઓ કરતો ના થઈ જઈશ. કારણ મનમાં એવું લાગે કે, “આમેય મને લોક ચોર કહે છે જ, માટે ચોરી જ કરો ને! એવું ના કરીશ.”

પોલમ્પોલ ચાલ્યું જાય એવું નથી. અમારેય જ્ઞાન થતાં પહેલાંના પડઘા અમારા સગાંસંબંધીઓને રહ્યા કરે !

પ્રશ્નકર્તા : તો એ પડઘા જલદી જાય કેમ ?

દાદાશ્રી : ધીમે ધીમે જવા જ માંડ્યા છે. અહીંથી ગાડી ઉપરી એને લોકો શું કહે છે ? ગાડી મુંબઈ ગઈ.

પ્રશ્નકર્તા : એક ‘પેસેન્જર’ ને એક ‘રાજધાની એક્સપ્રેસ’ જાય છે. અમારે તો ‘રાજધાની એક્સપ્રેસ’ જોઈએ.

દાદાશ્રી : આ તો ઉતાવળિઓ સ્વભાવ છે. તમે કાચી ખીચડી રાખો તો બધાને કાચું ખાવું પડે. એટલે આવું જમડા હોય ત્યાં આપણે ‘ધીરજલાલ’ને(!) બોલાવવો (ધીરજ રાખવી) !

પરિણામ પરસતામાં

પ્રશ્નકર્તા : ખોટું કરવાવાળાને બધો ખ્યાલ આવી જાય, તોય ખોટું કેમ કરે છે ?

દાદાશ્રી : ખોટું થાય છે, એ તો પરપરિણામ છે. આપણે આ ‘બોલ’ અહીંથી નાખીએ પછી આપણે એને કહીએ કે હવે તું અહીંથી આઘો ના જઈશ, નાખ્યો ત્યાં જ પડી રહેજે. એવું બને ખરું ? ના બને. નાખ્યા પછી ‘બોલ’ પરપરિણામમાં જાય. એટલે જેવી રીતે કર્યા હશે,

એટલે કે ગજા ફૂટ ઉંચેથી નાખ્યો હોય તો પરિણામ બે ફૂટનાં આવે. દસ ફૂટનાં પરિણામ સાત ફૂટ આવે. પણ એ પરિણામ એની મેળે બંધ જ થઈ જવાનાં છે, આપણો જો ફરીથી એમાં હાથ ના ઘાલીએ તો !

પ્રશ્નકર્તા : તે વખતે એમ કહી શકાય કે પરાપૂર્વથી ખોટું કરતો આવ્યો છે, માટે ખોટામાં જેંચાયા કરે છે ?

દાદાશ્રી : એવું કશું નથી. આ બધું ‘વ્યવસ્થિત’ને તાબે છે. એટલે એમાં એનો દોષ નથી. ફક્ત એણે એટલું સમજી લેવું જોઈએ કે ‘હું કોણ ધું.’ એ સમજ્યો ત્યારથી ધૂટકારાનો દમ મળે. આ સમજતો નથી, એટલે આ બધું બંધન થયા કરે છે.

આ આપણું ‘સાયન્સ’ છે, ટૂંકું ‘સાયન્સ’ છે. જો ‘જ્ઞાની પુરુષ’ મળે ને ‘જ્ઞાન’ મળે તો વાત ટૂંકી છે અને ‘જ્ઞાની પુરુષ’ ના મળે તો કશું કામ થાય નહીં. ‘જ્ઞાની પુરુષ’ ના મળે તો ઉર્ધ્વગતિ કરાવડાવે. પુણ્ય બંધાવડાવે, પણ ધૂટકારો ના થાય.

[૧૧]

માનવ સ્વભાવમાં વિકારો હેય, આત્મ સ્વભાવમાં વિકારો જોય!

પ્રશ્નકર્તા : સ્વરૂપનું જ્ઞાન પ્રાપ્ત કર્યા પછી મનમાં વિકારો રહે છે, તેનું કારણ શું ?

દાદાશ્રી : મનના વિકારો તો જોય છે, એટલે એ જોવાની વસ્તુ છે. પહેલાં આપણે માનવસ્વભાવમાં હતા. તેમાં આ સારું ને આ ખોટું, આ સારા વિચાર ને આ ખોટા વિચાર એમ હતું. હવે આત્મસ્વભાવમાં આવ્યા એટલે બધા એક જ વિચાર ! વિચાર માત્ર જોય છે ને ‘આપણે’ જ્ઞાતા છીએ. જોય-જ્ઞાતાનો સંબંધ છે. પછી ક્યાં રહી ડખલ, તે કહો ?

પ્રશ્નકર્તા : એ રીતે આત્મદિષ્ટી જોવા માટે કંઈ પુરુષાર્થ કરવો પડે છે કે એની મેળે જ જોવાય છે ?

દાદાશ્રી : એની મેળે જ દેખાય ! અમે જે જ્ઞાન આપ્યું છે તેનાથી ‘રિલેટિવ’ અને ‘રિયલ’ ને જુઓ, ‘રિલેટિવ’ બધી વિનાશી ચીજો છે ને ‘રિયલ’ બધી અવિનાશી છે. આ બધાં જોય જે દેખાય છે તે બધાં વિનાશી જોયો છે. સ્થૂળ સંયોગો, સૂક્ષ્મ સંયોગો, એ વિનાશી સંયોગો છે. આ બધું અહીં સત્ત્વસંગમાં આવીને પૂર્ણી લેવું જોઈએ ને ફોડ પાડી લેવા જોઈએ. તો દરેક બાબતનું લક્ષ રહે ને લક્ષ રહે એટલે પછી કશું કરવાનું રહેતું નથી. સ્વરૂપનું જ્ઞાન પ્રાપ્ત થયા પછી કશું કરવાનું ના હોય. જ્ઞાન જ્ઞાનમાં જ રહે. આત્મા જ્ઞાયક સ્વભાવમાં જ રહે. જ્ઞાયક એટલે જ્ઞાયા જ કરવાના સ્વભાવમાં રહે. બીજો સ્વભાવ જ આત્માને ઉત્પન્ન ના થાય.

પ્રશ્નકર્તા : જાણવું એટલે મનને જાણવાનું કે શરીરનાં સંવેદનોને જાણવાનું ?

દાદાશ્રી : બધુંય જાગ્રવાનું. મનમા વિચારો આવે તેય જાગ્રવાના, બુદ્ધિ શું શું કરે છે તેય જાગ્રવાનું ને અહંકાર શું કરે છે તેય જાગ્રવાનું. જેટલા જેટલા સંયોગો છે તે બધાય જાગ્રવાના. સંયોગોની ખબર પડે કે ના પડે ? મનમાં વિચાર આવે ને જાય, તે સંયોગ કહેવાય. ગમે તે વસ્તુ આવે ને જાય તે સંયોગ કહેવાય. અને જે આવતો નથી ને જતો નથી, જે જોનારો છે એ કાયમ રહે છે તે ‘જ્ઞાયક’ છે. એ જ્ઞાયક આ બધા આવતા-જતા સંયોગોને જોયા કરે કે આ ફ્લાણાભાઈ આવ્યા ને આ ગયા. એવું આ જોયા જ કરે, એ આત્માનો સ્વભાવ ને સંયોગો પાછા વિયોગી સ્વભાવના છે. એટલે આપણે તેમને કહીએ કે અહીં બેસી રહો તોય એ જાય જ !

તમને માનવસ્વભાવ હતો ત્યાં સુધી મનમાં વિચાર આવતા હતા તેને, ‘મને વિચાર આવે છે’ એમ કરીને તન્મયાકાર રહેતા હતા. હવે તમને તન્મયાકારપણું ના રહે. એ છૂટો રહે; કારણ કે માનવ સ્વભાવ એ પૌદ્ધગલિક સ્વભાવ છે અને હવે આ આત્મસ્વભાવ છે. આત્મસ્વભાવ એ અવિનાશી સ્વભાવ છે ને પેલો વિનાશી સ્વભાવ છે. એ તો આવે ને જાય, તેને જોયા કરવાનું.

પ્રશ્નકર્તા : દાદા, સંયોગો જ ના હોય તો ?

દાદાશ્રી : સંયોગો ના હોય તો તો આત્મા ના હોય.

પ્રશ્નકર્તા : શું ત્યાં આત્મા ના હોય ?

દાદાશ્રી : ના, સંયોગો ના હોય તો, આત્મા જુઓ શું ? સંયોગોની હસ્તી નહીં તો આત્માનીય હસ્તી નહીં.

પ્રશ્નકર્તા : તો એનો અર્થ એવો થયો કે જડ અને ચેતન બન્ને સાથે જ રહે છે. એ વગર તો થાય જ નહીં ને ?

દાદાશ્રી : જગત આખું એવું ને એવું જ રહ્યા કરવાનું. જ્ઞેય વગર આ જગત કોઈ દહારોય ખાલી થવાનું નથી ! જ્ઞાતાય રહેવાના ને જ્ઞેયોય રહેવાના.

પ્રશ્નકર્તા : સિદ્ધક્ષેત્રમાં જાય, ત્યાં સંયોગો નહીં ને ?

દાદાશ્રી : ના, પણ ત્યાં રહીને અહીના બધા જ સંયોગો તેમને દેખાય. એમને જોવાનું શું ? આ જ જોવાનું. આ મેં હાથ ઊંચો કર્યો તે એમને ત્યાં ઊંચો કરેલો હાથ દેખાય.

પ્રશ્નકર્તા : એમનો શાતા-દ્રષ્ટા ગુણ તો કાયમ જ રહે ને ?

દાદાશ્રી : હા, એ જ કાયમ રહે. આત્માનું સ્વરૂપ છે અને શાતા-દ્રષ્ટા હોય ત્યાં જ આનંદ રહે, નહીં તો આનંદ ના હોય.

પ્રશ્નકર્તા : શાતા-દ્રષ્ટા ના હોય તો શું આનંદ ના હોય ?

દાદાશ્રી : ના હોય. શાતા-દ્રષ્ટાનું ફળ આનંદ છે. એક બાજુ શાતા-દ્રષ્ટા થવું ને બીજુ બાજુ આનંદ ઉત્પન્ન થવો એવું છે. જેમ સિનેમામાં ગયેલો માણસ સિનેમાનો પડદો ઊંચકાય નહીં, તો ગૂંચાયા કરે, સિસોટીઓ વગાડે. એવું એ શાથી કરે છે ? કારણ કે એને દુઃખ થાય છે કે જે જોવા આવ્યો છે તે એને જોવા મળતું નથી. જેયને જુએ નહીં ત્યાં સુધી એને સુખ ઉત્પન્ન ના થાય. તેવી રીતે આત્મા જેયને જુએ ને જાણે કે મહીં પરમાનંદ ઉત્પન્ન થાય. હવે રાત્રે એકલો ઓરડીમાં સૂઈ ગયો હોય તો ત્યાં શું જોવાનું ? ત્યાં ક્યા ફોટા જો જો કરવા ? તો ત્યાં અંદરનું બધું દેખાય. છેવટે ઉંઘેય દેખાય, સ્વખ્નુંય દેખાય.

પ્રશ્નકર્તા : પણ સિદ્ધક્ષેત્રમાં સ્વખ્નું ના દેખાય ને ?

દાદાશ્રી : ના, ત્યાં સ્વખ્નું ના હોય. સ્વખ્નું તો આ દેહ છે તેથી છે અને અત્યારે આય ઉધારી આંખનું સ્વખ્નું છે. જ્ઞાનીઓને ઉંઘ ના હોય. એમને તો જોવાનું ચાલુ જ હોય. એમને બીજા પ્રદેશમાં જોવાનું મળે, બાકી સિદ્ધક્ષેત્રમાં તો દેહ ના હોય. આ દેહનોય ભાર છે. તેનાથી દુઃખ છે. જ્ઞાનીઓને દેહનું મોટું વજન લાગ્યા કરે.

પ્રશ્નકર્તા : આ દેહ છે, એ કર્મનું પરિણામ જ છે ને ?

દાદાશ્રી : હા, તે કર્મનું જ પરિણામ ને.

પ્રશ્નકર્તા : કર્મની સંપૂર્ણ નિર્જરા થવી જોઈએ ને ?

દાદાશ્રી : કર્મની સંપૂર્ણ નિર્જરા થાય એટલે એ જાય. શુદ્ધ ચિત્ત થાય એટલે કર્મની નિર્જરા થઈ ગઈ કહેવાય.

પ્રશ્નકર્તા : અવ્યવહાર રાશિમાં જ્ઞાતાપણું ને સંયોગ ભરા?

દાદાશ્રી : એમાં તો કોથળામાં ઘાલેલા જેવું હોય ! ત્યાં તો પાર વગરનું દુઃખ હોય.

પ્રશ્નકર્તા : એમાં અસ્તિત્વનું ભાન હોય ખરું ?

દાદાશ્રી : અસ્તિત્વનું ભાન છે, તેથી દુઃખ અનુભવે છે.

પ્રશ્નકર્તા : નર્કગતિમાં શું હોય છે ?

દાદાશ્રી : નર્કગતિમાંય પાંચ ઈન્દ્રિયોનાં દુઃખો હોય છે. સાતમી નર્કનાં દુઃખો સાંભળે તો માણસ મરી જાય ! ત્યાં તો ભયંકર દુઃખો હોય !! અવ્યવહાર રાશિના જીવોને આટલાં ભયંકર દુઃખો ના હોય. એમને ગૂંગળામણ થાય.

બુદ્ધિ, શાણગારે જ્ઞાની

આપણા લોકો બુદ્ધિને 'જ્ઞાન' કહે છે, પણ બુદ્ધિ એ 'ઈનડાયરેક્ટ' પ્રકાશ છે, જ્યારે 'જ્ઞાન' એ આત્માનો 'ડાયરેક્ટ' પ્રકાશ છે.

પ્રશ્નકર્તા : બુદ્ધિ પૂરી ક્યાં થાય અને પ્રજ્ઞા શરૂ ક્યાં થાય છે ?

દાદાશ્રી : બુદ્ધિ પૂરી થતાં પહેલાં પ્રજ્ઞાની શરૂઆત થઈ જાય છે. 'જ્ઞાની પુરુષ' મળે ને એ આત્મા પ્રાપ્ત કરાવડાવે એટલે પ્રજ્ઞાની શરૂઆત થઈ જાય. એ પ્રજ્ઞા જ મોક્ષે લઈ જાય. પ્રજ્ઞા મહીં નિરંતર ચેતવ ચેતવ કર્યા કરે અને બુદ્ધિ મહીં ઉખોડખલ કર્યા કરે.

પ્રશ્નકર્તા : પણ બુદ્ધિનું કંઈ 'પોઝિટિવ ફંક્શન' હશે ને ?

દાદાશ્રી : બુદ્ધિનું 'પોઝિટિવ ફંક્શન' એ કે 'જ્ઞાની પુરુષ'ની પાસે જો કદી બુદ્ધિ સમ્યક્ કરાવી હોય તો તે ચાલે. પોતાની સમજણે ચાલે તે વિપરીત બુદ્ધિ. એ વ્યબિચારિણી બુદ્ધિ કહેવાય. કૃષ્ણ ભગવાને અવ્યબિ-

ચારિણી બુદ્ધિ તેને કહી કે જે ‘જ્ઞાની પુરુષ’ પાસે બુદ્ધિને ‘ગિલેટિંગ’ કરાવી લીધેલી હોય તે. અમારી પાસે બેસો એટલો વખત તમારી બુદ્ધિ સમ્યક્ થવા માંડે.

પ્રશ્નકર્તા : પણ પછી અમે જતા રહીએ, ત્યારે પછી શું થાય ?

દાદાશ્રી : અમારી પાસે બેસો ને જેટલી બુદ્ધિ ‘ગિલેટ’ થઈ ગઈ, એ પછી સમ્યક્ થઈ જાય. એ બુદ્ધિ પછી તમને પજવે નહીં, ને તમારી જેટલી વિપરીત બુદ્ધિ હોય તે તમને પજવે.

પ્રશ્નકર્તા : અમારી બધી જ બુદ્ધિ સમ્યક્ બુદ્ધિ રહે, વિપરીત બુદ્ધિ ના રહે. તે માટે અમારે શો પુરુષાર્થ કરવો ?

દાદાશ્રી : અહીં આવીને તમારે સમ્યક્ કરી જવાની. તમારાથી એ નહીં થાય.

પ્રશ્નકર્તા : અહીં આવીને ખાલી બેસવાથી જ બુદ્ધિ સમ્યક્ થઈ જાય ?

દાદાશ્રી : અહીં પ્રશ્નો પૂછીને, વાતચીત કરીને, સમાધાન મેળવીને બુદ્ધિ સમ્યક્ થતી જાય. પછી તમારે બુદ્ધિ જ નહીં રહે. બુદ્ધિનો અભાવ થવા માટે ઘણો બધો ટાઈમ લાગશે, પણ પહેલાં બુદ્ધિ સમ્યક્ તો થતી જાય.

પ્રશ્નકર્તા : અમારી પાસે સમ્યક્ બુદ્ધિ છે, વિપરીત બુદ્ધિ છે ને પ્રજ્ઞા પણ છે, તો આ ત્રણેનું કાર્ય સાથે જ ચાલે છે ?

દાદાશ્રી : હા, બધું સાથે જ ચાલે છે. પ્રજ્ઞા મોક્ષે લઈ જવાને માટે મહીં કોચ કોચ કરે, ચેતવ ચેતવ કરે ! અને મોક્ષે નહીં લઈ જવા દેવા માટે અજ્ઞા છે. અજ્ઞા મોક્ષે ક્યારેય જવા ના હે. અજ્ઞા એ બુદ્ધિનું પ્રદર્શન છે. બુદ્ધિ તો સંસારમાં નફો-તોટો જ દેખાડે, દ્વંદ્વ જ દેખાડે.

પ્રશ્નકર્તા : દ્વંદ્વની અંદરની ફસામણ અને ઘર્ષણ, એ તો જિન્દગીનો સતત ભાગ છે. જ્યાં ને ત્યાં દ્વંદ્વ આવીને ઊભું જ રહે.

દાદાશ્રી : આ દ્વંદ્વમાં જ જગત ફસાયેલું છે ને ! અને ‘જ્ઞાની’ દ્વંદ્વાતીત હોય. એ નફાને નફો જાણે અને ખોટને ખોટ જાણે. પણ ખોટ

ખોટરૂપે અસર ના કરે ને નફો નફારૂપે અસર ના કરે. નફો-ખોટ શેમાંથી નીકળે ? ‘મારા’માંથી ગયાં કે બહારથી ગયાં ? એ બધું પોતે જાણે.

બુદ્ધિની સમાપ્તિ

પ્રશ્નકર્તા : બુદ્ધિ હજી ઉખોડખલ કરે છે, તો શું કરવું ?

દાદાશ્રી : બુદ્ધિ આ બાજુ ઉખોડખલ કરે એટલે આપણે ત્યાંથી દસ્તિ ફેરવી લેવી. આપણાને રસ્તામાં કોઈ ના ગમતો માણસ ભેગો થાય તો આપણે આમ મોહું ફેરવી લઈએ છીએ કે નહીં ? એવું જે આપણામાં ઉખોડખલ કરે છે, તેનાથી અવળું જોવું ! ઉખોડખલ કોણ કરે છે ? બુદ્ધિ ! બુદ્ધિનો સ્વભાવ શો છે કે સંસારની બહાર નીકળવા ના દે.

પ્રશ્નકર્તા : બુદ્ધિ સમાપ્ત ક્યારે થાય ?

દાદાશ્રી : તમે એના ઉપર બહુ વખત જોશો નહીં, દસ્તિ ફેરવેલી રાખશો એટલે પછી એ સમજ જાય. એ પોતે પછી બંધ થઈ જાય. એને તમે બહુ માન આપો, એનું ‘એક્સેપ્ટ’ કરો, એની સલાહ માનો, ત્યાં સુધી એ ઉખોડખલ કર્યા કરે.

પ્રશ્નકર્તા : મન-બુદ્ધિ-ચિત્ત-અહંકાર પર આપણો પ્રભાવ પડવો જોઈએ ને ?

દાદાશ્રી : મશીનરી પર કોઈ દહાડો પ્રભાવ પડતો જ નથી. એટલે મન-બુદ્ધિ-ચિત્ત-અહંકાર ઉપર પ્રભાવ પડે જ નહીં. એ તો અંત:કરણ ખાલી થઈ જાય એટલે એની મેળે બધું ઠેકાણો આવી જાય. ‘આમને’ સાથ ન આપીએ અને એને ‘જોયા’ જ કરીએ તો આપણે છૂટા જ છીએ. જેટલો વખત ‘આપણો’ એને જોયા કરીએ, એટલો વખત ચિત્તની શુદ્ધિ થયા કરે. ચિત્ત એકલું જ જો રાગે પડી ગયું તો બધું રાગે આવી જાય. અશુદ્ધ ચિત્તને લઈને ભટક ભટક કરે છે એટલે ચિત્તની શુદ્ધિ થતાં સુધી જ આ યોગ બરોબર જમાવવાનો છે.

પ્રશ્નકર્તા : મહીં કપટ ઊભું થાય, કપટના વિચારો આવે, તેનું શું કરવું ?

દાદાશ્રી : એ બધું પુદ્ગલ છે. વિચાર કરનારોય પુદ્ગલ છે. આત્મામાં આવી તેવી વસ્તુ નથી, એમાં તો કોઈ જતનો કચરો નથી. ‘પઝલ’ થાય છે તેથી પુદ્ગલ છે ને ‘પઝલ’ કરનારોય પુદ્ગલ છે ! ‘પઝલ’ જાહ્યું કોણો ? આત્માએ ! સરળતા અને કપટને જે જાણો છે તે આત્મા છે !

ડીસિઝનમાં વેવરિંગ

પ્રશ્નકર્તા : કોઈ વાતનું ‘ડીસિઝન’ ના આવે ત્યાં સુધી વેવરિંગ (દ્વિધા) રહ્યા કરે.

દાદાશ્રી : ‘ડીસિઝન’ ના આવે તો તેથી કંઈ ખેટર્ફોર્મ પર બેસી ના રહેવું. ‘હમજાં જઉ કે પછી જઉ’ એમ થતું હોય જે ગાડી આવી એમાં બેસી જવું.

‘ડીસિઝન’ ના આવવામાં બુદ્ધિનો અભાવ હોય છે. બુદ્ધિશાળી માણસો દરેક વસ્તુનું ‘ડીસિઝન’ તરત લાવી શકે, ‘ઓન ધી મોમેન્ટ’. પાંચ મિનિટેય વાર ના લાગે. તેથી એમે તેને ‘કોમનસેન્સ’ કહ્યું છે. ‘કોમનસેન્સ’ એટલે ‘એવરીલેર એપ્લીકેબલ’. આ ચાવી કેવી છે કે દરેક તાળાં ઊઘડે એનાથી !

અહીં બેસી રહેવું કે જવું, એમાં ‘ડીસિઝન’ ના આવતું હોય તો જવા માંડવું. હા, અહીં બેસી રહેવાનું હશે તો ‘બ્યાસિથત’ તને પાછો તેરી લાવશે. તારે આવી રીતે ડીસિઝન લેવાનું.

પ્રશ્નકર્તા : અહીંથી કોઈ પણ સંજોગોમાં જવું જ નથી, એવું મહીંથી નક્કી થયા કરે અને પેલું પણ બતાડે કે જવું તો પડે ને ?

દાદાશ્રી : કોનું વધારે જોર છે, એ જોઈ લેવું.

પ્રશ્નકર્તા : અહીં બેસી રહેવાનું જ જોર કરે !

દાદાશ્રી : તો પછી અહીંનું જોર કરતા હોય તો અહીં બેસી રહેવું. ‘આ બેઠા સાહેબ, થોડાં ભજિયાં લઈ આવું’, કહીએ.

ઉતાવળે ધીમા ચાલો !

પ્રશ્નકર્તા : વ્યવહાર પહેલો કે નિશ્ચય પહેલો ?

દાદાશ્રી : વ્યવહાર પહેલો પણ એનો અર્થ પાછો એવો નહીં કે વ્યવહારનો રાગ કરવો.

પ્રશ્નકર્તા : ત્યારે વ્યવહારના નિરાગી થઈ જવાનું ?

દાદાશ્રી : રાગ કરે તો સિંગલ ગુનો છે ને નિરાગી થાય તો ડબલ ગુનો છે, નિરાગીયે ના રહેવાય.

પ્રશ્નકર્તા : નિરાગી એટલે કઈ રીતે ?

દાદાશ્રી : વ્યવહારથી નિઃસ્પૃહ થઈ જાય તે. વ્યવહારથી નિઃસ્પૃહ એટલે પોતાની 'મધર' કહેશે કે 'કેમ તું મારી વાત માનતો નથી ?' ત્યારે પુત્ર કહે, 'હું આત્મા થઈ ગયો છું !(?)' આવું ના ચાલે. વ્યવહારમાં વિનય, વિવેક બધું જ હોવું જોઈએ. આપણા વ્યવહારમાં કોઈની બૂમાબૂમ ના પડવી જોઈએ.

કોઈપણ વસ્તુમાં ઉતાવળ કરવી એ સિંગલ ગુનો છે અને ઉતાવળ ના કરવી એ ડબલ ગુનો છે.

તમારે કયા ખાડામાં પડવું છે ?

પ્રશ્નકર્તા : એકુંય નહીં.

દાદાશ્રી : માટે વાતને સમજ જાવ. ઉતાવળ નહીં કરું તો ગાડી કંઈ તારી રાહ જોવાની છે ? અને ઉતાવળ કરીશ તો કારને અથડી મારીશ ! એટલે ઉતાવળ કરે તેને સિંગલ ગુનો કહ્યો ને ઉતાવળ ના કરે તેને ડબલ ગુનો કહ્યો.

મનનું લંગાર

પ્રશ્નકર્તા : મન કઈ રીતે સ્થિર રહે ?

દાદાશ્રી : મન સ્થિર કરવામાં શું ફાયદો હશે એવો તમે હિસાબ કાઢ્યો છે ?

પ્રશ્નકર્તા : એનાથી શાંતિ મળે.

દાદાશ્રી : મનને અસ્થિર કોણો કર્યું ?

પ્રશ્નકર્તા : આપણો.

દાદાશ્રી : આપણો અસ્થિર શાથી કર્યું ? જાણી જોઈને તેમ કર્યું ? ‘પોતાનું હિત શેમાં ને અહિત શેમાં’ એ નહીં જાણવાથી, મનનો ગમે તેવો ઉપયોગ કર્યો. જો હિતાહિતની ખબર હોત તો તો તેનો પોતાના હિતમાં જ ઉપયોગ કરત. હવે મન ‘આઉટ ઓફ કંટ્રોલ’ થઈ ગયું છે. હવે નવેસરથી જ્ઞાન થાય, પોતાના હિતાહિતની સમજણ આવે, એવું જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરે ત્યાર પછી જ મન ઠેકાણો પડે. એટલે આપણો અહીં જ્ઞાન આપીએ છીએ ત્યારે મન ઠેકાણો પડે.

મન હંમેશાં જ્ઞાનથી બંધાય, બીજા કશાથી મન બંધાય એવું નથી. એકાગ્રતા કરવાથી મન જરા ઠેકાણો રહે, પણ તે કલાક-અરધો કલાક રહે, પછી પાછું તૂટી જાય.

પ્રશ્નકર્તા : મન શું છે ?

દાદાશ્રી : મન એ આપણો ‘સ્ટૉક’ છે. આ હુકાનદારો બાર મહિને બધો સ્ટૉક કાઢે કે ના કાઢે ? કાઢે. એવું આ આખી લાઈફનો સ્ટૉક, તે મન છે. ગઈ લાઈફનો સ્ટૉક તે તમને આ ભવમાં ઉદ્યમાં આપે ને આગળ તમને ‘ઇન્સ્ટ્રુક્શન’ આપે. અત્યારે મહીં નવું મન બંધાઈ રહ્યું છે. આ જૂનું મન છે તે અત્યારે ‘ડિસ્ચાર્જ’ થયા કરે છે ને નવું મન બંધાઈ રહ્યું છે.

પ્રશ્નકર્તા : મન કઈ રીતે ‘ડિસ્ચાર્જ’ થાય છે અને એ કઈ રીતે બંધાય છે, એની ખબર કઈ રીતે પડે ?

દાદાશ્રી : મનમાં વિચાર આવે છે, તેમાં તમે તન્મયાકાર થઈ જાવ છો, એ આત્માની શક્તિ નથી. આ તો મહીં નિર્ભળતા છે, તેને લઈને

આ તન્મયાકાર થઈ જાય છે. અજ્ઞાનતાને લઈને તન્મયાકાર થાય છે. આ મૂળ આત્મા એવો નથી. એ તો અનંત શક્તિવાળો, અનંત જ્ઞાનવાળો છે. પણ આ જે તમારો માનેલો આત્મા છે, તેને લઈને આ બધી ઉભળામણ છે. એટલે વિચાર જોડે તન્મયાકાર થયા ત્યાંથી નવું ચાર્જ થાય.

જેને સ્વરૂપનું જ્ઞાન હોય તે તો વિચાર આવે, તેમાં તન્મયાકાર નહીં થવાના. એટલે એનો ટાઈમ થાય કે મન ડિસ્ચાર્જ થઈ જાય. પછી નવું ચાર્જ ના થાય.

પ્રશ્નકર્તા : પણ આમાં તો ‘ઑટોમેટિક’ તન્મયાકાર થઈ જવાય છે.

દાદાશ્રી : હા, ‘ઑટોમેટિક’ જ થવાય, એનું નામ જ ભાંતિ ને ! આમાં પોતાનો કોઈ પુરુષાર્થ છે જ નહીં. પોતે પુરુષ થયો નથી, ત્યાં સુધી પુરુષાર્થ છે જ નહીં. આ તો તમને પ્રકૃતિ પરાણે નચાવે છે.

પ્રશ્નકર્તા : શરીર અને મન વચ્ચે શોસંબંધ છે ?

દાદાશ્રી : શરીરનું બધું જ નિયંત્રણ, આ પાંચ ઈન્ડ્રિયોનું, બધાંનું નિયંત્રણ મનના હાથમાં છે. મન આંખને કહે કે તારે આ જોવા જેવું છે એટલે આંખ તરત જોઈ લે અને મન ના કહે તો આંખ જોતી હોય તો ય બંધ થઈ જાય. એટલે શરીરનું બધું જ નિયંત્રણ મનનું છે.

પ્રશ્નકર્તા : ઘણી વખત મન અંદરથી કહે કે નથી જોવું. છતાંય જોવાય છે, તે શું છે ?

દાદાશ્રી : જોવાઈ જાય એ તો એનો મૂળ સ્વભાવ છે, પણ નથી જોવું એવું નક્કી કરે એટલે ફરી ન જ જુએ. જોવું એ તો આંખનો સ્વભાવ છે. ઈન્ડ્રિયોના સ્વભાવ પ્રમાણો ઈન્ડ્રિયો તો લપકારા માર્યા જ કરે. પણ મન ના કહે એટલે એ ફરી ના જ જુએ. હવે ‘મનની ઉપર કોનું નિયંત્રણ છે’ એ જોવાનું છે. તમારા મનની ઉપર કોનું નિયંત્રણ છે ?

પ્રશ્નકર્તા : બુદ્ધિનું.

દાદાશ્રી : બુદ્ધિ શું કરે છે ?

પ્રશ્નકર્તા : બુદ્ધિ સારાસારનો ભેદ બતાવે છે.

દાદાશ્રી : બુદ્ધિનું ધાર્યાં પ્રમાણે થાય છે ?

પ્રશ્નકર્તા : નથી થતું.

દાદાશ્રી : બુદ્ધિની ઉપર કોનું નિયંત્રણ છે ?

પ્રશ્નકર્તા : એની ખબર નથી.

દાદાશ્રી : અહંકારનું, બીજા કોનું ?

મન-બુદ્ધિ-ચિત્ત ને અહંકાર, આ ચાર અંતઃકરણના ભાગ છે. એ ચાર જણાનું આ શરીર ઉપર નિયંત્રણ છે અને આ ચાર જણાનું નિયંત્રણ છે, માટે આ ભાંતિ ઊભી રહી છે. ‘પોતાના’ હાથમાં નિયંત્રણ આવે તો પછી આ કડાકૂટો રહે નહીં, પછી પુરુષાર્થ ઉત્પન્ન થાય.

પ્રશ્નકર્તા : એ હાથમાં આવે એના માટે શું કરવું ?

દાદાશ્રી : એ બધું ‘જ્ઞાની પુરુષ’ કરી આપે. જે પોતે બંધનમુક્ત થયેલા હોય, તે આપણાને મુક્ત કરી શકે. પોતે બંધાયેલો હોય, તે બીજાને શી રીતે મુક્ત કરી શકે ? વળી કળિયુગનાં મનુષ્યોને એટલી શક્તિ નથી કે જાતે કરી શકે. આ કળિયુગનાં મનુષ્યો કેવાં છે ? આ તો લપસતાં લપસતાં આવેલાં છે; લપસ્યાં તે હવે તેમનાથી જાતે ચઢાય એવું છે જ નહીં, એટલે ‘જ્ઞાની પુરુષ’ની હેલ્પ લેવી પડે.

ઇન્ટરેસ્ટ ત્યાં જ એકાગ્રતા

પ્રશ્નકર્તા : દાદા, મને ભગવાનમાં એકાગ્રતા રહેતી નથી.

દાદાશ્રી : તમે શાક લેવા કે સાડી લેવા જાવ, તેમાં એકાગ્રતા રહે છે કે નહીં ?

પ્રશ્નકર્તા : હા, એમાં રહે. મોહ હોય એટલે રહે.

દાદાશ્રી : અને ભગવાન ઉપર ને મોક્ષ ઉપર તમને ‘ઈન્ટરેસ્ટ’ જ નથી. તેથી તેમાં એકાગ્રતા રહેતી નથી.

અરે, એક બેન બહુ રૂપાળી બમ જેવી હતી અને એનો ધણી એકદમ શામળો હતો. તે બઈને મેં એક દા’ડો ખાનગીમાં પૂછ્યું, ‘આ તારો ધણી શામળો છે, તે તારો ભાવ તેના પર સંપૂર્ણ રહે છે ?’ ત્યારે તેણે કહ્યું કે, ‘મારા ધણી મને બહુ પ્રિય છે.’ હવે આવો શામળો ધણી એને પ્રિય છે પણ ભગવાન તમને પ્રિય થઈ પડતો નથી ! આય એક અજાયબી છે ને !

પછી આ પૂછે કે, મને મન એકાગ્ર કેમ થતું નથી ? શાક લેવા જાય ત્યાં એકાગ્રતા કેવી રીતે થઈ જાય છે ? આ તો અનુભવની વાતો છે. આ કંઈ ગાયું નથી. આ તો ભગવાનમાં ‘ઈન્ટરેસ્ટ’ જ નથી. તેથી એકાગ્રતા થતી નથી. આ તો ભગવાન પ્રત્યે આસક્તિ થઈ જાય તો ભગવાનમાં એકાગ્રતા રહે.

જ્યાં સુધી પૈસામાં ‘ઈન્ટરેસ્ટ’ હોય ત્યાં સુધી પૈસા પૈસા કરે અને ભગવાનમાં ‘ઈન્ટરેસ્ટ’ પેઠો એટલે પૈસાનો ‘ઈન્ટરેસ્ટ’ છૂટી જાય. એટલે ‘ઈન્ટરેસ્ટ’ તમારો ફરવો જોઈએ.

હવે ભગવાનમાં ‘ઈન્ટરેસ્ટ’ નથી, એમાં તમારો દોષ નથી. જે વસ્તુ જોઈ ના હોય, તેનાં પર ‘ઈન્ટરેસ્ટ’ કેવી રીતે બેસે ? આ સાડીને તો આપણો દેખીએ, તેનાં રંગ-રૂપ દેખીએ એટલે તેના પર ‘ઈન્ટરેસ્ટ’ બેસે જ. પણ ભગવાન તો દેખાય નહીં ને ? ત્યારે એવું કહ્યું કે, ભગવાનના પ્રતિનિધિ એવા જે ‘જ્ઞાની પુરુષ’ છે, ત્યાં તમારો ‘ઈન્ટરેસ્ટ’ બેસાડો. ત્યાં તે બેસી જશે અને એમની ઉપર ‘ઈન્ટરેસ્ટ’ બેઠો, એટલે તે ભગવાનને પહોંચ્યો જાણો.

જ્યાં કખાયો છે ત્યાં ‘ઈન્ટરેસ્ટ’ બેસે તો તે ‘ઈન્ટરેસ્ટ’ કખાયિક બેસે છે. એ કખાયિક પ્રતીતિ છે તે પ્રતીતિ તૂટી જાય પાછી, એટલે રાગથી બેસે ને દ્વેષથી છૂટે અને આ ભગવાનના પ્રતિનિધિ ઉપર ‘ઈન્ટરેસ્ટ’ રાગથી બેસે નહીં. એમની પાસે રાગ કરવા જેવું કશું હોય જ નહીં ને ?

[૧૨]

પ્રાકૃત ગુણો વિનાશ થઈ જશે !

આપણા પર જેની છાયા પડે, તેનો રોગ અવશ્ય પેસી જાય. આ હાફુસની કેરી ઉપરથી ગમે તેટલી રૂપાળી હોય, તેને આપણે શું કરવાનું ? ગમે તેટલા ગુણ હોય તો ય શું કરવાનું ? કોઈ કહે કે સાહેબ, આજામાં આટલા બધા ગુણો છે, ગુણધામ છે ને ?

ત્યારે વીતરાગોએ શું કહ્યું ?

આ ફર્સ્ટ કલાસ ગુણધામ તો છે. પણ તે કોના આધીન છે ? એના પોતાને આધીન એ ગુણો નથી. પિતા, વાયુ ને કફને આધીન છે. આ ગ્રાણેય ગુણો જો વધી જાય તો તેને સન્નેપાત્ત થશે ને તને ગાળો દેશે ! અક્ષરેય કોઈને ગાળ કે અપશબ્દ ના કહે એવો માણસ સન્નેપાત્ત થાય ત્યારે શું કરે ? એટલે ભગવાને કહ્યું કે, એક જ ગુંડાણામાં આ બધા જ પૌદ્યગલિક ગુણો ફેકચર થઈ જાય એવા એ વિનાશી છે. તું કમાડી કરીને કેટલા દહાડા કરીશ ? અને ત્રિદોષ થતાં જ બધા સામટા ખલાસ થઈ જશે !

દુઃખ માણસથી સહન ના થાય એટલે મગજમાં કેક પડે. એને સન્નેપાત્ત ના કહેવાય, પણ કેક કહેવાય. આપણાને એમ થાય કે આવું કેવું બોલે છે ? ત્યારે આપણે કહીએ કે આ એન્જિનને કેક પડેલી છે, તેને દાદા પાસે વેલિંગ કરાવી લેજે. નવા એન્જિનનેય કેક પડી જાય ! દુઃખ સહન ના થાય ને સાચો પુરુષ હોય તો કેક થાય, નહીં તો નફફટ થાય. નફફટ કરતાં કેક સારા, કેકને તો અમે વેલિંગ કરી આપીએ એટલે એન્જિન ચાલુ થઈ જાય છે. બધાં નવાં જ એન્જિનો, લેંકેશાયરમાંથી આણેલાં, પણ હેડ કેક થયેલાં તે ચાલે શી રીતે ? આ માણસોનેય

હેતમાં કેક પડી જાય. તે તૃતીયમુજ બોલે. આપણે પૂછીએ શું ને એ બોલે શું ?

એટલે આ ગુણોની કશી કિંમત જ નથી. બાસમતીનો સુંદર ભાત હોય પણ તેનું બીજા દહાડે શું થાય ? ગંધાઈ ઉઠે ! તે આ પૌદ્રગલિક ગુણો ગંધાઈ ઉઠશે. શેઠ બહુ દયાળુ દેખાય પણ કો'ક દહાડો નોકર પર ચીડાય, ત્યારે નિર્દ્યતા નીકળે. તે આપણાથી જોવાય નહીં. માટે આ સમજવા જેવી વાત છે !

જ્ઞાનીની વિરાધના એટલે જ...

પ્રશ્નકર્તા : જ્ઞાનીની વિરાધના પૂર્વભવમાં કરી હોય તો એનું પરિણામ શું આવે ? આ બધાં લક્ષણો મારામાં છે તો એને ક્ષમા આપી શકાય કે એ ભોગવવું જ પડે ?

દાદાશ્રી : જ્ઞાની તો એમની પોતે બધી દવા કરી જ દે. જ્ઞાની તો કરુણાળુ હોય. એટલે એ પોતાના હાથની સત્તાની હોય એટલી દવા તો પાઈ જ દે બધાને. પણ એમના સત્તાની બહારની વસ્તુ તો ભોગવ્યે જ છૂટકો છે. કારણ કે વિસર્જન કુદરતના હાથમાં છે.

પ્રશ્નકર્તા : વિરાધનાનો પસ્તાવો થયા કરે છે.

દાદાશ્રી : એનો પસ્તાવો થાય, દુઃખ વેદે, ભોગવવું પડે, અસમાધિ થયા કરે, એનો પાર જ ના આવે. એ છોડે જ નહીં ને ?

પ્રશ્નકર્તા : એનો પાર જ નહીં આવે એમ, દાદા ?

દાદાશ્રી : પાર નહીં આવે એનો અર્થ એ કે એ કંઈ બે-ચાર દહાડામાં ખાલી થઈ જાય એવી વસ્તુ ના હોય. કોઈ માણસની આ રૂમ જેવડી ટાંકી હોય ને કોઈની આખા ‘બિલિંગ’ જેવડી ટાંકી હોય. એમાં શું ફેર નહીં હોય ?

પ્રશ્નકર્તા : પણ દાદા, એ ખાલી તો થશે જ ને ?

દાદાશ્રી : ખાલી થશે. ખાલી થશે એમ માનીને આપણે ચાલ્યા

કરવાનું, પણ ફરી એવી ભૂલ થવી ના જોઈએ. નહીં તો એ પાઈપ બંધ થઈ જશે. ફરી જો ભૂલ થવાની હોય તો ત્રાશ ઉપવાસ કરવા. પણ વિરાધના ના થવા દેવી !

ઝાનીના રાજ્યપાની ચાવી

પ્રશ્નકર્તા : દાદા ભગવાન, આપની સાચી ઓળખાશ કરવા અમારે શું કરવું જોઈએ ? અને આપનો રાજ્યપો મેળવવા માટે અમારે કઈ રીતે પાત્રતા કેળવવી જોઈએ ?

દાદાશ્રી : રાજ્યપો મેળવવા માટે તો ‘પરમ વિનય’ની જ જરૂર છે. બીજી કશી જરૂર નથી. ‘પરમ વિનય’થી જ રાજ્યપો થાય છે. પણ દબાવવાથી રાજ્યપો થાય છે એવું કશું છે જ નહીં. મને ગાડીઓમાં ફેરવો તોય રાજ્યપો ના મળે. ‘પરમ વિનય’થી જ મળે.

પ્રશ્નકર્તા : ‘પરમ વિનય’ સમજાવો.

દાદાશ્રી : જેમાં ‘સિન્સિયારિટી’ ને ‘મોરાલિટી’ વિશેષ હોય અને અમારી જોડે એકતા હોય, જુદાઈ ના લાગે. ‘હું ને દાદા એક જ ધીએ’ એવું લાગ્યા કરે, ત્યાં બધી શક્તિઓ ઉત્પન્ન થઈ જાય. ‘પરમ વિનય’નો અર્થ તો બહુ મોટો થાય. આપણે અહીં સત્સંગમાં આટલા બધા માણસો આવે, પણ અહીં ‘પરમ વિનય’ને લઈને કાયદા વગર બધું ચાલે. ‘પરમ વિનય’ છે, માટે કાયદાની જરૂર પડી નથી.

અમારી આજ્ઞામાં જેમ વિશેષ રહે, તેને પરિણામ સારું રહે. એને અમારો રાજ્યપો પ્રાપ્ત થઈ જાય. તમે એવું પરિણામ બતાડો કે મને તમને મારી જોડે બેસાડવાનું મન થાય.

[૧૩]

ધર્મણાથી ઘડતર

આપણે બ્રહ્માંડના માલિક છીએ. એટલે કોઈ જીવને ઉખલ ના કરવી. બને તો હેલ્પ કરો ને ના બને તો કંઈ હરકત નથી. પણ કોઈને ઉખલ ના જ થવી જોઈએ.

પ્રશ્નકર્તા : એટલે એનો અર્થ એવો કે પર આત્માને પરમાત્મા ગણવો ?

દાદાશ્રી : ના. ગણવાનું નહીં, એ છે જ પરમાત્મા. ગણવાનું તો ગય્યું કહેવાય. ગય્યું તો યાદ રહે કે ના પણ રહે, આ તો ખરેખર પરમાત્મા જ છે. પણ આ પરમાત્મા વિભૂતિ સ્વરૂપે આવેલા છે. બીજું કશું છે જ નહીં. પછી ભલેને કોઈ ભીખ માંગતો હોય, પણ તેથી વિભૂતિ છે અને રાજા હોય તેથી વિભૂતિ છે. આપણે અહીં રાજા હોય તેને વિભૂતિ સ્વરૂપ કહે છે; ભીખ માંગતાને નથી કહેતા. મૂળ સ્વરૂપ છે, તેમાંથી વિશેષતા ઉત્પન્ન થઈ છે, વિશેષ રૂપ થયેલો છે. એટલે વિભૂતિ કહેવાય અને વિભૂતિ તે ભગવાન જ ગણાય ને ! એટલે કોઈનામાંય ઉખલ તો ના જ કરવી જોઈએ. સામો ઉખલ કરે તો એને આપણે સહન કરી લેવી જોઈએ, કારણ કે ભગવાન ઉખલ કરે તો આપણે એને સહન કરવી જ જોઈએ.

આપણે ખરેખર આ ‘બ્યવહાર સ્વરૂપ’ નથી. ‘આ’ બધું ખાલી ‘ટેમ્પરરી એડજસ્ટમેન્ટ’ છે. બાળકો જેમ રમકડાં રમે તેમ આખું જગત રમકડાં રમી રહ્યું છે ! પોતાના હિતનું કશું કરતો જ નથી. નિરંતર પરવશતાના દૃઃખ્યમાં જ રહ્યા કરે છે અને ટકરાયા કરે છે. સંધર્ષણ ને ધર્ષણ એનાથી આત્માની અનંત શક્તિઓ બધી ફેકચર થઈ જાય.

નોકર ઘાલા-રકાબી ફોડે તો અંદર સંઘર્ષણ થઈ જાય. એનું શું કારણ ? ભાન નથી, જાગૃતિ નથી કે મારું કયું ને પારકું કયું ? પારકાનું, હું ચલાવું છું કે બીજો કોઈ ચલાવે છે ?

આ જે તમને એમ લાગે છે કે ‘હું ચલાવું છું’, તે એમાંનું તમે કશું ચલાવતા નથી. એ તો તમે ખાલી માની બેઠા છો. તમારે જે ચલાવવાનું છે તે તમને ખબર નથી. પુરુષ થાય ત્યારે પુરુષાર્થ થાય. પુરુષ જ થયા નથી, ત્યાં સુધી પુરુષાર્થ કેમ કરીને થાય ?

વ્યવહાર શુદ્ધ થવા માટે શું જોઈએ ? ‘કોમનસેન્સ કમ્પ્લીટ’ જોઈએ. સ્થિરતા-ગંભીરતા જોઈએ. વ્યવહારમાં ‘કોમનસેન્સ’ની જરૂર. ‘કોમનસેન્સ’ એટલે ‘એવરીક્લેઅર એપ્લિકેશન’. સ્વરૂપજ્ઞાન સાથે ‘કોમનસેન્સ’ હોય તો બહુ દીપે.

પ્રશ્નકર્તા : ‘કોમનસેન્સ’ કેવી રીતે પ્રગટ થાય ?

દાદાશ્રી : કોઈ પોતાને અથડાય, પણ પોતે કોઈને અથડાય નહીં, એવી રીતે રહે, તો ‘કોમનસેન્સ’ ઉત્પન્ન થાય. પણ પોતે કોઈને અથડાવો ના જોઈએ, નહીં તો ‘કોમનસેન્સ’ જતી રહે ! ધર્ષણ પોતાના તરફનું ના હોવું જોઈએ.

સામાના ધર્ષણથી ‘કોમનસેન્સ’ ઉત્પન્ન થાય. આ આત્માની શક્તિ એવી છે કે ધર્ષણ વખતે કેમ વર્તવું, એનો બધો ઉપાય બતાવી દે અને એક વખત બતાવે પછી એ જ્ઞાન જાય નહીં. આમ કરતાં કરતાં ‘કોમનસેન્સ’ ભેગી થાય.

આપણાં વિજ્ઞાન મેળવ્યા પછી માણસ એવો રહી શકે. અગર તો સામાન્ય જનતામાં કો’ક માણસ એવી રીતે રહી શકે, એવા પુરુષશાળી લોકો હોય છે ! પણ એ તો અમુક જગ્યાએ રહી શકે, દરેક બાબતમાં ના રહી શકે !

બધી આત્મશક્તિ જો કદ્દી ખલાસ થતી હોય તો તે ધર્ષણથી. સંઘર્ષથી સહેજ પણ ટકરાયા તો ખલાસ ! સામો ટકરાય તો આપણે સંયમપૂર્વક રહેવું જોઈએ ! ટકરામણ તો થવી જ ના જોઈએ. પછી

આ દેહ જવાનો હોય તો જાય, પણ ટકરામણમાં ના આવવું જોઈએ.

દેહ તો કોઈના કહેવાથી જતો રહેતો નથી. દેહ, એ તો વ્યવસ્થિતના તાબે છે !

આ જગતમાં વેરથી ધર્ષણ થાય છે. સંસારનું મૂળ બીજ વેર છે. જેનાં વેર અને ધર્ષણ, બે બંધ થયાં તેનો મોક્ષ થઈ ગયો ! પ્રેમ નડતો નથી, વેર જાય તો પ્રેમ ઉત્પન્ન થાય.

મારે ખાસ ધર્ષણ નહીં થવાનું. મને 'કોમનસેન્સ' જબરજસ્ત એટલે તમે શું કહેવા માગો છો એ તરત જ સમજાઈ જાય. લોકોને એમ લાગે કે આ દાદાનું અહિત કરી રહ્યા છે, પણ મને તરત સમજાઈ જાય કે આ અહિત અહિત નથી. સાંસારિક અહિત નથી ને ધાર્મિક અહિતેય નથી અને આત્મા સંબંધમાં અહિત છે જ નહીં. લોકોને એમ લાગે કે આત્માનું અહિત કરી રહ્યા છે, પણ અમને એમાં હિત સમજાય. એટલો આ 'કોમનસેન્સ'નો પ્રભાવ. તેથી અમે 'કોમનસેન્સ'નો અર્થ લખ્યો છે કે 'એવરીલેઅર એલિકેબલ.'

હાલની જનરેશનમાં 'કોમનસેન્સ' જેવી વસ્તુ જ નથી. જનરેશન ટુ જનરેશન 'કોમનસેન્સ' ઓછી થતી ગઈ છે.

આખું જગત ધર્ષણ અને સંધર્ષણમાં પડેલું છે. આ દિવાળીને દહાડે બધા નક્કી કરે કે આજે ધર્ષણ નથી કરવું. માટે તે દહાડે સારું સારું ખાવાનું મળે, સારાં સારાં કપડાં પહેરવાનાં મળે, બધું જ સારું સારું મળે. જ્યાં જાવ ત્યાં 'આવો, આવો' કરે એવો પ્રેમ મળે. સંધર્ષ ના હોય તો પ્રેમ રહે. ખરું-ખોટું જોવાની જરૂર જ નથી. વ્યવહારિક બુદ્ધિ વ્યવહારમાં તો કામ લાગે જ, પણ એ તો એની મેળે એડજસ્ટ થયેલી જ છે. પણ બીજી વિશેષ બુદ્ધિ છે, એ જ હુંમેશાં સંધર્ષ કરાવે છે !

પ્રશ્નકર્તા : બધા ધર્ષણનું કારણ એ જ છે ને કે એક 'લેયર'માંથી બીજા 'લેયર'નું અંતર બહુ વધારે છે ?

દાદાશ્રી : ધર્ષણ એ પ્રગતિ છે ! એટલી માથાકૂટ થાય, ધર્ષણ થાય, એટલો ઊંચે ચઢવાનો રસ્તો મળે. ધર્ષણ ના થાય તો ત્યાંના ત્યાં

જ રહેશો. લોક ધર્ષણ ખોળે છે.

પ્રશ્નકર્તા : ધર્ષણ પ્રગતિને માટે છે, એમ કરીને ખોળે તો પ્રગતિ થાય ?

દાદાશ્રી : પણ એ સમજને નથી ખોળતા ! ભગવાન કંઈ ઉંચે લઈ જઈ રહ્યા નથી, ધર્ષણ ઉંચે લઈ જાય છે. ધર્ષણ અમુક હદ સુધી ઉંચે લાવી શકે, પછી જ્ઞાની મળે તો જ કામ થાય. ધર્ષણ તો કુદરતી રીતે થાય છે. નદીમાં પથરો આમથી તેમ ધસાઈ ધસાઈને ગોળ થાય છે તેમ.

પ્રશ્નકર્તા : ધર્ષણ અને સંધર્ષણનો તફાવત શો ?

દાદાશ્રી : જીવ ના હોય તે બધાં અથડાય તે ધર્ષણ કહેવાય ને જીવવાળાં અથડાય ત્યારે સંધર્ષણ થાય.

પ્રશ્નકર્તા : સંધર્ષણથી આત્મશક્તિ રૂંધાય છે ને ?

દાદાશ્રી : હા, ખરી વાત છે. સંધર્ષ થાય તેનો વાંધો નથી, ‘સંધર્ષ આપણો કરવો છે’ એવો ભાવ કાઢી નાખવાનું હું કહું છું. ‘આપણો’ સંધર્ષ કરવાનો ભાવ ના હોય, પછી ભલેને ‘ચંદુલાલ’ સંધર્ષ કરે. આપણો ભાવ રૂંધે એવું ના હોવું જોઈએ !

દેહની અથડામણ તો થઈ હોય ને વાગ્યું હોય તો દવા કરાવે કે મટી જાય. પણ ધર્ષણ અને સંધર્ષણથી જે મનમાં ડાઘ પડ્યા હોય, બુદ્ધિના ડાઘ પડ્યા હોય તેને કોણ કાઢે ? હજારો અવતારેય ના જાય.

પ્રશ્નકર્તા : વધારે પડતું ધર્ષણ આવે તો જડતા આવી જાય ને ?

દાદાશ્રી : જડતા તો આવી જાય પણ શક્તિયે ખલાસ થઈ જાય. અનંત શક્તિ એને લીધે દેખાતી નથી. શક્તિ અનંત છે, પણ ધર્ષણથી બધી ખલાસ થઈ ગઈ છે ! ભગવાન મહાવીરને એકુય ધર્ષણ થયું નહોતું. જન્મ્યા ત્યારથી તે ઠેઠ સુધી ! અને આપણો તો પચાસ હજાર, લાખ થવાં જોઈએ, તેને બદલે કરોડો થયાં, તેનું શું ? અરે દહાડામાંય વીસ-પચ્ચીસ વખત તો હોય જ. અમથો અમથોય આંખ ઉંચી થઈ જાય કે ધર્ષણ, બીજા ઉપર કંઈ અવળો ભાવ થયો એ બધું ધર્ષણ !!!

આ ભીત જોડે ધર્ષણ થાય તો શું થાય ?

પ્રશ્નકર્તા : માથું ફૂટી જાય.

દાદાશ્રી : એ તો જરૂર છે ! પેલાં તો ચેતનવાળાં જોડે ધર્ષણ તે શું થાય ? ધર્ષણ એકલું ના હોય તો માણસ મોક્ષે જાય. કોઈ શીખી ગયો કે મારે ધર્ષણમાં આવવું જ નથી. તો પછી એને વચ્ચે ગુરુની કે કોઈનીય જરૂર નથી. એક-બે અવતારે સીધો મોક્ષે જાય. ‘ધર્ષણમાં આવવું જ નથી’ એવું જો એની શ્રદ્ધામાં બેસી ગયું ને નક્કી જ કર્યું. તો ત્યારથી જ સમકિત થઈ ગયું ! એટલે જો કદી કોઈને સમકિત કરવું હોય તો અમે ગેરન્ટી આપીએ છીએ કે જાવ, ધર્ષણ નહીં કરવાનું નક્કી કરો ત્યારથી સમકિત થઈ જશે !

પ્રશ્નકર્તા : ધર્ષણ અને સંધર્ષણથી મન અને બુદ્ધિ ઉપર ઘા પડે ?

દાદાશ્રી : અરે ! મન ઉપર, બુદ્ધિ ઉપર તો શું, આખા અંતઃકરણ ઉપર ઘા પડ્યા કરે અને તેની અસર શરીર પર પણ પડે ! એટલે ધર્ષણથી તો કેટલી બધી મુશ્કેલી છે !

પ્રશ્નકર્તા : ધર્ષણ ના થાય એ સાચો અહિંસક ભાવ પેદા થયો ગણાય ?

દાદાશ્રી : ના, એવું કશું નથી ! પણ આ દાદા પાસે જાણ્યું કે આ ભીત જોડે ધર્ષણ કરવાથી આટલો ફાયદો, તો ભગવાન જોડે ધર્ષણ કરવામાં કેટલો ફાયદો ? એટલું જાણવાથી જ પરિવર્તન થયા કરે !

અહિંસા તો પૂરેપૂરી સમજાય એવી નથી અને પૂરી રીતે સમજવી બહુ ભારે છે. એના કરતાં આવું પકડ્યું હોય ને કે ‘ધર્ષણમાં ક્યારેય ન આવવું.’ એટલે પછી શું થાય કે શક્તિઓ અનામત રહ્યા કરે ને દહાડે દહાડે શક્તિઓ વધ્યા જ કરે. પછી ધર્ષણથી જતી ખોટ ના જાય !

વખતે ધર્ષણ થઈ જાય તો ધર્ષણની પાછળ આપણે પ્રતિકમજા કરીએ તો એ ભૂસાઈ જાય. એટલે આ સમજવું જોઈએ કે અહીં આગળ ધર્ષણ થઈ જાય છે, તો ત્યાં પ્રતિકમજા કરવું જોઈએ. નહીં તો બહુ જોખમદારી છે. આ જ્ઞાનથી મોક્ષે તો જશો, પણ ધર્ષણથી મોક્ષે જતાં

વાંધા બહુ આવે ને મોટું થાય !

આ ભીતને માટે અવળા વિચાર આવે તો વાંધો નથી, કારણ એકપક્ષી ખોટ છે. જ્યારે જીવતા માટે એક અવળો વિચાર આવ્યો કે જોખમ છે. બન્ને પક્ષી ખોટ જાય. પણ આપણે એની પાછળ પ્રતિકમણ કરીએ તો બધા દોષો જાય. એટલે જ્યાં જ્યાં ઘર્ષણ થાય છે, ત્યાં આગળ પ્રતિકમણ કરો એટલે ઘર્ષણ ખલાસ થઈ જાય.

પ્રશ્નકર્તા : ઘર્ષણ કોણ કરાવે છે, જડ કે ચેતન ?

દાદાશ્રી : પાછલાં ઘર્ષણ જ ઘર્ષણ કરાવે છે ! જડ કે ચેતનનો આમાં સવાલ જ નથી. આત્મા આમાં હાથ ઘાલતો જ નથી. આ બધું ઘર્ષણ પુદ્ગલ જ કરાવે છે. પણ જે પાછલાં ઘર્ષણ છે તે ફરી ઘર્ષણ કરાવડાવે છે. જેને પાછલાં ઘર્ષણ પૂરાં થઈ ગયાં છે, તેને ફરી ઘર્ષણ ન થાય. નહીં તો ઘર્ષણને એના ઉપરથી ઘર્ષણ, એના ઉપરથી ઘર્ષણ એમ વધ્યા જ કરે.

પુદ્ગલ એટલે શું કે એ તદ્દન જડ નથી. એ મિશ્ર ચેતન છે. આ વિભાવિક પુદ્ગલ કહેવાય છે. વિભાવિક એટલે વિશેષ ભાવે પરિણામ પામેલું પુદ્ગલ, એ બધું કરાવડાવે છે ! જે શુદ્ધ પુદ્ગલ છે એ પુદ્ગલ આવું તેવું ના કરાવડાવે. આ પુદ્ગલ તો મિશ્ર ચેતન થયેલું છે. આત્માનો વિશેષભાવ અને આનો વિશેષભાવ બે ભેગા થઈને ત્રીજું રૂપ થયું-પ્રકૃતિ સ્વરૂપ થયું. એ બધું ઘર્ષણ કરાવે છે !

પ્રશ્નકર્તા : આપ કહો છો, ઘર્ષણથી શક્તિઓ બધી ખલાસ થઈ જાય. તો જાગૃતિથી શક્તિ પાછી બેંચાશે ભરો ?

દાદાશ્રી : શક્તિઓ બેંચવાની જરૂર નથી. શક્તિઓ તો છે જ. હવે ઉત્પન્ન થાય છે. પૂર્વ જે ઘર્ષણ થયેલાં હતાં ને તે ખોટ ગયેલી, તે જ પાછી આવે છે. પણ હવે જો નવું ઘર્ષણ ઊભું કરીએ તો પાછી શક્તિ જતી રહે, આવેલી શક્તિ પણ જતી રહે ને પોતે ઘર્ષણ ન જ થવા દે તો શક્તિ ઉત્પન્ન થયા કરે !

[૧૪]

પ્રતિકૂળતાની પ્રીતિ

પ્રશ્નકર્તા : દરેકને અનુકૂળ સંયોગો જ જોઈએ, એવું કેમ ?

દાદાશ્રી : અનુકૂળ એટલે સુખ, જેમાં શાતા થાય એ અનુકૂળ. અશાતા થાય એ પ્રતિકૂળ. આત્માનો સ્વભાવ આનંદવાળો છે, એટલે એને પ્રતિકૂળતા જોઈએ જ નહીંને ! એટલે નાનામાં નાનો જીવ હોય, તેય અનુકૂળ ના આવે તો ખસી જાય !

એટલે છેલ્લી વાત એ સમજ લેવાની છે કે પ્રતિકૂળ અને અનુકૂળ એક કરી નાખો. વસ્તુમાં કશો માલ નથી. આ રૂપિયાના સિક્કામાં આગળ રાણી હોય ને પાછળ લખેલું હોય એના જેવું છે. એવી રીતે આમાં કશું જ નથી. અનુકૂળ ને પ્રતિકૂળ બધી કલ્પનાઓ જ છે.

તમે શુદ્ધાત્મા થયા, એટલે પછી અનુકૂળેય ના હોય ને પ્રતિકૂળેય ના હોય. આ તો જ્યાં સુધી આરોપિત ભાવ છે ત્યાં સુધી સંસાર છે ને ત્યાં સુધી જ અનુકૂળ ને પ્રતિકૂળનો ડખો છે. હવે તો જગતને જે પ્રતિકૂળ લાગે તે આપણને અનુકૂળ લાગે. આ પ્રતિકૂળ આવે ત્યારે જ આપણને ખબર પડે કે પારો ચઢ્યો છે કે ઉત્તર્યો છે.

આપણો ઘેર આવ્યા ને આવતાંની સાથે જ કંઈક ઉપાધિ ઊભી થઈ ગઈ, તો આપણો જાણીએ કે આપણને હજુ ઉંચાં-નીચાં પરિણામ વર્તે છે. નહીં તો મહીં ઠંડક થઈ ગઈ છે, એવુંય ખબર પડે. તે પારાશીશી જોઈએ ને ? તે પારાશીશી વેચાતી બજારમાં મળે નહીં; આપણો ઘેર એકાદ હોય તો સારું. અત્યારે આ કળિયુગ છે, દુષ્મકાળ

છે, એટલે ‘પારાશીશીઓ’ ઘરમાં બે-ચાર હોય જ, એક ના હોય ! નહીં તો આપણું માપ કોણ કાઢી આપે ? કો’કને ભાડે રાખીએ તોય ના કરે ! ભાડૂતી આપણું અપમાન કરે, પણ એનું મોહું ચઢેલું ના હોય એટલે આપણે જાણીએ કે આ બનાવટી છે ! ને પેલું તો ‘એકજેક્ટ’ ! મોહું-બોહું ચઢેલું, આંખો લાલ થઈ ગયેલી તે પૈસા ખર્ચની કરે તોય એવું ના થાય, ને આ તો મફતમાં આપણાને મળે છે !

આ સંસાર આંખે દેખ્યો રૂપાળો લાગે એવો છે. એ છૂટે શી રીતે ? માર ખાય ને વાગે તોય પાછું ભૂલી જવાય. આ લોકો કહે છે ને કે વૈરાગ્ય રહેતો નથી, તે શી રીતે રહે ?

ખરી રીતે સંયોગ અને શુદ્ધાત્મા સિવાય બીજું કશું છે જ નહીં. સંયોગો પાછા બે પ્રકારના-પ્રતિકૂળ અને અનુકૂળ. એમાં અનુકૂળનો વાંધો ના આવે; પ્રતિકૂળ એકલા જ હેરાન કરે. એટલા જ સંયોગોને આપણે સાચવી લેવાનું. અને સંયોગો પાછા વિયોગી સ્વભાવના છે. એટલે એનો ટાઈમ થાય એટલે હેડતો થાય. આપણે એને બેસ બેસ કહીએ તોય ના ઊભો રહે !

નઠારા સંયોગ વધારે રહે નહીં. લોકો દુઃખી કેમ છે ? કારણ કે નઠારા સંયોગોને સંભારી સંભારીને દુઃખી થાય છે. એ ગયો, હવે શું કામ કાંશ માંડી છે ? દાઝે તે વખતે રડતો હોય, તો વાત જુદી છે. પણ હવે તો તને મટવાની તૈયારી થઈ, તોય બૂમો પાડે કે જુઓ, ‘હું દાઝયો, હું દાઝયો !’ કર્યા કરે.

તમારેય હવે સંયોગો એકલા રહ્યા છે. મીઠા સંયોગો તમને વાપરતાં નથી આવડતા. મીઠા સંયોગો તમે વેદો છો, એટલે કડવા પણ વેદવા પડે છે. પણ મીઠાને ‘જાણો’, તો કડવામાં પણ ‘જાણવાપણું’ રહેશે ! પણ તમને હજુ પહેલાંની આદતો જતી નથી, તેથી વેદવા જવ છો. આત્મા વેદતો જ નથી, આત્મા જાણ્યા જ કરે છે. જે વેદે છે તે બ્રાંત આત્મા છે, પ્રતિષ્ઠિત આત્મા છે. તેનેય આપણે જાણવું કે ‘ઓહોહો ! આ પ્રતિષ્ઠિત આત્મા જલેભીમાં તન્મયાકાર થઈ ગયો છે.’

મહાવીર ભગવાને એમના શિષ્યોને શિખવાડયું કે તમે બહાર જાવ છો ને લોકો એકાદ લાકડી મારે તો આપણો એમ સમજવું કે લાકડી એકલી જ મારી ને ? હાથ તો નથી ભાંગ્યો ને ? એટલી તો બચત થઈ ! એટલે આ જ લાભ માનજો. કોઈ એક હાથ ભાંગે તો, બીજો તો નથી ભાંગ્યો ને ? બે હાથ કાપી નાખ્યા, ત્યારે કહે પગ તો છે ને ? બે હાથ ને બે પગ કાપી નાખે તો કહેવું કે હું જીવતો તો હું ને ? આંખે તો દેખાય છે ને ? લાભાલાભ ભગવાને દેખાડ્યું. તું રડીશ નહીં; હસ, આનંદ પામ. વાત ખોટી નથી ને ?

ભગવાને સમ્યક્ દસ્તિથી જોયું, જેથી નુકસાનમાં પણ નફો દેખાય.

છૂટકારાની યાવી શી ?

આ જગતનો કાયદો શો છે ? કે શક્તિવાળો અશક્તિવાળાને મારે. કુદરત તો શક્તિવાળો કોને બનાવે છે કે પાપ ઓછાં કર્યા હોય, તેને શક્તિવાળો બનાવે છે અને પાપ વધારે કર્યા હોય, તેને અશક્તિવાળો બનાવે છે.

જો તમારે છૂટકારો મેળવવો હોય તો એક ફેરો માર ખાઈ લો. મેં આખી જિંદગી એવું જ કર્યું છે. ત્યાર પછી મેં તારણ કાઢ્યું કે મને કોઈ જાતનો માર રહ્યો નહીં, ભય પણ રહ્યો નહીં. મેં આખું ‘વર્લ્ડ’ શું છે, અનું તારણ કાઢ્યું છે. મને પોતાને તો તારણ મળી ગયું છે, પણ હવે લોકોને પણ તારણ કાઢી આપું છું.

એટલે જ્યારે ત્યારે તો આ લાઈન ઉપર આવવું જ પડશે ને ? કાયદો કોઈને છોડતો નથી. જરાક ગુનો કર્યો કે ચાર પગ થઈને ભોગવવું પડશે. ચાર પગમાં પછી સુખ લાગે કંઈ ?

ગુના માત્ર બંધ કરો. અહિંસાથી તમને કોઈ પણ જાતનો માર પડવાનો ભય રહેશે નહીં. કોઈ મારશે, કોઈ કૈદી ખાશે એટલોય ભય રાખશો નહીં. આ રૂમ આખો સાપથી ભરેલો હોય તોય પણ પેલો અહિંસક પુરુષ મહીં પેસે તો સાપ ઉપરાછાપરી ચઢી જાય, પણ એમને

અડે નહીં !

માટે ચેતીને ચાલજો. આ જગત બહુ જ જુદી જતનું, તદ્દન ન્યાય સ્વરૂપ છે ! જગતનું તારણ કાઢીને અનુભવના સ્ટેજ ઉપર લઈએ, ત્યારે જ કામ થાય ને ? ‘આનું શું પરિણામ આવશે ?’ એની ‘રિસર્ચ’ કરવી પડશે ને ?

પ્રશ્નકર્તા : માર ખાધા પછી ‘રિસર્ચ’ ઉપર જાય છે ને ?

દાદાશ્રી : હા, ખરી ‘રિસર્ચ’ તો માર ખાધા પછી જ થાય. માર આખ્યા પછી ‘રિસર્ચ’ ના થાય.

જગત નિર્દોષ - નિશ્ચયથી, વ્યવહારથી !

દાદાશ્રી : લોકોને, પોતાના દોષ દેખાતા નહીં હોય ને ?

પ્રશ્નકર્તા : ના દેખાય.

દાદાશ્રી : કેમ ? એનું શું કારણ હશે ? આટલા બધા બુદ્ધિશાળી લોકો છે ને ?

પ્રશ્નકર્તા : બીજાના બધા દોષ દેખાય.

દાદાશ્રી : એય સાચા દોષ નથી દેખાતા. પોતાની બુદ્ધિથી માપી માપીને સામાના દોષ કાઢે. આ જગતમાં અમને તો કોઈનોય દોષ દેખાતો નથી.

પ્રશ્નકર્તા : દાદા, આખું જગત નિર્દોષ છે. એ ‘રિયલ’ ભાવે બરોબર છે, પણ ‘રિલેટિવ’ ભાવે તો એ વસ્તુમાં દોષ રહ્યા કરે જ ને ?

દાદાશ્રી : હા, પણ આપણે હવે ‘રિલેટિવ’માં રહેવા માગતા જ નથી ને ? આપણે તો ‘રિયલ’ ભાવમાં જ રહેવું છે. ‘રિલેટિવ’ ભાવ એટલે સંસારભાવ. તમને ‘રિલેટિવ’માં ગમે છે કે ‘રિયલ’માં ?

પ્રશ્નકર્તા : ‘રિયલ’માં જ ગમે છે, દાદા ! પણ રહેવું પડે બન્નેમાં ને ? અમે નિશ્ચયથી સમજીએ કે બધા નિર્દોષ જ છે, પણ

જ્યારે વ્યવહારમાં ઘણી વખત પેલું જોવું પડે ને ?

દાદાશ્રી : ના, વ્યવહાર એમ નથી કહેતો કે સામાના દોષ જોવા પડે. વ્યવહારમાં તો ‘અમે’ રહીએ જ છીએ ને ? છતાં અમને જગત નિર્દ્દિષ્ટ જ દેખાયા કરે છે.

જગતમાં દોષિત કોઈ છે જ નહીં. દોષિત દેખાય છે એ આપણી જ ભૂલ છે. છતાં આટલી બધી કોર્ટો, વકીલો, સરકાર, બધાં દોષિત જ કહે છે ને ?

પ્રશ્નકર્તા : આપણે કેવી રીતે ગણવાનું ? વ્યવહારથી તો દોષિત છ જ ને ?

દાદાશ્રી : વ્યવહારથી કોઈ દોષિત નથી.

શુદ્ધ વ્યવહારથી કોઈ દોષિત છે જ નહીં. નિશ્ચયથી બધા શુદ્ધાત્મા થયા, એટલે એમને દોષ હોય જ નહીં ને ?

અને દોષિત હોત તો મહાવીરને કો'ક દોષિત દેખાત, પણ ભગવાનને કોઈ દોષિત ના દેખાયું. આવડા આવડા માંકણ કરડતા હતા, પણ તે દોષિત ના દેખાયા.

દોષદર્શિન, ઉપયોગથી !

પ્રશ્નકર્તા : યાદ કરીને પાછલા દોષ જોઈ શકાય ?

દાદાશ્રી : પાછલા દોષ ઉપયોગથી જ ખરેખર દેખાય. યાદ કરવાથી ના દેખાય. યાદ કરવામાં તો માથું ખંજવાળવું પડે. આવરણ આવે એટલે યાદ કરવું પડે ને ? આ ચંદુભાઈ જોડે ભાંજગડ થઈ હોય તો, આ ચંદુભાઈનું પ્રતિકમણ કરે તો ચંદુભાઈ હાજર થઈ જાય જ. એ ઉપયોગ જ મૂકવાનો. આપણા માર્ગમાં યાદ કરવાનું તો કશું છે જ નહીં. યાદ કરવાનું, એ તો ‘મેમરી’ને આધીન છે.

પ્રશ્નકર્તા : ‘મેમરી’ એટલે બુદ્ધિને આધીન કહેવાય ?

દાદાશ્રી : ‘મેમરી’ એટલે આવરણ મોટું હોય, તો એક કલાક

સુધી યાદ ના આવે, એ મોટું વાદળ આવેલું હોય ને કોઈ ફેરો પાંચ ભિનિટમાંચ દેખાઈ જાય, બે ભિનિટમાંચ દેખાઈ જાય. આવો યાદગીરીનો અનુભવ તમને નથી આવતો ?

પ્રશ્નકર્તા : આવે છે.

દાદાશ્રી : ઘડું વખત તો કલાકો સુધી ઠેકાણું ના પડે. હવે નિયમ એવો છે કે એકાગ્રતાથી આવરણ તૂટે. જે આવરણ અડધા કલાકનું હોય, તે એકાગ્રતાથી પાંચ ભિનિટમાં પતી જાય.

[૧૫]

ઉપયોગસહિત ત્યાં જ 'જાગૃતિ', ઉપયોગરહિત એ 'મીકેનિકલ' !

પ્રશ્નકર્તા : 'મીકેનિકલ' અને 'જાગૃતિપૂર્વક', એ બે વચ્ચેનો ફરક સમજાવો.

દાદાશ્રી : આખું જગત બધું ઉંઘમાં ચાલે છે. એ બધું 'મીકેનિકલ' કહેવાય. એને ભાવનિક્રા કહી. આ ભાવનિક્રાવાળા તે બધા 'મીકેનિકલ' છે તેમ કહેવાય. હવે દરેક માણસ એના ધંધામાં, નફા-ખોટમાં જાગૃત ખરા કે નહીં ? એટલે ધંધો કરે તેમાં જાગૃતિપૂર્વક હોય અને બસમાં બેસતી વખતે માણસ જાગૃત ખરા કે નહીં ? ત્યાં 'મીકેનિકલ' ના હોય, જાગૃતિપૂર્વક હોય. હવે જગત આને જાગૃતિપૂર્વક કહે છે. ખરેખર તો આય 'મીકેનિકલ' જ છે.

આ ફોરેનમાં ધાણું ખરું માણસ બધું 'મીકેનિકલ' જ કહેવાય. આ જનવરો-તર્ચિયો, એ બધાં 'મીકેનિકલ' કહેવાય ને ?

પ્રશ્નકર્તા : આ દેવલોકો પણ 'મીકેનિકલ' કહેવાય ને ?

દાદાશ્રી : દેવલોકો 'મીકેનિકલ' ના કહેવાય. એમને જાગૃતિ ખરી. કેટલાક દેવલોકો તો એવા છે કે જેમને પોતે 'મીકેનિકલ'માં રહે છે એવું પોતાને ખબર પડે. એટલે એમને એનો કંટાળો આવે કે આવી અવસ્થા ના હોવી જોઈએ. બધા દેવલોકો આવા હોતા નથી. એમાં કેટલાક તો એવા હોય છે કે બસ મસ્તાન થઈને ફર્યા કરે. એ 'મીકેનિકલ' કહેવાય.

પ્રશ્નકર્તા : આ પદો બોલતા હોય તે વખતે શબ્દો બોલે પોતે

પણ ભાવ બીજે હોય તે શું કહેવાય ?

દાદાશ્રી : એ બધું ‘મીકેનિકલ’ કહેવાય. ‘મીકેનિકલ’ એટલે ઉપયોગરહિત અને ઉપયોગપૂર્વક કાર્ય થાય એ જાગૃતિ કહેવાય.

ઉપયોગ બે પ્રકારના : એક શુભ ઉપયોગ હોય ને બીજો શુદ્ધ ઉપયોગ. જગતમાં શુદ્ધ ઉપયોગ ના હોય. પણ શુભાશુભ ઉપયોગ હોય અને કોઈનો અશુદ્ધ ઉપયોગેય હોય. આ અશુભ ઉપયોગ અને અશુદ્ધ ઉપયોગને ઉપયોગ ગણાતો નથી. શુભ ઉપયોગને અને શુદ્ધ ઉપયોગને જ ઉપયોગ ગણાય. પેલા તો ખાલી ઓળખવા માટે જ કહેવાય કે આ કઈ જાતનો ઉપયોગ છે. અશુભ ઉપયોગ અને અશુદ્ધ ઉપયોગ એ બધી ‘મીકેનિકલ’ છે અને શુભ ઉપયોગમાં અંશ જાગૃતિ હોય. આ ભવ ને પરભવનું હિત શામાં એવી જાગૃતિ હોય.

પોતાના ઘરની બાબતમાં, ધંધાની બાબતમાં, બીજી કોઈ બાબતમાં જાગૃતિ હોય, પણ એ જાગૃતિ એટલામાં જ વર્ત. અને બીજે બધે ઊંઘે. પણ ખરી રીતે આ જાગૃતિનેય ‘મીકેનિકલ’ જ કહેવાય.

‘મીકેનિકલ’ ક્યારે છૂટે ? પોતાનું હિત અને અહિત, બે નિરંતર જાગૃતિમાં હોય ત્યારે ‘મીકેનિકલ’ છૂટે.

પ્રશ્નકર્તા : પણ દાદા, હિત ને અહિત, બન્ને ભૌતિકમાં આવે ને ?

દાદાશ્રી : એવું નથી, શુભમાર્ગમાં પણ જાગૃતિ કહેવાય. પણ તે ક્યારે ? આ ભવમાં અને પરભવમાં લાભકારી થાય એવું શુભ હોય, ત્યારે એને જાગૃતિ કહેવાય. નહીં તો એ દાન આપતો હોય, સેવા કરતો હોય, પણ આગળની જાગૃતિ એને કશી જ ના હોય. જાગૃતિપૂર્વક બધી કિયા કરે તો આવતા ભવનું હિત થાય. નહીં તો ઊંઘમાં બધું જાય. આ દાન કર્યું, તે બધું ઊંઘમાં ગયું ! જાગતાં ચાર આનાય જાય તો બહુ થઈ ગયું ! આ દાન આપે ને મહી અહીની કીર્તિની ઈચ્છા હોય તો તે બધું ઊંઘમાં ગયું. પરભવના હિતને માટે જે દાન અહીં આપવામાં આવે છે એ જાગતો કહેવાય. હિતાહિતનું ભાન એટલે ‘પોતાનું હિત

શેમાં છે ને પોતાનું અહિત શેમાં છે' એ પ્રમાણે જાગૃતિ રહે તે ! આવતા ભવનું કંઈ ઠેકાણું ના હોય ને અહીં દાન આપતો હોય તેને જાગૃત કઈ રીતે કહેવાય ?

આ તો એક-એક શબ્દ જો સમજે, અર્થ જ સમજે, 'કૂલ ડેફિનેશન' સમજે, તો કામ કાઢી નાખે એવા વીતરાગોના શબ્દો છે !

શુદ્ધ ઉપયોગનો અભ્યાસ

સ્વરૂપજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ પછી તમારે કરવાનું શું ?

તમારે હવે ઉપયોગ રાખવાનો. અત્યાર સુધી આત્માનો 'ડાયરેક્ટ' શુદ્ધ ઉપયોગ હતો જ નહીં. પ્રકૃતિ જેમ નચાવતી હતી, તેમ તમે નાચતી હતા. અને પાછા કહો કે હું નાચ્યો ! મેં આ દાન કર્યું, મેં આમ કર્યું, તેમ કર્યું, આટલી સેવા કરી ! હવે તમને આત્મા પ્રાપ્ત થયો, એટલે તમારે ઉપયોગમાં રહેવાનું. હવે તમે પુરુષ થયા ને તમારી પ્રકૃતિ જુદી પડી ગઈ. પ્રકૃતિ એનો ભાગ ભજવ્યા વગર રહેવાની નહીં, એ છોડવાની નથી. અને તમારે પુરુષે પુરુષાર્થમાં રહેવાનું એટલે કે પુરુષે પુરુષાર્થ કરવાનો. 'જ્ઞાની પુરુષે' આજ્ઞા આપી હોય તેમાં રહેવાનું. ઉપયોગમાં રહેવાનું.

ઉપયોગ એટલે શું ? આમ બહાર નીકળ્યા ને આમ ગઢેડાં જતાં હોય, કૂતરાં જતાં હોય, બિલાડાં જતાં હોય ને આપણે જોઈએ નહીં ને એમ ને એમ ચાલ્યા કરીએ, તો આપણો ઉપયોગ નકામો ગયો કહેવાય. તેમાં તો ઉપયોગ દઈને તેમાં આત્મા જોતાં જોતાં જઈએ તો એ શુદ્ધ ઉપયોગ કહેવાય. આવો શુદ્ધ ઉપયોગ એક કલાક જો રાખે તેને ઈન્દ્રનો અવતાર આવે એટલી બધી કીંમતી વસ્તુ છે એ !

પ્રશ્નકર્તા : શુદ્ધ ઉપયોગ વ્યવહારમાં, ધંધામાં રહી શકે ખરો ?

દાદાશ્રી : વ્યવહારને ને શુદ્ધ ઉપયોગને લેવાદેવા જ નથી. ધંધો કરતો હોય કે ગમે તે કરતો હોય, પણ સ્વરૂપનું જ્ઞાન પ્રાપ્ત કર્યા પછી, પોતે પુરુષ થયા પછી શુદ્ધ ઉપયોગ થાય. સ્વરૂપ જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ પહેલાં

કોઈને શુદ્ધ ઉપયોગ થાય નહીં. હવે તમે શુદ્ધ ઉપયોગ કરી શકો.

પ્રશ્નકર્તા : એટલે ગધેડાને આપણે પરમાત્મા તરીકે જોઈએ,
પરમાત્મા માનીએ તો.....

દાદાશ્રી : ના, ના. પરમાત્મા માનવાના નહીં, પરમાત્મા તો મહીં
બેઠા છે તે પરમાત્મા અને બહાર બેઠો છે એ ગધેડો છે. એ ગધેડા
ઉપર આપણે ગૂણી મૂકીને અને મહીંલા પરમાત્મા જોઈને ચાલવાનું.

વહુમાં પરમાત્મા જોઈને વ્યવહાર રાખવાનો. નહીં તો બાયડી
પૈણેલા હોય તે, શું ત્યારે બાવા થઈ જાય ? આ જુવાન છોકરાઓ શું
બાવા થઈ જાય ? ના, ના, બાવા થવાનું નથી. મહીં ભગવાન જુઓ.
ભગવાન શું કહે છે ? મારાં દર્શન કરો. મને બીજી કંઈ પીડા નથી.
મને કંઈ વાંધો નથી. વ્યવહાર વ્યવહારમાં વર્તે છે, તેમાં તમે મને
જુઓ, શુદ્ધ ઉપયોગ રાખો.

પ્રશ્નકર્તા : પેંકિંગને પીડા થાય તેનું શું ?

દાદાશ્રી : એ પીડા કોઈનેય થતી નથી. ગધેડા ઉપર ગૂણી મૂકો
તોય અને પીડા નથી થતી અને ના મૂકો તોય પીડા નથી થતી. ગધેડાને
તો અમે બહુ સારી રીતે ઓળખીએ. અમે કંદ્રાકટરનો ધંધો કરીએ
એટલે અમારે ત્યાં બસેં બસેં ગધેડા કામ કરવા આવે. આમ આમ
કાન પાડી હે, એટલે અમે સમજુએ કે આટલું બધું વજન ઊંચક્યું છે
તોય પણ એ એની મસ્તીમાં જ છે ! એની મસ્તી એ જાણો. તમને
શી ખબર પડે તે !!

ઉપયોગ જગૃતિ

પ્રશ્નકર્તા : આ રેશમનો કીડો છે, તે મહેનત કરીને કોશેટો
બનાવે છે અને પછી પોતે જ એમાં ફસાય છે ! પછી બહાર નીકળવા
માટે એને કોશેટાની માયા છેદવી પડે છે. હવે એનાં કેટલાં લેયર્સ છે ?
આ બધાં...

દાદાશ્રી : લેયર્સ-બેયર્સ કશું જ નથી, ખાલી ભડકાટ જ છે !

આ મેં તમને જ્ઞાન આપ્યું ને એટલે હવે તમે શુદ્ધાત્મા થયા. એટલે આ મન-વચન-કાયા અને ‘ચંદુભાઈ’ના નામની જે જે માયા હોય, એ બધી ‘વ્યવસ્થિત’ને તાબે છે. મહીં પ્રેરણા ‘વ્યવસ્થિત’ આપશે. એટલે તમારે તો ‘હું શુદ્ધાત્મા છું’ એમાં તમે રહો. અને આ ‘ચંદુભાઈ’નું શું થયા કરે છે, ‘ચંદુભાઈ’ શું કરે છે એ તમે જોયા કરો. બસ આટલું થઈ ગયું એટલે ‘તમે’ પૂર્વા થયા. બેઉ પોતપોતાનું કામ કર્યા કરે, ‘ચંદુભાઈ’ ‘ચંદુભાઈ’નું કામ કરે. એમાં હવે ઉખલ ના કરો, એટલે તમે કોશેટાની બહાર નીકળી ગયા. એક જ દહાડો ‘તમે’ ઉખલ ના કરો, તો તમને સમજાશે કે ‘ઓહોહો ! હું કોશેટાની બહાર નીકળી ગયો.’

એક જ દહાડો રવિવારે તમે આનો અખતરો તો કરી જુઓ. તમે જે પાંચ (ઇન્નીઓના) ઘોડાઓની નાડ (લગામ) જાલી છે, તેને છોડી અને મને જાલવા દોને ! પછી તમે નિરાંતે રથમાં બેસો અને કહેવું કે, ‘દાદા, આપને જેવું હાંકવું હોય તેવું હાંકો, અમે તો આ નિરાંતે બેઠા !’ પછી જુઓ, તમારો રથ ખાડામાં નહીં પડે. આ તો તમને હાંકતાં આવે નહીં ને તમે જે હાંકવા જાવ છો. તેથી ‘સ્લોપ’ આવે ત્યારે લગામ ઢીલી મૂકો છો અને ઊંચે ચઢવાનું આવે ત્યારે ખેંચ ખેંચ કરો છો ! તે આ બધું વિરોધાભાસી છે. બાકી મેં જે આત્મા આપ્યો છે ને, તે કોશેટાની બહાર તમે નીકળી જ ગયેલા છો !

પણ હવે ઉપયોગ તમારે ગોઠવવો પડે. એટલે આત્મા તમને આપ્યો છે પણ આત્માનો ઉપયોગ એવી વસ્તુ છે કે સ્લીપ થવાનો ઉપયોગ તો સહેજે રહે છે એને ! એટલે આ ઉપયોગ ગોઠવવાનો. એની પોતે જાગૃતિ રાખવી પડે, પુરુષાર્થ કરવો પડે. કારણ પોતે પુરુષ થયો છે !

હવે સ્લીપ થવાનો ઉપયોગ કોને કહેવાય ? એક મિલમાલિક શેઠ હતા. તે મારી જોડે જમવા બેઠા. તેમનાં વાઈફ સામાં આવીને બેઠાં. મેં કચ્ચું, ‘કેમ આમ તમે સામા આવીને બેઠાં છો ?’ ત્યારે શેઠાણી કહે, ‘આ પાંસરી રીતે રોજ જમતા નથી. તે આજ તમે આવ્યા છો, તો કંઈક પાંસરી રીતે જમે. એટલા હારું હું બેઠી છું !’

ત્યારે શેઠ કહે, ‘ઉઠ, ઉઠ, તું તો અક્કલ વગરની છે.’ હું સમજું ગયો બધું કે ‘શેઠ કેવા હશે ?’ મેં શેઠને કહ્યું, ‘શેઠાણી તમારા હિતને માટે કહે છે. તમે પાંસરી રીતે જમો તો તમારું શરીર સારું રહે. ઉલટા એને અક્કલ વગરની કહીને ડફળાવો છો શું કરવા ?’ ત્યારે શેઠે કહ્યું કે એની વાત તો ખરી છે. હું જ્યારે જમવા બેસું દું ત્યારે મારું ચિત્ત મિલમાં હોય છે, ત્યાં સેકેટરી જોડે વાતો કર્યા કરે ને આહીં આગળ આ ધોકડું ખાયા કરે ! આને સ્લીપ થયેલો ઉપયોગ કહેવાય. પછી મેં શેઠને કહ્યું, ‘શેઠ, આ તમારો ઉપયોગ સ્લીપ થયો. તેનાથી શું થશે જાણો છો ? ચિત્ત ‘એભ્સન્ટ’ હોય તે વખતે તમે ખાવાનું ખાવ, તો ‘હાર્ટફેઝલ’નાં સાધન ઉલાં થાય ! જમતી વખતે ચિત્ત ‘એભ્સન્ટ’ તો ક્યારેય પણ રખાય નહીં ! ત્યારે શેઠ કહે, “મારું ચિત્ત તો ‘એભ્સન્ટ’ જ રહે છે, મને કંઈ રસ્તો બતાવો.” તે પછી મેં તેમને રસ્તો બતાવ્યો કે ‘કેમ કરીને ચિત્ત હાજર રહે.’ હવે એ શેઠને પૈસા ગણવા આખ્યા હોય તો શું થાય ?

પ્રશ્નકર્તા : ખાવાનુંય ભૂલી જાય.

દાદાશ્રી : તે વખતે તેમનો ઉપયોગ પૈસા ગણવામાં જ હોય. એક વાણિયાના છોકરાને નોકરીમાં છસોનો પગાર હતો. તેને મેં પૂછ્યું કે ‘એક-એકની નોટો પગારમાં તને આપે તો તું શું કરું ?’ ત્યારે એ કહે કે ‘હું ગણીને લઉં !’ ‘અલ્યા, છસો નોટો તું ક્યારે ગણી રહે ? આનો પાર ક્યારે આવે ?’ ત્યારે હોરો પેણે કોઈ શિકારી હોય તે જાપટ મારીને ચાલતો થઈ જાય અને આ રૂપિયા ગણવામાં તું ઉપયોગ રાખે તો, તારો કેટલો ટાઈમ બગડે ? બહુ ત્યારે પાંચ રૂપિયા ઓછા નીકળશે. બીજું તો શું થશે ? અને આ લોકો ઓછી નોટો આપે જ નહીં ને ! બધા ગણી ગણીને લે છે એવું એ જાણો. આપણા જેવા તો કો’ક જ પુષ્યશાળી હોય કે જે ગણ્યા વગર લે. એટલે આપણું તો એમ ને એમ નીકળી જાય. આમાં ટાઈમ કોણ વેસ્ટ કરે ? ત્યારે એ કહે કે, ‘પાંચ-પાંચ પૈસા હોય તોય હું ગણીને લઉં !’ ધનભાગ છે આનાં !!! આમ ઉપયોગ વેડફાઈ જાય છે, સ્લીપ થાય છે.

શુદ્ધાત્મામાં ઉપયોગ હશે તો તે બધી જગ્યાએ હેલ્પ કરશે. ખવાય, પીવાય, ધંધો થાય ત્યાં બધે ‘હેલ્પ’ થશે. કારણ કે આત્મા (પ્રતિષ્ઠિત) આમાં બીજું કશું કરતો નથી, ખાલી ડખલ જ કર્યા કરે છે.

ડખલનો અર્થ શો થાય ? કોઈ પૂછે કે દહીં શી રીતે બનાવવું ? તે મને શીખવાડો, મારે બનાવવું છે. તો હું એને રીત બતાડું કે દૂધ ગરમ કરીને, ઢંકું કરજે. પછી એમાં એક ચ્યામચી દહીં નાખીને હલાવજે. પછી ઢાંકીને નિરાંતે સૂર્ય જજે, પછી કશું કરતો નહીં. હવે પેલો બે વાગે રાત્રે ‘યુરીન’ જવા માટે ઉઠ્યો હોય, તે પાછો મહીં રસોડામાં જઈને દહીમાં આંગળી નાખીને હલાવી જુઓ કે દહીં થાય છે કે નહીં ? તે ડખલ કરી કહેવાય ને તેથી સવારે દહીનો ડખો થઈ ગયો હોય ! એવી રીતે આ સંસારનો ડખો કરીને લોકો જીવે છે ! એટલે આત્માનો ઉપયોગ ખસવા ના દેવો, એનું નામ ઉપયોગ જાગૃતિ.

ઉપયોગ કોને કહેવાય ? આ દોઢ માઈલ સુધી બે બાજુ દરિયો હોય ને વચ્ચે એક જ જણા ચાલે. એટલા સાંકડા પૂલ પરથી તમને ચાલવાનું કહું હોય, તો તે વખતે જે જાગૃતિ રાખો છો તેને ઉપયોગ કહેવાય. હવે તે ઘડીએ બેંકનો વિચાર આવે કે આટલી રકમ રહી છે ને આટલી ભરવાની છે, તો તેને તરત જ ખસેડી મૂકે ને જાગૃતિને પૂલ પર ચાલવામાં જ ‘કોન્સન્ટ્રેટ’ કરે !

શાસ્ત્રકારોએ કહું છે કે ખાતી વખતે, પીતી વખતે ઉપયોગ રાખો, દરેક કામ કરતી વખતે ઉપયોગમાં રહો. ઉપયોગ એટલે ખાતી વખતે બીજું ના હોય. ચિત્તને હાજર રાખવું, એનું નામ ઉપયોગ. આ દરિયો બેઉ બાજુ હોય ત્યાં આગળ ચિત્તને હાજર રાખે કે ના રાખે ? નાનાં છોકરાંય રમવાનું બાજુએ મૂકીને જાગૃત થઈ જાય ! એય બહુ પાકાં હોય !

કોઈ દેહધારીને ઉપયોગ ના હોય એવું ના બને. પૈસા ગાણતી વખતે તમે કોઈ જોઈ આવજો. તે ઘડીએ વહુ આવી હોય, છોકરી

આવી હોય તોય એને એ જુએ પણ દેખાય નહીં. પેલી બઈ કહે કે, ‘તમે પૈસા ગણી રહ્યા હતા ત્યારે અમે આવ્યાં હતાં તોય તમને અમે ના દેખાયાં?’ ત્યારે એ કહે કે, ‘ના, મારું લક્ષ ન હતું !!’ આંખો દેખે છતાં દેખાય નહીં, એનું નામ ઉપયોગ.

અત્યારેય અમારો શુદ્ધાત્મામાં ઉપયોગ છે. તમારી જોડે વાતો કરતો હોઉં કે ગમે તે કરતો હોઉં, પણ અમારો ઉપયોગમાં ઉપયોગ રહે !! આ મન-વચન-કાયા એનું કાર્ય કરે, ત્યાં આગળેય ઉપયોગમાં ઉપયોગ રાખી શકાય.

તમારે પોતાને તો જેટલું રહે એટલું સાચું. ના રહે તો કંઈ ઓછું સૂરસાગરમાં પડાય છે ? આપણો આ સૂરસાગર તળાવ ખોળવાનો ધંધો નથી.

આત્મા અને આ પ્રકૃતિ બન્નેય જુદાં છે, સ્વભાવથી જુદાં છે. બધી રીતે જુદાં છે. સંસારમાં આત્મા બિલકુલેય વપરાતો નથી. આત્માનો પ્રકાશ એકલો જ વપરાયા કરે છે. એ પ્રકાશ ના હોય તો આ પ્રકૃતિ બિલકુલ ચાલેય નહીં. એ પ્રકાશ છે તો આ બધું પ્રકૃતિ ચાલે છે, બાકી આત્મા આમાં કશું જ કરતો નથી.

[૧૬]

વાત છતી સમજુ જાવ ને !

પ્રશ્નકર્તા : ચારિત્ર કોને કહેવાય ?

દાદાશ્રી : ‘જ્ઞાતા-ક્રદ્ધા’ રહ્યો એટલો જ ભાગ ચારિત્ર કહેવાય. ‘ચંદુલાલ’ને તમે જોયા જ કરો, ચંદુલાલનું મન શું કરે છે, મનમાં શું શું વિચાર આવે છે, એની વાણી શું બોલી રહી છે ! એ બધાને ‘તમે’ જોયા જ કરો. આ બહાર બધા કોણ કોણ ભેગા થાય છે ! એ સ્થૂળ સંયોગો, પછી મનમાં સૂક્ષ્મ સંયોગો ને વાણીના સંયોગો, એ બધાને તમે જોયા કરો, એ તમારો આત્માનો સ્વભાવ છે અને એ જ ચારિત્ર કહેવાય ! એમાં જોવું, જાણવું ને પરમાનંદમાં રહેવું હોય અને જગતનો ભાંતિનો સ્વભાવ શો છે કે જોવું, જાણવું ને દુઃખાનંદમાં રહેવું ! દુઃખ ને આનંદ, દુઃખ ને આનંદ એ બંનેનું ભિક્ષયર !!

પ્રશ્નકર્તા : રાગ-દ્રેષ કેવી રીતે જાય ?

દાદાશ્રી : ‘દેહાધ્યાસ’ છે ત્યાં સુધી રાગ-દ્રેષ છે, ‘દેહાધ્યાસ’ મટચો કે રાગ-દ્રેષ ગયા !

‘દેહાધ્યાસ’ એટલે આ દેહ તે હું છું, આ વાણી હું બોલું છું, આ મન મારું છે, એ દેહાધ્યાસ. તમારે આ બધું ગયું, એટલે દેહાધ્યાસ ગયો અને ‘હું શુદ્ધાત્મા છું’ એ ભાન રહ્યું એટલે પછી વીતરાગ કહેવાય. છતાં રાગ-દ્રેષ જે દેખાય છે, તે તો થયા જ કરવાના; તેને ભગવાને ચારિત્રમોહ કહ્યો. મૂળ મોહ, દિષ્ટિમોહ ઊરી ગયો. જે ઉંધો જ ચાલી રહ્યો હતો, તે હવે છતો ચાલવા માંડ્યો. દિષ્ટિ છતી થઈ ગઈ. પણ પહેલાંનાં જે પરિણામ છે, તે મોહ, પરિણામી મોહ તો હજુ આવે.

એને વર્તન મોહ કહેવાય. લોક તમને દેખાડેય ખરાં કે આ તમારો મોહ ભરેલો છે ને તેને આપણે ‘હા’ પાડવી પડે.

અહીં આજે ભગવાન જાતે આવ્યા હોય ને કોઈ પૂછે કે ભગવાન આ ‘મહાત્માઓ’ બટાકાનું શાક કેમ વારે ઘડીએ માગ માગ કરે છે ? શું આમનો આ મોહ ગયો નથી ?

ત્યારે ભગવાન એને શું કહે ખબર છે ? ભગવાન કહે, “આ મોહ છે, પણ એ ચારિત્રમોહ છે, ‘દિસ્યાર્જ’ મોહ છે. એમની આવી ઈચ્છા નથી, પણ આવી પડ્યું એટલે આ બધો મોહ ઉત્પન્ન થાય છે અને આ ખાવાનું પતી ગયા પછી પાછું તેમને કશું જ ના રહે !” ખાવામાં જરા વિશેષતા થઈ, એ ‘ચારિત્રમોહ’. અને ખાલી ભૂખને માટે જ ખાધું, એમાં ચારિત્રમોહ ના કહેવાય. ભૂખને માટે ખાતાં પહેલાં કહે કે ‘શાક લાવો, ચટણી લાવો.’ તો આપણે ના સમજાએ કે આનો મોહ છે ? અને જમતાં જમતાં દાળ જરા રહેવા દીધી હોય તો તે પણ ચારિત્રમોહ છે. આપણે એમને પૂછીએ કે આ દાળ કેમ ના ખાધી ? ત્યારે એ કહે કે, ‘ના, બરાબર ઠીક ના લાગી.’ એ પણ એક પ્રકારનો મોહ જ છે ને ? ખાવાનું રહેવા દીધું તેથી મોહ ને વધારે ખાઈ ગયો તેથી મોહ.

અને જેને રાગ-દ્રેષ નથી, કશો મોહ નથી, એને તો જે સામે આવ્યું તે લઈ લીધું. બીજી કશી બાંજગડ જ ના રહે, તેને તો કશો મોહ ના કહેવાય. પણ આ મોહની કિંમત નથી. આ મોહ તો લાખો માણનો હોય, પણ તે નિકાલી મોહ હોવાથી તેની કંઈ કિંમત જ નથી. દર્શનમોહ ગયા પછી, જે મોહ રહે છે તે ચારિત્રમોહ. એની કંઈ કિંમત જ નથી, તે ‘દિસ્યાર્જ મોહ’ છે અને દર્શનમોહ હજુ જેનો ગયો નથી એવા મોટા ત્યાગી હોય, પણ જો એ કોઈ દિવસ જરાક શાક વધારે માગે તોય એ મોહની બહુ કિંમત ! અલ્યા, બઈ, અમે રોજ વધારે શાક માગીએ છીએ તોય અમને કશું મળતું નથી ને આમને એક દહાડામાં જ આટલું બધું મળે ?

ત્યારે કહે, ‘હા, એક દહાડામાં બહુ ભયંકર દોષ બંધાય.’ કારણ કે એ તો સાચો મોહ છે, એટલે એક દા’ડામાં જ આખા ત્યાગનું ફળ જતું રહે અને સ્વરૂપજ્ઞાની ‘મહાત્માઓનો’ ગમે તેટલો મોહ હોય તો ય તેનું કશું જ જાય નહીં ! આ વાતને જ સમજવાની છે. આ ચારિત્રમોહ બહુ બહુ જીણી વસ્તુ છે.

શરીરને પોષણ માટે જ ખોરાક લેવો. એમાં લોકો એમ ના કહે કે ભઈએ મોહ કર્યો છે, પણ એમાં જાતજાતની ચટણી, અથાણાં બધું લે, કેરીનો રસ લે, તેને જગત તમારામાં મોહ છે એમ કહે. અરે ! મને હઉ કહેને ? હું કેરી, અથાણાં, ચટણી ખઉં ત્યારે મનેય કહે. પણ એ વર્તન મોહ છે, એનો આપણો નિકાલ કરીએ છીએ. નિકાલ કર્યો એટલે ફરી નહીં ઉત્પન્ન થાય. જે પહેલાંનો ‘દિસ્ચાર્જ’ સ્વરૂપે હતો તે જાય છે.

પ્રશ્નકર્તા : લોકો એને નહીં કબૂલ કરે.

દાદાશ્રી : લોકો એને સમજેય નહીં, એ તો આને મોહ જ તરીકે જુએ. મહાવીર ભગવાન એ મોહ જ જોતા હતા. મોહ તો કપડાં પહેરવાં એનું નામેય મોહ ને નાગણું ફરવું એનું નામેય મોહ છે. બંનેય મોહ છે. પણ ‘દિસ્ચાર્જ’મોહ છે. પહેલાં ‘હું ચંદુલાલ છું’ માનીને ઊંઘો જ ચાલ્યા કરતો હતો, તો હવે છતો થયો. દિષ્ટિ એની બધી સુધરી ગઈ. એટલે હવે નવા મોહનો અંદર જથ્થો ઊભો થાય નહીં. પણ જૂનો મોહ છે. એનાં પરિણામ આવે છે, એ તો ભોગવ્યે જ છૂટકો ને !

પ્રશ્નકર્તા : એટલે દિષ્ટિમોહથી ચારિત્રમોહ ઊભો થયો એમ ?

દાદાશ્રી : દિષ્ટિમોહ ને ચારિત્રમોહ, એ બે મોહ ભેગા થાય ત્યારે એને ‘અજ્ઞાનમોહ’ કહેવામાં આવે છે. જગત આખુંય એ મોહથી જ સપ્તાયું છે ને ? આમાંથી એક સૂઈ જાય તો બીજાનો તો ઉકેલ આવી જશે, એમ કહે છે. આ દિષ્ટિમોહ જાય તો બસ થઈ ગયું. પછી ચારિત્રમોહની ચાર આનાય ડિંમત નથી.

પ્રશ્નકર્તા : પણ એ ચારિત્રમોહને કભિક માર્ગમાં ગમે તેવી પ્રતિજ્ઞા લઈને અહંકાર કરીને એ કાઢી નાખે છે ને ?

દાદાશ્રી : દસ્તિમોહ જવો જોઈએ તો જ બાકીનો રહ્યો, એને ચારિત્રમોહ ગણાય. એટલે ચારિત્રમોહ ક્યારે કહેવાય ? દર્શનમોહ તૂટે એટલે મોહનું વિભાજન થઈ જાય છે. એમાં એક ભાગ ઉડી ગયો ને જે બીજો ભાગ રહ્યો તે ચારિત્રમોહ, ‘દિસ્ચાર્જ’મોહ. જો સ્વરૂપનું ભાન થાય તો ‘ચાર્જ’મોહ ઉડી ગયો. એ ‘ચાર્જ’મોહ જ નુકસાનકર્તા છે. ‘ચાર્જ’ મોહ એટલે જ દર્શનમોહ.

પ્રશ્નકર્તા : પણ લોકો તો દિસ્ચાર્જમોહને કાઢવા માટે માથાકૂર કરે છે ને ?

દાદાશ્રી : ના. દિસ્ચાર્જમોહને તો એ લોકો સમજતા જ નથી. જગત તો એને જ ‘મોહ’ કહે છે. ‘દિસ્ચાર્જ’મોહને કાઢવા માટે બીજો મોહ ઉભો કર્યો છે, એનું નામ ‘કભિક માર્ગ’. આપણે માટે જુદું કહેવા માગીએ છીએ કે આ બધી પીડામાં શું કરવા ઉત્તરો છો ? છતું સમજ જવને ? જો છતું સમજશો તો ઉકેલ આવશે. ત્યારે એ કહે કે છતું સમજવનાર હોય તો છતું સમજે ને ? છતું સમજવનાર જ નથી હોતા, ત્યાં શું થાય ? નહીં તો જ્ઞાન તો હતું જ ને, પણ જ્ઞાનીઓ નથી હોતા ત્યાં શું થાય ?

આ તમે બધા લાડવા-પૂરી જમો, તો હું કોઈને વઠવા આવું છું ? હું જાણું કે એ એના મોહનો નિકાલ કરે છે.

પ્રશ્નકર્તા : આમેય તમે ક્યારે કોઈને વઢો છો ?

દાદાશ્રી : આ વઠવા જેવું જ નથી. બધાં નિકાલ કરે છે, ત્યાં શું વઠવાનું ? દર્શનમોહ હોય ને તે ઊંઘો પડ્યો હોય ત્યારે તો વઠવું પડે.

પ્રશ્નકર્તા : કોઈનો દિસ્ચાર્જમોહ જોઈને તેવી પ્રેરણા મેળવી કે એના કરતાં હું વધારે સારું કરું, એ મોહમાં ઉતરી પડે તે ક્યો મોહ ?

દાદાશ્રી : તેય બધો ડિસ્ચાર્જમોહ જ કહેવાય છે બધો. આપણાને એમ દેખાય કે આણો કંઈક નવું ઉમેર્યું છે, પણ એ ઉમેરતો નથી. એ બધું ઉમેરે છે તેય ડિસ્ચાર્જમોહ છે. આ અમારી ‘સાયન્ટિફિક’ શોધખોળ છે. જો સમજે તો ઉકેલ લાવી નાખે તેવું છે. એક અવતારમાં કરોડો અવતારનાં પરિણામો નાશ થાય તેવું છે !

પ્રશ્નકર્તા : પણ આ ડિસ્ચાર્જમોહનો અંત ક્યારે આવશે ?

દાદાશ્રી : જ્યાં સુધી આ દેહ છે ત્યાં સુધી ડિસ્ચાર્જમોહ રહેવાનો. અને મારી આજ્ઞા પાળી છે, તેનો બીજો મોહ ઊભો કર્યો છે તે એક અવતાર માટે તમને કામ લાગશે.

[૧૭]

કર્મકટ - લોકભાષામાં, ઝાનીની ભાષામાં !

પ્રશ્નકર્તા : બધું અહીંનું અહીં ભોગવવાનું છે, એમ કહે છે. તે શું છે ?

દાદાશ્રી : હા, ભોગવવાનું અહીંનું અહીં જ છે, પણ તે આ જગતની ભાષામાં. અલૌકિક ભાષામાં એનો અર્થ શો થાય ?

ગયા અવતારે કર્મ અહંકારનું, માનનું બંધાયેલું હોય, તે આ અવતારમાં એનાં બધાં બિલિંગ બંધાતાં હોય, તો પછી એ એમાં માની થાય. શાથી માની થાય છે ? કર્મના હિસાબે એ માની થાય છે. હવે માની થયો, તેને જગતના લોક શું કહે છે કે, ‘આ કર્મ બાંધે છે, આ આવું માન લઈને ફર્યા કરે છે.’ જગતના લોકો આને કર્મ કહે છે. જ્યારે ભગવાનની ભાષામાં આ કર્મનું ફળ આવ્યું. ફળ એટલે માન ના કરવું હોય તોય કરવું જ પડે, થઈ જ જાય.

અને જગતના લોકો જેને કહે કે આ કોથ કરે છે, માન કરે છે, અહંકાર કરે છે, હવે એનું ફળ અહીંનું અહીં જ ભોગવવું પડે છે. માનનું ફળ અહીંનું અહીં શું આવે કે અપકીર્તિ ફેલાય, અપયશ ફેલાય. તે અહીં જ ભોગવવું પડે. આ માન કરીએ તે વખતે જો મનમાં એમ હોય કે આ ખોટું થઈ રહ્યું છે, આવું ના હોવું જોઈએ, આપણે નિર્માની થવાની જરૂર છે, એવા ભાવ હોય તો તે નવું કર્મ બાંધે છે. તેના હિસાબે આવતે ભવે પાછો નિર્માની થાય.

કર્મની થિયરી આવી છે ! ખોટું થતી વખતે મહીં ભાવ ફરી જાય તો નવું કર્મ તેવું બંધાય. ને ખોટું કરે ને ઉપરથી રાજી થાય કે ‘આવું કરવા

જેવું જ છે.' તે પાછું નવું કર્મ મજબૂત થઈ જાય, નિકાચિત થઈ જાય. એ પછી ભોગવ્યે જ છૂટકો.

આખું સાયન્સ જ સમજવા જેવું છે. વીતરાગોનું વિજ્ઞાન બહુ ગુણ છે.

પરિણામમાં સમતા

આપણા 'અક્ષમ'નો સિદ્ધાંત એવો છે કે પેસા પડતા હોય તો પહેલા પડતા બંધ કરવાના અને પછી પહેલાંના પડી ગયેલા, વેણી લેવાના! જગત છે તે વેણ વેણ કર્યા કરે. અત્યા, પડી રહ્યા છે તેને તો પહેલાં બંધ કર, નહીં તો નિકાલ જ નહીં થાય !

આત્મા સિવાય બીજું બધું શું છે ? વ્યવહાર છે. એ વ્યવહાર પરાશ્રિત છે. તમારા હાથમાં આટલુંય નથી. લોકો પરાશ્રિતને સ્વાશ્રિત માને છે. એકે માન્યું, બીજાએ માન્યું એટલે પોતે પણ માની લીધું. પછી આ સંબંધી કશો વિચાર જ આવતો નથી. એક વખત રોગ પેઠો, પછી નીકળે કઈ રીતે ? પછી તો આ સંસારરોગ વધતો 'કોનિક' થઈ ગયો. રોગ 'કોનિક' થયો ન હતો, ત્યારે નીકળ્યો નહીં. તે હવે 'કોનિક' થયા પછી શી રીતે નીકળે ? આ વિજ્ઞાન મળે તો છૂટે.

તમારે વ્યવહાર જેટલો હોય તે બધો પૂરો કરી રહ્યા, એટલે પછી તમારે વ્યવહારની બહુ મુશ્કેલી ના આવે. મહીં જેવી ભાવના થાય એ બધું આગળથી તૈયાર હોય ! 'વિહાર લેક' ફરવા ગયેલાં, ત્યાં મને નવો જ વિચાર આવ્યો કે આ સો જણા - પચાસ સ્ત્રીઓ ને પચાસ પુરુષો બધાં મળી માતાજીનો ગરબો ફરે તો કેવું સરસ ! તે આ વિચાર સાથે જ ફરીને આમ જોવા જાઉં, ત્યાં તો બધાં આમ ઊભાં થઈ ગયેલાં અને ગરબો ફરવા માંડ્યા ! હવે આને માટે મેં કોઈને કહેલું નહીં, તોય બન્યું ! એટલે આવું થાય છે ! તમારું વિચારેલું નકામું નહીં જાય, બોલવું નકામું નહીં જાય. અત્યારે તો લોકોનું કેવું જાય છે ? કશું ઊગતું જ નથી. વાણીય ઊગતી નથી, વિચારેય ઊગતા નથી ને વર્તનેય ઊગતું નથી. ત્રાણ વખત ઉધરાણી માટે ધક્કા ખાય તોય પેલો મળે નહીં ! પણ વખતે મળે ત્યારે પેલો દાંતિયાં કરતો હોય !!!

આમાં તો કેવું કે ધેર બેઠાં પૈસા પાછા આપવા આવે એવો માર્ગ છે ! પાંચ-સાત વખત ઉઘરાણીના ધક્કા ખાધા હોય એ ના મળ્યો હોય ને છેલ્લે મળે ત્યારે એ કહે છે કે મહિના પછી આવજો. તે ઘરીએ તમારા પરિણામ બદલાય નહીં, તો ધેર બેઠાં નાણું આવે !

તમારાં પરિણામ બદલાઈ જાય છે ને ? ‘આ અક્કલ વગરનો છે, નાલાયક છે, ધક્કો માથે પડ્યો.’ આમતેમ એટલે તમારાં પરિણામ બદલાયેલાં હોય. ફરી વાર તમે જાવ ત્યારે પેલો તમને ગાળો દે. અમારાં પરિણામ બદલાય નહીં, પછી શી ચિંતા ? પરિણામ બદલાઈ જાય એટલે સામો બગડતો ના હોય તોય બગડે.

વાધ હિંસક કે બિલીઝ હિંસક ?

પ્રશ્નકર્તા : એનો અર્થ એ જ થાય કે આપણે બગાડીએ છીએ ?

દાદાશ્રી : આપણું બધું આપણે જ બગાડીએ છીએ. આપણાને જેટલી અડયણો આવે છે, તે બધી આપણે જ બગાડેલી છે. કોઈ વાંકો હોય એને સુધારવાનો રસ્તો શો ? ત્યારે કહે કે સામો ગમે તેટલું દુઃખ દેતો હોય તોય એને માટે અવળો વિચાર સરખો ના આવે, એ એને સુધારવાનો રસ્તો ! આમાં આપણું સુધરે ને એનું સુધરે ! જગતના લોકોને અવળો વિચાર આવ્યા વગર રહે નહીં. ને આપણે તો ‘સમભાવે નિકાલ’ કરવાનું કહ્યું, ‘સમભાવે નિકાલ’ એટલે એને માટે કંઈ પણ વિચાર કરવાનો નહીં.

જો વાધ જોડે પ્રતિકમણ કરીએ તો વાધેય આપણા કદ્યા પ્રમાણે કામ કરે. વાધમાં ને મનુષ્યોમાં ફેર કશો છે નહીં. ફેર તમારાં સ્પંદનનો છે. એની અસર થાય છે. વાધ ‘હિંસક છે’ એવું તમારા મનમાં ધ્યાન હોય, ત્યાં સુધી એ પોતે હિંસક જ રહે અને વાધ ‘શુદ્ધાત્મા છે’ એવું ધ્યાન રહે તો, એ શુદ્ધાત્મા જ છે. બધું જ થઈ શકે તેમ છે.

આ બોલને ફેંક્યા પછી એની મેળે સ્વભાવથી જ પરિણામ બંધ થઈ જવાનાં. એ સહજ સ્વભાવ છે. ત્યાં જગત આખાની મહેનત નકામી ગઈ ! જગત પરિણામને બંધ કરવા જાય છે ને કોઝિઝ ચાલુ જ રહે છે ! એટલે પછી વડમાંથી જ બીજ ને બીજમાંથી વડ થયા જ કરે. પાંઢાં કાઢે કંઈ દડાહો

વળે નહીં. એ તો મૂળ સહિત કાઢી નાખીએ તો કામ થાય. આપણે તો એના ધોરી મૂળમાં જરાક દવા નાખી દઈએ એટલે આખું ઝાડ સુકાઈ જાય.

આ સંસાર વૃક્ષ કહેવાય છે. આ બાજુ કડવાં ફળ આવે, આ બાજુ મીઠાં ફળ આવે. તે પાછાં પોતાને જ ખાવાં પડે.

એક ફેર આંબા પર વાંદરાં આયાં હોય ને કેરીઓ તોડી નાખે, તો પેલાના પરિણામ ક્યાં સુધી બગડે ? પરિણામ એટલાં બધાં બગડે કે આગળ-પાછળનો વિચાર કર્યા વગર બોલી નાખે કે, ‘આ આંબો કાપી નાખ્યો હોય તો જ ઠેકાણે પડે !’ હવે આ તો ભગવાનની સાક્ષીએ વાત નીકળેલી એ કંઈ નકામી જાય ? પરિણામ ના બગડે તો કશુંય નથી. બધું શાંત થઈ જાય. બંધ થઈ જાય !

ભાવ અને ઈચ્છાની ઉત્પત્તિ

પ્રશ્નકર્તા : ભાવ અને ઈચ્છામાં શો ફરક ?

દાદાશ્રી : આ જગતમાં લોકો દેખાય એને ભાવ કહે છે. ભાવ તો કોઈને દેખાય જ નહીં. પોતાનેય ખબર ના પડે કે શો ભાવ કર્યો ?

પ્રશ્નકર્તા : આ જ્ઞાન મળ્યા પછી અમને ઘણા ભાવ થાય છે, તો તેનાથી કર્મ ‘ચાર્જ’ ના થાય ?

દાદાશ્રી : ભાવ તમને થાય જ શી રીતે ? ‘તમે’ ફરી પાછા ‘ચંદુભાઈ’ થઈ જાવ તો ભાવ થાય. તમે ‘ચંદુભાઈ’ થઈ જાવ ત્યારે અહૂંકાર હોય, ત્યાર પછી ભાવ થાય. ‘હું કર્તા છું’ એવું ભાન હોય તો જ ભાવ થાય.

પ્રશ્નકર્તા : અને આ જે ઈચ્છાઓ થાય છે તે કર્તાપણું નહીં ?

દાદાશ્રી : ના, હવે તમારી ઈચ્છા એ બધી આથમતી કહેવાય. ઈચ્છા તો મને હઉ થાય ! બાર વાગી ગયા હોય, તો હું પણ આમ રસોડામાં જાઉં તે તમે ના સમજ જાવ કે દાદાને કશી ઈચ્છા છે ! એ પણ આથમતી ઈચ્છા કહેવાય ! ઘડીવાર પછી એ બધી આથમી જવાની.

એ ઉગતી ઈચ્છા ના કહેવાય ! એ બધી નિકાલી બાબત કહેવાય.

પ્રશ્નકર્તા : કામ કરીએ અને વચ્ચે ઈચ્છા આવે તો તે દરેક વખતે કયો ‘ટેસ્ટ’ ‘ઓપ્લાય’ કરવાનો કે જેથી ખબર પડે કે આ ‘દિસ્ચાર્જ’ ઈચ્છાઓ છે ને આ ‘ચાર્જ’ ઈચ્છાઓ છે ?

દાદાશ્રી : તમે ‘ચંદુલાલ’ થઈ જાવ તો જ ‘ચાર્જ’ થાય. આમાં ગુંચાવાની કાંઈ જ જરૂર નથી. આ તો વિજ્ઞાન છે ! આપણું ‘અક્મ વિજ્ઞાન’ કહે છે, સૈદ્ધાંતિક બોલજો કે ફરી ચૂંથાચૂંથ ના કરવું પડે. ફરી ચૂંથાચૂંથ કરવું પડે, એનો અર્થ શો ?

લોકોએ માની લીધું કે આત્માને ઈચ્છા થાય છે. પછી પાછો એમ કહે છે, મારી ઈચ્છા બંધ થઈ ગઈ. ઈચ્છા જો આત્માનો ગુણ હોય તો પછી કોઈનેય બંધ થાય જ નહીં ને ! આ તો વિશેષ પરિણામ છે ! ઇતાં આત્મા વીતરાગ રહ્યો છે ! લોકોને એની ખબર જ નથી. એ તો એમ જ કહે છે કે મારો આત્મા જ આવો બગડી ગયો છે, મારો આત્મા પાપી છે, રાગી-દ્રેષ્ટી છે. હવે કેટલાક લોકો આત્માને ચોખ્ખો જ કહે છે. એ પાછા બીજી રીતે માર ખાય છે, આત્મા ચોખ્ખો જ છે, એટલે કશું કરવાનું જ નથી. ત્યારે મંદિર શું કરવા જાય છે ? પુસ્તકો શું કરવા વાંચે છે ? હવે આ બંનેવ રખડી મર્યાદ છે. આત્મા તેવો નથી. આ બહુ જ જીણી વાત છે. તેથી તો બધાં શાસ્ત્રોએ કહ્યું કે, આત્મજ્ઞાન જાડો ! આત્મા પોતે જ પરમાત્મા છે !!

રેકર્ડની ગાળોથી તમને રીસ ચઢે ?

પ્રશ્નકર્તા : આ મન-વચ્ચન-કાયા પર છે અને પરાધીન છે, એટલે ‘વ્યવસ્થિત’ને આધીન થયું ને ?

દાદાશ્રી : હા, ‘વ્યવસ્થિત’ને આધીન છે. આત્માને આધીન નથી, એવું આપણે કહેવા માગીએ છીએ. ‘પર’ એટલે તારું નથી અને ‘પરાધીન’ એટલે તારા હાથમાં ખેલ નથી. તારું ધારેલું આમાં નહીં થાય.

કોઈએ ગાળ દીધી, તો એ પરાધીન છે. આપણે ‘રેકર્ડ’ છે એવું કહીએ છીએ, એનું શું કારણ કે સામાને ગાળ દેવાની શક્તિ જ નથી, એ

તો ‘વ્યવસ્થિત’ને તાબે છે ! એટલે આ ખરેખર ‘રેકર્ડ’ જ છે. અને એવું જાણો પછી આપણને શાને માટે રીસ ચેઢે ? ‘રેકર્ડ’ બોલતી હોય કે ‘ચંદુલાલ ખરાબ છે, ચંદુલાલ ખરાબ છે.’ તો તેમાં આપણને રીસ ચેઢે ? આ તો મનમાં એમ લાગે છે કે, આ ‘પેલો’ બોલ્યો એટલે રીસ ચેઢે છે ! ખરેખર ‘પેલો’ બોલતો જ નથી. એ રેકર્ડ બોલે છે અને એ તો જે તમારું હોય તે જ તમને પાછું આપે છે.

કેવી સરસ કુદરતની ગોઠવણી છે ! આ બહુ જ સમજવા જેવું છે. અકમ વિજ્ઞાને તો બધા બહુ ફોડ પાડી દીધા છે. ‘વ્યવસ્થિત’ની તો આ નવી જ વાત છે !

અકર્મદર્શાનું વિજ્ઞાન

પ્રશ્નકર્તા : કોઈ પણ ખોટું કામ કરીએ, એટલે કર્મ તો બંધાય જ એવું હું માનું છું.

દાદાશ્રી : તો સારા કર્મનું બંધન નથી ?

પ્રશ્નકર્તા : સારું ને ખોટું બેઉથી કર્મ બંધાયને ?

દાદાશ્રી : અરે ! અત્યારે હઉં તમે કર્મ બાંધી રહ્યા છો ! અત્યારે તમે બહુ ઊંચું પુષ્યનું કર્મ બાંધી રહ્યા છો ! પણ કર્મ ક્યારેય બંધાય નહીં એવો દિવસ નથી આવતો ને ? એનું શું કારણ હશે ?

પ્રશ્નકર્તા : કંઈ પ્રવૃત્તિ તો કરતા જ હઈશું ને સારી અગર ખરાબ ?

દાદાશ્રી : હા, પણ કર્મ બંધાય નહીં એવો રસ્તો નહીં હોય ? ભગવાન મહાવીર શી રીતે કર્મ બાંધ્યા વગર ધૂટ્યા હશે ? આ દેહ હોય તો કર્મ તો થયા જ કરવાનાં ! ખાવું પડે, સંડાસ જવું પડે, બધું ના કરવું પડે ?

પ્રશ્નકર્તા : હા, પણ જે કર્મ બાંધ્યાં હોય, એનાં ફળ પાછાં ભોગવવાં પડેને ?

દાદાશ્રી : કર્મ બાંધે તો તો પાછો આવતો ભવ થયા વગર રહે નહીં ! એટલે કર્મ બાંધે તો આવતા ભવમાં જવું પડે ! પણ ભગવાન

મહાવીરને આવતા ભવમાં જવું નહોતું પડજું ! તો કંઈક રસ્તો તો હશેને ? કર્મ કરીએ છતાં કર્મ ના બંધાય એવો ?

પ્રશ્નકર્તા : હશે.

દાદાશ્રી : તમને એવી ઈચ્છા થાય છે કે કર્મ ના બંધાય ? કર્મ કરવા છતાં કર્મ બંધાય નહીં એવું વિજ્ઞાન હોય છે. એ વિજ્ઞાન જાણો એટલે છૂટો થાય !

કર્મ નડતાં નથી....

પ્રશ્નકર્તા : આપણાં કર્મનાં ફળને લીધે આ જન્મ મળે છે ને ?

દાદાશ્રી : હા, આ આખી જિંદગી કર્મનાં ફળ ભોગવવાનાં છે ! અને એમાંથી નવાં કર્મ ઊભાં થાય છે, જો રાગ-દ્રેષ કરે તો ! જો રાગ-દ્રેષ ના કરે તો કશુંય નથી. કર્મનો વાંધો નથી, કર્મ તો આ શરીર છે એટલે થવાનાં જ. પણ રાગ-દ્રેષ કરે છે, તેનો વાંધો છે. વીતરાગો શું કહે છે કે વીતરાગ થાવ ! આ જગતમાં કંઈ પણ કામ કરો છો, તેમાં કામની કિમત નથી. પણ એની પાછળ રાગ-દ્રેષ થાય તો જ આવતા ભવનો હિસાબ બંધાય છે. રાગ-દ્રેષ થતા ના હોય તો જવાબદાર નથી ! આખો દેહ, જન્મથી તે મરણ સુધી ફરજિયાત છે. એમાંથી રાગ-દ્રેષ જે થાય છે, એટલો જ હિસાબ બંધાય છે. એટલે વીતરાગો શું કહે છે કે વીતરાગ થઈને ચાલ્યા જાવ !

અમને તો કોઈ ગાળ ભાડે તો અમે જાણીએ કે એ અંબાલાલ પટેલને ગાળો ભાડે છે, પુદ્ગલને ગાળો ભાડે છે. આત્માને તો એ જાણી શકે નહીં, ઓળખી શકે નહીં ને ! એટલે ‘અમે’ સ્વીકારીએ નહીં. ‘અમને’ અડે જ નહીં, અમે વીતરાગ રહીએ ! અમને એની પર રાગ-દ્રેષ ના થાય. એટલે પછી એક અવતારી કે બે અવતારી થઈને બધું ખલાસ થઈ જાય !

વીતરાગો એટલું જ કહેવા માંગો છે કે કર્મ નડતાં નથી. તારી અજ્ઞાનતા નડે છે ! દેહ છે ત્યાં સુધી કર્મ તો થયા જ કરવાનાં, પણ અજ્ઞાનતા જાય એટલે કર્મ બંધાતાં બંધ થઈ જાય !

[૧૮]

‘સહજ’ પ્રકૃતિ

પ્રશ્નકર્તા : જ્ઞાનીઓની સહજ પ્રકૃતિ કોને કહેવાય ?

દાદાશ્રી : વિચાર આવે અને અસર ના કરે, તો પ્રકૃતિ સહજ કહેવાય.

પ્રશ્નકર્તા : પ્રકૃતિ સહજ કેવી રીતે થાય અને કયારે થાય ?

દાદાશ્રી : ચારિત્રમોહમાં ઉખલ ના કરીએ, તો પ્રકૃતિ સહજ થતી જાય. ‘દરઅસલ’ આત્મા તો સહજ છે જ, પણ પ્રકૃતિ સહજ થાય એટલે મોક્ષ થાય.

આ પુરુષો કરતાં સ્ત્રીઓ સહજ છે, અહીંની સ્ત્રીઓ કરતાં ફોરેનવાળાં વધારે સહજ છે અને તેમનાં કરતાંય આ જાનવરો, પશુ-પંખીઓ બધાંય સહજ છે !

પ્રશ્નકર્તા : આ બધાંની સહજતા જ્ઞાનથી છે કે અજ્ઞાનતાથી છે ?

દાદાશ્રી : એમની સહજતા અજ્ઞાનતાથી છે. આ ગાયો-ભેંસોની સહજતા કેવી છે, ગાય કૂંદુંકૂંદા કરે, શિંગડાં મારવા આવે, છતાંય એ સહજ છે. સહજ એટલે જે પ્રકૃતિ સ્વભાવ છે તેમાં તન્મયાકાર રહેવું, ઉખલ નહીં કરવી તે ! પણ આ અજ્ઞાનતાથી સહજ છે !

આ ગાયના વાઇરડાને જો કદી પકડવા જઈએ તો એની આંખમાં ખૂબ દુઃખ જેવી બળતરા દેખાય, છતાં એ સહજ છે ! આ સહજ પ્રકૃતિમાં જેમ ‘મશીન’ મહીં ફર્યા કરે, એમ એ પોતે મશીનની માફક ફર્યા જ કરે. પોતાના હિતાહિતનું ભાન કશુંય ના હોય. મશીન મહીં હિત દેખાડે તો

હિત કરે, અહિત દેખાડતું હોય તો અહિત કરે. કો'કનું ખેતર દેખીને કો'કના ખેતરમાં પેસી જાય.

પ્રશ્નકર્તા : એમાં એ કંઈ ભાવ નથી કરતાં ને ?

દાદાશ્રી : એમને તો કંઈ ‘નિકાલ’ કરવાનો હોતો જ નથી ને ! એ તો એમનો સ્વભાવ જ એવો છે, સહજ સ્વભાવ ! એમનો બાબો ચાર-છ મહિનાનો થાય પછી જતો રહે, તો એમને કશો વાંધો નહીં. એમની કાળજી ચાર-છ મહિના સુધી જ રાખે. અને આપણા લોકો તો.....

પ્રશ્નકર્તા : મરતાં સુધી રાખે.

દાદાશ્રી : ના, સાત પેઢી સુધી રાખે ! ગાય છે તે બાબાની કાળજી છ મહિના સુધી રાખે. આ ફોરેનના લોકો અફાર વર્ષનો થાય ત્યાં સુધી રાખે અને આપણા હિન્દુસ્તાનના લોક તો સાત પેઢી સુધી રાખે.

એટલે સહજ વસ્તુ એવી છે કે એમાં બિલકુલ જગૃતિ હોતી નથી. મહીથી જે ઉદ્યમાં આવ્યું, તે ઉદ્ય પ્રમાણે ભટકવું, એનું નામ સહજ કહેવાય. આ ભમરડો ફરે છે તે ઊંચો થાય, નીચો થાય, કેટલીક વાર આમ પડવાનો થાય, એક ઈંચ કૂદેય ખરો, ત્યારે આપણને એમ થાય કે ‘અલ્યા, પડ્યો પડ્યો.’ ત્યાં તો મૂઓ પાછો બેસી જાય, એ સહજ કહેવાય !

‘અસહજ’ની ઓળખાણ

સહજ પ્રકૃતિ એટલે જેવું વીટ્યું હોય એવું જ બસ ફર્યા કરે, બીજી કશી ભાંજગડ નહીં.

જ્ઞાનદશાની સહજતામાં તો, આત્મા જો આનો જ્ઞાતા-દ્રષ્ટા રહે તો જ એ સહજ થાય. ને એમાં સળી કરી કે પાછું બગડ્યું. ‘આવું હોય તો સારું, આવું ના હોય તો સારું.’ એમ ડખલ કરવા જાય કે અસહજ થાય.

શેઠની દુકાને નાદારી નીકળવાની હોય, તોય શેઠાણી છે તે કોઈ બિક્ષુક આવે, તેને સાડલો આપે, બીજું આપે. અને આ શેઠ એક દમડી પણ ના આપે. શેઠ બિચારાને મહીં થયા કરે કે હવે શું થશે ? શું થશે ?

જ્યારે શેઠાડી તો નિરાંતે સાડી-બાડી આપે, એ સહજ પ્રકૃતિ કહેવાય. મહીં જેવો વિચાર આવ્યો એવું કરી નાંખે. શેઠને તો મહીં વિચાર આવે, લાવ બે હજાર રૂપિયા ધર્માદા આપીએ. તો તરત પાછો મનમાં કહેશે, હવે નાદારી નીકળવાની છે, શું આપીએ ? મેલોને છાલ હવે ! તે ઉડાડી મેલે !

સહજ તો મનમાં જેવા વિચાર આવે તેવું જ કરે અને તેવું ના કરે તોય (પ્રતિષ્ઠિત) આત્માની ઉખલ ના હોય, તો તે સહજ છે !

આ ‘જ્ઞાન’ આપેવું હોય, તેને ગાડીમાં ચઢતા ક્યાં જગ્યા છે ને ક્યાં નથી, એવો વિચાર આવે. ત્યાં સહજ રહેવાય નહીં, મહીં પોતે ઉખલ કરે, છતાં પણ આ ‘જ્ઞાન’માં જ રહો, ‘આજ્ઞા’માં જ રહો, તો પ્રકૃતિ સહજ થાય. પછી ગમે તેવું હશે તોય, લોકોને સો ગાળો ભાંડતો હશે તોય એ પ્રકૃતિ સહજ છે, કારણ અમારી આજ્ઞામાં રહ્યો એટલે પોતાની ઉખલ મટીને ત્યારથી જ પ્રકૃતિ સહજ થવા માંડે. ‘આપણો’ આ સામાયિક કરો છો, ત્યારે પણ પ્રકૃતિ બિલકુલ સહજ કહેવાય !

કંબિક માર્ગમાં ઠેઠ સુધી સહજ દશા હોય નહીં. ત્યાં ‘આ ત્યાગ કરું, આ ત્યાગ કરું, આ કરાય, આ ના કરાય.’ એનો કડાકૂટો ઠેઠ સુધી રહેવાનો !

સહજ → આસહજ → સહજ

હિન્દુસ્તાનના લોકો અસહજ છે, તેથી ચિંતા વધારે છે. કોધ-માન-માયા-લોભ વધી ગયાં, એટલે ચિંતા વધી ગઈ. નહીં તો કોઈ મોક્ષે જાય એવા નથી. ને કહેશે, ‘અમારે મોક્ષે કંઈ આવવું નથી, અહીં બહુ સારું છે.’ આ ફોરેનના લોકોને કહીએ કે ‘હેંડો મોક્ષમાં.’ ત્યારે એ કહેશે, ‘ના, ના, અમારે મોક્ષની કંઈ જરૂર નથી !’

પ્રશ્નકર્તા : એટલે એમ થયું ને કે સહજતામાંથી અસહજતામાં જાય. એ પછી અસહજતા ‘ટોપ’ પર જાય. ત્યાર પછી મોક્ષ તરફ જાય?

દાદાશ્રી : અસહજતામાં ‘ટોપ’ પર જાય. ત્યાર પછી બળતરા પૂરી જુએ-અનુભવે, ત્યારે મોક્ષે જવાનું નક્કી કરે. બુદ્ધિ, આંતરિક બુદ્ધિ ખૂબ

વધવી જોઈએ. ફોરેનના લોકોને બાબુ બુદ્ધિ હોય, તે એકલું ભौતિકનું જ દેખાડે. નિયમ કેવો છે, જેમ આંતરિક બુદ્ધિ વધે તેમ બીજા પદ્ધતામાં બળતરા ઊભી થાય !

પ્રશ્નકર્તા : ‘ટોપ’ પરની અસહજતામાં ગયા પછી સહજતામાં આવવા માટે શું કરે ?

દાદાશ્રી : પછી રસ્તો ખોળી કાઢે કે આમાં સુખ નથી. આ સ્ત્રીઓમાં સુખ નથી, છોકરામાં સુખ નથી. પૈસામાંચ સુખ નથી. એવી એમની ભાવના ફરે ! આ ફોરેનના લોકો તો સ્ત્રીમાં સુખ નથી, છોકરામાં સુખ નથી, એવું તો કોઈ બોલે જ નહીં ને ! એ તો પેલી બળતરા ઊભી થાય. ત્યારે કહે કે હવે અહીંથી ભાગો કે જ્યાં કંઈક મુક્ત થવાની જગ્યા છે. આપણા તીર્થકરો મુક્ત થયેલા છે ત્યાં હેઠો, આપણાને આ ના પોસાય.

પ્રશ્નકર્તા : એટલે તે વખતે એમનો ભાવ બદલાવો જોઈએ એમ ?

દાદાશ્રી : ભાવ બદલાય નહીં, તો ઉકેલ જ ના આવે ! આ દેરાસરમાં જાય, મહારાજ પાસે જાય, એ ભાવ બદલાયા સિવાય તો કોઈ જાય જ નહીં ને ?

આજે પબ્લિકમાં અસહજતા ઓછી થયેલી છે ત્યારે મોહ વધેલો છે. એટલે એને કશાની પડેલી જ હોતી નથી. —

ચંચળતા એ જ અસહજતા છે. આ ફોરેનના લોક બાગમાં બેઠા હોય તો અરધા અરધા કલાક સુધી હાલ્યા-ચાલ્યા વગર બેસી રહે ! અને આપણા લોક ધર્મની જગ્યાએય પણ હાલાહાલ કરી મૂકે !!! કારણ આંતરિક ચંચળતા છે.

ફોરેનના લોકોની ચંચળતા પાઉં ને માખણમાં હોય અને આપણા લોકોની ચંચળતા સાત પેઢીની ચિંતામાં હોય !

(પ્રતિષ્ઠિત) આત્મા સહજ થાય, પછી દેહ સહજ થાય. પછી અમારા જેવું મુક્ત હાર્થ ઉત્પન્ન થાય.

આપયતન દર્શા

પ્રયાસમાત્રથી બધું ઉધું થાય. અપ્રયાસ હોવું જોઈએ, સહજ હોવું જોઈએ. પ્રયાસ થયો એટલે સહજ રહ્યું નહીં. સહજતા ચાલી જાય.

સહજભાવમાં બુદ્ધિ ના વપરાય. સવારે પથારીમાંથી ઉઠ્યા એટલે દાતાણ કરો, ચા પીઓ, નાસ્તો કરો, એ બધું સહજભાવે થયા જ કરે છે. એમાં મન-બુદ્ધિ-ચિત્ત ને અહંકાર વાપરવાં ના પડે. જેમાં આ બધાં વપરાય તેને અસહજ કહેવાય.

તમારે કોઈ વસ્તુ જોઈતી હોય ને સામો માણસ બેગો થાય ને કહે કે, ‘લ્યો આ વસ્તુ.’ તો તે સહજભાવે મળ્યું કહેવાય.

સહજ એટલે આપયતન દર્શા

પ્રશ્નકર્તા : મોક્ષ પણ સહજ રીતે આવતો હોય તો માણસે તેના માટે પ્રયત્ન કરવાની શી જરૂર ?

દાદાશ્રી : પ્રયત્ન કોઈ કરતો જ નથી. આ તો ખાલી અહંકાર કરે છે કે મેં પ્રયત્ન કર્યો !

પ્રશ્નકર્તા : આ હું અહીં આવ્યો, તે પ્રયત્ન કરીને આવ્યો ને ?

દાદાશ્રી : એ તો તમે એવું માનો છે કે હું આ પ્રયત્ન કરી રહ્યો છું, તમે સહજ રીતે જ અહીં આવ્યા છો. હું તે જાણું છું ને તમે તે જાણતા નથી. તમારું ‘ઈગોઈજમ’ તમને દેખાડે છે કે ‘હું હતો તો થયું.’ ખરી રીતે બધી કિયાઓ સ્વાભાવિક રીતે થઈ રહી હોય છે.

પ્રશ્નકર્તા : તો પછી કરવા જેવું કશું રહેતું નથી એમ ?

દાદાશ્રી : કરવા જેવું કશું રહેતું નથી ને ના કરવા જેવું કશું રહેતું નથી. જગત જાણવા જેવું છે.

પ્રશ્નકર્તા : જાણવું કર્ય રીતે ?

દાદાશ્રી : ‘આ શું બને છે’ એ ‘જોયા’ કરવાનું ને ‘જાણ્યા’ કરવાનું.

પ્રકૃતિનું પૃથક્કરણ

પ્રશ્નકર્તા : પ્રકૃતિનું ‘અનાલિસીસ’ કઈ રીતે કરવું તે સમજાવો.

દાદાશ્રી : સવારના ઊઠીએ ત્યારથી મહીં ચાની બૂમ પાડે છે કે શાની બૂમ પાડે છે, એવી ખબર ના પડે ? એ પ્રકૃતિ છે. પછી બીજું શું માગે છે ? ત્યારે કહે કે, ‘જરાક નાસ્તો, ચેવડો કંઈક લાવજો.’ એ પણ ખબર પડે ને ? આવું આખો દહાડો પ્રકૃતિને જુએ તો પ્રકૃતિનું ‘અનાલિસીસ’ થઈ જાય. એનાથી દૂર રહીને બધું જોવું જોઈએ ! આ બધું આપણી મરજીથી કોઈ નથી કરતું, પ્રકૃતિ કરાવે છે !

પ્રશ્નકર્તા : આ તો સ્થળ થયું. પણ અંદર જે ચાલતું હોય તે કઈ રીતે જોવું ?

દાદાશ્રી : એ ઈચ્છા કોને થઈ, એ આપણે જોઈ લેવું ? આ ઈચ્છા મારી છે કે પ્રકૃતિની છે, એ આપણે જોઈ લેવું. કારણ મહીં બે જ વસ્તુ છે.

પ્રશ્નકર્તા : ધૂટા રહીને ‘જોવું’ એ જાતની પ્રેક્ટિસ કરવી પડે ?

દાદાશ્રી : એક જ દહાડો કરે તો આ બધું આવડી જ જાય પણી. આ બધું એક જ દહાડો કરવાની જરૂર. બીજા બધા દિવસો તેનું તે જ પુનરાવર્તન છે.

એટલે અમે એક રવિવારને દહાડે લગામ છોડી દેવાનો પ્રયોગ કરવાનો કહીએ છીએ. એનાથી આપણા મનમાં એમ થાય કે ‘આપણે આ લગામ જાલી છે, તો જ આ ચાલે છે.’ એ નીકળી જાય.

પ્રશ્નકર્તા : લગામ જાલી એમ કહું, એટલે એ અહંકાર થયો ને?

દાદાશ્રી : હા, પણ એ પેલો ડિસ્ચાર્જ અહંકાર છે. અહંકારને આપણે જાણી લેવો જોઈએ અને એ પણ જાણવું જોઈએ કે આ શેના આધારે ચાલે છે ? છતાં હજુ પાછો એનો ભાવ અવળો રહે છે કે મારે લીધે ચાલે છે ! એટલે આવો પ્રયોગ કરીએ ને, તો એ બધું બહાર નીકળી જાય !

આ તો છોકરો આપણાને કહે, ‘હું તારો બાપ છું.’ તો તે ઘડીએ આપણાને એમ હોય કે, ‘એ જ બોલે છે.’ તો આપણાને રીસ ચેદે અને ક્યારે છોકરો ‘શું બોલશે?’ તે કહેવાય નહીં. એટલે વાણી રેકર્ડ છે, તે બોલનારની એની શક્તિ નથી, આપણીય શક્તિ નથી. આ તો પારકી વસ્તુ ફેંકાઈ જાય છે, એવી જાગૃતિ રહેવી જોઈએ.

એવી રીતે આગળ વધતાં વધતાં તો કોઈ ‘ચંદુભાઈ’ની હું વાત કરું, તો તે ઘડીએ મને એ ‘શુદ્ધાત્મા’ છે એવો મહીં ખ્યાલ જ રહેવો જોઈએ. કોઈ પુસ્તક વાંચતા હોઈએ ત્યારે તેમાં ‘મંગળાદેવીએ આમ કર્યું ને મંગળાદેવીએ તેમ કર્યું.’ તો તે વખતે મંગળાદેવીનો આત્મા દેખાવો જોઈએ.

આ પ્રકારે જેટલું થાય એટલું કરવું. એવું નહીં કે આજે ને આજે જ પૂરું કરી લેવું. આમાં ‘કલાસ’ લાવવાનો નથી. પણ ‘પોસિબલ’ કરવું જ. ધીમે ધીમે બધા જોડે શુદ્ધ પ્રેમસ્વરૂપ થવાનું છે.

પ્રશ્નકર્તા : શુદ્ધ પ્રેમસ્વરૂપ એટલે કેવી રીતે રહેવું ?

દાદાશ્રી : કોઈ માણસ હમણાં ગાળ ભાંડીને ગયો અને પછી તમારી પાસે આવ્યો તોય તમારો પ્રેમ જાય નહીં, એનું નામ શુદ્ધ પ્રેમ. ફૂલ ચઢાવે તોય વધે નહીં. વધે-ઘટે એ બધી આસક્તિ. જ્યારે વધે નહીં, ઘટે નહીં, એનું નામ શુદ્ધ પ્રેમ.

પ્રકૃતિ પર કંટ્રોલ કોણ કરે ?

પ્રશ્નકર્તા : પ્રકૃતિ ઉપર કંટ્રોલ આવતો નથી. બાકી શુદ્ધાત્માભાવ બરોબર રહે છે.

દાદાશ્રી : કંટ્રોલ કરવાનું તો પોલીસવાળાને સૌંપી દેવું ! પ્રકૃતિ ઉપર કંટ્રોલ લાવવાનો નથી. કંટ્રોલ લાવવાનું શુભાશુભ માર્ગમાં હોય છે, તમારી પ્રકૃતિ ઉપર કંટ્રોલ કોણ લાવે હવે ? તમે માલિક નથી. તમે હવે ‘ચંદુલાલ’ નથી અને જે કરે છે તે બધું ‘વ્યવસ્થિત’ કરે છે. હવે તમે એમાં કેમનું કંટ્રોલ લાવશો ?

પ્રશ્નકર્તા : દોષો દેખાય છે તે જશે ને ?

દાદાશ્રી : જે દેખાવા માંડ્યા, એ તો ચાલ્યા જ ગયા જાણો ને ! જગતને પોતાના દોષ દેખાય જ નહીં. પારકાંના દોષ દેખાય. તમને પોતાના દોષ દેખાયા ને ?

પ્રશ્નકર્તા : પોતાના દોષ દેખાય છે, પણ તે ટાળી શકાતા નથી.

દાદાશ્રી : ના એવું કશું ના કરતા. એવું આપણે નથી કરવાનું. આ વિજ્ઞાન છે. આ તો તમારે 'ચંદુલાલ' શું કરે છે, એ તમારે જોયા કરવાનું. બસ, આટલું જ તમારે કરવાનું. બીજું તમારે કશું કામ જ નહીં. ચંદુલાલના ઉપરી તમે. ચંદુલાલ તો 'વ્યવસ્થિત'ના તાબે છે. 'વ્યવસ્થિત' પ્રેરણા આપે ને ચંદુલાલ ભમરડાની પેઠે ફર્યા કરે ! અને ચંદુલાલની બહુ મોટી ભૂલ હોય ત્યારે તમારે કહેવાનું કે 'ચંદુલાલ ! આવું કર્યે નહીં પોસાય.' આટલું આપણે કહેવું !

પ્રકૃતિની પજવણી

પ્રશ્નકર્તા : મોક્ષ અનુભવાય છે, પણ પ્રકૃતિ એનો સ્વભાવ છોડતી નથી. તેનો કંટાળો આવે છે.

દાદાશ્રી : પ્રકૃતિ એનો સ્વભાવ છોડે જ નહીં ને ? ઘર આગળ સરકાર ચોગરદમ ગાટર ખોલે તો ? ગાટર એનો ગુણ આપે કે ના આપે ?

પ્રશ્નકર્તા : આપે.

દાદાશ્રી : તે ઘડીએ તમારે કઈ દણિએ રહેવું પડે ?

પ્રશ્નકર્તા : શાતા-દ્રષ્ટા.

દાદાશ્રી : આપણને, એશારામ કરવા જઈએ તો ગંધ આવે, એટલે શાતા-દ્રષ્ટા જ રહેવું. પ્રકૃતિમાં ગટરો-બટરો આવે, ત્યારે તેમાં જાગૃત રહેવું.

પ્રશ્નકર્તા : 'આપણે' 'પાડોશી'ને 'જોયા' કરીએ અને તેને વાળીએ

નહીં, તો એ કેમ ચાલે ? એ દંબ ના કહેવાય ?

દાદાશ્રી : આપણાને વાળવાનો શો અધિકાર ? ડખલ કરવાની નહીં. એ કોણ ચલાવે છે, એ જાણો છો ? આપણે ચલાવતા નથી, આપણે વાળતાય નથી. એ ‘વ્યવસ્થિત’ને તાબે છે. તો પછી ડખો કરીને શું કામ છે ? જે આપણો ‘ધર્મ’ નથી, તેમાં ડખો કરવા જઈએ તો પરધર્મ ઉત્પન્ન થાય !

પ્રશ્નકર્તા : અમને આ ભવે જ જ્ઞાનથી જ અવળું વર્તન ‘સ્ટોપ’ થઈ જશે કે નહીં ?

દાદાશ્રી : થઈયે જાય ! ‘જ્ઞાની પુરુષ’ના કથા પ્રમાણે કરે તો પાંચ-દસ વર્ષમાં થઈ જાય. અરે, વરસ દહાડામાંય થઈ જાય ! ‘જ્ઞાની પુરુષ’ તો ત્રણ લોકનો નાથ કહેવાય. ત્યાં આગળ શું ના થાય ? કશું બાકી રહે ખરું ?

આ દાદા પાસે બેસીને બધું સમજ લેવું પડે. સત્સંગ માટે ટાઈમ કાઠવો પડે.

‘અમે કેવળજ્ઞાન ખ્યાસી,

દાદાને કાજે આ ભવ દેશું અમે જ ગાળી.....’-નવનીતા

આમને તૃપા શેની લાગી છે ?

કેવળજ્ઞાનની જ તૃપા છે. અમારે હવે બીજી કોઈ તૃપા રહી નથી. ત્યારે આપણે એને કહીએ, ‘મહીં રહી છે તૃપા, તેની તપાસ તો ઊંડી કર ?’ ત્યારે કહે, ‘એ તો પ્રકૃતિમાં રહી છે, મારી નથી રહી. પ્રકૃતિમાં તો કોઈને ચાર આની રહી હોય, કોઈને આઠ આની રહી હોય, તો કોઈને બાર આની રહી હોય.’ તો ‘બાર આનીવાળાને ભગવાન દંડ કરતા હશે ?’ ત્યારે કહે, ‘ના, બા તારી જેટલી ખોટ તેટલી તું પૂરી કર.’

હવે પ્રકૃતિ છે ત્યાં સુધી એની બધી ખોટો પૂરી થઈ જ જવાની. જો ડખો નહીં કરો, ડખલ નહીં કરો તો પ્રકૃતિ ખોટ પૂરી કરી દેવાની છે. પ્રકૃતિ પોતાની ખોટ પોતે પૂરી કરે છે. હવે આમાં ‘હું કરું છું’ કહે કે ડખો થાય !

‘જ્ઞાન’ ના લીધું હોય તો પ્રકૃતિનું આખો દહાડો અવળું જ ચાલ્યા કરે. અને હવે તો સવળું જ ચાલ્યા કરે. તું સામાને ચોપડી દઉં, પણ મહીં કહેશે કે ‘ના, આવું ના કરાય. ચોપડી દેવાનો વિચાર આવ્યો, તેનું પ્રતિકમણ કરો.’ અને જ્ઞાન પહેલાં તો ચોપડી દઉં ને ઉપરથી કહું કે વધારે આપવા જેવું છે.

એટલે અત્યારે જે મહીં ચાલ્યા કરે છે તે સમક્ષિતબળ છે ! જબરજસ્ત સમક્ષિતબળ છે. તે રાત-દા’ડો નિરંતર કામ કર્યા જ કરે !!!

પ્રશ્નકર્તા : એ બધું પ્રજ્ઞા કામ કરે છે ?

દાદાશ્રી : હા, એ પ્રજ્ઞા કામ કરી રહી છે. પ્રજ્ઞા મોક્ષે લઈ જવાને ઘસડી ઘસડીને પણ મોક્ષમાં લઈ જાય.

પ્રશ્નકર્તા : પણ દાદા, પ્રકૃતિનો ફોર્સ ઘણીવાર બહુ આવે છે ?

દાદાશ્રી : એ તો જેટલી ભારે પ્રકૃતિ હોય એટલો ફોર્સ વધારે હોય.

પ્રશ્નકર્તા : પણ તે વખતે ‘જ્ઞાન’ પણ એટલું જ જોરદાર ચાલે છે.

દાદાશ્રી : હા, ‘જ્ઞાને’ય જોરદાર ચાલે. આ ‘અક્મ વિજ્ઞાન’ છે, એટલે મારંમાર, લડી કરીને પણ ઠેકાણો લાવી દે !

કરારોથી છૂટો

દાદાશ્રી : ‘હું કર્તા છું’ એવું તમને લાગે છે હવે ?

પ્રશ્નકર્તા : સ્વભમાંય નહીં.

દાદાશ્રી : શું વાત કરો છો ? કર્તાપણું ગયું એટલે મમતા ગઈ, આપણી પોતાની મમતા ગઈ, પણ પહેલાના કરાર કરેલા તે સામાની મમતા હજુ છે ! સામા લોકો જોડે જે કરાર કરેલા, તે કરાર તો પૂરા કરવા પડશે ને ? ‘એ’ જો છોડી દો તો વાંધો નહીં, પણ હિસાબ ચૂકવ્યા સિવાય કોણ છોડી દે ?

આવો ‘રિયલ માર્ગ’ કો’ક ફેરો હોય છે. ત્યાં સંપૂર્ણ પદ પ્રાપ્ત

થાય ! ત્યાં સ્વતંત્રતા, સંચ્ચી આજાદી મળે ! ભગવાન પણ ઉપરી ના રહે, એવી આજાદી પ્રાપ્ત થાય ! ! ભલે આ ‘ઓરત’ ઉપરી રહી હશે, તેનો વાંધો નથી, પણ ભગવાન તો ઉપરી ના જ રહેવા જોઈએ ! ‘ઓરત’ તો જ્યાં સુધી જીવશે ત્યાં સુધી ઉપરી રહે, પણ ભગવાન તો કાયમને માટે ઉપરી થઈને બેસે ને ?

પ્રશ્નકર્તા : મોક્ષ ના થાય તો ફરી પાછું આવવું પડે ને ?

દાદાશ્રી : એ આવે તોય એક-બે અવતાર પૂરતું ! પણ મુખ્ય તો શું છે ? કે આપણા તરફના કરાર પૂરા થઈ જવા જોઈએ. એના તરફના કરાર ભલે રહ્યા હોય, એના તરફના કરાર એ પૂરા કરશે ! પણ આપણા તરફના બૈરાં-છોકરાં બધાંના હિસાબ તો ચૂકવવા પડશે ને ?

આપણો આ બધો કરારી માલ છે, એમાં તમારો શુદ્ધ ઉપયોગ જતો રહેતો નથી. એ માલ તો જેમ જેમ સમભાવે નિકાલ થતો જાય, તેમ તેમ તમારો સંયમ વધતો જાય. સંયમને જ પુરુષાર્થ કર્યો છે. જેમ જેમ સંયમ વધતો જાય. તેમ તેમ તેનો નિકાલ પણ જલદી થતો જાય. ‘ઓટોમેટિક’ બધું થતું થતું ‘કેવળજ્ઞાન’ પર આવી જાય.

‘તમારે’ કશું કરવાનું નહીં. તમારે તો નક્કી કરવાનું કે ‘મારે દાદાની આજ્ઞા પાળવી છે.’ અને ના પળાય તોય તેની ચિંતા નહીં કરવાની. તમારે દૃઢ નિશ્ચય કરવાનો કે મારાં સાસું વઢે છે, તો તેમની જોડે, દેખાય તે પહેલાં જ મનમાં નક્કી કરવું કે ‘મારે દાદાની આજ્ઞા પાળવી છે અને આમની જોડે ‘સમભાવે નિકાલ’ કરવો જ છે.’ પછી સમભાવે નિકાલ ના થાય, તો તમે જોખમદાર નથી તમે. તમે આજ્ઞા પાળવાના અધિકારી, તમે તમારા નિશ્ચયના અધિકારી છો, એના પરિણામના અધિકારી તમે નથી ? તમારે નિશ્ચય હોવો જોઈએ કે મારે આજ્ઞા પાળવી જ છે. પછી ના પળાય તો તેનો ખેદ તમારે કરવાનો નહીં. પણ હું તમને દેખાનું તે પ્રમાણે પ્રતિકમણ કરવાનું. અતિકમણ કર્યું માટે પ્રતિકમણ કરો. આટલો સરળ, સીધો ને સુગમ માર્ગ છે તેને સમજ લેવાનો છે !

[૧૮]

દુઃખ દઈને મોક્ષે ના જવાય

પ્રશ્નકર્તા : મનુષ્ય તરીકે આપણો ધર્મ શો છે ?

દાદાશ્રી : કેમ કરીને આ જગતમાં આપણાં મન-વચન-કાયા લોકોને કામ લાગે એ આપણો ધર્મ છે. લોકોનો ધક્કો ખાઈએ, વાણીથી કોઈને સારી સમજણ આપીએ. બુદ્ધિથી સમજણ પાડીએ, કોઈને દુઃખ ના થાય એવું આપણે વલણ રાખીએ, એ આપણો ધર્મ છે. કોઈ જીવને દુઃખ ના થાય, તેમાં બધા જીવની બાધા ના લેવાય તો મનુષ્ય એકલાની એવી બાધા લેવી જોઈએ. અને મનુષ્યની બાધા લીધી હોય તો બધા જીવની બાધા લેવી જોઈએ કે આ મન-વચન-કાયાથી કોઈ જીવને દુઃખ ના હો. આટલો જ ધર્મ સમજવાનો છે !

આ તો પૈણીને જાય એટલે સાસુ એને દુઃખ દે ને એ સાસુને દુઃખ દે. પછી નર્કગતિ બાંધે. સાસુયે સમજ જાય કે છોકરો ખોઈ નાખવો હોય તો પૈણાવવાનો !

તમારા ઓરિયા બધા પૂરા થયા કે ?

પ્રશ્નકર્તા : આપનું જ્ઞાન લીધા પછી એમ થાય છે કે ગંગાનું જેમ પવિત્ર ઝરણું વહી જાય છે, તેમ આપણો પણ વહી જવું.

દાદાશ્રી : હા, વહી જવું. કોઈને અસર ના થાય, કોઈનેય દુઃખ ના થાય એ રીતે. કોઈનેય દુઃખ દઈને આપણો મોક્ષ જઈએ, એ બને નહીં. કોઈને દુઃખ થયું એટલે આપણે વહેતા હોઈએ ત્યાંથી પેલો દોરું નાખીને પકડશે કે ઉભા રહો અને બધાને સુખ આપીએ તો બધાં જવા દે. પાનચારો કરાવીએ તોય જવા દે, બીડી આપીએ તોય, છેવટે લવિંગનો દાણોય આપે

તોય જવા દે. લોક આશા રાખે કંઈક મળશે. લોક આશા ના રાખે તો આપ મહેરબાન શાના ? મોક્ષે જનારા મહેરબાન કહેવાય. તે મહેરબાની દાખવતાં દાખવતાં આપણે જવાનું.

પ્રશ્નકર્તા : લોકોને આશા હોય, પણ આપણે આશા રાખવાની શી જરૂર ?

દાદાશ્રી : આપણે આશા રાખવાની નહીં. આ તો એમને પાન-સોપારી કે કંઈક આપીને ચાલવા માંડવાનું. નહીં તો આ લોકો તો ઉંઘું બોલીને અટકાવશે. એટલે આપણે અટાવી-પટાવીને કામ કાઢી લેવાનું. લોક મોક્ષે એમ ને એમ ના જવા દે. લોકો તો કહેશે, ‘અહીં શું દુઃખ છે તે ત્યાં હેંજ્યા ? અહીં અમારી જોડે મજા કરો ને ?’

પ્રશ્નકર્તા : પણ આપણે લોકોનું સાંભળીએ તો ને ?

દાદાશ્રી : સાંભળીએ નહીં તોય એ ઉંઘું કરશે. એમને ચારેય દિશા ખુલ્લી હોય ને તમારે એક દિશા ખુલ્લી હોય. એટલે એમને શું ? એ ઉંઘું કરી શકે ને તમારાથી ઉંઘું ના કરાય.

બધાનને રાજુ રાખવાનાં. રાજુ કરીને ચાલતા થવાનું. આમ આપણી સામે તાકીને જોતો હોય ત્યાં તેને ‘કેમ છો સાહેબ ?’ કહ્યું, તો એ ચાલવા દે અને તાકીને જોઈ રહ્યો હોય ને આપણે કશું ના બોલીએ, ત્યારે એ મનમાં કહેશે કે આ તો બહુ ‘ટેસી’વાળા છે ! તે પાછું તોફાન માડે !

પ્રશ્નકર્તા : આપણે સામાને રાજુ કરવા જઈએ તો આપણામાં રાગ ના પેસી જાય ?

દાદાશ્રી : એવી રીતે રાજુ નહીં કરવાનું. આ પોલીસવાળાને કેવી રીતે રાજુ રાખો છો ? પોલીસવાળા પર રાગ બેસે છે તમને ?

પ્રશ્નકર્તા : ના.

દાદાશ્રી : રાજુ તેય બધાનને કંઈ રાખવાની જરૂર નથી. આપણા રસ્તામાં કોઈ આડો આવે ત્યારે એને સમજાવી પટાવીને કામ કાઢી લેવાનું

છ. આમને તો આડા આવતાં વાર ના લાગે. એમનો કોઈનો આપણાને ધક્કો વાગી જાય, તો સામા ફરિયાદ કરવા જવાનું નહીં, પણ અટાવી-પટાવીને કામ કાઢી લેવા જેવું છે.

ફરજ બજાવો, પણ ચેતીને !

પ્રશ્નકર્તા : સર્વિસના હિસાબે કોઈની સાથે કખાયો થઈ જાય કે કરવા જ પડે તો, તેથી આત્માને કંઈ લાગે ખરું ?

દાદાશ્રી : ના, પણ પછી પસ્તાવો થાય ને ?

પ્રશ્નકર્તા : ફરજ બજાવવામાં કખાયો કરવા પડે તો શું કરવું ?

દાદાશ્રી : તમારી વાત બરાબર છે. એવો સંપૂર્ણ સંયમ ના હોય કે ફરજ બજાવતાંથી પણ સંયમ રહે, છતાંથી કોઈને બહુ દૃઢભ થાય તો મનમાં એમ થવું જોઈએ કે બળ્યું, આપણા હથે આવું ના થાય તો સારું.

પ્રશ્નકર્તા : પણ ફરજ તો બજાવવી જ જોઈએ ને ? આ પોલીસવાળા શું કરે ?

દાદાશ્રી : ફરજ બજાવવી જ પડે, એમાં ચાલે નહીં. એ તો પોલીસવાળાએ બે-ત્રણ ચોર ફરતા હોય તો પકડવા જ પડે, એમાં ચાલે નહીં. એ વ્યવહાર છે. પણ હવે એમાં બે ભાવ રહે છે, એક તો ફરજ બજાવતાં કૂરતા ના રહેવી જોઈએ. કૂરભાવ જે પહેલાં રહેતો હતો, તે હવે રહેવો ના જોઈએ. આપણો આત્મા (પ્રતિષ્ઠિત આત્મા) ના બગડે તેમ રાખવું. બાકી ફરજ તો બજાવવી જ પડે. ગુરખો હોય તેનેય બજાવવી પડે, અને બીજું મનમાં એમ પશ્ચાતાપ રહેવો જોઈએ કે આવું આપણે ભાગ ના આવે તો સારું !

[૨૦]

અનાહિનો અધ્યાસ

પ્રશ્નકર્તા : અમે જ્યારે જ્યારે અમારા વ્યવહારમાં ને વર્તનમાં આવીએ છીએ ત્યારે, ‘હું શુદ્ધાત્મા છું’ કે ‘ચંદુલાલ છું’ એની કંઈ જ સમજ પડતી નથી.

દાદાશ્રી : એ સમજ લેવાની જરૂર છે. ‘તમે’ ચંદુલાલેય છો ને ‘તમે’ ‘શુદ્ધાત્મા’ય છો ! ‘બાય રિલેટિવ વ્યુપોઇન્ટ’થી તમે ‘ચંદુલાલ’ ને ‘બાય રિયલ વ્યુ પોઇન્ટ’થી તમે ‘શુદ્ધાત્મા’ છો ! ‘રિલેટિવ’ બધું વિનાશી છે. વિનાશી ભાગમાં તમે ચંદુલાલ છો ! વિનાશી વ્યવહાર બધો ચંદુલાલનો છે અને અવિનાશી તમારો છે ! હવે ‘જ્ઞાન’ પછી અવિનાશીમાં તમારી જાગૃતિ હોય.

સમજવામાં જરા ખામી આવે તો આવી કો'કવાર કો'કને ભૂલ થાય. બધાને થાય નહીં.

તમે ચંદુલાલ એકલા નથી. કોઈ જગ્યાએ તમે સર્વિસ કરતા હો તો તમે એના નોકર છો. તે આપણે નોકર તરીકેની બધી ફરજો પૂરી કરવાની. કોઈ કંઈ કાયમનો નોકર નથી.

પ્રશ્નકર્તા : અતિક્રમણ એટલાં બધાં હોય છે કે એક પ્રસંગ પૂરો ના કર્યો હોય, ત્યાં બીજો તૈયાર હોય. ત્યાં આગળ પ્રતિક્રમણનો ઉપયોગ કરવા જતાં બીજો ફોર્સ એટલો બધો આવે છે કે એને ‘પેન્ડિંગ’માં રાખવું પડે છે.

દાદાશ્રી : એ તો ઢગલેબંધ આવે. ઢગલેબંધનો સમભાવે નિકાલ કરશો. ત્યાર પછી ધીમે ધીમે એ જોર ઓછું થશે. આ બધું પુદ્ગલ છે,

એટલે પુદ્ગલ શું કે પૂરણ જે કરેલું છે તે અત્યારે ગલન થાય છે, તેનો સમભાવે નિકાલ કરો.

એટલે આપણે અમુક અપેક્ષાએ ચંદુલાલ છીએ, અમુક અપેક્ષાએ શેઠ પણ છીએ, અમુક અપેક્ષાએ આના સસરા પણ છીએ, પણ તે આપણે આપણી 'લિમિટ' જાણીએ કે ના જાણીએ કે કેટલી અપેક્ષાએ હું સસરો છું ? પેલો ચોંટી પડે કે તમે કાયમના આના સસરા છો. ત્યારે આપણે કહીએ 'ના ભઈ, કાયમનો સસરો તો હોતો હશે ?'

આપણે તો 'શુદ્ધાત્મા' છીએ ને 'ચંદુલાલ' તો વળગણ છે. પણ અનાદિકાળનો પેલો અધ્યાસ છે, તેથી એ બાજુ ને એ બાજુ જ ખેંચી જાય છે. ડોક્ટરે કંધું હોય કે જમણા હાથને વાપરશો નહીં, તોય જમણો હાથ થાળીમાં ધાલી દે ! પણ 'આ' જાગૃતિ એવી છે કે તરત જ ખબર પડી જાય કે આ ભૂલ થઈ. આત્મા એ જ જાગૃતિ છે. આત્મા એ જ જ્ઞાન છે. પણ પહેલાંની અજાગૃતિ આવે, એટલે અજાગૃતિનો થોડો વખત માર ખાય.

પ્રશ્નકર્તા : આ દીકરો મારો, આ દીકરી મારી એમ થાય, એને પાછું 'હું શુદ્ધાત્મા છું' ને 'આ તો ન હોય મારું, ન હોય મારું' એમેય થાય.

દાદાશ્રી : મહીં ગુણાકાર થાય, તેના પાછા ભાગાકાર કરી નાખીએ. મહીં બધા જાત જાતના 'કારકો' છે. એક-બે જ નથી. આ તો બધી માયા છે. એટલે એ તો આપણને જતજતનું દેખાડે. આ બધાને આપણે ઓળખવા પડશે. આ આપણો હિતેચ્છુ છે, આ દુશ્મન છે, એમ બધાને ઓળખવા પડશે.

પ્રશ્નકર્તા : અમારે તો મહીં અવળી-હવળી બધી જ જમાતો ભેગી છે, આ તો રોજનું જ છે.

દાદાશ્રી : કોઈ પણ ભાવ આપણાને મહીં ઉત્પન્ન થાય અને તેનો આમળો ચઢે તો ત્યાંથી છોડી દેવું બધું. આમળો ચઢે કે તરત બધું ઊંઘે રસ્તે છે, એવી ખબર પડી જાય. જ્યાં હતા ત્યાંથી 'હું શુદ્ધાત્મા છું' કરીને ભાગી જવું. નિરાકૃણતામાંથી જરાક વ્યાકૃણતા ઉત્પન્ન થઈ કે 'આ આપણાં સ્થાન ન હોય' કરીને ભાગી જવું.

પ્રશ્નકર્તા : અહીં જ મારી ભૂલ થાય છે. આકુળતા-વ્યાકુળતા થાય ત્યારે હું ભાગી જતો નથી, પણ સામો બેસી રહું છું.

દાદાશ્રી : અત્યારે બેસવા જેવું નથી. આગળ ઉપર બેસજો. હજ શક્તિ બરાબર આવ્યા વગર બેસીએ તો માર ખાઈએ. ‘આપણો’ તો નિરાકુળતાનો પ્રદેશ ! જ્યાં કંઈ પણ આકુળતા-વ્યાકુળતા છે, ત્યાં કર્મ બંધાશે. નિરાકુળતાથી કર્મ બંધાય નહીં. વ્યાકુળ થઈને આ સંસારનો કંઈ પણ ફાયદો થવાનો નથી ને જે થશે એ તો ‘વ્યવસ્થિત’ છે, માટે નિરાકુળતામાં રહેવું. જ્યાં સુધી શુદ્ધ ઉપયોગ રહે, ત્યાં સુધી નિરાકુળતા રહે.

અમારે નાનપણમાં આવી બુદ્ધિ હતી. સામાને માટે ‘સ્પીડી’ અભિપ્રાય બાંધી હે. ગમે તેના માટે સ્પીડી અભિપ્રાય બાંધી હે. એટલે હું સમજુ જાઉ કે તમારું આ બધું શું ચાલતું હશે ?

ખરી રીતે તો, કોઈનાય માટે અભિપ્રાય રાખવા જેવું જગત જ નથી. કો’કને માટે અભિપ્રાય રાખવો એ જ આપણું બંધન છે ને કોઈના અભિપ્રાય રહ્યા નહીં એ આપણો મોક્ષ છે. કો’કને ને આપણને શું લેવાદેવા ? એ એનાં કર્મ ભોગવી રહ્યા છે, આપણે આપણાં કર્મ ભોગવી રહ્યા છીએ. સૌ સૌનાં કર્મ ભોગવી રહ્યાં છે. એમાં કોઈને લેવાદેવા જ નથી, કોઈનો અભિપ્રાય બાંધવાની જરૂર જ નથી.

પ્રશ્નકર્તા : હવે અમારે અભિપ્રાય ક્યાં બંધાય છે, વ્યવહારમાં બંધાય છે. આ તો એવું બને કે મને ખબરે પડા ના હોય ને કહેશે, આ ચંદુલાલને કહું છે, તમને ૫૦૦૦ રૂપિયા આપી ગયા ને ? ત્યારે મને ખબરેય ના હોય કે આ મારા નામે ખોટું બોલીને આવ્યો છે. એટલે પછી અભિપ્રાય પડે કે આ જૂઠો છે; ખોટો છે.

દાદાશ્રી : ભગવાને તો એટલે સુધી કહું છે કે ગઈ કાલે આપણા ગજવામાંથી સો રૂપિયા એક માણસ લઈ ગયો ને આપણને અણસારથી કે આજુબાજુના વાતાવરણથી એ ખબર પડી. પછી બીજે દહરે એ આવે તો એના પર દેખતાંની સાથે શંકા કરવી એ ગુનો છે.

પ્રશ્નકર્તા : અને આ અભિપ્રાય રહે છે કે આ જૂઠો છે, તો એ ગુનો છે ?

દાદાશ્રી : શંકા કરવી ત્યાંથી જ ગુનો ઉત્પન્ન થાય છે. ભગવાને શું કહ્યું છે કે ગઈકાલે એનાં કર્મના ઉદ્યથી ચોર હતો ને આજે ના પણ હોય, આ તો બધું ઉદ્ય પ્રમાણે છે.

પ્રશ્નકર્તા : પણ તો અમારે વર્તવું કેવી રીતે ? અમે જો અભિપ્રાય નથી રાખતા, તો એ પેંધી પડ્યો કે આ તો ઠીક છે, આ કંઈ બોલવાના નથી. માટે આપણે રોજ રોજ આક્ષેપો નાખતા જાવ.

દાદાશ્રી : નહીં, આપણે તો એને અભિપ્રાય આખ્યા સિવાય ચેતીને ચાલવું. આપણે ગજવામાં પૈસા રાખતા હોય ને આપણે જાહ્યું કે આ માણસ અહીંથી ઉઠાવી ગયો છે, તો કોઈની ઉપર અભિપ્રાય ના બંધાય. એટલા માટે આપણે પૈસા બીજી જગ્યાએ મૂકી દેવા.

પ્રશ્નકર્તા : એમ નથી, આ તો એક માણસ પોતાનો કોઈ બીજો લોણાદાર હોય, એને એમ કહેશે, ‘મૈં ચંદુભાઈને કહ્યું છે, એમણે તમને પૈસા મોકલી આખ્યા છે.’ ત્યારે થાય કે હું તને મળ્યો નથી, તું મને મળ્યો નથી ને આટલું જૂદું બોલે છે ? મારે આવું બને, ત્યાં હવે કેવી રીતે વર્તવું ?

દાદાશ્રી : હા, એવું બધું ખોટુંય બોલે, પણ એ બોલ્યો શાથી ? કેમ બીજાનું નામ ના દીધું ને ચંદુભાઈનું જ હે છે ? માટે આપણે કંઈક ગુનેગાર છીએ. આપણા કર્મનો ઉદ્ય એ જ આપણો ગુનો છે.

પ્રશ્નકર્તા : પણ અહીંયાં મારે વર્તવું કેમ ?

દાદાશ્રી : રાગ-દ્રેષ્ટી આ સંસાર ઊભો થાય છે. આનું મૂળ જ રાગ-દ્રેષ્ટ છે. રાગ-દ્રેષ્ટ કેમ થાય છે ? ત્યારે કહે કે કોઈનામાં ઉખલ કરી કે રાગ-દ્રેષ્ટ ઊભો થયો. એ ઘરમાંથી ચોરી ગયો હોય છતાંય તમે એને ચોર માનો, તો તમારો રાગ-દ્રેષ્ટ ઊભો થયો. કારણ કે ‘આ ચોર છે’ એવું તમે માનો છો અને એ તો લૌકિક જ્ઞાન છે. અલૌકિક જ્ઞાન તેવું નથી. અલૌકિકમાં તો એક જ શબ્દ કહે છે કે તે તારા જ કર્મનો ઉદ્ય છે. એનો

કર્મનો ઉદ્ય અને તારા કર્મનો ઉદ્ય, એ બે ભેગા થાય એટલે એ લઈ ગયો. તેમાં તું ફરી પાછો શા માટે અભિપ્રાય બાંધે છે કે આ ચોર છે ?

અમે તો તમને કહીએ ને કે, ચેતીને ચાલો, હડકાયેલું કૂતરું મહીં પેસી જાય છે એમ લાગે કે તરત ‘આપણું’ બારણું વાસી દો. પણ તેની પર તમે એમ કહો કે આ હડકાયેલું જ છે, તો એ અભિપ્રાય બાંધ્યો કહેવાય.

પ્રશ્નકર્તા : અરે દાદા, કૂતરું પેસી જશે, માટે બારણું વાસવાને બદલે હું સામો જોર કરું અને બારણું બંધ કરતાંય બારણાનો ફજેતો કરું ને કૂતરાનોય ફજેતો કરું !

દાદાશ્રી : આ બધું લૌકિક જ્ઞાન છે. ભગવાનનું અલૌકિક જ્ઞાન તો શું કહે છે કે કોઈની ઉપર આરોપેય ના આપશો, કોઈની ઉપર અભિપ્રાય ના બાંધશો. કોઈના માટે કશો ભાવ જ ના કરશો. ‘જગત નિર્દ્દ્ય જ છે !’ એવું જાણશો તો છૂટશો. જગતના તમામ જીવો નિર્દ્દ્ય જ છે ને હું એકલો જ દોષિત છું, મારા જ દોષે કરીને બંધાયેલો છું, એવી દસ્તિ થશે ત્યારે છૂટશે.

ભગવાને જગત નિર્દ્દ્ય જોયું, મને પણ કોઈ દોષિત દેખાતું નથી. ફૂલહાર ચઢાવે તોય કોઈ દોષિત નથી ને ગાળો ભાડે તોય કોઈ દોષિત નથી અને જગત નિર્દ્દ્ય જ છે. આ તો માયાવી દસ્તિને લઈને બધા દોષિત દેખાય છે. આમાં ખાલી દસ્તિનો જ દોષ છે.

દાનેશ્વરી માણસ દાન આપે છે તેને એ કહે, ‘આ દાન આપે છે એ કેવા સરસ લોકો છે ?’ ત્યારે ભગવાન કહે છે કે તું શું કરવા રજી થાય છે ? એ એનાં કર્મના ઉદ્ય ભોગવી રહ્યો છે. દાન લેનારાય એનાં કર્મના ઉદ્ય ભોગવી રહ્યા છે. તું વચ્ચે વગર કામનો શું કરવા ભાંજગડ કરે છે ? ચોરી કરનારા ચોરી કરે છે, એય એનાં કર્મના ઉદ્ય ભોગવી રહ્યા છે. જગત આખુંય પોતપોતાનાં કર્મને જ વેદે છે !

અમે તમને જ્યારથી જોયા, જ્યારથી ઓળખ્યા, ત્યારથી અમારો તો કોઈ દિવસ અભિપ્રાય ના બદલાય. પછી તમે આમ ફરો કે તેમ ફરો, એ

બધું તમારા કર્મના ઉદ્યને આધીન છે.

જ્યાં સુધી પોતાના દોષો દેખાતા નથી અને પારકાના જ દોષો દેખાયા કરે છે, એવી દણ્ણ જ્યાં સુધી છે, ત્યાં સુધી સંસાર ઊભો રહેવાનો. અને જ્યારે પારકાના એકુય દોષ નહીં દેખાય અને પોતાના બધા જ દોષો દેખાશે, ત્યારે જાળવું કે મોક્ષે જવાની તૈયારી થઈ. બસ આટલો જ દણ્ણફેર છે !

પારકા દોષ દેખાય છે એ જ આપણી જ દણ્ણમાં ભૂલ છે. કારણ કે આ બધા જીવો કોઈ પોતાની સત્તાથી નથી, પરસત્તાથી છે. પોતાનાં કર્મના આધારે છે. નિરંતર કર્માને ભોગવ્યા જ કરે છે ! એમાં કોઈ કોઈનો દોષ હોતો જ નથી. જેને આ સમજણ પડી તે મોક્ષે જરો. નહીં તો વકીલાત જેવી સમજણ પડી, તો અહીંનો અહીં જ રહેશે. અહીંનો ન્યાય તોલશે તો અહીંનો અહીં જ રહેશે.

[૨૧]

ચીકણી 'ફાઈલો'માં સમભાવ

પ્રશ્નકર્તા : સંસારમાં મોટામાં મોટું કાર્ય, આ ફાઈલોનો 'સમભાવે નિકાલ' કરવાનું, તે છે ને ?

દાદાશ્રી : હા, આ 'ફાઈલો'ની જ ભાંજગડ છે. આ 'ફાઈલો'થી જ તમે અટક્યા છો. આ ફાઈલોએ જ તમને આંતર્યા છે. બીજું કોઈ આંતરનાર નથી. બીજે બધે વીતરાગ જ છો તમે.

પ્રશ્નકર્તા : ભાવ ઘણો હોય છતાં સમભાવે નિકાલ ના થાય, તો શું કરવું ?

દાદાશ્રી : હા, તેવું બને પણ તેની જોખમદારી આપણો નથી. આપણો નક્કી એવું રાખવું જોઈએ કે 'સમભાવે નિકાલ' ના થાય તોય આપણો આપણો 'સમભાવે નિકાલ' કરવાનો ભાવ ફેરવવો નથી જ. મનમાં એવું ના થવું જોઈએ કે બધ્યું હવે નિકાલ નથી કરવો. મારે 'સમભાવે નિકાલ' કરવો જ છે, એવો ભાવ આપણે છોડવો નહીં. 'સમભાવે નિકાલ' ના થાય, એ 'વ્યવસ્થિત'ના તાબાની વાત છે.

પ્રશ્નકર્તા : આજે નિકાલ ના થાય તો, કાલે-પરમ દિવસે થાય જ ને ?

દાદાશ્રી : અંસી ટકા તો નિકાલ એની મેળે જ થઈ જાય. આ તો દસ-પંદર ટકા જ ના થાય. તેય પાછી બહુ ચીકણી હોય તેનું જ. તેમાંય આપણે ગુનેગાર નથી, 'વ્યવસ્થિત' ગુનેગાર છે. આપણે તો નક્કી જ કર્યું કે 'સમભાવે નિકાલ' કરવો જ છે. આપણા બધા જ પ્રયત્નો 'સમભાવે નિકાલ' કરવાના હોવા જોઈએ.

અત્યારે તો દરેકને ચીકડી ફાઈલ હોય. ચીકડી ફાઈલ ના લાખા હોય તો, જ્ઞાની પાસે કંઈ વર્ષોનાં વર્ષો બેસી રહેવાની જરૂર જ ના પડે.

પ્રશ્નકર્તા : દાદા, એવું કંઈક કરો કે ફિટ દઈને ફાઈલો ઉડી જાય.

દાદાશ્રી : એવું છે કે આત્માની જે શક્તિ છે તે જ્યાં સુધી પ્રગટ ના થાય ત્યાં સુધી પૂર્ણકામ ના થાય. હવે હું કરી આપું તો તમારી શક્તિ પ્રગટ થયા વગરની રહે. પ્રગટ તો આપણે જ કરવી જોઈએ ને ? આવરણ તો તોડવું પડે ને ? અને આપણે નક્કી કર્યું કે આ ફાઈલનો નિકાલ કરવો જ છે, ત્યારથી એ આવરણ તૂટશે. એમાં તમારે કશી મહેનત નથી. ખાલી તમારે તો એવો ભાવ જ કરવાનો છે. સામી ફાઈલ વાંકી થાય તોય આપણે તો ફાઈલનો ‘સમભાવે નિકાલ’ કરવો.

આપણે તો આત્માને નિરાલંબ કરવાનો છે. નિરાલંબ ના થાય તો અવલંબન રહી જાય અને અવલંબન રહે ત્યાં સુધી ‘એભ્સોલ્યુટ’ ના થાય ! નિરાલંબ આત્મા એ ‘એભ્સોલ્યુટ’ આત્મા છે. તો ત્યાં સુધી આપણે જવાનું છે. ભલે આ ભવમાં ના જવાય, તેનો વાંધો નથી. આવતે ભવે તો તેવું થઈ જ જવાનું છે, એટલે આ ભવમાં તો આપણે આજ્ઞા પાળીને ‘સમભાવે નિકાલ’ જ કરવાનો છે. એ મોટી આજ્ઞા છે અને ચીકડી ફાઈલ, તે કેટલી હોય ? તે કંઈ ઓછી બસેં-પાંચસે હોય છે ? બે-ચાર જ હોય અને બરી મજા જ ચીકડી ફાઈલ હોય ત્યાં આવે ને !

પ્રશ્નકર્તા : ઘણી વખત ચીકડી ફાઈલનો નિકાલ કરતાં કરતાં ભારે પડી જાય, તાવ આવી જાય !

દાદાશ્રી : એ બધી નિર્બણતા નીકળી જાય છે. જેટલી નિર્બણતા નીકળી એટલું બળવાનપણું આપણામાં ઉત્પન્ન થાય. પહેલાં હતું, તેના કરતાં વધારે બળવાનપણું આપણને લાગે.

અમે એક ગામમાં ‘કંટ્રાક્ટ’ કરવા ગયા હતા. પુલ બાંધવાનો હતો, ૧૮૭૮ની સાલમાં. ત્યારે મારી ઊંમર ત૩૦-૩૧ વર્ષની હતી. તે ગામનો વાણિયો આખો દા’ડો ધંધો કરે પણ રાત્રે જુગાર રમી આવે ને પૈસા બગાડે. રાત્રે વાણિયો મોડો આવે એટલે તેની વહુ છે તે અને સારો કરીને મારે.

તે ગામના લોકો અમને કહેવા આવ્યા કે, ‘હેંડો શેઠ, ત્યાં જોયા જેવું છે.’ મેં કહ્યું, ‘અત્યા, શું જોયા જેવું છે?’ ત્યારે એ લોકો કહે, ‘તમે ચાલો તો ખરા.’ તે અમે ત્યાં ગયા. ત્યાં તો બારણું અંદરથી વાસેલું જોયું. અંદર એની બાયડી લાકડી આમ મારતી હશે ત્યારે વાણિયો શું કહે, ‘લે લેતી જા, લે લેતી જા, લે લેતી જા !!!’ આ તો ખરું! આ નવું શાસ્ત્ર ભણ્યા આપણો !! ત્યારે ગામડાવાળા મને કહે કે બઈ રોજ આને આમ મારે છે ને શેઠિયો શું બોલે છે કે લે લેતી જા !! આ શેઠેય છે ને અક્કલવાળો! આ તો દુનિયા છે. દુનિયામાં જાત જાતના રંગ હોય! વાણિયાએ આબરૂ રાખી ને? આપણે તો એવી આબરૂ રાખવાની નથી, આપણે તો આબરૂ રહેલી જ છે. આપણે તો ફક્ત ‘સમભાવે નિકાલ’ કરવાનો છે.

એક વકીલ તો એના અસીલને કહે કે, ‘તમે અહીંથી જવ છો કે નહીં? નહીં તો તમને કૂતરું કૈડાવીશ!’ આનું નામ વકીલ, L.L.B.!! હવે અસીલેય એવા બધા.

ઠામ-ઠેકાણાં વગરની આ દુનિયા છે. અમે આને પોલમ્પોલ કહીએ છીએ. ગુનેગાર છટકી જાય ને બિનગુનેગાર પકડાઈ જાય ! આને પોલમ્પોલ ના કહેવાય, તો શું કહેવાય ? આ જગતના વ્યવહારથી જગત પોલમ્પોલ છે અને કુદરતના નિયમથી જગત બિલકુલ કાયદેસર છે. લોકોને આનો હિસાબ ગણતાં નથી આવડતો. આ દેખાય છે તે હિસાબ આવ્યો ? ના, ના. આ કુદરત કહે છે, પહેલાંનો હિસાબ હતો તે આ આવ્યો અને હવે આનો હિસાબ તો પછી આવશે. માટે આપણે ભૂલ ભોગવી લેવાની. જે અત્યારે દુઃખ ભોગવતો હોય એ એની પોતાની જ ભૂલ છે, બીજા કોઈની ભૂલ નથી.

પ્રશ્નકર્તા : આ ‘ચીકણી ફાઈલો’ છે તેય આપણી જ ભૂલને ?

દાદાશ્રી : હા, એને આપણે જ ચીકણી કરી છે, માટે આપણે એની ચીકાશ કાઢવાની છે અને ભોળા માણસની બધી ફાઈલો ભોળી હોય.

પ્રશ્નકર્તા : ચીકણી ફાઈલોવાળા લુચ્યા હોય ?

દાદાશ્રી : ના, એમને લુચ્યા ના કહેવાય. અહંકારે કરીને ચીકણું

કર કર કર્યા કરે. અને ભોળા માણસ ‘સારું ત્યારે’ કહીને છોડી દે. એને અહમુની કશી જ પડેલી ના હોય.

વાણીમાં મધુરતા, ‘કોઝિઝ’નું પરિણામ

દોષ જ બધા વાણીના છે. વાણી સુધરે નહીં, મીઠી ના થાય તો આગળ ફળે નહીં. દેહના દોષ તો ઢીક છે, એને ભગવાને ‘લેટ ગો’ કર્યા. પણ વાણી તો બીજાને વાગે ને ?

વાણીમાં મધુરતા આવી કે ગાડું ચાલ્યું. એ મધુર થતી થતી છેલ્લા અવતારમાં એટલી મધુર થાય કે એની જોડે કોઈ ‘કુટ’ને સરખાવી ના શકાય, એટલી મીઠાશવાળી હોય ! અને કેટલાક તો બોલે તો એવું લાગે કે પાડાઓ બોંગડે છે ! આય વાણી છે ને તીર્થકર સાહેબોનીય વાણી છે!!!

પ્રશ્નકર્તા : ભાવ એવા કર્યા હોય કે આવી સ્યાદ્વાદ વાણી પ્રાપ્ત હો, આવી મધુરી વાણી પ્રાપ્ત હો તો તે ભાવ જ એવી વાણીની રેકર્ડ કાઢે ને ?

દાદાશ્રી : ના, એવું નહીં. વાણી તો આપણે ભાવથી એવી માંગણી દરરોજ કરવાની કે મારી વાણીથી કોઈને પણ દૃઃખ ના હો અને સુખ હો. પણ એકલી માંગણી જ કરવાથી કશું ના વળે. એવી વાણી ઉત્પન્ન થાય, એનાં ‘કોઝિઝ’ કરવાનાં. તેથી તેવું ફળ આવે. વાણી એ ફળ છે. સુખ દેવાવાળી વાણી નીકળે, એટલે એ મીઠી થતી જાય અને દૃઃખ દેવાવાળી વાણી કડવી થતી જાય. પછી પાડા બોંગડે ને એ બોંગડે, બેઉ સરખું લાગે !

મશકરીથી વચ્ચનબળ તૂટે !

પ્રશ્નકર્તા : વચ્ચનબળ કેવી રીતે ઉત્પન્ન થાય ?

દાદાશ્રી : એક પણ શબ્દ મશકરી માટે વાપર્યો ના હોય, એક પણ શબ્દ ખોતા સ્વાર્થ કે પડાવી લેવા માટે ના વાપર્યો હોય, શબ્દનો દુરૂપયોગ ના કર્યો હોય, પોતાનું માન વધે એટલા માટે વાણી ના બોત્યા હોય, ત્યારે વચ્ચનબળ ઉત્પન્ન થાય છે.

પ્રશ્નકર્તા : પોતાના માનને માટે અને સ્વાર્થને માટે બરોબર છે, પણ મશકરી કરી તેમાં શો વાંધો છે ?

દાદાશ્રી : મશકરી કરી તે તો બહુ ખોટું. એના કરતાં માન કરો તે સારું ! મશકરી તો ભગવાનની થઈ કહેવાય ! તમને એમ લાગે છે કે આ ગધેડા જેવો માણસ છે, પણ એ તો ભગવાન છે ! ‘આફિટર ઓલ’ એ શું છે, એ તપાસ કરી લો. ‘આફિટર ઓલ’ તો ભગવાન જ છે ને ?

મને મશકરીની બહુ ટેવ હતી. મશકરી એટલે કેવી કે બહુ નુકસાન-કારક નહીં, પણ સામાને મનમાં અસર તો થાય ને ? આપણી બુદ્ધિ વધારે વધેલી હોય, તેનો દુરૂપયોગ શેમાં થાય ? ઓછી બુદ્ધિવાળાની મશકરી કરે એમાં ! આ જોખમ જ્યારથી મને સમજાયું, ત્યારથી મશકરી કરવાની બંધ થઈ ગઈ. મશકરી એ કંઈ થતી હશે ? મશકરી એ તો ભયંકર જોખમ છે, ગુનો છે ! મશકરી તો કોઈનીય ના થાય.

પ્રશ્નકર્તા : પણ વધારે બુદ્ધિવાળાની મશકરી કરીએ, તો શો વાંધો ?

દાદાશ્રી : ના, પણ ઓછી બુદ્ધિવાળો મશકરી સ્વાભાવિક રીતે કરે જ નહીં ને ?

કોઈ ભગવાન આમ આમ ચાલતા હોય એને આપણાં લોકો હસે. અલ્યા, શું મશકરી કરે છે ? મહીં ભગવાન સમજી ગયા બધું ! ભગવાનની આવી દશા થઈ, તેની પર તું મશકરી કરું દું એમ ? તારી દશાય એવી થશે ! આવો નિયમ જ છે ! માટે આ દશાઓ સાચવો.

પ્રશ્નકર્તા : મારાથી તો મોટાની મશકરી થઈ જાય છે.

દાદાશ્રી : એવું છે કે તમે તો અત્યારે આ વાત જાણી કે મશકરી કરવી એ ગુનો છે, હું તો નાની ઉંમરમાં જાણતો હતો, તોય આઠ-દસ વર્ષ સુધી મશકરી થયા કરી. તમને તો બહુ જપાટાબંધ જતી રહેશે.

ઇતાંય એવી મશકરી કરવામાં વાંધો નથી કે જેનાથી કોઈને દુઃખ ના થાય અને બધાને આનંદ થાય. એને નિર્દોષ ગમ્મત કહી છે. એ તો અમે અત્યારેય કરીએ છીએ, કારણ મૂળ જાય નહીં ને ? પણ એમાં નિર્દોષતા જ હોય !

ઝાનીની Flexibility

પ્રશ્નકર્તા : રમકડાં જેવાં નાનાં નાગોડિયાં છોકરાં જોડે તમને ફાવે છે કેમનું ?

દાદાશ્રી : અમે ‘કાઉન્ટર પુલી’ઓના સેટ રાખીએ છીએ. એટલા બધા સેટ રાખીએ છીએ કે કોઈ માણસ અહીં આવ્યો કે તેવી જ અમારે ‘કાઉન્ટર પુલી’ ગોઠવી દેવાની. એટલે આવું બાળક આવે ને મને ‘જે, જે’ કરે, તો મારે એની જોડે વાતચીત કરવી પડે. અમારાથી બાળક ક્યારેય પણ ભય ના પામે.

પ્રશ્નકર્તા : આપની સમકક્ષાનું આવે તો શું કરો ?

દાદાશ્રી : આની સમકક્ષા હોતી જ નથી. આ અજોડ પદ ગણાય છે. શાસ્ત્રકારોએ જ આને અજોડ કર્યું છે.

અમને ટ્રેનમાં કોઈ મળો ને અમે ‘જ્ઞાની’ છીએ એમ એ જાડાતો ના હોય, તોય અમે પુલી ગોઠવી દઈએ, અમે પેસેન્જર છીએ એવી.

અમારી સમકક્ષાનો આવે તો તો હું એનો શિષ્ય થઈ જાઉં. અમે તો પહેલેથી નક્કી કરેલું છે કે દરેકના શિષ્ય થઈ જવું. એટલે એને અડયણ ના પડે. જે શિષ્ય થાય તે જ પોતાનો ગુરુ થશે, માટે ચેતીને ચાલજો. માટે ગુરુપણું કરી બેસશો નહીં. અને પેલાના શિષ્ય થઈએ તો અમને શું ફાયદો થાય ? અમે પેલાના જ ગુરુ થઈ બેઠા હોઈએ ! અડયણ આવે તો પૂછવા આવવું પડે !

પ્રશ્નકર્તા : એ બેહું નહીં, દાદા.

દાદાશ્રી : અમે શિષ્ય થયા એટલે સંબંધ બંધાયો. એટલે ફરી એ અમારી પાસે શિષ્ય થઈને આવશે. અમે શિષ્ય ન થયા હોત તો એ અમારી પાસે આવત નહીં અને લાભ ઉઠાવે નહીં.

સંસાર - પારસ્પરિક સંબંધો

વ્યવહારના સંબંધો અચુત સ્વભાવના છે અને તમે અચુત છો.

સંસારના સંબંધો ક્યારે ફસકી જાય, તે શું કહેવાય ?

પ્રશ્નકર્તા : એવા જ છે. એવું તો અનુભવમાં આવી ગયું.

દાદાશ્રી : તારે હઉ અનુભવમાં આવી ગયું ? તારાં મમ્મી હઉ ચ્યુત સ્વભાવનાં છે ?

પ્રશ્નકર્તા : હા.

દાદાશ્રી : સહુ કોઈ સાથે ચ્યુત થનારો સંબંધ છે પણ એ તો મનમાં આપણો સમજવાનું, વ્યવહારમાં તો એવું બોલવાનું, ‘મમ્મી, મને તારા વગર ગમતું નથી !’

મમ્મીય બોલે, ‘બાબા, મને તારા વગર ગમતું નથી !’ અને મહી જાણો કે, આ ચ્યુત સ્વભાવના છે. આ બધું ‘ડ્રામેટિક’ છે. તમે મહી ‘હું શુદ્ધાત્મા છું’ એમ જાણો ને આ ‘ચંદુલાઈ’ના નામનું નાટક ભજવવાનું. આ ડ્રામામાં રાગ-દ્રેષ ના હોય. ડ્રામામાં મારામાર કરે, વહેંવઢા કરે, પણ મહી રાગ-દ્રેષ ના હોય. આ ડ્રામા જે ચાલી રહ્યો છે, એ તો તું ‘રિહર્સલ’ કરીને જ આવેલો છે. તેથી તો અમે ‘વ્યવસ્થિત’ છે એમ કહીએ છીએ, નહીં તો ક્યારનોય આ બધું ફેરવી ના નાખે ?

આ દુનિયામાં ડ્રામા કરવાને બદલે લોકો કલેક્ટરની જગ્યા મળી હોય તો તે ઘેર પાંસરો બેઠો હોય, પણ ઓફિસની ખુરશીમાં તો આડો થઈ જાય. ઘેર આપણો જઈએ તો, ‘આવો, બેસો કરે’ ને ખુરશીમાં હોય તો ઊંચું જુએ પણ નહીં ! ‘શું આ ખુરશી તને કેઠે છે ?’ એ તને ગાંડપણ વળગાડે છે ? ‘હું છું, હું છું’ કરે. ‘અલ્યા, શેમાં છે તું ?’ ઘેર તો તને વહુ ટૈડકાવે છે !

કંઈક તો સમજવું જોઈએ ને ? બધા જોડે પારસ્પારિક સંબંધ છે. જગત એટલે શું ? પરસ્પર સદ્ધભાવના ! કલેક્ટર હોય કે પછી નોકર હોય, પણ પરસ્પર સદ્ધભાવના હોવી જોઈએ અને ‘હેલ્પિંગ નેચર’ હોવો જોઈએ, ‘ઓબ્લાઈન્ઝિંગ’ નેચર હોવો જોઈએ !

[૨૨]

તમને દુઃખ છે જ ક્યાં ?

આ સંસારમાં તમને દુઃખ છે જ ક્યાં ? દુઃખ તો દવાખાનામાં છે, જ્યાં પગ ઊંચો બાંધેલો છે ! ભયંકર દાજેલા છે, તેમને દુઃખ છે. તમને દુઃખ જ શું પડ્યું છે ? અમથા બૂમાબૂમ કરો છો, વગર કામનાં !! આમને તો છ-છ મહિનાની જેલમાં ઘાલી દેવા જોઈએ ! તમે સારી વસ્તુને ખરાબ કરો છો, તો ખરાબને શું કહેશો ? દવાખાનામાં જ્યાં દુઃખ છે તેને દુઃખ કહો ને દુઃખ નથી તેને દુઃખ કેમ કહેવાય ? અમે અમારી જિંદગીમાં ક્યારેય પણ દુઃખ છે એવું બોલ્યા નથી. આવું તો બોલાતું હશે? આપણે શું મૂરખ માણસ છીએ ? બે આની, ચાર આની, આઠ આની, બાર આની, બધું જ સરખું ?

દુઃખ તો દવાખાનાવાળાને છે. આ બંગલાઓમાં, પલંગમાં સૂતા છે, તેમને નથી. પગ ઊંચા બાંધેલા હોય, દાજેલા હોય તેમને તમે જોઈ આવો તો પોતાને દુઃખ નથી એવો ભાસ થાય. કુદરતને માટે પોતાને આનંદ થાય કે ઓહોહો ! કુદરતે કેવી સરસ ‘પ્લેસ’ મને આપી છે ? આ તો લોકોને ભાન જ નથી ને ? આ તો સારાને વગોવ્યો ને નબળાનેય વગોવ્યો ! વગોવણું કરવું એ જ ધંધો છે. આને માણસાઈ કેમ કહેવાય ? કોને તકલીફ કહેવી, એની લિમિટ હોવી જોઈએ કે નહીં ? ‘આજે મને ભૂખ ના લાગી, આજે મને આ તકલીફ. આ તે કેવી ‘મેડનેસ ?’

કેટલાક લોકો, મારા પગે ફેક્ચર થયેલું ત્યારે પગે વજન લટકાવેલું જોઈને કહે, ‘તમને ભગવાને આવું શા માટે દુઃખ આપ્યું હશે ? હવે ભગવાન છે જ નહીં !’

અલ્યા, ભઈ, મને ક્યાં દુઃખ આપ્યું છે ? એ તો તમને એવું લાગે

છ. દુઃખ આને કહેવાય નહીં, દુઃખ તો અહીં કાણું પાડીને ખાવાનું હોય, અહીં કાણું પાડીને પેશાબ કરવાનો હોય, એને દુઃખ કહેવાય. આ નાના બાબાઓ હોય, તેમને બહુ દુઃખ હોય બિચારાઓને. એને દુઃખ થાય ત્યારે રે ખરો પણ બોલે નહીં કે મને આ દુઃખે છે ! અને આ અક્કરમીઓ ખાતી વખતે નવ રોટલી ખાઈ જાય ને કહેશે કે હું દુઃખી છું ! શું કહેવાય આ લોકોને ? દુઃખની વ્યાખ્યા હોવી જોઈએ કે ના હોવી જોઈએ ? અને સુખની વ્યાખ્યાય હોવી જોઈએ કે સુખ કોને કહેવાય ?

સંસારમાં સુખ અપાર છે પણ લોકોથી ભોગવાતું નથી ! કેવાં સુખો છે ! દૂધપાકેય જોડે મળે ને માલપૂડાય મળે, પાછા ચોખ્યા ધીના ! ઘારી મળે, દાળ, ભાત, શાક મળે તોય પણ આ દુઃખી ! આ મનુષ્ય સિવાય બીજાં જાનવરોને પૂછી આવો જોઈએ, ‘દુઃખ છે ?’ એવું મનુષ્યમાંથી હલકી કોમમાં પૂછી આવો જોઈએ ?

પ્રશ્નકર્તા : પણ તમે તો કહો છો કે ઘારી ખાવાની ને પાછું એમાં તન્મય નહીં થવાનું.

દાદાશ્રી : એ તમારી લાઈનની વાત છે. તમને જેવું રાજ કરતાં આવડે એવું રાજ કરો ! કેવાં સુખો સામે આવીને ઊભાં રહ્યાં છે, ત્યારે દુઃખ ગા ગા કર્યા કરે છે !

આ જગતમાં કોઈ કાળે કાંણ કરવા જેવું જ નથી. ફક્ત વીસ-એકવીસ વર્ષની જુવાન છોકરી હોય ને એને કંઈ છૈયું-છોકરું ના હોય ને તે વિધવા થઈ હોય તો તેની કાંણ કરવા જેવી ખરી. કાંણ એટલે કલેશ કરવા જેવી તો કોઈ વસ્તુ જ નથી જગતમાં ! તોય આખો દહાડો કલેશ, કલેશ ને કલેશ ! અલ્યા, શું ભાણ્યા ? તમે કેવું ભાણ્યા છો ? આનું નામ ભણતર જ ના કહેવાય ને ? ‘થીયરી’ ઔઝ્ઝ ‘રિલેટિવિટી’ સમજવી જોઈએ ને ?

સાસુઓને પૂછે ત્યારે કહેશે, ‘મારી વહુ ખરાબ છે.’ તેમ બધી વહુઓને પૂછે, ત્યારે કહેશે કે ‘મારી સાસુ ખરાબ છે !’ અલ્યા, એવું કેમ કરીને બની શકે ? બધી વહુઓ, બધી સાસુઓ ખરાબ છે ?

આ જાનવરોય અમુક હદનાં દુઃખોને ‘રિસ્પોન્સ’ આપતાં નથી અને

મનુષ્યો રિસ્પોન્સ આપી દે છે, એટલી બધી ‘કૂલિશનેસ’ છે !

આ લોકોનું દણિબિંદુ ૧૦૦ ટકા રોગ છે.

પ્રશ્નકર્તા : બધાય ૧૦૦ ટકા રોગ હોય, તે કઈ રીતે કહેવાય ?

દાદાશ્રી : ઉઘાડી આંખે અંધા છે. ઉઘાડી આંખે અંધા એટલે પોતાના હિતાહિતનું ભાન નથી. હું શું બોલું તો હિત ને શું કરું તો હિત, હું શું જાણું તો હિત, એની ખબર જ નથી. જેમાં ને તેમાં નકલો કરવામાં શૂરા થઈ ગયા છે ! બધું બદલાઈ ગયું છે. આપણા હિન્દુસ્તાનના લોક તો કોઈની નકલ કરે જ નહીં. અસલમાં તો આપણા ઉપરથી જગતે નકલો કરેલી. આ મોડર્ન જમાનો આવ્યો છે, તેનો મને વાંધો નથી. હું જાણું છું કે આ યુગ છે, તે આ યુગ આવી રીતે ચાલ્યા જ કરવાનો છે. હું યુગથી છૂટો રહું નહીં. પણ આ હિત કર્યું કે અહિત કર્યું તે હું જાણું. આ લોકોએ સંપૂર્ણ અહિત કર્યું છે.

મને ગમે તેટલો તાવ આવે પણ ઘરનાંએ ક્યારેય કોઈએ જાણ્યું નથી. એમાં શું જણાવવાનું ? આ લોક તાવવાળા નથી ? આમને શું જણાવવાનું ? આ તો પાછા ભૂલી જશે બિચારાં ! ‘હું તો અનંત શક્તિવાળો છું.’ મારે વળી આ લોકોને શું જણાવવાનું ?

આ લોકો તો ‘તાવ છે, તાવ છે’ કરીને પાછા પેલું થર્મોમીટર લાવીને મૂકે ! ૧૦૦°, ૧૦૧°, ૧૦૨° એમ ગણ્યા કરે ! અલ્યા, આ તો તાવ જાણવાનું સાધન છે. સાધ્ય વસ્તુ નથી !

મને દુઃખ છે એમ કહો છો ? દુઃખ તો હતું ‘રિલેટિવ’માં, એ ‘રિયલ’માં હતું નહીં. એ આરોપિત હતું. જ્યાં તમે નથી ત્યાં દુઃખ માનવામાં આવેલું છે ‘રોગ બિલીફ’થી ! ૨૫ ટકા હતું, તેને તમે બોલ્યા કે ‘મને આ દુઃખ થયું છે’ એવું બોલ્યા કે એ ૧૦૦ ટકા થઈ ગયું !

પ્રશ્નકર્તા : હું શરીરની જોડે લેગો થઈ ગયો. એટલે મને ૨૫ ટકા ને બદલે ૧૦૦ ટકા દુઃખ લાગી જાય છે.

દાદાશ્રી : જગત આપું ‘હું જ ચંદુલાલ છું’ એવું જ જાણો છે. આ

તો આવો જુદો વ્યવહાર, હવે તમે શીખ્યા !

પ્રશ્નકર્તા : પણ હવે ‘ચંહુલાલને દુઃખ છે’ કહીએ તો દુઃખ રૂપ ટકાનું રૂપ ટકા જ રહે ને ?

દાદાશ્રી : હા, પછી વધે નહીં. નહીં તો ૧૦૦ ટકા થઈ જાય. આ તો લોકોને ભાન જ નથી. તે દુઃખોને ઊલટાં વધારી નાખે છે. પોતાનાં દુઃખોનું વર્ણન કરીને દુઃખોને ઊલટાં વધારી નાખે છે !

લોકો ચિંતા કર્યા કરે છે ને ? આ ચિંતા કરવાનીય હદ હોય. બધાં કંઈ ‘જ્ઞાની’ હોતાં નથી કે જેમને ચિંતા ના જ થાય. એટલે એનો કંઈ નિયમ હોય કે ના હોય ? ક્યાં સુધી ચિંતા કરવી ? ચિંતા એટલે ચિંતવન કર્યા કરવું કે હવે શું કરીશું ?

આ તો ભગવાન વગોવાય, કુદરત વગોવાય ! પછી ન્યાય જેવું રહ્યું જ ક્યાં ?

અઢી વર્ષનો બાબો, નાનો બાબો મરી ગયો હોય તોય રે ને બાવીસ વર્ષનો પૈણાવેલો મરી ગયો હોય તોય રે, ને પાંસઠ વર્ષનો ઘેડો મરી જાય તોય રે ! તારે તને આમાં સમજણ શી પડી ? ક્યાં રડવાનું ને ક્યાં નહીં રડવાનું, એ સમજતો જ નથી !

પ્રશ્નકર્તા : આ રીતે બુદ્ધિનો ઉપયોગ તો કોઈ દહાડો થયો જ નથી.

દાદાશ્રી : એ નહીં થાય ત્યાં સુધી જગતમાં સુખ કેમ પડે ? મનુષ્યોને, જનાવરોને સુખ જ છે. મનુષ્યોને કંઈ દુઃખ હોતું હશે ? ફક્ત આમને ભોગવતાં નથી આવડતું એટલું જ છે.

આ વાત બધા માનસશાસ્ત્રીઓને આપવાની છે. આનાથીય આગળની વાત છે. આ ‘પરપોટો’ ફૂટે નહીં, ત્યાં સુધી કામ નીકળશે. ફૂટી ગયો તો ખલાસ થઈ ગયું !!!

સહી વિના મરણાંય નથી

જાત્રામાં જવાના હતા, ચાર વાગે ગાડીમાં બેસવાના હતા, તે બધા

ચાર-ચાર મહિના અગાઉથી જાણતા હતા ને ? અને મરતી વખતે કેમ નથી કહેતા કે મારે જવું છે ? એ તો ઠેઠ સુધી એમ કહે નહીં. મનમાં આશા જ રાખે કે હજુ કંઈક દવા એવી આવશે ને તાલ બેસી જશે ! અને રાત્રે પાછું મહીં બહુ દુઃખ પડે ત્યારે પાછો એ જ કહે કે આનાં કરતાં છૂટાય તો સારું ! આ મરવાનું છે, તેથી સહી કર્યા વગર નથી આવતું !!! આ ઇન્કમટેક્સવાળા દરેક બાબતમાં સહી પહેલી કરાવડાવે છે. તેમ આ મરવામાંય સહી પહેલી થાય પછી જ મરાય !

પ્રશ્નકર્તા : સહી ના કરે તો મોત નહીં આવે ને ?

દાદાશ્રી : સહી ના કરે તો મોત ના આવે. આ બધાં સહી કરી આપતાં હશે કે નહીં ?

પ્રશ્નકર્તા : એક્સિંગ્ટન્થી જે મરી જાય, તે તો ક્યાંથી સહી કરે ?

દાદાશ્રી : એય સહી કરેલી હોય. સહી કર્યા વગર તો કોઈ દહાડો મરાય જ નહીં. એ વગર તો મરવાનો અવિકાર જ નહીં. મરણ તો તમારી માલિકીનું છે, એમાં બીજા કોઈની ડખલ હોય નહીં. અને એક વાર તમારી સહી થઈ ગઈ પછી તમારું ના ચાલે.

પ્રશ્નકર્તા : આ ભવમાં સહી કરેલી કે ગયા ભવમાં ?

દાદાશ્રી : આ ભવમાં જ સહી કરી આપેલી હોય. ગયા ભવમાં તો એનું યોજનારૂપે હોય, પણ રૂપકમાં આ ભવમાં જ આવે.

હું અને મારા મામાના દીકરા રાવજીભાઈ એક દા'ડો બહાર સૂતા હતા. અંદરથી મારા બા બોલ્યાં, ‘હે ભગવાન ! હવે છૂટાય તો સારું !’ મેં રાવજીભાઈને કહ્યું, ‘જુઓ, આ બાએ સહી કરી આપી !’ કારણ કે મહીં દુઃખ થાય તે સહન ના થાય ત્યારે માણસ ભાવ કરી નાખે કે બળ્યું, છૂટાય તો સારું. તે સહી કરી આપે.

પ્રશ્નકર્તા : બેભાનમાં સહી કરી આપી.

દાદાશ્રી : બેભાનમાં નહીં, ભાનમાં સહી કરી આપે. પછી બીજે

દહાડે સવારમાં પૂછીએ કે ‘તમારે અહીંથી જવાનો વિચાર થયો છે કે શું? ત્યારે કહે, ‘ના બા, મારું શરીર સારું છે.’

પ્રશ્નકર્તા : જન્મીને તરત મરી જાય છે તે શું?

દાદાશ્રી : એ બધાના ભાવ તો અંદર થઈ જ જાય, મહીં એનો હિસાબ થઈ જ જાય. હિસાબ થયા વગર કશું આ મરણ ના આવે. ઓચિંતુ કશું આવતું નથી. બધાં ‘ઈન્સિડન્ટ’ છે, ‘એક્સિડન્ટ’ હોતાં નથી.

‘હાઈ એટેક’ આવે ત્યારે બહુ દુઃખાવો થાય છે, તે ઘરીએ આ છૂટાય તો સારું એવો એક સહેજ ભાવ થઈ જાય છે અને પછી મહીં જરા શાંત પડે એટલે બોલે, ‘ડૉક્ટર મને મટાડજો, હો! ડૉક્ટર મને મટાડજો!’ અરે, પણ સહી કરી આપીને ત્યાં આગળ તો? મરણ પહેલાં કેમ વિચારતો નથી.

‘મારે કાલે અમદાવાદ જવું છે’ એવું નક્કી કરે છે અથવા તો ‘મારે જાગાએ જવું છે’ એવું ચાર મહિના પહેલાંથી જ નક્કી કરે છે, પણ આ મરણમાં તો કોઈ નક્કી જ નથી કરતું ને એનો વિચાર આવે તોય માંડવાળ કરી નાખે કે ‘ના, ના, એવું કશું નથી. એ તો ખાલી વિચાર આવે છે, મારું શરીર તો બહુ સરસ છે. હજુ પચાસ વર્ષ જીવે એવું છે.’

બાકી જે નિષ્પક્ષપાતી હોય તેને તો બધી ખબર પડી જાય. બિસ્તરા-પોટલાં બાંધતાં હોય તો ના ખબર પડે કે આ જવાની તૈયારી કરે છે! મહીં બિસ્તરા-પોટલાં બંધાતાં હોય તે આપણને દેખાય હઉ તોય મહીં જોઈએ નહીં, તો આપણી જ ભૂલ છે ને? અને પહેલાં તો કેટલાક માણસો એવા સરળકર્મી હતા કે તે કહેતાય ખરા કે ‘પાંચ દહાડા પછી અગિયારસને દહાડે મારો છૂટકારો છે’ અને તે પ્રમાણે બનતુંય ખરું! ત્યારે બીજાને માટે કંઈ જુદા કાયદા છે? કાયદો એનો એ જ છે. આ તો આનો મોહ છે. મરતી વખતે ઘરનાં માણસો કહેશે કે હવે કાકા તમે મંત્ર બોલો તોય એ ના બોલે. ઉપરથી કાકા શું કહે, ‘આ અક્કલ વગરનો છે ને?’ લ્યો, આ અક્કલનો કોથળો! બજારમાં વેચવા જઈએ તો ચાર આનાય ના આપે કોઈ! કાકાનો જીવ છોડી પૈણાવામાં રહ્યો હોય, તે મનમાં વિચાર કર્યા કરે કે આ રહી ગઈ છે.

નિષ્પક્ષપાતી થયા હોય, તેને મરણની કેમ ખબર ના પડે ? મરણનો એને ભય લાગે છે ! બહારગામ જવાનો, જાત્રામાં જવાનો એને ભય નથી લાગતો ! કારણ કે એના મનમાં હોય છે કે હું પાછો આવીશ, ‘અલ્યા, પાછો આવ્યો કે નાય આવ્યો ! આ તો શા ઠેકાણાં ?’

અમે તો સ્ટીમરના કાનમાં ફુંક મારીએ કે ‘તારે જ્યારે દૂબવું હોય ત્યારે દૂબજે, અમારી ઈચ્છા નથી.’ સ્ટીમર તો નફા માટે પાણીમાં મૂકી, તે પાણી છે તે એક દહાડો દૂબેય ખરી ! એવું આ દેહને કહીએ, ‘તારે છૂટવું હોય ત્યારે છૂટી જજે ! મારી ઈચ્છા નથી !’ કારણ કે કાયદો એવો સરસ છે કે કોઈનેય છોડવાનો નથી અહીંયાં કંઈ કોઈને દયા આવે એવું નથી. માટે અમથા વગર કામના દયા શું કરવા માંગો છો કે ‘હે ભગવાન, બચાવજો !’ ભગવાન તો શી રીતે બચાવે ? ભગવાન પોતે જ બચ્યા નહોતા ને ! અહીં જન્મ લીધો હતો, તે બધા ભગવાન બચ્યા નહોતા ને ? એય કૃષ્ણ ભગવાન પગ ચઢાવીને આમ સૂતા હતા. તે પેલા પારધીએ જોયું ને એને એમ લાગ્યું કે આ હરણં-બરણં છે ને તીર માર્યું ! મરણ કોઈનેય છોડે નહીં, કારણ કે આપણું આ સ્વરૂપ નથી. આપણા સ્વરૂપમાં કોઈ નામ ના લે. જો ‘તમે’ શુદ્ધાત્મા છો તો કોઈ નામ લેનાર નથી, તો ‘તમે’ પરમાત્મા જ છો ! પણ અહીં કોઈના સસરા થવું હોય તો મુશ્કેલી !

પ્રશ્નકર્તા : દેહ જ્યારે છૂટવો હોય ત્યારે છૂટે, અમારી ઈચ્છા નથી, એ કહેવામાં શું આશય છે ?

દાદાશ્રી : એ તો દેહ પ્રત્યે તિરસ્કાર ઉત્પન્ન ના થાય એટલા માટે કહીએ છીએ કે અમારી ઈચ્છા નથી !

પ્રશ્નકર્તા : આ બે વાક્યો કહેનાર કોણ ?

દાદાશ્રી : એ તો જે મરણથી જુદો હોય તેનું જ હોય ને !

પ્રશ્નકર્તા : એ પ્રતિષ્ઠિત આત્મા કહેવાય ?

દાદાશ્રી : ના, પ્રતિષ્ઠિત આત્મા તો મરણવાળો છે, આ બધું પ્રજ્ઞાનું કામ છે ! પ્રતિષ્ઠિત આત્મા મરવાનો છે, એ તો બોલે જ નહીં ને આવું ?

પ્રશ્નકર્તા : પ્રજ્ઞા જેને ઉત્પન્ન ના થઈ હોય, બધાને પ્રજ્ઞા તો ઉત્પન્ન થયેલી ના હોય. છતાંય આવું બોલે, તો કોણ બોલે ?

દાદાશ્રી : એ મરનારથી જુદો હોય છે. મરનાર પોતે એમ ના કહે કે હું મરી જાઉ ત્યાં આગળ બુદ્ધિનો અમુક ભાગ એવા ભાવવાળો હોય છે ! સ્થિતપ્રજ્ઞાની દશાનો કહીએ છીએ ને એ ભાગ પણ તે કો'કને જ આવો વિચાર આવે, બધાને તો આવે નહીં ને !

તમારું બગાડનાર કોણ ?

તમારે ઉતાવળ હોય ને ‘જલદી જલદી ખાવાનું મૂકો’ એમ કહો. તે દાળ કાઢવા જતાં આખી તપેલી ઢળી ગઈ, ત્યાં આગળ શી દશા થાય ? તે ઘડીએ જરા જાગૃત રહેવાનું છે. કારણ કે જે આપણા માટે બનાવનાર છે, તેણે આપણને ખવડાવવા માટે બનાવી છે. તેમાં બનાવનારની ભૂલ નથી. છતાં આપણે શું કહીએ ? કે તેં ઢોળી નાખી. અથ્યા, એ ના ઢોળી નાખે. એણે તો તારા હારું બનાવી છે. ઢોળનાર બીજી શક્તિ છે, પણ એની મારફત થયું.

માટે તમારું કોઈ બગાડે એવું નથી. આ દુનિયામાં કોઈને બગાડવાની શક્તિ જ નથી. આ દુનિયામાં કોઈ એવો જર્નયો જ નથી કે કોઈ આપણું બગાડી શકે.

આ તો બધી કુદરતી શક્તિઓ કામ કરી રહી છે. ત્યારે આ લોકો મને કહે છે કે આ ચોર લોકો શું કરવા આવ્યા હશે ? આ બધા ગજવાં કાપનારાઓની શી જરૂર ? ભગવાને શું કામ જર્નમ આપ્યો હશે ? અથ્યા, એ ના હોય તો તમારાં ગજવાં કોણ ખાલી કરી આપે ? ભગવાન જાતે આવે ? તમારું ચોરીનું ધન કોણ પકડી જાય ? તમારું ધન ખોટું હોય તો કોણ લઈ જાય ? એ તો એમની જરૂર છે. એ નિમિત્ત છે બિચારાં ! આ બધાંની જરૂર છે.

પ્રશ્નકર્તા : કોઈની પરસેવાની કમાણી જતી રહે છે.

દાદાશ્રી : એ પરસેવાની જતી રહે છે, એની પાછળેય રહસ્ય છે.

એ આ ભવની પરસેવાની લાગે છે. પણ પહેલાંનો બધો હિસાબ છે. ચોપડા બધા બાકી છે તેથી, નહીં તો કોઈ દહાડો આપણું કોઈ કશું લે નહીં. કોઈની એવી શક્તિ જ નથી અને લઈ લે તો જાળવું કે આપણો જ કંઈ આગળ-પાછળનો હિસાબ છે. એટલું બધું નિયમવાળું આ જગત છે. સાપ પણ અડે નહીં. આ આખું ચોગાન સાપથી ભરાયું હોય પણ કોઈ તેને અડી શકે નહીં, એટલું બધું નિયમવાળું જગત છે ! બહુ સુંદર જગત છે. સંપૂર્ણ ન્યાયસ્વરૂપ છે, છતાં લોકોને ના સમજાય ને પોતાની ભાષામાં બોલે, તે શું થાય ?

પ્રીકોશન એ જ ‘ચંચળતા’

પ્રશ્નકર્તા : જો વરસાદ પડે તો આમ કરીએ એવું થાય, તો શું એ વિકલ્પ કહેવાય ? સહજ ભાવે બધો વિચાર તો કરવો પડે ને ? વિચારીને કર્યા પછી જે બને તે સાચું. પણ આ વિચારવું એ શું ઈઝો કર્યો કહેવાયકે વિકલ્પ કર્યો કહેવાય ?

દાદાશ્રી : જેણે ‘જ્ઞાન’ લીધું ના હોય તેને એ બધું વિકલ્પ જ કહેવાય. જેણે ‘જ્ઞાન’ લીધું હોય ને તે સમજ ગયો હોય, તેને વિકલ્પ ના રહે પછી. શુદ્ધાત્મા તરીકે ‘આપણને’ જરાય વિચાર કરવાનો હોતો જ નથી. એની મેળે જે આવે, તે વિચાર જાળવાનો હોય છે !

પ્રશ્નકર્તા : એનો અર્થ એવો થયો કે કંઈ ‘પ્રીકોશન’ લેવાની જ નહીં ?

દાદાશ્રી : ‘પ્રીકોશન’ તો હોતાં હશે ? એની મેળે થાય, એનું નામ ‘પ્રિકોશન.’ આમાં ‘પ્રીકોશન’ લેનાર હવે કોણ રહ્યો ?

ધોળે દહાડે, તમે ઠોકરો ખાવ છો ! તેમાં ‘પ્રીકોશન’ લેનાર તમે કોણ ? શું માણસ ‘પ્રીકોશન’ લઈ શકે ? એનામાં સંડાસ જવાની સ્વતંત્ર શક્તિ જ નથી ત્યાં !

જગત આખું ‘પ્રીકોશન’ લે છે, છતાં શું ‘એક્સિડન્ટ’ નથી થતાં ? જ્યાં ‘પ્રીકોશન’ નથી હોતાં, ત્યાં કશા ‘એક્સિડન્ટ’ નથી થતાં ! ‘પ્રીકોશન’

લેવું એ એક જાતનું ચાંચલ્ય છે ! વધારે પડતી ચંચળતા છે. એની જરૂર જ નથી. જગત એની મેળે સહજ ચાલ્યા જ કરે છે.

પ્રશ્નકર્તા : પણ કાળજી કર્તાભાવથી નથી, પણ ‘ઓટોમેટિક’ તો થાય ને ?

દાદાશ્રી : એ તો એની મેળે થઈ જ જાય.

પ્રશ્નકર્તા : કર્તા નથી, પણ વિચાર સહજ રીતે આવે તો પછી વિવેકબુદ્ધિથી કરવું એમ ?

દાદાશ્રી : ના, એની મેળે બધું જ થઈ જાય. ‘તમારે’ ‘જોયા’ કરવાનું કે શું થાય છે ? એની મેળે બધું જ થઈ જાય છે ! હવે તમે વચ્ચે કોણા રહ્યા છો, તે મને કહો ? તમે ‘શુદ્ધાત્મા’ છો કે ‘ચંદુલાલ’ છો ?

પ્રશ્નકર્તા : તમે કહો છો કે વચ્ચે તમે કોણા ? તો વચ્ચે મન તો ખરું ને ?

દાદાશ્રી : મનની અમે ક્યાં ના પાડી છે ? મનમાં તો એની મેળે કુદરતી રીતે જ વિચાર આવ્યા કરે ! અને કોઈ વખત વિચાર ના પણ આવે !

એવું છે, મન તો છેલ્લા અવતારમાંય કષેણે કષેણે ચાલ્યા કરતું હોય, ત્યારે ફક્ત ગાંઠોવાળું મન ના હોય. જેવા ઉદ્ય આવે તેવું હોય !

જ્ઞાન પછી તમે ‘શુદ્ધાત્મા’ છો ને વ્યવહારથી ‘ચંદુલાલ’ છો ! હવે ‘હું ચંદુલાલ છું, હું આનો મામો થાઉં, આનો કાકો થાઉં’, એને વ્યવહારમાં વિકલ્પ કહેવાય, પણ ખરેખર આ વિકલ્પ નથી. એ તો ‘દિસ્ચાર્જ’ સ્વરૂપ છે. જો પોતે માની બેસે છે કે ‘હું જ ચંદુલાલ છું.’ તો એને વિકલ્પ કહેવાય ! ‘જ્ઞાન’ પછી ‘હું શુદ્ધાત્મા છું’ એ નિર્વિકલ્પ થઈ જાય.

[૨૩]

બુદ્ધિશાળી તો કેવો હોય ?

પ્રશ્નકર્તા : બુદ્ધિશાળી કોને કહેવાય ?

દાદાશ્રી : જે પોતાના ઘરમાં, ધંધામાં, ગમે ત્યાં ઓછામાં ઓછી અથડામણ ઊભી થાય એ રીતે વ્યવહાર કરે તે બુદ્ધિશાળી કહેવાય.

બાકી સામાને રાજી રાખવા પંદિતાઈ કરે, એ એક જાતનું ‘ઓવરવાઈજ’ પણું છે. બુદ્ધિથી સામાને હેલ્પ થવી જોઈએ.

સવારમાં ચા ને મીઠાઈ આવી. તે આપણે મીઠાઈ ખાઈને પછી ચા પીએ ને પછી બૂમાબૂમ કરીએ કે ચા કેમ મોળી છે ? તો તેને બુદ્ધિશાળી કેમ કહેવાય ? અને વખતેય ચા એમ ને એમ મોળી આવી હોય તોય કેમ બૂમાબૂમ કરાય ? ચાર આનાની ચા માટે બૂમાબૂમ કરી ને ઘરમાં બિચારાં કેટલાંય ફફડી જાય !

બુદ્ધિશાળી તો તેનું નામ કહેવાય કે કોઈ માણસ આપણાથી ફફડે નહીં એવી રીતે બુદ્ધિ વાપરતો હોય. અને જ્યાં બીજા કોઈ ફફડે છે ત્યાં કુબુદ્ધ છે. એનાથી ભયંકર પાપો બંધાય. એટલે બુદ્ધિના ભાગ તો સમજવા જોઈએ ને ?

આપણે ધેર કોઈને હેલ્પ થતી ના હોય, મતભેદ ઘટતા ના હોય, તો એ બુદ્ધિને શું પૂળો મૂકવાની ?

અને ધંધામાંય ખોટ જાય. એ સ્વાભાવિક છે પણ ધંધાની મરામતમાં ભૂલ ના થવી જોઈએ. તમને કેમ લાગે છે ?

પ્રશ્નકર્તા : બરાબર છે.

દાદાશ્રી : આપણો તો અહીં ચોખવટ કરવા બેઠા છીએ. બરાબર છે એવું કહેવડાવવા માટે નહીં.

પ્રશ્નકર્તા : કોઈ જગ્યાએ કપટ થતું હોય, ઘરમાં કે બહાર તો ફફડાવવા પડે ને ?

દાદાશ્રી : આપણા ફફડાવવાથી જો સામાનું કપટ મટી જતું હોય તો ફફડાવવા જોઈએ, પણ કપટ કાયમ રહેતું હોય તો ફફડાવવાનો કોઈ અર્થ નથી. તમને ફફડાવતાં આવડતું નથી, એમ કરીને તમને જેલમાં ઘાલી દેવા જોઈએ કે, ‘કેમ આમને ફફડાવ્યા ?’

પ્રશ્નકર્તા : ફફડાવવાનું નહીં, તો બીજું શું કરવાનું ?

દાદાશ્રી : એ કયે રસ્તે સુધરે એ જોવાનું.

પ્રશ્નકર્તા : આપણી જોડે કોઈ કપટ કરે તો સ્વાભાવિક રીતે એના ઉપર ગુસ્સો તો થઈ જાય ને ?

દાદાશ્રી : પાંચ વાર ગુસ્સે થવાથી એનું કપટ જો જતું રહેતું હોય તો બરાબર છે ને ના જાય તો તમને જેલમાં ઘાલી દેવા જોઈએ. આ દવાથી એને મટતું નથી ! ઉલટું આવી દવા પાઈને એને મારી નાખો છો ?

પ્રશ્નકર્તા : એ માણસ એ જ રીતે ચાલે. પછી એનો ઉપાય શો કરવાનો ?

દાદાશ્રી : આ તમારો ઉપાય એ નુકસાનકારક છે. આ ન હોય ઉપાય. આ તો એક જાતનો ‘ઈગોઈઝમ’ છે. હું આને આમ સુધારું, તેમ સુધારું એ ‘ઈગોઈઝમ’ છે. આપણો શું કહેવા માગીએ છીએ કે પહેલો તું સુધર. તમે એકલા જ બગડેલા છો. એ તો સુધરેલા જ છે ! આ તમે બધાને ફફડાવીને હેરાન કરી નાખો છો તે તમને શોભે નહીં.

પ્રશ્નકર્તા : તો પછી શું કરવું ?

દાદાશ્રી : પોતાનો ફેરફાર કરવાનો છે. પોતે એવો બને કે ક્યારેય કોઈ કપટ એની પાસે કરે જ નહીં. મારી પાસે કોઈ કપટ કરતું જ નથી.

કપટ હોય તો જ સામો માણસ કપટ કરે અને આપણા મનમાં કપટ ના હોય તો કોઈ કપટ કરે જ નહીં ! આપણો જ ફોટો છે આ બધો !

પ્રશ્નકર્તા : આપણી લોણદેણ હશે, તેથી સામો કપટ કરે છે ?

દાદાશ્રી : હિસાબને તો આપણો ‘લેટ ગો’ કરીએ છીએ. હિસાબ નિવારી શકાય એમ નથી. હિસાબ તો મને મળ્યો, તેથી નિવારી ના શકાય.

કશો તમારાથી ફેરફાર થાય એમ નથી. આ બૂમો પાડવાનો અર્થ જ શો છે તે ? પેલાનું કપટ તો તેવું ને તેવું જ રહે છે. ઊલટો એ વધારતો જાય. તમે બૂમાબૂમ કરો એટલે પેલો મનમાં કહેશે કે આમનામાં કશી બરકત નથી અને ખોટી બૂમાબૂમ કરે છે ! એટલે પેલો પોતાની ભૂલ વધારતો જ જાય અને તમને પી જાય !

પ્રશ્નકર્તા : એનો રસ્તો શો ?

દાદાશ્રી : એના ઉપર આપણો એવો પ્રભાવ પડે કે એ કપટ જ ના કરે. આપણો આ બીજા બધા રસ્તા કરવાની જરૂર નથી. ગુસ્સો કરો, એના કરતાં મૌન રહો ને. ગુસ્સો એ હથિયાર નથી.

પ્રશ્નકર્તા : કપટથી કોઈ માણસ માલ ચોર્યા કરતો હોય તે આપણે જોયા કરવું ?

દાદાશ્રી : એના માટે ગુસ્સો એ હથિયાર નથી. બીજાં કોઈ હથિયાર વાપરો ને એને બેસાડીને એમને સમજાવીએ, વિચારણા કરવા કહીએ, તો બધું ઠેકાણો આવી જાય.

પ્રશ્નકર્તા : ડૉક્ટરે કહ્યું કે ‘તમને બ્લડ પ્રેસર છે.’ તો એણે અમુક ના ખાવું જોઈએ. છતાં એ ના માને અને ખાય, તો મારે ડૉક્ટરની પાસે દોડવું જ પડે ને ?

દાદાશ્રી : મારું કહેવાનું કે ડૉક્ટરને જ ‘બ્લડ પ્રેસર’ થયેલું હોય છે ને !

‘આ શા આધારે ખાય છે’ તે તમે જાણતા નથી. આપણો તો એક ફેરો કહી જોવાનું કે ડોક્ટરે તમને મરચાં ખાવાની ના પાડી છે. પછી જો આપણો પ્રભાવ પડ્યો તો સાચો ને ના પડ્યો તોય સાચો. તમારોય પ્રભાવ પડતો નથી ને ડોક્ટરનોય પ્રભાવ પડતો નથી.

પ્રશ્નકર્તા : અમે મરચું ખાતા રહીએ ને બીજાને મરચું બંધ કરાવીએ તો તેનો પ્રભાવ પડતો નથી ને ?

દાદાશ્રી : એવું હું કરાવતો જ નથી. મને એટલો ત્યાગ વર્તે છે એટલો જ ત્યાગ તમને હું કરાવડાવું છું અને તેય તમારી ઈચ્છા હોય તો, નહીં તો હું કહું કે પૈણ બા. લે પૈણ !

આપણો કચકચ કરીએ કે અથાણું ના ખાશો, મરચું ના ખાશો. એટલે પેલા મનમાં ચિડાયા કરે કે આ સામો ક્યાં આવ્યો ?

તમારા મનમાં કદી એમ થાય કે હું ના હોઉં તો શું થાય ? ત્યારે ‘આપણો નથી જ’ એવું માનો ! વગર કામના ઈગોઈઝમ કરવા કરતાં !

‘મરચાં ના ખાશો’ એ ડોક્ટરનું જ્ઞાન આપણો હાજર કરવું. પણ એનો સ્વીકાર કરવો કે ના કરવો, એ તો એની મરજની વાત છે.

મેં કોઈને કહું હોય કે, આમ કરજે. ત્યારે એ જુહું જ કરે. એટલે હું એને કહું કે, ‘આવું કરવાથી તો શો ફાયદો થશે ?’ એટલે એ કહે કે હવેથી નહીં કરું.

તેના બદલે જો હું એમ કહું આવું, ‘તું કેમ કરે છે ? તું આવો છે ને તું તેવો છે.’ ત્યારે એ ઢાંકશે, ‘ઓપન’ નહીં કરે.

પ્રશ્નકર્તા : આવી આવડત કંઈ એકદમ આવડે છે ?

દાદાશ્રી : ના, એ તો આવું સાંભળ્યું હોય, તેથી કો’ક ફેરો આવડે. જ્ઞાન સાંભળ્યું હોય તો કામ લાગે. આ મારી રીતે કેમ કરીને હું ‘જગતજીત’ થયો છું, તે તમને જણાવું છું. છેવટે જગતને જતવું તો પડશે જ ને ?

ઉખલ નહીં, ‘જોયા’ કરો !

ચાલતી ગાડીમાં ઉખલ ના કરવી. એની મેળે એ ચાલ્યા કરશે. એમાં કંઈ અટકવાનું નથી.

પ્રશ્નકર્તા : આ ‘ઈન્ટરફિયર’ (ઉખલ) થયો એમ કહે છે, તે જ ઉખલનો અર્થ ?

દાદાશ્રી : ‘ઈન્ટરફિયર’ તો થવું જ ના જોઈએ. એ ઉખલ જ કહેવાય. ઉખલ થાય એટલે ઉખો થઈ જાય. જે ચાલે છે તેને ચાલવા દેવું પડે. આપણી આ ટ્રેન ચાલતી હોય તેમાં કંઈ ખટક ખટક થતું હોય તો તે ઘડીએ આપણે સાંકળ ખેંચીને બૂમાબૂમ કરવી ? ના, એને ચાલવા જ દેવાની.

પ્રશ્નકર્તા : આ જરાક ચૂં ચૂં બોલતું હોય તોય નીચે પાછા ‘ઓઈલ’ પૂરવા જાય.

દાદાશ્રી : હા જાય. ઉખલ કરવાની જરૂર નથી. શું ચાલે છે તે ‘જોયા’ કરવાનું. અને અમે જો ઉખલ કરીએ તો તો અમારી શી દશા થાય ? જે થાય તે ચાલવા દેવાનું.

પ્રશ્નકર્તા : ખોટું હોય તોય ચાલવા દેવું ?

દાદાશ્રી : તમે શું ખરું કે ખોટું ચાલવા દેવાના હતા ? માણસોમાં ચલાવવાની શક્તિ જ નથી. આ તો ખોટો અહંકાર કરે છે કે હું ખોટું નહીં જ ચાલવા દઈ, એનાથી ઉલટી વઢવાડો થાય છે, ઉખા થાય છે. કોઈનાથી ખોટું થતું હોય તો આપણે એને સમજાવવું, નહીં તો મૌન રહેવું.

પ્રશ્નકર્તા : પણ આપણને અન્યાય થતો હોય તો ?

દાદાશ્રી : અન્યાય થયો તો માર ખાવને નિરાંતે ! નહીં તોય ક્યાં જશો ? કોર્ટમાં જાવ. વકીલ ખોળી કાઢો, વકીલ મળી આવે છે ને ?

પ્રશ્નકર્તા : વકીલ લાવ્યા, તે ઉખોડખલ કહેવાય ને ?

દાદાશ્રી : પછી વકીલ તમને ટૈડકાવશે, ‘અક્કલ વગરના મૂરખ માણસો સાડા દસે આવ્યા ? વહેલા કેમ ના આવ્યા ?’ તે પાછો એ ગાળો દેશે. માટે પાંસરા થઈને આપણે આપણું ઝટપટ પતાવી દો ને.

ઉખલમાં ઉત્તરવા જેવું નથી. આ કાળ વિચિત્ર છે. સારું બોલતાં મેં કોઈને જોયો જ નથી. એવું બોલે કે આપણને ‘હેડેક’ થાય. આ કંઈ ભાષા કહેવાતી હશે ?

પ્રશ્નકર્તા : તો આ હિસાબે સારું કહેવું કે ખોટું કહેવું, એ પણ ઉખોડખલ થઈ ને ?

દાદાશ્રી : કશું બોલવું જ નહીં. એ પૂછે એટલો જ જવાબ આપવો. લાંબી ભાંજગાડ ના કરવી. આપણે શી લેવાઢેવા ? આનો પાર ના આવે.

[૨૪]

અબળાનો શો પુરખાર્થ ?

પ્રશ્નકર્તા : કોધ આવે તો દબાવવો કે કાઢી નાખવાનો ?

દાદાશ્રી : કોધ દબાવ્યો દબાવાય એવી વસ્તુ નથી. એ તો આજે દબાવ્યો, કાલે દબાવ્યો, સ્પ્રિંગને બહુ દબાવીએ તો શું થાય ? એક દહાડો એ આખી ઊછળે. અત્યારે તાત્કાલિક તમે કોધને દબાવો છો તે ઠીક છે, પણ જ્યારે ત્યારે એ નુકસાનકારક છે. ભગવાને શું કહ્યું હતું કે કોધને વિચારે કરીને એનું પૃથક્કરણ કરી નાખો. જો કે વિચારે કરીને કરતા તો ઘણા અવતાર નીકળી જાય. વિચાર કરવાના અવસર પહેલાં તો કોધ થઈ જાય છે. એ તો બહુ જાગૃતિ હોય તો જ કોધ ના થાય, પણ એ જાગૃતિ આપણે અહીં ‘જ્ઞાન’ આપીએ છીએ એટલે ઉત્પન્ન થાય છે. પછી કોધ-માન-માયા-લોભ એની ‘બાઉન્ડ્રીમાં’ આવી જાય છે. જાગૃતિ ઉત્પન્ન થાય. એટલે તમને કોધ થતાં પહેલાં જ જાગૃતિ આવી જાય અને પૃથક્કરણ થઈ બધું સમજાય કે કોણ ગુનેગાર છે ? આ શી હકીકત બની ? બધું સમજાઈ જાય, પછી કોધ કરે જ નહીં ને ?

કોધ કરવો ને ભીતમાં માથું પછાડવું, એ બેઉ સરખું છે. એમાં બિલકુલેય ફરક નથી. આ કોધ-માન-માયા-લોભ, એ બધી નબળાઈ કહેવાય. અને એ નબળાઈ જાય તો પરમાત્મા પ્રગટ થાય. નબળાઈ રૂપી આવરણ છે. વળી ‘પ્રિજ્યુદિસ’ બહુ હોય. એક માણસને માની બેઠા હોય, તે એવો ને એવો જ આપણાને લાગ્યા કરે. આવો કાયમનો એ હોતો નથી. હર સેકંડે ફેરફાર હોય છે. આખું જગત ફેરફારવાળું છે. નિરંતર પરિવર્તન થયા જ કરે છે.

આ નબળાઈ જાતે કાઢવા જશો તો એકુય નહીં જાય. ઉલટી બે

વધારે પેસી જશે, માટે જેની નબળાઈ નીકળી ગઈ છે, તેની પાસે જાવ તો ત્યાં તમારો ઉકેલ આવે. સંસારનો ઉકેલ જ ના આવે. આખું જગત ભટક ભટક કરે છે. એનું કારણ જ એ છે કે તરણ તારણાહાર પુરુષ મળવો જોઈએ. તમારે તરવું છે એ નક્કી છે ને ?

નિર્ગૂચ વ્યવહાર એટલે જ સરળ મોક્ષમાર્ગ !

દાદાશ્રી : હવે પેલી જે નબળાઈ કોધ-માન-માયા-લોભ, રાગ-દ્રેષ શું શું કામ કરે છે ? શો પાઠ ભજવે છે ?

પ્રશ્નકર્તા : લે-મેલ કરાવી મેલે. ગુસ્સો થઈ જાય. પછી જાગૃતિ આવે કે આપણે આ ખોટું કર્યું છે. પછી એનું પ્રતિકમણ કરવું જરૂરી છે ?

દાદાશ્રી : આપણા ગુસ્સાથી સામાને દુઃખ થયું હોય કે સામાને કંઈ પણ નુકસાન થયું હોય, ત્યારે આપણે ચંદુભાઈને કહેવું કે, ‘હે ચંદુભાઈ, પ્રતિકમણ કરી લો, માફી માગી લો.’ સામો માણસ જો પાંસરો ના હોય, ને એને આપણે પગે લાગીએ ત્યારે એ ઉપરથી આપણાને ટપલી મારે કે જુઓ હવે ઠેકાણે આવ્યું !!

મોટા ઠેકાણે લાવનાર આ લોક ! આવા લોકની જોડે ભાંજગડ ઓછી કરી નાખવી. પણ એનો ગુનો તો માફ કરી દેવો જ જોઈએ. એ ગમે તેવા સારા ભાવથી કે ખરાબ ભાવથી તમારી પાસે આવ્યો હોય, પણ એની જોડે કેવું રાખવું એ તમારે જોવાનું. સામાની પ્રકૃતિ વાંકી હોય તો એ વાંકી પ્રકૃતિ જોડે માથાકૂટ નહીં કરવી જોઈએ. પ્રકૃતિનો જ જો એ ચોર હોય, આપણે દસ વર્ષથી એની ચોરી જોતા હોઈએ ને એ આપણાને આવીને પગે લાગી જાય તો આપણે એના ઉપર શું વિશ્વાસ મૂકવો ? વિશ્વાસ ના મૂકાય. ચોરી કરે તેને માફી આપણે આપી દઈએ કે તું જા હવે તું છૂટ્યો. અમને તારા માટે મનમાં કંઈ નહીં રહે. પણ એના ઉપર વિશ્વાસ ના મૂકાય અને એનો પછી સંગેય ના રખાય. છતાં સંગ રાખ્યો ને પછી વિશ્વાસ ન મૂકો તો તે પણ ગુનો છે. ખરી રીતે સંગ રાખવો નહીં ન રાખો તો એના માટે પૂર્વગ્રહ રહેવો જ ના જોઈએ. ‘જે બને તે ખરું’ એમ રાખવું.

આ તો બહુ ઝીણું ‘સાયન્સ’ છે. અત્યાર સુધી આવું ‘સાયન્સ’ પ્રગત

નથી થયું. દરેક વાત તદ્દન નવી ડિઝાઇનમાં છે ને પાછું આખા ‘વર્લ્ડ’ને કામ લાગો એવું છે.

પ્રશ્નકર્તા : આનાથી આખો વ્યવહાર સુધરી જાય ?

દાદાશ્રી : હા, વ્યવહાર સુધરી જાય અને લોકોનો ‘મોક્ષમાર્ગ’ સરળ થઈ જાય. વ્યવહાર સુધારવો, એનું નામ જ સરળ મોક્ષમાર્ગ. આ તો મોક્ષમાર્ગ લેવા જતાં વ્યવહાર બગાડ બગાડ કરે છે ને દહાડે દહાડે વ્યવહાર ગૂંચવી નાખ્યો છે.

વડોદરાથી અમદાવાદ ૮૦ માઈલ ઉત્તરમાં જતા થાય, એમ કહું હોય. પણ લોક દક્ષિણ તરફ ચાલે, તો કેટલા માઈલ વધી જાય ? ઠેઠ કન્યાકુમારી સુધી કેટલા થઈ જાય ? ગમે તેટલી મોટરની સ્પીડ વધારે પણ અમદાવાદ દૂર જાય કે નજીક આવે ?

પ્રશ્નકર્તા : આધું જાય.

દાદાશ્રી : આવી રીતે લોકોએ વ્યવહાર ગૂંચવી નાખ્યો છે. જતજતનાં જપ-તપ શેને માટે છે ? તેથી તો આખો બૂમ પાડી ઊઠ્યો હતો કે ‘ત્યાગ-તપ એ આડી ગલી’. આડી ગલીમાં પેઢો કે ખલાસ થઈ ગયો. હવે એ આડી ગલીવાળાને પૂછ્યો તો એ કહે કે, ‘ના, અમે મોક્ષમાર્ગમાં છીએ.’ આ બાજુ ભગવાન આવે ને તેમને પૂછ્યો કે, ‘આ કેમનું છે સાહેબ ?’ આ બેઉ જણા જુદું જુદું બોલે છે. એમાં કોણ સાચું છે ?’ ત્યારે ભગવાન કહે, ‘આડી ગલી કહે છે તેય ખોટું છે અને આ લોકો મોક્ષમાર્ગ સાચો છે, એમ કહે છે તેય ખોટો છે !’

ભગવાનનો કહેવાનો ભાવાર્થ શો છે કે, ભાઈ આડી ગલીમાં હોય તો તેમાં તમારું શું ગયું ? તું તારી મેળે દર્શન કરવા જાને ? ભગવાન બહુ ડાખ્યા હતા. એમનામાં બહુ ડહાપણ હોય. સહેજેય ગાંડપણ ના હોય !

કષાયોથી કર્મબંધી

પ્રશ્નકર્તા : નામનો મોહ શા માટે ?

દાદાશ્રી : કીર્તિને માટે ! તેનો તો બધો માર ખાધો છે, અત્યાર

સુધી ? નામનો મોહ એટલે કીર્તિ કહેવાય. કીર્તિ માટે માર ખાધો. હવે કીર્તિ પછી અપકીર્તિ આવે, ત્યારે ભયંકર દુઃખ થાય. એટલે કીર્તિ-અપકીર્તિથી આપણે પર થવાનું. નામનોય મોહ ના જોઈએ. પોતાની જાતમાં જ પાર વગરનું સુખ છે !

માન અને કોધ, એ બેઉ દ્રેષ છે અને લોભ અને માયા, એ રાગ છે. કપટ રાગમાં જાય.

પ્રશ્નકર્તા : કોઈના ભયથી કપટ કરવું પડે તો ?

દાદાશ્રી : તેનો વાંધો નહીં. એમાં બીજાને બહુ નુકસાન કરનારું નથી ને ? કપટ ‘સામાને કેટલું નુકસાન કરે છે ?’ તેના પર આધાર રાખે છે. અત્યારે તમે સત્સંગમાં જવા માટે કપટ કરો તો તે કપટ ગણાય નહીં, કારણ કુસંગ તો ભરપહે પડેલો જ છે.

પ્રશ્નકર્તા : આ કપટનું નિમિત્ત આવ્યું, ત્યારે કપટનો ભાવ પડ્યો ને ?

દાદાશ્રી : ના, એવું નથી.

પ્રશ્નકર્તા : ભાવકર્મ બંધાવા કપટનું નિમિત્ત આવે ?

દાદાશ્રી : કપટ એકલું જ નથી. એમાં કોધ-માન-માયા-લોભ, ચારેય ભેગાં થાય. તેનાથી એનું આંધળું દર્શન ઊભું થાય. એટલે એવા દર્શનના આધારે એ બધું કામ કરે છે. આ અમે જ્ઞાન આપીએ છીએ ત્યારે એ દર્શન તોડીએ છીએ. કેટલાંય પાપ ભસ્મીભૂત થાય, ત્યારે એ દર્શન તૂટે અને એ દર્શન તૂટ્યું કે કામ થઈ ગયું !

આ કોધ-માન-માયા-લોભને લઈને સંસાર ઊભો રહ્યો છે, વિષયોને લીધે ઊભો નથી રહ્યો. સંસારનું ‘રૂટ કોર્ઝ’ આ કોધ-માન-માયા-લોભ છે.

પ્રશ્નકર્તા : કોધ-માન-માયા-લોભ આવે, તે વખતે પોતે જાગૃત અવસ્થામાં રહે, તો પછી એનો બંધ ના પડે ને ?

દાદાશ્રી : જાગૃતિ રહે શી રીતે ? એ પોતે જ આંધળો, તે બીજાને

આંધળા બનાવ્યા છે. જ્યાં સુધી અજવાળું ના થાય, સમકિત ના થાય, ત્યાં સુધી જગૃત કહેવાય નહીં ને ! સમકિત થાય ત્યાર પછી કામ ચાલે. સમકિત ના થાય ત્યાં સુધી સંયમ પણ નથી. વીતરાગોનો કહેલો સંયમ ક્યાંય હોય નહીં, આ તો લોકિક સંયમ છે.

પ્રશ્નકર્તા : એ સ-રાગ ચારિત્ર છે ?

દાદાશ્રી : સ-રાગ ચારિત્ર તો બહુ ઊંચી વસ્તુ છે, જ્ઞાનીઓ સ-રાગ ચારિત્રમાં કહેવાય. અને જ્ઞાનીઓ સંપૂર્ણ વીતરાગ થઈ જાય પછી વીતરાગ ચારિત્ર થાય.

સંયમ કોને કહેવાય ? વિષયોના સંયમને ત્યાગ કર્યો છે. ભગવાને ફક્ત કખાયના સંયમને સંયમ કર્યો છે. કખાયના સંયમને લઈને જ આ છૂટે છે, અસંયમથી તો બંધન છે. વિષયો તો સમકિત થયા પછી પણ હોય, પણ એ વિષયો ગુણસ્થાનક આગળ ચઢવા ના છે, છતાં તેનો વાંધો નથી કર્યો. કારણ તેથી કરીને કંઈ સમકિત જતું રહેતું નથી.

‘દેખત ભૂલી’ ટળે તો....

‘અકમ વિજ્ઞાન’ શું કહે છે ?

ફર્ટ કલાસ હાફ્કુસ કેરી જોવાનો વાંધો નથી, તને સુગંધ આવી તેનોય વાંધો નથી, પણ ભોગવવાની વાત ના કરીશ; જ્ઞાનીઓ પણ કેરીઓને જુએ છે, સોડે છે. એટલે આ વિષયો જે ભોગવાય છે ને, તે ‘વ્યવસ્થિત’ના હિસાબે ભોગવાય છે, એ તો ‘વ્યવસ્થિત’ છે જ ! પણ વગર કામનું બહાર આકર્ષણ થાય તેનો શો અર્થ ? જે કેરીઓ ઘેર આવવાની ના હોય, તેની પર પણ આકર્ષણ રહે. બીજે બધે આકર્ષણ થાય એ જોખમ છે બધું. તેનાથી કર્મ બંધાય !

જોવાનો વાંધો નથી, ભાવનો વાંધો છે. તમને ભોગવવાનો ભાવ થયો કે વાંધો આવ્યો. જોવામાં, સુગંધી સોડવામાં કશો વાંધો નથી. સંસારમાં ‘ભાવ, પીઓ, બધું કરો’, પણ આપણાને તેના પર ભાવ ઉત્પન્ન ના થવો જોઈએ.

તેથી કૃપાળુદેવે કહું છે કે, ‘દેખત ભૂલી ટળે, તો સર્વ દુઃખોનો

ક્ષય થાય.' દેખે ને ભૂલે તે આ આપણું 'જ્ઞાન' આપ્યું છે, પછી દેખત ભૂલી બંધ થઈ જાય છે ! આપણો તો સામી વ્યક્તિમાં 'શુદ્ધાત્મા' જ જોઈએ, પછી આપણને બીજો ભાવ કેમ ઉત્પન્ન થાય ? નહીં તો માણસને તો ફૂતરાં પરેય રાગ થાય, બહુ સારું રૂપાળું હોય તો એની પર રાગ થાય. આપણો શુદ્ધાત્મા જોઈએ તો રાગ થાય ? એટલે આપણો શુદ્ધાત્મા જ જોવાં. આ દેખત ભૂલી ટળે એવી છે નહીં અને જો ટળે તો સર્વ દૃઃખોનો ક્ષય થાય. જો દિવ્યચક્ષુ હોય તો દેખત ભૂલી ટળે, નહીં તો શી રીતે ટળે ?

પ્રશ્નકર્તા : 'દેખત ભૂલી' ટળે તો શું થાય ?

દાદાશ્રી : 'દેખત ભૂલી' ટળે તો સર્વ દૃઃખોનો ક્ષય થાય, મોક્ષ થાય.

પ્રશ્નકર્તા : એનો અર્થ એ કે રાગ પણ ના થવો જોઈએ ને ભૂલી જવું જોઈએ ?

દાદાશ્રી : આપણું આ જ્ઞાન એવું છે ને કે રાગ તો થાય એવો જ નથી, પણ આકર્ષણ થાય તે ઘડીએ એના શુદ્ધાત્મા જુઓ તો આકર્ષણ ના થાય. 'દેખત ભૂલી' એટલે જોઈએ ને ભૂલ ખાઈએ ! જોયું ના હોય ત્યાં સુધી ભૂલ ના થાય. જ્યાં સુધી આપણે ઓરડામાં બેસી રહ્યા હોઈએ, ત્યાં સુધી કશું ના થાય. પણ લગ્નમાં ગયા ને જોયું કે પછી ભૂલો થાય પાછી. ત્યાં આપણે તો શુદ્ધાત્મા જો જો કરીએ તો બીજો કશો ભાવ ઉત્પન્ન ના થાય ને ભાવ ઉત્પન્ન થઈ ગયો હોય, એના પૂર્વકર્મના ઘકાથી, તો એનું પ્રતિકમણ કરી નાખવું, આ ઉપાય છે. અહીં ઘરમાં બેઠા હોય ત્યાં સુધી કશુંય મનમાં ખરાબ વિચાર નહોતા આવતા ને લગ્નમાં ગયા કે વિષયના વિચારો ઉભા થયા, સંયોગ ભેગો થયો કે વિચાર ઉભા થાય. આ 'દેખત ભૂલી' એકલા દિવ્યચક્ષુથી જ ટળે એમ છે. દિવ્યચક્ષુ સિવાય ટળે નહીં.

પ્રશ્નકર્તા : આ તો સંયોગોને ટાળવાની વાત થઈ ને ? એટલે એક ઠેકાણે બેસી રહેવું ?

દાદાશ્રી : ના, આપણું વિજ્ઞાન તો જુદી જ જાતનું છે, આપણો તો 'વ્યવસ્થિત'માં જે હો તે ભલે હો. પણ ત્યાં આગળ આજ્ઞામાં રહેવું જોઈએ.

જ્યાં દેવતા હોય, ત્યાં આજ્ઞામાં નથી રહેતા ? દેવતાને ભૂતચૂકુથી અડતા નથી ને ? એવું એણે અહીં વિષયોમાં પણ સાચવવું જોઈએ કે આ દેવતા છે, પ્રગટ અજિન છે. આકર્ષણવાળી વસ્તુ આ જગતમાં જે છે તે પ્રગટ અજિન છે, ત્યાં ચેતવું જોઈએ.

પ્રશ્નકર્તા : એનો અર્થ એ કે આપણે જે જોઈએ છીએ, તે આપણું નથી છતાં ત્યાં જો ભાવ થાય, તે ન થવું જોઈએ એમ ?

દાદાશ્રી : આપણું તે છે જ નહીં, પુદ્ગલ આપણું હોય જ નહીં. આ આપણું પુદ્ગલ ‘આપણું’ નથી, તો એનું પુદ્ગલ આપણું કેમ હોય ?

આકર્ષણ એ પ્રગટ અજિન છે. ભગવાને આકર્ષણને તો મોહ કહ્યો છે. મોહનું મૂળિયું જ આકર્ષણ છે. આપણે તો સામામાં શુદ્ધાત્મા જોઈએ પણ પછી પાછો ભાવ ઉત્પન્ન થઈ ગયો હોય, ચોટી ગયો હોય તો પ્રતિકમણ કરીએ તો ઉખડી જાય. એવું બધું જાણીને લક્ષમાં રાખવું જોઈએ ને ? આપણે દવા તો જાણી રાખવી જોઈએ ને કે આની શી દવા છે ?

આ વિજ્ઞાન છે. સંપૂર્ણભાવે વિજ્ઞાન છે. દેવતાને કેમ અડતા નથી ? ત્યાં કેમ ચોક્કસ રહે છે ? કારણ કે એનું ફળ તરત જ મળે છે. અને વિષયમાં તો પહેલી લાલચ થાય છે, એટલે લાલચથી ફસાય છે. આ દેવતા અડેલો સારો, તેનો ઉપાય છે. પછી ગમે તે ચોપડીએ તો ઠંડું પડી જાય. પણ પેલું તો અત્યારે લાલચમાં ફસાવી અને પાછો આવતો ભવ દેખાડે. આ તો આપણા જ્ઞાનનેય ધક્કો મારનારું છે. આવું મોટું વિજ્ઞાન છે. એનેય ધક્કો મારે એવું છે, માટે ચેતવું.

ખાવા-પીવાનાં આકર્ષણોનો વાંધો નથી. કેરી ખાવી હોય તો ખાજો. જલેબી, લાડવા ખાજો. એમાં સામો દાવો માંડનાર નહીં ને ? ‘વન સાઈડ’નો વાંધો નથી. આ ‘ટુ સાઈડ’ થશે કે જવાબદારી રહેશે. તમે કહેશો કે મારે હવે નથી જોઈતું. તો એ કહેશો કે મારે જોઈએ છે. તમે કહો કે મારે માથેરાન નથી જવું, તો તે કહેશો કે મારે માથેરાન જવું છે. આનાથી તો ઉપાધિ થાય. આપણી સ્વતંત્રતા ખોવાઈ જાય. માટે ચેતતા રહેવું ! આ બધું સમજવા જેવી ચીજ છે. આને જીજાવટથી સમજ રાખે

તો કામ નીકળી જાય !

પ્રશ્નકર્તા : આ પિકચર, નાટક, સાડી, ઘર, ફર્નિચર એનો મોહ હોય છે. એનો વાંધો નહીં ને ?

દાદાશ્રી : એનું કશું નહીં. એનો તમને બહુ ત્યારે મારે પડે. ‘આ’ સુખ આવવા ના હે. પણ એ સામે દાવો માંડનાર નહીં ને ? અને પેલું તો ‘કલેઈમ’ માંડે, માટે ચેતો.

‘વાહ વાહ’નું ‘જમણા’ !

પ્રશ્નકર્તા : હું જે દાન કરું છું એમાં મારો ભાવ ધર્મ માટેનો, સારાં કામ માટેનો હોય છે. એમાં લોકો વાહવાહ કરે તો એ આખું ઊરી ના જાય ?

દાદાશ્રી : આમાં મોટી રકમો વપરાય તે બહાર પડી જાય ને તેની વાહવાહ બોલાય. અને એવી રકમોથી દાનમાં જાય કે જેને કોઈ જાણો નહીં ને વાહવાહ કરે નહીં એટલે એનો લાભ રહે ! આપણો એની માથાકૂટમાં પડવા જેવું નથી. આપણા મનમાં એવો ભાવ નથી કે લોકો જમાડે ! આટલો જ ભાવ હોવો જોઈએ ! જગત તો મહાવીરનીય વાહ વાહ કરતું હતું ! પણ એને એ ‘પોતે’ સ્વીકારે નહીં ને ? આ દાદાનીય લોક વાહ વાહ કરે છે, પણ અમે એને સ્વીકારીએ નહીં અને આ ભૂષ્યા લોકો તરત સ્વીકારે છે. દાન ઉધાંડું પડ્યા વગર રહે જ નહીં ને ? લોકો તો વાહ વાહ કર્યા વગર રહે નહીં. પણ પોતે એને સ્વીકારે નહીં એટલે પછી શો વાંધો ? સ્વીકારે તો રોગ પેસે ને ? જે વાહ વાહ સ્વીકારતા નથી, એને કશું જ હોતું નથી. વાહ વાહને પોતે સ્વીકારતો નથી, એટલે એને કશી ખોટ ના જાય અને વખાણ કરે છે, એને પુણ્ય બંધાય છે. સત્કાર્યની અનુમોદનાનું પુણ્ય બંધાય છે. એટલે આવું બધું અંદરખાને છે. આ તો બધા કુદરતી નિયમો છે.

જે વખાણ કરે અને એ કલ્યાણકારી થાય. વળી જે સાંભળે એના મનમાં સારા ભાવનાં બીજ પડે કે ‘આ પણ કરવા જેવું ખરું. આપણે તો આવું જાણતા જ નહોતા !’

પ્રશ્નકર્તા : આપણે સારું કામ તન, મન ને ધનથી કરતા હોઈએ, પણ કોઈ આપણું ખરાબ જ બોલે, અપમાન કરે તો તેનું શું કરવું ?

દાદાશ્રી : જે અપમાન કરે છે તે ભયંકર પાપ બાંધી રહ્યો છે. હવે આમાં આપણું કર્મ ધોવાઈ જાય છે ને અપમાન કરનારો તો નિભિત બન્યો.

પ્રતિકમણની ગહનતા

પ્રશ્નકર્તા : આમાં કોઈ વખત આપણને ઓછું આવી જાય કે હું આટલું બધું કરું છું, છતાં આ મારું અપમાન કરે છે ?

દાદાશ્રી : આપણે તેનું પ્રતિકમણ કરવું પડે. આ તો વ્યવહાર છે. આમાં બધી જાતના લોક છે. તે મોક્ષે ના જવા દે.

પ્રશ્નકર્તા : એ પ્રતિકમણ આપણે શાનું કરવાનું ?

દાદાશ્રી : પ્રતિકમણ એટલા માટે કરવાનું કે આમાં મારા કર્મનો ઉદ્ય હતો ને તમારે આવું કર્મ બાંધવું પડ્યું. એનું પ્રતિકમણ કરું છું ને ફરી એવું નહીં કરું કે જેથી કરીને મારા નિભિતે કર્મ બાંધવું પડે.

જગત કોઈને મોક્ષે જવા દે તેવું નથી. બધી રીતે આંકડા આમ ખેચી જ લાવે. તેનાથી આપણે પ્રતિકમણ કરીએ તો આંકડો છૂટી જાય. એટલે મહાવીર ભગવાને આતોચના, પ્રતિકમણ ને પ્રત્યાખાન, આ ત્રણ વસ્તુ એક જ શબ્દમાં આપી છે. બીજો કોઈ રસ્તો જ નથી. હવે પોતે પ્રતિકમણ ક્યારે કરી શકે ? પોતાને જાગૃતિ હોય ત્યારે; જ્ઞાની પુરુષ પાસે જ્ઞાન પ્રાપ્ત થાય, ત્યારે એ જાગૃતિ ઉત્પન્ન થાય.

આપણે તો પ્રતિકમણ કરી લેવું, એટલે આપણે જવાબદારીમાંથી છૂટ્યા.

મને શરૂ શરૂમાં બધા લોકો ‘એટેક’ કરતા હતા ને ? પણ પછી બધા થાકી ગયા !! આપણો જો સામો હલ્લો હોય તો સામા ના થાકે !

આ જગત કોઈનેય મોક્ષે જવા દે તેવું નથી. એવું બધું બુદ્ધિવાળું જગત છે. આમાંથી ચેતીને ચાલે, સમેટીને ચાલે તો મોક્ષે જાય !

શુદ્ધાત્મા ને પ્રકૃતિ પરિણામ

‘નિજ સ્વરૂપ’નું ભાન થયા પછી, ‘હું શુદ્ધાત્મા છું’ એવું બોલ્યો

તારથી નિર્વિકલ્પ થવા માંડે અને તે સિવાય બીજું કંઈ બોલ્યો કે, ‘હું આમ છું, હું તેમ છું’ એ બધું વિકલ્પ, અનાથી બધો સંસાર ઊભો થાય. અને પેલો નિર્વિકલ્પ પદમાં જાય. હવે તેમ છતાંય છે તે આ ‘ચંદુભાઈ’ને તો બેઉ કાર્યો ચાલુ રહેવાનાં જ, સારાં ને ખોટાં બેઉ કાર્યો ચાલુ રહેવાનાં જ. આમ અવળુંય કરે ને સવળુંય કરે, એ પ્રકૃતિનો સ્વભાવ છે. એકલું અવળું કે એકલું સવળું કોઈ કરી શકે જ નહીં. કોઈ થોડું અવળું કરે, તો કોઈ વધારે અવળું કરે !

પ્રશ્નકર્તા : ના કરવું હોય તોય થઈ જવાનું ?

દાદાશ્રી : હા, થઈ જ જવાનું એટલે ‘હું શુદ્ધાત્મા છું.’ એમ નક્કી કરીને આ બધું અવળું-સવળું ‘જો ! તને અવળું-સવળું મહીં આવે એટલે તારે મનમાં એમ કલ્પના નહીં કરવાની કે ‘મારે અવળું થયું. શુદ્ધાત્મા મારો બગડ્યો !’ શુદ્ધાત્મા એટલે મૂળ તારું સ્વરૂપ જ છે. આ તો આ અવળું-સવળું થાય છે, એ તો પરિણામ આવેલાં છે. પહેલાં ભૂલ કરી હતી, તેનાં આ પરિણામ છે. તે પરિણામ ‘જોયા’ કરો. અને અવળું-સવળું તો અહીં આગળ લોકની ભાષામાં છે. ભગવાનની ભાષામાં અવળું-સવળું કશું છે જ નહીં.

પ્રશ્નકર્તા : અવળું-સવળું જો ભગવાનની ભાષામાં ના હોય તો પછી માથાકૂટ કરવાની જ ક્યાં રહી ?

દાદાશ્રી : કશી જ માથાકૂટ કરવાની નથી. તેથી હું કહું છું કે ‘જુઓ’ અને કોઈને દુઃખ ના થાય. ને દુઃખ થાય તો તેનું પ્રતિકમણ કરજો, એમ ભગવાને કહેલું.

પ્રશ્નકર્તા : અવળું-સવળું ભગવાનની ભાષામાં ના રહ્યું, તો પછી પ્રતિકમણ કરવાનું રહ્યું જ ક્યાં ?

દાદાશ્રી : સામાને દુઃખ થાય છે તેથી. સામાને દુઃખ ના થવું જોઈએ, એ ભગવાનની ભાષા ખરી ને ?

પ્રશ્નકર્તા : પણ આપણો આશય સારો હોય છે, તોય દુઃખી થાય છે ?

દાદાશ્રી : આશાય સારો હોય, ગમે તે હોય, પણ એને દુઃખ ના થવું જોઈએ. એટલે સામાને દુઃખ થયું ત્યાંથી જ ચોટશે. એટલે સામાને દુઃખ ના થાય એવી રીતે કામ લેવું.

પ્રશ્નકર્તા : લોકોને સાચી વાત ગમતી જ નથી, પછી બોલવાનું જ ક્યાં રહ્યું?

દાદાશ્રી : ના, સાચી વાત ના ગમે એવું હોતું જ નથી. એવું છે ને કે સાચી વાત, સાચી વાત ક્યારે ગણાય છે? એકલા સત્ય સામે જોવાનું નથી. એના બીજાં ગ્રણ પાસાં હોવાં જોઈએ. એ પાછું હિતકર હોવું જોઈએ. સામો રાજ થવો જોઈએ. પછી તમારી વાત ઊંઘી હોય કે છતી હોય પણ સામો રાજ થવો જોઈએ, પણ એમાં તમારી દાનત ખોરી ના હોવી જોઈએ અને સત્ય બોલતાં સામાને જો દુઃખ થતું હોય તો આપણાને બોલતાં જ નથી આવડતું. સત્ય તો પ્રિય, હિતકર ને મિત હોવું જોઈએ. મિત એટલે સામાને એમ ન થવું જોઈએ કે ‘આ કાકા અમથા બોલ બોલ કર્યા કરે છે!’ સામાને ગમી તે જ વાણી સત્ય. જેણે આ સત્યનાં પૂંછાં પકડ્યાં, તેના બધા એ માર ખાધેલા.

પ્રશ્નકર્તા : મસ્કા મારવા એનું નામ સત્ય? ખોટી ‘હા’ પુરાવવી?

દાદાશ્રી : એનું નામ સત્ય ના કહેવાય. મસ્કા મારવા જેવી વસ્તુ જ નથી. આ તો પોતાની શોધખોળ છે, પોતાની ભૂલને લઈને બીજાને મસ્કા મારે છે આ. સામાને ફીટ થાય એવી આપણી વાણી બોલાવી જોઈએ.

પ્રશ્નકર્તા : ‘સામાને શું થશે’, એનો વિચાર કરવા બેસે તો ક્યારે પાર આવે?

દાદાશ્રી : એનો વિચાર આપણે નહીં કરવાનો. આપણે તો ચંદુભાઈને કહેવું કે પ્રતિકમણ કરો. બસ એટલું જ કહેવું. આ ‘અક્રમ વિજ્ઞાન’ છે. તેથી પ્રતિકમણ મૂકવું પડ્યું છે. વાતને જ ખાલી સમજવાની છે. આ તો વિજ્ઞાન છે. એટલે વાત જ સમજ લે તો કશું અડે એવું નથી. અને ચંદુભાઈને તમે જ્યારે પૂછો, તમે શુદ્ધાત્મા છો કે ચંદુભાઈ? ત્યારે કહે ‘હું શુદ્ધાત્મા છું’ બસ. પછી બીજું શું પૂછવાનું રહ્યું? પછી એ આંદું

કરે તો એમને સુખ રોકાય એટલું જ.

જગતમાં આપણે બધાને ગમીશું તો કામ લાગશે. જગતને આપણે ગમ્યા નહીં, તો તે આપણી જ ભૂલ છે. એટલું સમજી લેવાની જરૂર છે. માટે ‘એડજસ્ટ એવરીવેર.’ આ ભાંજગડનો તો પાર જ ના આવે ને ? હું જુદું કહું, આ જુદું કહે, તો લોકો તો સાંભળે જ નહીં ને ? લોક તો શું કહે છે કે એમને ફીટ થવું જોઈએ.

અમને ઘણા કહે કે ‘દાદા, તમને આ આવડતું હશે ને તેથી આવડતું હશે.’ ત્યારે હું કહું કે, ‘અલ્યા ભઈ, મને તો કશું જ આવડતું નથી. તેથી તો આ હું આત્માનું શીખ્યો.’

આપણે વગર કામની લખન-છખન શું કરવા કરવાની ? લખન-છખન કરીએ તો આવતાંય શાદી થાય ને જતાંય શાદી થાય. એટલે રીતસર બધું સારું, બહુ અતિશયમાં ઉત્તરવા જેવું નથી.

આપણે તો બધાને ફીટ થાય એવું રાખવું. મારે કોઈ જોડે મતભેદ નથી પડતો. મતભેદ પડ્યો ત્યાંથી જાણું કે મારી ભૂલ છે ને ત્યાં હું તરત જગૃત થઈ જાઉં. તમે મારી સાથે ગમે તેટલું વાંકું બોલતા હો પણ એમાં તમારી ભૂલ નથી, ભૂલ તો મારી છે, સીધું બોલનારની છે. કારણ કે એ એવું કેવું હું બોલ્યો કે આને મતભેદ પડ્યો ! એટલે જગતને ‘એડજસ્ટ’ શી રીતે થાય એ જોવાનું. તમે સામાના હિતમાં હો, જેમ કે દવાખાનામાં કોઈ દર્દી હોય તેના સંપૂર્ણ હિતમાં તમે હો. તેથી તમે એને ‘આમ કરો, આમ ના કરો’ એમ કહ્યા કરો, પણ પેશાન્ટને કંટાળો આવે કે આ શી ભાંજગડ વગર કામની ?

એટલે જે પાણીએ મગ ચેડે, તે પાણીએ મગ ચડાવવાના છે. આજવાનાં પાણીએ ના ચેડે તો આપણે બીજું પાણી નાખવું, કૂવાનું નાખવું ને તેમ છતાંય ના ચેડે તો ગાટરનું પાણી નાખીને પણ મગ ચડાવો, આપણે તો મગ ચડાવવા સાથે કામ છે !

સામાને સમાધાન આપો

આપણે બધાએ શીખવાનું શું છે કે મતભેદ ના પડે એવું વર્તન

રાખવું. મતભેદ પણો એ તમારી જ ભૂલ છે, તમારી જ નબળાઈ છે. સામાને આપણાથી સમાધાન થવું જ જોઈએ. સામાના સમાધાનની જવાબદારી આપણા માથે છે.

તમારાથી સામાનું સમાધાન ના થાય તો તમે શું સમજો ? સામાને સમજણ ઓછી છે, એવું જ સમજોને ?

પ્રશ્નકર્તા : હા.

દાદાશ્રી : તમારે ભાંજગાડ પડે, તે વખતે આપણે ફેરવીને પણ ‘એને ભાંજગાડ ના પડે’ એવી રીતે કામ લેવું જોઈએ. જો તમે સમજણવાળા છો તો તમે ફરો ને સમાધાન કરાવો. જો તમે ફરો નહીં તો તમે સમજણવાળા નથી. બાકી સામો તો ફરશે નહીં. એટલે હું કોઈને ફેરવતો નથી. હું જ એને કહું કે, ‘ભઈ હું જ ફરીશ બા.’ આપણે રાગે રાખવું.

અગિયાર વાગે મને તમે કહો કે, ‘તમારે જમી લેવું પડશે.’ હું કહું કે થોડીવાર પછી જમું તો ના ચાલે ? ત્યારે તમે કહો, ‘ના જમી લો, પાર આવી જાય.’ તો હું તરત જ જમવા બેસી જઉં. હું તમને ‘એડજસ્ટ’ થઈ જઉં. હવે તો ‘એડજસ્ટ’ ના થનારાને જગત મૂરખ કહેશે. દરેકમાં ‘એડજસ્ટ’ નહીં થાવ, તો સામો માણસ આપણને શું અભિપ્રાય આપશે ?

સમજણ કોનું નામ કહેવાય ? ફીટ થાય એનું નામ સમજણ ! અને ગેરસમજણ કોનું નામ કે ફીટ ના થાય. આ એક જ વાત સમજ લેવાની છે. પછી એ કાયદેસર હો કે ગેરકાયદેસર હો, એ જોવાનું નથી.

પ્રશ્નકર્તા : ઈન્દ્રિય સમજણાથી ચેતનતા તો ઘણી આગળ છે ને ? ચેતનતા હોય તો અથડામણ જ ના થઈ શકે.

દાદાશ્રી : ના, અથડામણ તો થવી જ ના જોઈએ. અથડામણ ત્યાં જ આપણી અણસમજણ છે. આમાં ચેતનતાને સવાલ જ નથી. ચેતન તો ચેતન જ છે. આ તો અણસમજણ ભરેલી છે તેથી ! અણસમજણ શાથી ઊભી થાય છે ? મહીં ‘ઈગોઈઝમ’નું મૂળિયું છે તેથી ! એ અહંકારનું મૂળિયું જ્યાં સુધી હોય, ત્યાં સુધી ઊંચું ઊંચું થયા જ કરે. પજવે, હેરાન

કરી નાખે, જંપવા ના હે. એટલે આપણો ધીમે રહીને એનું મૂળ ઉખેડી નાખવું પડે. કોઈ કશુંક બોલે તો મહીં પેલું અહંકારનું મૂળિયું ઉભું થાય પછી જંપીને બેસવા ના હે. ઘણું દબાય દબાય કરે, પણ બેસવા ના હે.

એના કરતાં ‘હમ કુછ જાનતા નહીં’ એવો ભાવ આવ્યો. એટલે બસ આપણો ‘શુદ્ધાત્મા’ તરીકે જ્ઞાની છીએ અને આ પ્રમાણે વ્યવહારિક રીતે છે.

અસમાધાનોમાં એડજસ્ટમેન્ટ કે પ્રતિકમણ ?

પ્રશ્નકર્તા : કોઈ માણસ આજ્ઞાપૂર્વક કહે કે તમે આમ કરો ને એ માણસ ઉપર વિશ્વાસ ના હોય ને તો ત્યાં પ્રકૃતિ ‘એડજસ્ટ’ થતી નથી, તો શું કરવું ?

દાદાશ્રી : વિશ્વાસ વગર તો આ જમીન ઉપર બે પગેય ના પડે ! ‘આ જમીન પોલી છે’ એવું જાહી જઈએ, તો પછી કોઈ ત્યાં જાય નહીં ને ! આ સ્ટીમરમાં કાણું પડ્યું છે; એવું જાણો તો કોઈ એમાં બેસે ?

પ્રશ્નકર્તા : પણ જ્ઞાન પછી જે સહજપણું રહેવું જોઈએ અને સામાને એડજસ્ટ થવાનું હોય, તે ના થાય તો શું કરવાનું ?

દાદાશ્રી : એવું બને તો એવું ‘જોવું’ ! ‘આપણે’ ‘ચંદુભાઈ’ શું કરે છે, એ ફક્ત જોવું. એવું આપણનું જ્ઞાન કહે છે.

પ્રશ્નકર્તા : આપણે સામાને ‘એડજસ્ટ’ ના થઈએ, એ આપણી આડાઈ કહેવાય ?

દાદાશ્રી : ના, એવું કશું નથી. સામાનો છિસાબ હોય એ પ્રમાણે બધું થાય.

પ્રશ્નકર્તા : પણ સામા માણસને દુઃખ તો થાય ને કે આ મારું માન નથી જળવતા.

દાદાશ્રી : તો તેનું આપણે ‘ચંદુભાઈ’ પાસે પ્રતિકમણ કરાવડાવવું, એમાં બીજો કશો વાંધો નથી.

આ શાકમાં કેટલી જતો છે ?

પ્રશ્નકર્તા : ઘણી બધી.

દાદાશ્રી : એવું આ બધું શાકની જેમ જાતજાતનું છે. પ્રતિકમણ એકલો જ એનો ઉપાય છે.

પ્રશ્નકર્તા : તો એવા પ્રસંગોમાં આપણો આપણાં છોડી દેવું કે આપણાં પકડી રાખવું ?

દાદાશ્રી : શું બને છે એ ‘જોવું.’

પ્રશ્નકર્તા : ઘણીવાર તો આપણી પકડ બે-બે, ગ્રાણ-ગ્રાણ ટિવસ સુધી ચાલે છે. તે વખતે પ્રકૃતિ ‘એડજસ્ટ’ થતી નથી, તેનો અફસોસ રહ્યા કરે છે.

દાદાશ્રી : આપણી પ્રકૃતિ કોઈને બાધક થતી હોય તો પ્રતિકમણ કરવાનું. પ્રકૃતિ તો બહુ જાતજાતનું દેખાડે.

પ્રશ્નકર્તા : પણ એવે સમયે આપણો ધારો કે ‘એડજસ્ટ’ ના થઈએ અને સામાને દુઃખ થયા કરતું હોય, તો પછી શું કરવું ? આપણો ‘એડજસ્ટ’ થઈ જવું ?

દાદાશ્રી : આપણો તો પ્રતિકમણ એકલું જ કરવાનું. ‘એડજસ્ટ’ થવુંય નહીં ને એ થવાતુંય નથી. આપણો ‘એડજસ્ટ’ થવું હોય તોય થવાય નહીં, ટિકિટ ચોટે જ નહીં. તું ચોટાડ ચોટાડ કરું તોય ઊખડી જાય ! માટે સામાને આપણાથી દુઃખ થાય કે સુખ થાય, આપણો પ્રતિકમણ કરી લેવું.

કોઈને દુઃખ થતું હોય, તેથી કરીને આપણો ‘એડજસ્ટ’ થવું એવું લખ્યું નથી. એમ ‘એડજસ્ટ’ થવાતુંય નથી. એવો ભાવ જ, અભિપ્રાય જ ના હોવો જોઈએ કે ‘એડજસ્ટ’ થવું છે.

પ્રશ્નકર્તા : આ ના સમજાયું, ફરી સમજાવો !

દાદાશ્રી : ‘એડજસ્ટ’ થવાનો અભિપ્રાય જ ના હોવો જોઈએ. જ્યાં ‘એડજસ્ટ’ જ ના થવાય એવું હોય, ત્યાં આગળ ‘એડજસ્ટ’ થવાના અભિપ્રાયને શું કરવું છે ? એના કરતાં પ્રતિકમણ કરી લેવું, એ સારામાં

સારું છે !! ‘એડજસ્ટ’ થવાનો ભાવેય સારો નહીં. એ બધો સંસાર છે. આ રૂપે કે તે રૂપે, બધો સંસાર જ છે. આમાં ધર્મ નથી કે આત્મા નથી.

પ્રશ્નકર્તા : ‘ફાઈલોનો સમભાવે નિકાલ’ ના થાય, તો સામા માણસને દુઃખ થાય.

દાદાશ્રી : એનો નિકાલ દસ દહાડા પછી થાય, આજ મૌઘવારીમાં ના થાય તો તે જ્યારે સસ્તું થશે તે ઘડીએ થશે. એના માટે આપણે ઉજાગરો કરવાની જરૂર નથી. આપણે ‘શુદ્ધાત્મા’, પહેલી પોતાની ફોડી લેવી અને બીજાને દુઃખ થાય તેનું પ્રતિકમણ કરી લેવું. બીજી બધી ભાંજગડમાં ના પડાય. તું જેવું કરવાનું કહે છે એવું જો ‘જ્ઞાની પુરુષ’ કરે તો, એનો કયારે પાર આવે ? આવાં કેટલાં લફરાં ?

પ્રશ્નકર્તા : આપે કહું કે સામા જોડે ‘એડજસ્ટમેન્ટ’ રાખવાનો ભાવ પણ ના હોવો જોઈએ. એનો અર્થ એવો કે બીજાને ‘એડજસ્ટમેન્ટ’ આપવાના ભાવમાં તન્મયાકાર થવાની જરૂર નહીં, ‘સુપરફલ્યુઅસ’પણે કરવાનું એવું આપ કહેવા માંગો છો ?

દાદાશ્રી : ‘એડજસ્ટમેન્ટ’ બહુ પ્રકારનાં હોય છે. કેટલાંક ‘એડજસ્ટમેન્ટ’ તો લેવા જેવાં જ નથી હોતાં. કેટલાક ‘એડજસ્ટમેન્ટ’ લેવા જેવાં હોય છે, પણ તેના માટે ભાવેય રાખવાની જરૂર નહીં. ‘શું બને છે’ એને ‘જોયા’ કરવું. આટલાથી એક અવતારમાં છૂટી જવાશે. થોડું ઘણણું દેવું રહેશે તો આવતે ભવ ચૂકતે થઈ જશે.

આમાં મન આમળે ના ચઢે એટલું રાખવું. આપણું મન આમળે ચઢે એટલે એ વાત બંધ રાખવી. મન આમળે ચઢે એટલે મહી પહેલું દુઃખ થાય, ગભરામણ થાય અને પછી બહુ આમળે ચઢે એટલે ચિંતા થાય. માટે મન આમળે ચઢ્ઠાં પહેલાં આપણે વાતને બંધ કરી દેવી, આ એનું લેવલ છે.

પ્રશ્નકર્તા : આમાં ઘણી વાર શું થાય કે સામા માણસને દુઃખ થાય ને એના મનનું સમાધાન નથી થતું ને !

દાદાશ્રી : સમાધાન તો વરસ દહાડા સુધી ના થાય એને આપણે

શું કહીએ ? આપણે મનમાં એવો ભાવ રાખવો કે સામાને સમાધાન થાય એવી વાણી નીકળવી જોઈએ. વાણી જે અવળી નીકળી હોય તેનું આપણે પ્રતિકમણ કરવાનું. બાકી આ તો સંસારનો પાર જ ના આવે. આ તો ઉલટું આપણાને દસડી જાય. સામો તળાવમાં પડ્યો હોય તો તે તને હઉ તેમાં લઈ જાય ! આપણે આપણી ‘સેફ સાઈડ’ રાખીને કામ લેવું બધું. હવે આ સંસારમાં ઉંડા ઉત્તરવા જેવું જ નથી. આ તો સંસાર છે ! જ્યાંથી કાપો ત્યાંથી અંધારાની ને અંધારાની જ ‘સ્લાઇસ’ નીકળશે ! આ કુંગળી કાપે તેની બધી જ ‘સ્લાઇસ’ કુંગળી જ હોય ને ?

કોઈને પ્રતિકમણ કરતાં રાગે ના પડતું હોય તો આવતે ભવ ચૂકવાશે. પણ અત્યારે તો આપણે આપણું કરી લેવું. સામાનું સુધારવા જતાં આપણું ના બગડે એ પહેલામાં પહેલું રાખો ! સબ સબકી સમાલો !!

પ્રશ્નકર્તા : સંસાર વ્યવહાર કરતાં શુદ્ધ આત્મહેતુ કેવી રીતે જાળવી રાખવો ?

દાદાશ્રી : એ જળવાઈ જ રહ્યો છે. તારે જાળવવાની જરૂર ન હોય. ‘તું’ ‘તારી’ જાતને જાળવ ! ‘ચંદુભાઈ’ એની જાતને જાળવે !

પ્રશ્નકર્તા : આવી જાગૃતિ થયા પછી એ પાછી હઠે નહીં ને ?

દાદાશ્રી : ના, એ પાછી હઠે નહીં, પણ આ કાળ વિચિત્ર છે. ધૂળ ઉડાણે તોય જાગૃતિ ઓછી થઈ જાય એવું છે અને જોડે જોડે આ ‘અકમ વિજ્ઞાન’ છે, એટલે કે કર્મો ખપાવ્યા સિવાયનું વિજ્ઞાન છે. આ કર્મો ખપાવવા જતાં તમને આ ધૂળ ઉડશે. મને તો વાંધો ના આવે. કારણ કે મને બહુ કર્મો રહ્યાં ના હોય. આપણું આ ‘અકમ વિજ્ઞાન’ તો બધાં કર્માને ઉડાડી મૂકે તેવું છે, પણ આપણી તૈયારી જોઈએ. આખી દુનિયાના તોફાનને ઉડાડી મૂકીએ એવું આ વિજ્ઞાન છે. પણ આપણે જો એની જોડે સ્થિર રહીએ તો ! આપણે જો જ્ઞાન જોડે સ્થિરતા પકડીએ તો કોઈ નામ દે એવું નથી.

આ તો જાગૃતિનો માર્ગ છે, આપણે જાગૃત રહેવું. સામાને દુઃખ થયું, તેનું પ્રતિકમણ કરવાનો આપણી પાસે ઈલાજ છે. બીજું શું કરવાનું ? બીજું તો આ દેહ, મન, વાણી બધું ‘વ્યવસ્થિત’ને તાબે છે.

આપતિકમણ દોષ, પ્રકૃતિનો કે અંતરાય કર્મનો?

પ્રશ્નકર્તા : પ્રતિકમણ ના થાય એ પ્રકૃતિદોષ છે કે એ અંતરાય-કર્મ છે ?

દાદાશ્રી : એ પ્રકૃતિદોષ છે. અને આ પ્રકૃતિદોષ બધી જગ્યાએ નથી હોતો. અમુક જગ્યાએ દોષ થાય ને અમુક જગ્યાએ ના થાય. પ્રકૃતિ દોષમાં પ્રતિકમણ ના થાય તેનો વાંધો નથી. આપણો તો એટલું જ જોવાનું છે કે આપણો શો ભાવ છે ? બીજું કંઈ આપણો જોવાનું નથી. તમારી ઈચ્છા પ્રતિકમણ કરવાની છે ને ?

પ્રશ્નકર્તા : હા, પૂરેપૂરી.

દાદાશ્રી : તેમ છતાં પ્રતિકમણ ના થાય, તો એ પ્રકૃતિદોષ છે. પ્રકૃતિદોષમાં તમે જોખમદાર નથી. કોઈ વખતે પ્રકૃતિ બોલેય ખરી ને ના પણ બોલે, આ તો વાજું કહેવાય. વાગે તો વાગે, નહીં તો નાયે વાગે, આને અંતરાય ના કહેવાય.

ઘણાં માણસો મને કહે છે કે, ‘દાદા, સમભાવે નિકાલ કરવા જઉં છું, પણ થતો નથી !’ ત્યારે હું કહું છું, “અરે ભઈ, નિકાલ કરવાનો નથી ! તારે સમભાવે નિકાલ કરવાનો ભાવ જ રાખવાનો છે. સમભાવે નિકાલ થાય કે ના થાય. એ તારે આધીન નથી. તું મારી આજ્ઞામાં રહે ને ! એનાથી તારું ઘણું ખરું કામ પતી જશે અને ના પતે તો તે ‘નેચર’ના આધીન છે.”

અમે તો એટલું જ જોઈએ કે, ‘મારે સમભાવે નિકાલ કરવાનો છે.’ એટલું તું નક્કી કર. પછી તેમ થયું કે ના થયું તે અમારે જોવાનું નથી. આ નાટક ક્યાં સુધી જોવા બેસી રહીએ ? એનો પાર જ ક્યાં આવે ? આપણો તો આગળ ચાલવા માંડવાનું. વખતે ‘સમભાવે નિકાલ’ ના પણ થાય. હોળી સળગી નહીં તો આગળ ઉપર સળગાવીશું. આમ ફૂટાફૂટ કરવાથી ઓછી સળગે ? એનો ક્યારે પાર આવે ? આપણે દીવાસળીઓ સળગાવવી, બીજું સળગાવ્યું, પછી આપણને આનું શું કામ ? મેલ પૂળો ને આગળ ચાલો.

પ્રશ્નકર્તા : જો પ્રતિકમણ થાય તો એ ધર્મધ્યાનમાં ગયું કે શુક્લધ્યાનમાં ગયું ?

દાદાશ્રી : ના, એ ધર્મધ્યાનમાંય નથી જતું ને શુક્લધ્યાનમાંય નથી જતું. આ પ્રતિકમણ કોઈ ધ્યાન નથી. પ્રતિકમણ તમને ચોખ્ખા કરે. ખરી રીતે આત્મા પ્રાપ્ત કર્યા પછી પ્રતિકમણ કરવાની જરૂર જ નથી, પણ આ તો ‘અક્મ વિજ્ઞાન’ છે. તમને રસ્તે જતાં આત્મા પ્રાપ્ત થઈ ગયો છે. તે પાછલા દોષો ધોવા પ્રતિકમણ કરવાં પડે. આટલા બધા દોષોની અંદર જો પ્રતિકમણ ના કરે તો એ દોષો ખૂબ ઝૂદાઝૂદ કરે ! આ કપડાં બગડે તેને ધોવાં તો પડે જ ને ? અને ‘કમિક માર્ગ’માં તો કપડાં ચોખ્ખાં કર્યા પછી આત્મા પ્રાપ્ત થાય છે. એમાં એમને ડાઘ જ પડવાનો નહીં ને ?

અક્મ માર્ગ એકવતારી !

પ્રશ્નકર્તા : પ્રતિકમણ કરીએ તો નવું ‘ચાર્જ’ ના થાય ?

દાદાશ્રી : આત્મા પોતે કર્તા થાય તો જ કર્મ બંધાય. બાકી આ જ્ઞાનમાં તો પ્રતિકમણ હોય જ નહીં. પણ આ તો ગુજરાતી ચાર ચોપડીવાળાને ‘ગ્રેજ્યુઅટ’ બનાવીએ તો, પછી વચ્ચે વચ્ચે ધોરણોનું શું થાય ? એટલે આટલું પ્રતિકમણ અમે વચ્ચે મૂક્યું છે.

આ ‘અક્મ જ્ઞાન’ પાસ્યા પછી એક કે બે ભવમાં ઉકેલ આવે તેમ છે. હવે ભવ રહેવો કે ના રહેવો, એ ધ્યાન ઉપર આધાર રાખે છે. નિરંતર શુક્લધ્યાન એકલું જ રહેતું હોય તો બીજો ભવ થાય જ નહીં. પણ ‘અક્મ માર્ગ’માં શુક્લધ્યાન ને ધર્મધ્યાન બે થાય છે. અંદર શુક્લધ્યાન થાય છે ને બહાર ધર્મધ્યાન થાય છે. ધર્મધ્યાન શાથી થાય છે ?

‘દાદા’ના કલ્યા પ્રમાણે આજ્ઞા પાળવાની રહે છે તેનાથી. આજ્ઞા પાળવી એ શુક્લધ્યાનનું કામ નહીં, એ ધર્મધ્યાનનું કામ છે. એટલે ધર્મધ્યાનને લઈને એક અવતાર કે બે અવતાર પૂરતું ‘ચાર્જ’ થાય છે.

[૨૫]

આરાધના કરવા જેવું ... અને જાણવા જેવું ... !

પ્રશ્નકર્તા : હવે જે ‘રિયલ’ જોઈએ છીએ, ત્યારે ‘રિયલ’ તરફ પ્રેમ ઉત્પન્ન થવો જોઈએ તે થતો નથી અને ‘રિલેટિવ’ ઉપચાર સ્વરૂપે થઈ ગયું છે, તો આ શું કહેવાય ?

દાદાશ્રી : જો પ્રેમ થાય તો સામો દ્રેષ ઉત્પન્ન થાય. પ્રેમ ઉત્પન્ન કરવાની જરૂર નથી. આરાધન કરવા જેવું, રમણતા કરવા જેવું આ ‘રિયલ’ એક જ છે ! ‘શુદ્ધાત્મા’ની રમણતા એટલે નિરંતર ‘શુદ્ધાત્મા’નું ધ્યાન રહે તે ! હવે સ્વરમણતા કરવાની, બીજું કશું કરવાનું નથી.

પ્રશ્નકર્તા : ‘રિલેટિવ’ને જાણવાનું ને ‘રિયલ’ને પણ જાણવાનું છે ?

દાદાશ્રી : ના, ‘રિયલ’નું આરાધન કરવાનું છે અને ‘રિલેટિવ’ને જાણવાનું છે ! જાણવા જેવું એકલું ‘રિલેટિવ’ જ છે. આ ‘રિયલ’ તો અમે તમને જણાવી દીધું છે !

હવે આ જગત આખું ‘જ્ઞેય’ સ્વરૂપે છે અને તમે ‘જ્ઞાતા’ છો. તમને ‘જ્ઞાયક’ સ્વભાવ ઉત્પન્ન થયો છે. પછી હવે બાકી શું રહ્યું ? ‘જ્ઞાયક’ સ્વભાવ ઉત્પન્ન થયા પછી ‘જ્ઞેય’ને જોયા જ કરવાનું છે !

તમારે હવે શુદ્ધાત્મા તરફ પ્રેમ રાખવાની જરૂર નથી. કારણ કે તમે તે રૂપ તો થઈ ગયા છો, હવે કોની જોડે પ્રેમ કરશો ? તમને જ્ઞાન, દર્શન ને ચારિત્ર શરૂ થઈ ગયું છે ! નહીં તો જોવા-જાણવા પર રાગ-દ્રેષ થાય ! જુએ-જાણે તેની પર રાગ-દ્રેષ ના થાય એ વીતરાગ ચારિત્ર કહેવાય.

હવે તો તમારે ચારિત્ર પણ ઊંચું થઈ ગયું. આ તો અજાયબી થઈ ગયેલી છે !! પણ હવે એને સાચવી રાખો તો ખરું ! કોઈ ચોકલેટ આપીને

કોઈ બંગડીઓ ના પડાવી લે તો સારું. હવે તો તમને જ્ઞાન-દર્શન-ચારિત્ર ને તપ બધું જ ચાલ્યા કરવાનું. પણ તપની તમને ખબર ના હોય કે ક્યાં આગળ તપ થાય છે ! અમારી ‘આજ્ઞા’ જ એવી છે કે તપ કરવું જ પડે !

અમે મોટરમાં ફરીએ પણ કોઈની જોડે વાત ના કરીએ, કારણ અમે ઉપયોગમાં જ હોઈએ. અમે સહેજ ઉપયોગ ના ચૂકીએ !

આવું સરસ વિજ્ઞાન હાથમાં આવ્યા પછી કોણ છોડે ? પહેલાં પાંચ મિનિટ પણ ઉપયોગમાં રહેવાતું નહોતું. એક ગુંઠાણું સામાયિક કરવું હોય તો મહા મહા કષ્ટે કરીને રહેવાય અને આ તો સહેજેય તમે જ્યાં જાવ ત્યાં ઉપયોગપૂર્વક રહી શકાય એવું થયું છે.

પ્રશ્નકર્તા : એ સમજાય છે, દાદા.

દાદાશ્રી : હવે જરા ભૂલોને આંતરો, એટલે કે પ્રતિકમણ કરો. આપણે નક્કી કરીને નીકળવું કે આજે આમ જ કરવું છે ! શુદ્ધ ઉપયોગમાં રહેવું છે. એવું નક્કી ના કરીએ તો પછી ઉપયોગ ચૂકી જવાય ! અને આપણનું વિજ્ઞાન તો બહુ સરસ છે. નથી બીજી કોઈ ભાંજગાડ !

નિજવસ્તુ રમણા

પ્રશ્નકર્તા : ‘નિજવસ્તુ’ રમણતા કેવી રીતે થાય ?

દાદાશ્રી : રમણતા તો બે-ચાર રીતે થાય. બીજી કોઈ રમણતા ના આવડે તો ‘હું શુદ્ધાત્મા છું’, ‘હું શુદ્ધાત્મા છું’ એવું કલાક-બે કલાક બોલે તોય ચાલે, એમ કરતાં કરતાં રમણતા આગળ વધે !

પ્રશ્નકર્તા : રમણતા તો બધી વિવિધ રીતે હોય ને ?

દાદાશ્રી : એ તો જેને જેવું આવડે એવું એ કરે. સ્થૂળમાં હોય તો, ‘હું શુદ્ધાત્મા છું’, ‘હું શુદ્ધાત્મા છું’ બોલ્યા કરે, અગર તો ચોપડી લઈને ‘હું શુદ્ધાત્મા છું’ એવું લખ્યા કરે. એનાથી શું થાય, તો કે દેહ હઉ રમણતા કરે છે, વાણી હઉ રમણતા કરે છે, મન પણ મહી આવી જાય.

પહેલું જાનું કરેને એટલે પુદ્ધગલ રમણતા છૂટવા માડે. એમ કરતાં

કરતાં જીણું થાય અને જો એનાં ગુણ જ બોલ્યા કરે, એ સાચી રમણતા કહેવાય. એ તરત જ ‘ઓન ધ મોમેન્ટ’ ફળ આપે ! પોતાનું સુખ અનુભવમાં આવે.

પ્રશ્નકર્તા : જેવા આ પુદ્ગલના રસો છે તેમ આત્માના રસો, આનંદ પ્રગટ થવા જોઈએ ને ?

દાદાશ્રી : એવું છે કે તમે અપરિગ્રહી શાના આધારે છો ? ‘અકમ વિજ્ઞાન’ના આધારે ! પણ વ્યવહારથી અપરિગ્રહી નથી, એટલે ‘અપરિગ્રહી દશા’ જ્યાં સુધી ના થાય, ત્યાં સુધી છેલ્લી ‘વસ્તુ’ હાથમાં ના આવે !

પ્રશ્નકર્તા : ત્યાં સુધી સાચો રસ, આનંદ મેળવવા અમારે શું કરવું ?

દાદાશ્રી : ‘હું અનંત જ્ઞાનવાળો છું’, ‘હું અનંત દર્શનવાળો છું’, હું અનંત સુખનું ધામ છું, ‘હું અનંત શક્તિવાળો છું’.... બોલો, એટલે સાચો રસ ઉત્પન્ન થઈ જાય ! આત્મા તો પોતે આનંદમય જ છે, એટલે એ વસ્તુ સર્વરસમય જ છે ને તે પોતાને હોય છે જ. પણ પોતાની જગૃતિની કચાશને લીધે એ કયાંથી આવે છે, એ ખબર પડતી નથી.

પ્રશ્નકર્તા : પુદ્ગલના રસોને દબાવીએ, તો આત્માના રસો ઉત્પન્ન થાય ?

દાદાશ્રી : ના, દબાવવાનો અર્થ જ નથી. એ તો એની મેળે ફિક્કા થઈ જાય. આત્માના ગુણો કલાક-કલાક સુધી બોલો તો તરત ઘણું ઘણું ફળ આપે. આ તો રોકું ફળવાળી વસ્તુ છે, અગર તો દરેકની મહો ‘શુદ્ધાત્મા’ જોતાં જોતાં જાવ તોય આનંદ થાય એવું છે.

પ્રશ્નકર્તા : સામા માણસમાં શુદ્ધાત્મા જોઈએ, તો સામા માણસને આનંદ થવો જોઈએ ને ?

દાદાશ્રી : ના થાય. કારણ કે એની વૃત્તિઓ તે ઘડીએ શેમાંય પદેલી હોય ! એ શેનાયે વિચારમાં પડેલો હોય ! હા, એનામાં ‘શુદ્ધાત્મા’ જોવાથી તમને બહુ ફાયદો થાય. સામાને ફાયદો તો ‘જ્ઞાની પુરુષ’ એકલા જ કરી શકે !

પ્રશ્નકર્તા : દાદા, આપે ચાર પ્રકારની આત્મરમણાતા કહી. તે જરા ફરીથી કહો ને !

દાદાશ્રી : કેટલાક ‘હું શુદ્ધાત્મા છું’, ‘હું શુદ્ધાત્મા છું’ બોલે. કેટલાક ‘હું શુદ્ધાત્મા છું’ એમ લખીને કરે, તો એમાં દેહ પણ રમણતામાં પેઠો કહેવાય. દેહ, વાણી અને મન ગ્રાણી લખવામાં હાજર હોય અને કેટલાક બહારનો વ્યવહાર ચાલતો હોય, છતાંય મનથી જો ‘શુદ્ધાત્મા’ની ખરેખર રમણા કરે તે અને શુદ્ધાત્માના ગુણોમાં રમણા કરે; જેમ કે, હું અનંત જ્ઞાનવાળો છું, હું અનંત શક્તિવાળો છું... એ સિદ્ધસ્તુતિ કહેવાય. એ બહુ ફળ આપનારી છે !

પ્રશ્નકર્તા : દાદા, આપ જેવી રીતે બીજાના સુખને માટે પ્રયત્ન કરો છો, અને કેટલાંયને ભયંકર દૃષ્ટિની યાતનામાંથી પરમ સુખી બનાવી દો છો, તો એવું અમારે થવું હોય તો થઈ શકીએ કે નહીં ?

દાદાશ્રી : હા, થઈ શકો. પણ તમારી એટલી બધી ‘કેપેસિટી’ આવવી જોઈએ. તમે નિમિત્ત રૂપ બની જાવ. એટલા માટે હું તમને તૈયાર કરી રહ્યો છું. બાકી તમે કરવા કે બનવા જાવ, તો કશું બને એવું નથી !

પ્રશ્નકર્તા : તો નિમિત્ત રૂપ બનવા માટે અમારે શું કરવું જોઈએ ?

દાદાશ્રી : આ જ બધું હું કહું છું તે અને નિમિત્ત રૂપ બનાવતાં પહેલાં અમુક જાતનો ‘કાટ’ નીકળી જવો જોઈએ.

એમાં કોઈના ઉપર ગુસ્સે થવાનો, કોઈની પર ચિડાવાનો એવા બધા હિંસકભાવ થવા ના જોઈએ. જો કે ખરેખર તમને આ હિંસકભાવ નથી. આ તમારા ‘ડિસ્ચાર્જ’ હિંસકભાવ છે, પણ જે ‘ડિસ્ચાર્જ’ હિંસક ભાવ છે તે ખલાસ થશે ત્યારે આ બધી શક્તિઓ છે તે ‘ઓપન’ થશે. ‘ડિસ્ચાર્જ ચોરીઓ’, ‘ડિસ્ચાર્જ અબ્રહ્મચર્ય’, એ બધાં ‘ડિસ્ચાર્જ’ ખાતી થાય. ત્યાર પછી પારકાંને માટે નિમિત્ત બનવાની શક્તિ ઉત્પન્ન થાય! આ બધું ખાલી થાય એટલે તમે પરમાત્મા જ થયા ! આ અમારે ખાતી થઈ ગયું છે, તેથી તો અમે નિમિત્ત બન્યા છીએ !

પ્રશ્નકર્તા : એટલે પહેલાં ‘કાટ’ ખાલી કરવાની વાત અમારે કરવી.

દાદાશ્રી : પુરુષાર્થ કરીને બધું થાય ! પુરુષ થયો એટલે પુરુષાર્થમાં આવી શકે, એવું અમે બધું કરી આચ્છું છે ! હવે તમે તમારી મેળે જેટલો પુરુષાર્થ માંડો એટલો તમારો !

પ્રશ્નકર્તા : હું મારા શુદ્ધાત્મામાં રહું, પણ જોડે જોડે સામાના શુદ્ધાત્માનું અનુસંધાન થવું જોઈએ ને ?

દાદાશ્રી : સામાના શુદ્ધાત્મા જોવામાં ફાયદો શો છે કે, આપણી પોતાની શુદ્ધિ વધારવા માટે છે, નહોય કે સામા માણસને લાભ કરાવવા માટે ! પોતાની શુદ્ધ દશા વધારવા માટે સામાના શુદ્ધાત્મા જુઓ એટલે પોતાની દશા વધતી જાય !

પ્રશ્નકર્તા : એક શુદ્ધાત્માનું બીજા શુદ્ધાત્મા જોડે અનુસંધાન થાય કે નહીં ?

દાદાશ્રી : અનુસંધાન કરું નહીં, આ સ્વભાવ છે. આ ‘લાઈટ’, આ ‘લાઈટ’, આ ‘લાઈટ’ - આ ગ્રામ ‘લાઈટો’ ભેગી કરીએ, તેમાં દરેક ‘લાઈટ’નું પોતાનું વ્યક્તિત્વ તો જુદું રહેશે. એમાં એકબીજાને કશો ફાયદો કોઈ કરતું નથી.

પ્રશ્નકર્તા : તો પછી સામાના માટે આપણને જે ખોટા ભાવ છે, ખરાબ ભાવ છે, તે પ્રતિકમણ કરવાથી ઓછા થાય ખરા ?

દાદાશ્રી : આપણા ખરાબ ભાવ તૂટી જાય, આપણા પોતાના માટે જ છે, આ બધું. સામાને આપણી જોડે કશી લેવાદેવા નથી.

[२६]

શુદ્ધાત્મા ને કર્મરૂપી ફાચર

‘સ્વરૂપજ્ઞાન’ પ્રાપ્ત થયા પછી બાકી શું રહ્યું ? બધામાં શુદ્ધાત્મા દેખાય છે, પોતાનામાં શુદ્ધાત્મા દેખાય છે, ત્યારે હવે બાકી શું રહ્યું ? કર્મરૂપી ફાચર. પોતે પરમાત્મા થઈ ગયા, બધુંય જાણો છે, પણ શું થાય છે ? ત્યારે કહે કે કર્મરૂપી ફાચર નડે છે. કર્મરૂપી ફાચર શેનાથી નીકળી જાય ? ‘ફાઈલ’નો સમભાવે નિકાલ કરવાથી.

રાગ-દ્વેષ કર્યા વગર આવી પડેલી ‘ફાઈલો’નો સમભાવે નિકાલ કરવો એ જ એનો, કર્મરૂપી ફાચરો કાઢવાનો ઉપાય છે. ફાચરની કિયાઓ આપણાથી બધી જ થાય. અરે, કોઈને આપણો હાથ પણ વાગી જાય, પણ રાગ-દ્વેષ થાય નહીં. ફાઈલ આવતાં પહેલાં જ આપણો નક્કી કરેલું હોય કે આનો સમભાવે નિકાલ કરવો છે. પોતે પૂર્વ ચીતરેલા ચોપડા એ જ કર્મરૂપી ફાચર કહેવાય છે. કર્મરૂપી ફાચર જે ઘરીએ ફરી વળેને, તે ઘરીએ વગરકામનું આપણાને ગૂંચાય, ગૂંચાય કર્યા કરે. તે આપણે ‘જાણીએ’ કે આજે ઓણે ચંદુભાઈને બહુ ગૂંચવ્યા, આપણાને ના ખબર પડે ?

કર્મરૂપી ફાચર બધાને જુદી જુદી હોય કે એક જ જાતની ? જુદી જુદી હોય. કારણ કે બધાનાં મોઢાં જુદી જુદી જાતનાં હોય. આ માણ, આ બેનને શીખવાડવા જાય, તો એમાં એનો મેળ શું ખાય ? દાદા સમજ જાય કે માણમાં આ ફાચર છે ને બેનમાં આ ફાચર છે. અમને તો શેનાથી આ લોકોની કર્મરૂપી ફાચર ઉત્પન્ન થઈ છે તેનીયે ખબર પડી જાય. એ તો ભાઈના અભ્યાસ ઉપરથી ઓળખાય કે આ ભાઈને પહેલાંની ફાચરો કેવી છે. અત્યારનો અભ્યાસ એવું કહે કે આ ખોટું છે બધું, આ આપણી ભાંજગડ જ ન હોય. પણ પહેલાંની ફાચરોના સિક્કા વાગી ગયેલા, તેનું શું થાય ?

એ તો ભોગવ્યે જ છૂટકો ! એ ફાયરો કડવા-મીઠા રસો ચખાડીને જાય ! ઘડીકમાં મીઠો રસ આપે, તો ઘડીકમાં કડવો રસ આપે ! મીઠો રસ ગમે ખરો તમને ?

જ્યાં સુધી મીઠો રસ ગમે છે, ત્યાં સુધી કડવાનો અણગમો લાગે. મીહું ગમતું બંધ થઈ જાય ને, તો કડવાનો અણગમોય બંધ થઈ જાય ! આ મીહું ગમે છે ક્યાં સુધી ? ત્યારે કહે, હજ મોક્ષમાં જ સુખ છે એવો પૂરેપૂરો અભિપ્રાય મજબૂત થયો નથી. હજ અભિપ્રાય કાચો રહે છે. માટે એવું બોલ બોલ કરવું કે, ‘ખરું સુખ મોક્ષમાં જ છે, ને આ બધું ખોટું છે, આમ છે, તેમ છે.’ એમ થોડી થોડી વારે ‘તમારે’ ‘ચંદુભાઈ’ને સમજાય સમજાય કરવું કોઈ રૂમમાં ના હોય, એકલા હોવ ત્યારે ઉપદેશેય અપાય કે, ‘ચંદુભાઈ ! બેસો, વાતને સમજ જવને !’ કોઈ ના હોય ત્યારે આપણો આવું કરીએ તો કોઈને શી ખબર પડે કે આપણો શું નાટક કરીએ છીએ ? કોઈ હોય ત્યારે તો એ આપણને શું કહે કે આ ચકમ થઈ ગયો છે કે શું ? અલ્યા, ચકમ નથી થયો. ચકમપણું થયેલું તેને હું કાઢું છું !!! તોય એ તો એવું જ કહે કે ‘તમે ચંદુભાઈ જોડે વાત કરો છો, તે તમે કેવા માણસ છો ? તમે પોતે જ ચંદુભાઈ નહોય ?’ એટલે આપણો તો એકલા હોઈએ ત્યારે રૂમ બંધ કરી ચંદુભાઈને કહેવું, ‘બેસો ચંદુભાઈ, આપણો થોડી વાતચીત કરીએ, તમે આમ કરો છો, તેમ કરો છો, તેમાં તમને શો ફાયદો ? અમારી જોડે એકાકાર થઈ જવને ? અમારી જોડે તો પાર વગરનું સુખ છે !!! આ તો એમને જુદાઈ છે, માટે આપણો કહેવું પડે છે. જેમ આ નાનાં છોકરાંને સમજાવવું પડે-કહેવું પડે, તેમ ‘ચંદુભાઈ’નેય કહેવું પડે, તો જ પાંસરું પડે.

અરીસા સામાયિક

તમે કોઈ દહાડો અરીસામાં જોઈને ચંદુભાઈને ઠપકો આપો છો ? આપણો અરીસામાં ચંદુભાઈને સામા બેસાડીને કહીએ કે, ‘તમે ચોપડીઓ છપાવી, જ્ઞાનદાન કર્યું, એ તો બહુ સારું કામ કર્યું, પણ તમે બીજું આમ કરો છો, તેમ કરો છો, તે શા માટે કરો છો ?’ આવું પોતાની જતને કહેવું પડે કે નહીં ? દાદા એકલા જ કહે કહે કરે, એના કરતાં તમે પણ કહો

તો એ બહુ માને, તમારું વધુ માને ! હું કહું ત્યારે તમારાં મનમાં શું થાય ? મારી જોડે પાડોશમાં છે 'તે' મને નથી કહેતા ને આ દાદા મને શું કરવા કહે છે ? માટે આપણે જાતે જ ઠપકો આપીએ.

પારકાંની ભૂલો કાઢતાં બધીય આવડે અને પોતાની એકુય ભૂલ કાઢતાં નથી આવડતી. પણ તમારે તો ભૂલો કાઢવાની નથી. તમારે તો 'ચંદુભાઈ'ને વઠવાનું જ છે જરા. તમે તો તમારી બધી ભૂલો જાણી ગયા છો. એટલે હવે 'તમારે' ચંદુભાઈને ઠપકો આપવાનો છે, એ નરમ પણ છે, પણ માની પણ એવા જ છે, બધી રીતે 'માનવાનું' છે. એટલે એને જરા પટાવીએ તો બધું કામ થાય.

હવે આ વઠવાનો આપણે કયારે અભ્યાસ કરીએ ? આપણે વેર એક-બે માણસો વઠનારા રાખીએ, પણ એ સાચું વઠનારા ના હોય ને ? સાચું વઠનારા હોય તો કામનું, તો જ પરિણામ આવે. નહીં તો જૂંહું બનાવટી વઠનારું હોય તો કામનું પરિણામ ના આવે. આપણાને કોઈ વઠનારું હોય તો આપણે તેનો લાભ લેવો જોઈએ ને ? આ તો આવું ગોઠવતાં આવડતું નથી ને !

પ્રશ્નકર્તા : વઠનારા હોય તો આપણાને ગમે નહીં.

દાદાશ્રી : એ નથી ગમતા. પણ રોજના વઠનારા લાગુ થયા હોય પછી તો આપણાને નિકાલ કરતાં આવડે ને બળ્યું કે આ રોજનું લાગ્યું છે, તો ક્યાં પત્તો પડશે ? એના કરતાં આપણે આપણી 'ગુજરાતી' પેસી જાવ ને ?

અરીસામાં ઠપકા સામાયિક

પ્રશ્નકર્તા : આપે કહ્યું છે કે, 'હું જીવ નથી, પણ શિવ છું.' પણ એ જુદું પડતું નથી.

દાદાશ્રી : એ એનો ભાવ છોડે નહીં ને ? એનો એ હક્ક છોડે કે ? એટલે આપણે એને સમજાવી સમજાવીને, પટાવી પટાવીને કામ લેવું પડે. કારણ એ તો ભોળું છે. પુદ્ગલનો સ્વભાવ કેવો છે ? ભોળો છે. તે એને

આમ કળામય કરીએ તો તો એ પકડાઈ જાય. જીવ ને શિવ ભાવ બન્ને જુદા જ છે ને ? હમજાં જીવભાવમાં આવશે, તે ઘડીએ બટાકાવડા બધું ખાશે અને શિવભાવમાં આવશે ત્યારે દર્શન કરશે !!!

પ્રશ્નકર્તા : પણ જીવનું મન સ્વતંત્ર છે ?

દાદાશ્રી : બિલકુલ સ્વતંત્ર છે. મન તમારા સામું થાય તે જોયેલું કે નહીં તમે ? અથ્યા, ‘મારું’ મન હોય તો, એ મારી સામું શી રીતે થાય ? એ સ્વતંત્ર છે કે નહીં એવું સામું થાય, ત્યારે ખબર ના પડી જાય ?

પ્રશ્નકર્તા : વાણી ઉપર કંટ્રોલ નથી, એટલે મન ઉપરેય કંટ્રોલ નથી.

દાદાશ્રી : જે સામું થાય એના પર આપડો કંટ્રોલ નથી.

પહેલાં તો તમે, ‘હું જીવ છું’ એવું માનતા હતાં. હવે એ માન્યતા તૂટી ગઈ છે ને ‘હું શિવ છું’ એવી ખબર પડી ગઈ. પણ જીવ કંઈ એમનો ભાવ છોડે નહીં, એમનો હક-બક કશંય છોડે નહીં. પણ એમને જો પટાવીએ તો એ બધુંય છોડે તેમ છે. જેમ કુસંગ અડે છે ત્યારે કુસંગી થઈ જાય છે ને સત્સંગ અડે ત્યારે સત્સંગી થઈ જાય છે, તેમ સમજજા પાડીએ તો એ બધું જ છોડી દે એવો ડાખ્યો છે પાછો ! હવે તમારે શું કરવાનું કે તમારે ચંદુભાઈ જોડે, ચંદુભાઈને બેસાડીને વાતચીત કરવી પડે. કે, ‘તમે સડસઠ વરસે રોજ સત્સંગમાં આવો છો, તેનું બહુ ધ્યાન રાખો છો તે બહુ સારું કામ કરો છો !’ પણ જોડે જોડે બીજી સમજજા પાડવી, ને સલાહ આપવી કે, ‘દેહનું ધ્યાન શું કામ બહુ રાખો છો ? દેહમાં આ આમ થાય છે, તે છો ને થાય. તમે અમારી જોડે ટેબલ ઉપર આમ આવી જાવ ને ! અમારી જોડે પાર વગરનું સુખ છે.’ એવું તમારે ચંદુભાઈને કહેવું. ચંદુભાઈને આમ અરીસા સામે બેસાડ્યા હોય તો, તે તમને ‘એક્ઝેક્ટ’ દેખાય કે ના દેખાય ?

પ્રશ્નકર્તા : અંદર વાતચીત તો મારે કલાકો સુધી ચાલે છે.

દાદાશ્રી : પણ અંદર વાતચીત કરવામાં બીજા ફોન લઈ લે છે, એટલે એમને સામા બેસાડીને મોટેથી વાતચીત કરીએ. એટલે કોઈ બીજો

ફોન લે જ નહીં ને !

પ્રશ્નકર્તા : પોતાને સામે કેવી રીતે બેસાડવું ?

દાદાશ્રી : તું ‘ચંદુભાઈ’ને સામે બેસાડીને વઠ વઠ કરતો હોય તો ‘ચંદુભાઈ’ બહુ ડાખા થઈ જાય. તું જાતે જ વહું કે, ‘ચંદુભાઈ, આવું તે હોય ? આ તમે શું માંજ્યું છે ? ને માંજ્યું તો હવે પાંસરું માંગોને ??’ આવું આપણે કહીએ તે શું ખોટું છે ? કો’ક લપકા કરતું હોય, તે સારું લાગતું હશે ? તેથી અમે તમને ‘ચંદુભાઈ’ને વઢવાનું કહીએ, નહીં તો હપુચું (સંદર્ભ) અંધેર જ ચાલ્યા કરે ! આ પુદ્ગળ શું કહે છે કે તમે તો ‘શુદ્ધાત્મા’ થઈ ગયા, પણ અમારું શું ? એ દાવો મારે છે, એ પણ હક્કદાર છે. એ પણ ઈચ્છા રાખે છે કે અમારે પણ કંઈક જોઈએ છે. માટે તેને અટાવી-પટાવી લેવું. એ તો ભોળું છે. ભોળું એટલા માટે કે મૂરૂખની સંગત મળે તો મૂરૂખ થઈ જાય ને ડાખાની સંગત મળે તો ડાખું થઈ જાય. ચોરની સંગત મળે તો ચોર થઈ જાય ! જેવો સંગ એવો રંગ ! પણ એ પોતાનો હક્ક છોડે તેવું નથી.

તારે ‘ચંદુભાઈ’ને અરીસા સામે બેસાડી આમ પ્રયોગ માંડવો. અરીસામાં તો મોહું બધું જ દેખાય. પછી આપણે ‘ચંદુભાઈ’ને કહીએ, ‘તમે આમ કેમ કર્યું ? તમારે આમ નથી કરવાનું. પત્ની જોડે મતભેદ કેમ કરો છો ? નહીં તો તમે પૈણ્યા શું કરવા ? પૈણ્યા પછી આમ શું કરવા કરો છો ?’ આવું બધું કહેવું પડે. આવું અરીસામાં જોઈને ઠપકો આપે એક-એક કલાક, તો બહુ શક્તિ વધી જાય. આ બહુ મોટામાં મોટું સામાયિક કહેવાય. તમને ચંદુભાઈની બધી જ ભૂલોની ખબર પડે ને ? જેટલી ભૂલો દેખાય એટલી આપણે અરીસા સામે ચંદુલાલને બેસાડીને એક કલાક સુધી કહી દીધી કે એ મોટામાં મોટું સામાયિક !

પ્રશ્નકર્તા : આપણે અરીસામાં ના કરીએ ને આમ મન સાથે એકલા એકલા વાતો કરીએ તો, તે ના થઈ શકે ?

દાદાશ્રી : ના, એ નહીં થાય. એ તો અરીસામાં તમને ચંદુભાઈ દેખાવા જોઈએ. એકલા એકલા મનમાં કરીએ તો આવડે નહીં. એકલા

એકલા કરવાનું, એ તો ‘જ્ઞાની પુરુષ’નું કામ. પણ તમને તો આમ આ બાળભાષાનું શીખવાડવું પડે ને ? અને આ અરીસો છે તે સારું છે, નહીં તો લાભ રૂપિયાનો અરીસો વેચાતો લાવવો પડત. આ તો સસ્તા અરીસા છે ! ઋષભદેવ ભગવાનના વખતમાં ભરત ચક્કવતીએ એકલાએ જ અરીસા ભવન બનાવેલું ! અને અત્યારે તો એય મોટા મોટા અરીસા બધે દેખાય !

આ બધી પરમાણુની થિયરી છે. પણ જો અરીસા સામું બેસાડીને કરે ને, તો બહુ કામ નીકળી જાય એવું છે. પણ કોઈ કરતું નથી ને ? અમે કહીએ ત્યારે એક-બે વખત કરે ને પછી પાછો ભૂલી જાય !

અરીસાભવનમાં કેવળજ્ઞાન !

ભરત રાજાને, ઋષભદેવ ભગવાને ‘અક્મ જ્ઞાન’ આખ્યું ને છેવટે તેમણે અરીસાભવનનો આશરો લીધો ત્યારે તેમનું રાગે પડ્યું. અરીસાભવનમાં વીઠી નીકળી ગયેલી, આંગળીને અડવી દીઠી ત્યારે તેમને થયું કે બધી આંગળીઓ આવી દેખાય છે ને આ આંગળી કેમ આવી દેખાય છે ? ત્યારે ખબર પડી કે વીઠી નીકળી પડી છે તેથી. વીઠીને લીધે આંગળી કેટલી બધી રૂપાળી દેખાતી હતી, એ ચાલ્યું મહીં તોફાન ! તે ઠેઠ ‘કેવળ’ થતાં સુધી ચાલ્યું ! વિચારણાએ ચઢ્યા કે વીઠીને આધારે આંગળી સારી દેખાતી હતી ? મારે લીધે નહીં ? તો કહે કે તારે લીધે શાનું ? તે પછી ‘આ ન હોય મારું, ન હોય મારું, ન હોય મારું’ એમ કરતાં કરતાં ‘કેવળ જ્ઞાન’ને પાભ્યા !!! એટલે આપણે અરીસાભવનનો લાભ લેવો. આપણું ‘અક્મ વિજ્ઞાન’ છે. જે કોઈ આનો લાભ લે તે કામ કાઢી નાખે. પણ આની કોઈને ખબર જ ના પડે ને ? ભલે આત્મા જાગતો ના હોય, છતાંય અરીસાભવનની સામાયિક ફક્કડ થાય.

પ્રશ્નકર્તા : કેટલાકને તમે જ્ઞાન આપો છો, તેમાં કેટલાકને તરત જ ફીટ થઈ જાય છે અને ઘણાને કેટલીય માથાફોડ કરો તોય તે ફીટ થતું નથી. તો તેમાં શું શક્તિ ઓછી હશે ?

દાદાશ્રી : એ શક્તિ નથી. એ તો કર્મની ફાયરો વાંકીચૂકી લાવ્યા

હોય, તો કેટલાકની ફાયર સીધી હોય. તે સીધી ફાયરવાળો તો જાતે જ ખેંચી કાઢે ને વાંકી ફાયરવાળાને અંદર ગયા પછી વાંકી હોય, તે આમ ખેંચે તોય એ નીકળે નહીં. અંકડા વાંકા હોય ! અમારી ફાયરો સીધી હતી કે ઝટપટ નીકળી ગઈ. અમને વાંકું ના આવડે. અમારે તો એકદમ ચોખ્ખમું ચોખ્ખાં ને ખુલ્લમું ખુલ્લાં ! અને તમે તો કંઈક વાંક શીખ્યા હશો. છો તો તમે સારા ઘરના, પણ નાનપણમાં વાંક પેસી ગયો તે શું થાય ? મહીં વાંકા ખીલા હોય તો ખેંચતાં જોર આવે ને વાર લાગે ! સ્ત્રી જાતિ થોડું મહીં કપટ રાખે, અમને મહીં ચોખ્ખાં ના હોય, કપટને લીધે તો સ્ત્રીજાતિ મળી છે. હવે ‘સ્વરૂપજ્ઞાન’ની પ્રાપ્તિ પછી આપણાને સ્ત્રી જેવું કશું રહ્યું નહીંને ? પણ ખીલા વાંકા ખરા, તે કાઢતાં જરા વાર લાગે ને ! એ ખીલા સીધા હોય તો તો વાર જ ના લાગે ને ! પુરુષ જરા ભોળા હોય. તે બેન જરાક સમજાવે તો બર્દી સમજી જાય. ને બેન પણ સમજી જાય, કે બર્દી સમજી ગયા ને હમણે જરે બહાર ! પુરુષોમાં ભોળપણ હોય. સહેજ કપટ કરેલું, તે મલિનાથને તીર્થકરના અવતારમાં સ્ત્રી થવું પડેલું ! એક સહેજ કપટ કર્યું હતું તોય ! કપટ છોડે નહીં ને ! છતાં હવે સ્વરૂપજ્ઞાન થયા પછી આપણાને સ્ત્રીપણું ને પુરુષપણું રહ્યું નથી. ‘આપણે’ ‘શુદ્ધાત્મા’ થઈ ગયા !

કુસંગનો રંગ...

પોતાની ઈચ્છા ના હોય તોય માણસો બહાર જાય છે ને કુસંગે ચઢી જ જાય, કુસંગ અજ્ઞા વગર રહે જ નહીં. ઘણાં માણસો કહે છે કે હું દારૂદિચા જોડે ફરું છું, પણ હું દારૂ નહીં જ પીવાનો. પણ તું ફરે છે ત્યાંથી જ તું દારૂ પીવા મંડીશ. સંગ એનો સ્વભાવ એક દહાડો દેખાડ્યા વગર રહે જ નહીં. માટે સંગ છોડ.

તમને શુદ્ધાત્માની પ્રતીતિ તો ખરેખરી થઈ ગઈ છે, પણ શું થયું છે કે સાચા અનુભવનો સ્વાદ જે છે તે આવવા નથી દેતો.

આપણે ખરા ટેસ્ટમાં ક્યારે આવ્યા કહેવાય કે ઘરમાં સામો માણસ ઉગ્ર થાય ને આપણમાં ઉગ્રતા ઉત્પન્ન થાય તો જાળવું કે હજ કચાશ છે.

[૨૭]

અટકણથી લટકણ ને લટકણથી ભટકણ...

દાદાશ્રી : કોઈ ફેર તમને ગલગલિયાં થઈ ગયેલાં કે ?

પ્રશ્નકર્તા : રવિવાર આવે ને રેસ રમવાનો ટાઇમ થાય. એટલે મહીં ગલગલિયાં થઈ જાય છે.

દાદાશ્રી : હા, કેમ શનિવારે નહીં ને રવિવારે જ તેવું થાય છે ? દ્વય-ક્ષેત્ર-કાળ અને ભાવ, ચારેય ભેગાં થાય ત્યારે જ ગલગલિયાં થાય.

અનંતકાળથી લટકેલા, તે સહુ સહુની અટકણથી લટકેલા ! અનાદિથી કેમ લટકી પડ્યો છે ? હજુ એનો નિકાલ કેમ નથી આવતો ? ત્યારે શું કહે છે કે આ અટકણ પોતાને પડી હોય છે, કંઈને કંઈ દરેકનામાં જુદી જુદી જાતની અટકણ હોય તેના આધારે લટકેલો !

આ અટકણ તમને સમજમાં આવી ? આ ઘોડાગાડી જતી હોય ને ઘોડો ફક્કડ હોય, ને રસ્તામાં મિયાંભાઈની કબર હોય, ને એ કબર ઉપર લીલું કપડું ઓફાડેલું હોય તો, ઘોડો તેને દેખે ને ઊભો રહી જાય. તે શાથી ? કે કબર ઉપર લીલું કપડું દેખે, એ નવી જાતનું લાગે. એટલે ભડકાટ ઊભો થાય, એટલે પછી એને ગમે તેટલું મારમાર કરે તોય એ ના ખસે. પછી ભલે મિયાં મારી-કરી, સમજાવી-પટાવી, આંખે હાથ દઈને પણ લઈ જાય, એ વાત જુદી છે. પણ બીજે દહાડે પાછો ત્યાં જ અટકે. કારણ અટકણ પડેલી છે, તે વખતે એ સાન-ભાન, જ્ઞાન બધુંય ભૂલી જાય. તેને મારવા જાવ તો ઘોડાગાડી હઉ તે ઊંઘી નાખી દે !

એવું મનુષ્યને કોઈ જગ્યાએ કંઈ મૂર્છિત થઈ ગયો, કશાકમાં મૂર્છિત થઈ ગયો કે અટકણ પડી ગયેલી હોય. તે અટકણ એની જાય નહીં, એટલે

કોઈ જગ્યાએ મૂર્છિત ના થાય એવો હોય, પણ તે અટકણની જગ્યા આવે કે ત્યાં આગળ તે પાછો મૂર્છિત થઈ જાય. જ્ઞાન, ભાન બધું જ ખોઈ નાખે ને ઉંઘું થઈ જાય. તેથી કવિરાજ કહે છે :

“અટકણથી લટકણ, લટકણથી ભટકણ,
ભટકણની ખટકણ પર, છાંટો ચરણ-રજકણ.”

હવે ભટકણમાંથી છૂટવું હોય તો છાંટો ‘ચરણ-રજકણ !’ ચરણ-રજકણ છાંટીને એનો ઉકેલ લાવી નાખો હવે, કે ફરી એ અટકણનો ભો ના રહે.

અટકણ, અલાદિની!

એટલે દરેકને અટકણ પડી છે, તેથી જ આ બધા અટકયા છે અને હવે શી અટકણ પડી છે, એ ખોળી કાઢવું જોઈએ. કબ્રસ્તાન આગળ અટકણ થાય છે કે ક્યાં આગળ અટકણ થાય છે ? એ ખોળી કાઢવું જોઈએ. અનંત અવતારનું ભટકણ છે. એ અટકણ એકલું જ છે, બીજું કોઈ નથી ! અટકણ એટલે મૂર્છિત થઈ જવું ! સ્વભાન ખોઈ નાખવું !! કંઈ બધે અટકણ નથી હોતી, ધેરથી નીકળ્યો તે બધે કંઈ મારારૂડ નથી કરતો. રાગ-દ્રેષ્ણ નથી કરતો. પણ એને અટકણમાં રાગ-દ્રેષ્ણ છે ! આ ઘોડાનો દાખલો તો તમને સમજણ પાડવા માટે કહું છું ! પોતાની અટકણ ખોળી કાઢે તો જડે પાછી કે ક્યાં મૂર્છિત થઈ ગયો છું, મૂર્છિત થવાની જગ્યા કયાં ?

પ્રશ્નકર્તા : આ અટકણ એટલે પકડ ?

દાદાશ્રી : ના, પકડ નહીં. પકડ એ તો આગ્રહમાં જાય. અટકણ તો મૂર્છિત થઈ જાય. જ્ઞાન, ભાન બધું જ ખોઈ નાખે. જ્યારે આગ્રહમાં જ્ઞાન, ભાન બધું હોય !

મનુષ્યમાત્રને નબળાઈ તો હોય જ ને ? આ નબળાઈના ગુણોને લીધે મનુષ્યપણું રહ્યું છે. મનુષ્યની નબળાઈ જાય એટલે મુક્ત થઈ જાય. પણ એ નબળાઈ જાય એવી નથી. કોણ એ કાઢે ? ‘જ્ઞાની પુરુષ’ સિવાય

નબળાઈ બીજો કોઈ કાઢે નહીં ને ? એ નબળાઈનો ‘જ્ઞાની પુરુષ’ પોતે ફોડ પાડી આપે ને એને કાઢી આપે. ‘જ્ઞાની પુરુષ’ તો ગમે તેટલું ઘોડું અટક્યું હોય તોય એને આગળ લઈ જાય. કાનમાં ફૂક મારીને, સમજાવીને, મંત્ર મારીનેય આગળ લઈ જાય. નહીં તો મારી નાખો તોય ઘોડું ના ખસે. ઘોડું તો શું, અરે, મોટા મોટા હાથી હોય તોય અટકણ આવી ત્યાં ખસે નહીં.

પ્રશ્નકર્તા : પણ ભગવન, આગલા જન્મનાં કંઈ તીવ્ર સંસ્કારો હશે કે જેથી અમે આપનાં ચરણોમાં આવ્યા છીએ.

દાદાશ્રી : સંસ્કારના આધારે તો આ ભેગું થાય છે. પણ તે છોડાવડાવે કોણા ? અટકણ છોડાવડાવે છે, અટકણ છૂટા પાડે છે ! માટે અટકણને ઓળખી કાઢવી કે અટકણ ક્યાં છે ? પછી ત્યાં ચેતતા ને ચેતતા જ રહેવું. તું અટકણને ઓળખી ગયો છું ? ચોગરદમથી ઓળખી ગયો છું ? આમ પૂંઠેથી જતું હોય તોય ખબર પડે કે આ અટકણ ચાલ્યું આપણું ! હા, એટલું ચેતતા રહેવું જોઈએ !

અટકણ તો જ્ઞાનીઓ જ ખોળે. બીજો કોઈ ના ખોળે. ભોળા માણસને અટકણ ભોળી હોય, તે જલદી છૂટી જાય અને કપટી માણસને કપટી અટકણ હોય તે તો બહુ વસમી હોય !

અટકણથી અટક્યું અનંત સુખ

હવે બિલકુલ ‘કલીઅરન્સ’ મહી થઈ જવું જોઈએ. આ ‘અકમ જ્ઞાન’ મળ્યું ને પોતાને નિરંતર સુખમાં રહેવું હોય તો રહી શકાય, એવું આપણી પાસે ‘જ્ઞાન’ છે. માટે હવે કેમ કરીને અટકણ છૂટે, કેમ કરીને એનાથી આપણે છૂટા થઈ જઈએ, એ ઉકેલ લાવવો જોઈએ. તે માટે આલોચના, પ્રતિકમણ ને પ્રત્યાખ્યાન કરીને પણ ઉકેલ લાવી નાખવાનો. પહેલાં સુખ ન હતું, ત્યાં સુધી તો અટકણમાં જ માણસ પડે ને ? પણ સુખ કાયમનું ઊભું થયા પછી શેને માટે ? સાચું સુખ શાથી ઉત્પન્ન થતું નથી ? તે આ અટકણને લઈને આવતું નથી !

પ્રશ્નકર્તા : પણ દાદા, ચોવીસેય કલાક આત્માનો અનુભવ, લક્ષ

અને પ્રતીતિ રહેતી હોય, તો પછી અટકણનો પ્રશ્ન રહે ખરો ?

દાદાશ્રી : ના, બધાનેય એવું રહે છે. પણ અટકણ તો મહીં હોય ને, અટકણ તો ખોળી કાઢવી જોઈએ કે અટકણ ક્યાં છે ?

અટકણ ગયા પછી જગત આપણી ઉપર આફરીન થતું જાય. જગતના જીવોને આપણને દેખતાં જ આનંદ થતો જાય. આ તો અટકણને લઈને આનંદ થતો નથી.

આ અરીસો છે, તે એક જ જણનું મોહું દેખાડે કે બધાના મોઢાં દેખાડે ? જે કોઈ મોહું ધરે તેને દેખાડે. એવું અરીસા જેવું કલીઅરન્સ થઈ જાય ત્યારે કામનું !

આ અટકણને લઈને લોકોને ‘એટ્રેક્શન’ થતું નથી. ‘એટ્રેક્શન’ થવું જોઈએ, પછી એનો શબ્દ એ ‘ભ્રસ્વાક્ય’ કહેવાય. એટલે ક્યાં અટકણ છે તે ખોળી કાઢો. અનુભવ, લક્ષ અને પ્રતીતિ તો બીજા બધાનેય રહે છે. પણ શાથી એટ્રેક્શન વધતું નથી ? એટ્રેક્શન થવું તો જોઈએ ને જગતમાં ? રોકડું એટલે રોકડું, તે ઉધાર તો ના દેખાવું જોઈએને ? એટલે મહીં કારણો ખોળી કાઢવાં જોઈએ ! અટકણ તો... દસ દહાડા સુધી હોટલ ના દેખાય, ત્યાં સુધી કશંય ના હોય. પણ હોટલ દીઠી તો પેસી જાય ! સંજોગ ભેગા થાય કે ગલગલિયાં થઈ જાય !

આપણે એક જણને દારૂ છોડાવડાવ્યો હોય, તો એ પછી બધે સત્સંગમાં બેસે તો શાંતિમાં રહે. ઘણા દહાડા સુધી એ દારૂને ભૂલી જાય, પણ કો'ક દહાડો તમારી જોડે ફરવા આવ્યો ને દુકાનનું બોર્ડ વાંચ્યું કે ‘દારૂચી દુકાન’ કે તરત એનું મહીં બધું ફેરફાર થઈ જાય, એને મહીં ગલગલિયાં થઈ જાય. એટલે એ તમને શું કહે, ‘ચંદુભાઈ, હું ‘મેકવોટર’ કરીને આવું છું?’ અલ્યા મૂશા, રસ્તામાં મેકવોટર કરવાની વાત કરો છો ? તે આપણે સમજી જઈએ કે આને ગલગલિયાં થઈ ગયાં. કંઈકનું કંઈક સમજાવીને પેલો દુકાનમાં પાછળ રહીને પેસી જાય અને જરા પા-શેર નાખી આવે, ત્યારે જ છોડે !

આ અટકણની તમને સમજણ પડીને ? તે અટકણ આપણને મૂર્છિત

કરી નાખે. એટલે જ્ઞાન-દર્શન બધું જ તેટલો ટાઈમ, પાંચ-દસ મિનિટ સુધી બધું મૂર્છિત કરી નાખે !

જોખમી, નિકાચિત કર્મ કે અટકણ ?

પ્રશ્નકર્તા : નિકાચિત કર્મ કહે છે, એ જ અટકણ ને ?

દાદાશ્રી : અટકણ તો નિકાચિત કર્મથીય બહુ ભારે. નિકાચિત કર્મ તો નીચેનો શરૂ છે. નિકાચિત કર્મ એટલે તો એ કર્મ ભોગવ્યે જ છૂટકો થાય. અટકણ તો ભોગવ્યે જ છૂટકો થાય એટલું જ નહીં, પણ બીજો ભોગવવાનો લોચો નાખી આપે. નિકાચિત કર્મ તો જ્ઞાન હોય તોય ભોગવ્યે જ છૂટકો થાય. આપણી ઈચ્છા ના હોય કંઈ ભોગવવાની, તોય ભોગવવું જ પડે. એટલે આ નિકાચિત કર્મનો વાંધો નહીં. નિકાચિત કર્મ તો એક જાતનો દંડ છે આપણને. તે આટલો દંડ થઈ જવાનો એ થઈ જવાનો. પણ આ અટકણનો બહુ વાંધો છે..

પ્રશ્નકર્તા : વેદાંતમાં કિયમાણ કહે છે તે જ ને ?

દાદાશ્રી : કિયમાણ નહીં, કેટલાંક કર્મ એવાં છે કે વિચારવાથી કર્મ છૂટી જાય, ધ્યાનથી કર્મ છૂટી જાય અને કેટલાંક કર્મ એવાં છે કે ના ભોગવવું હોય, ના ઈચ્છા હોય તોય ભોગવ્યે જ છૂટકો થાય ! એને નિકાચિત કર્મ કહેવાય. એને ચીકણાં કર્મ કહેવાય. અને આ અટકણ તો એવી છે કે તે બીજું તોફાન ઊભું કરી નાખે ! એટલે આ અટકણનો બહુ જોઈ જોઈને રસ્તો લાવવો જોઈએ. તેથી આ છોકરાઓ નાની ઉંમરમાં પુરુષાર્થમાં મંડી પડ્યા છે કે કેમ કરીને આ અટકણ તૂટે ?

અટકણને છેદનાર - પરાક્રમ ભાવ !

પ્રશ્નકર્તા : અટકણને તોડવા એની પાછળ પડે તો જબરજસ્ત પરાક્રમ ઊભું થઈ જાય ને ?

દાદાશ્રી : એ પરાક્રમ હોય તો જ અટકણની પાછળ પડાય. અટકણ પાછળ પડે છે એ જ પરાક્રમ કહેવાય છે. પરાક્રમ સિવાય અટકણ તૂટે એવું નથી. એ ‘પરાક્રમી પુરુષ’નું કામ છે. આ તમને ‘જ્ઞાન’ આપ્યું છે,

તો પરાકમ થઈ શકે !

નિકાચિત તો ભોગવે જ છૂટકો થાય. તેમાં કશું ચાલે તેમ નથી. પણ એમાં બીજું તોઝાન ઊભું થાય નહીં, કારણ કે એમાં પોતાની ઈચ્છા જેવું રહેતું નથી. કેરી મળી તો ખઈ લે, ના મળી તો કાંઈ નહીં. કેરી ભોગવ્યે જ છૂટકો થાય, ખાવી જ પડે ! ભોગવવું નથી છતાં ભોગવવું પડે, કારણ કે એ પુદ્ગળ સ્પર્શના છે, એમાં કોઈનું કશું ચાલે નહીં. પણ અટકણમાં તો મહીં અંદર છૂપી છૂપી પણ ઈચ્છા રહેલી છે ! માટે આ કાળમાં આ ‘જ્ઞાની પુરુષ’ની હાજરીમાં રહીને, પોતાની જે અટકણ હોય, તેને જડમૂળથી ઊઘેરીને ઊંચી મૂકી દેવી. અને અને ઊંચું મૂકી શકાય એમ છે. આ ‘જ્ઞાની પુરુષ’ની હાજરીથી બધા જ રોગ મટી જાય ! તમામ રોગોને મટાડે એ ‘જ્ઞાની પુરુષ’ની હાજરી ! તમને અટકણ પ્રિય છે કે ?

પ્રશ્નકર્તા : ના, અટકણ ખબર પડ્યા પછી તો કષ્ટાની જેમ એ ખૂંચે. પછી કંઈથી એ પ્રિય હોય ?

દાદાશ્રી : હા, ખૂંચે ! અને ‘માયાશાલ્ય’ કહે છે !

પ્રશ્નકર્તા : એક બાજુ અટકણ ચાલતી હોય ને એનો ઘ્યાલ આવે. બીજી બાજુ એક મનને ગમે છે ને એક મનને નથી ગમતું, એવું બધું સાથે થાય છે.

દાદાશ્રી : હા, પણ એ અટકણ એટલે અટકણ. એને ઊખાડીને બાજુ પર મૂકી દેવી. ફરી બીજરૂપે ઊગે નહીં, એવી રીતે એનું ધોરી મૂળિયું કાઢી નાખવું પડે અને પરાકમથી એ થઈ શકે તેમ છે !

પ્રશ્નકર્તા : આ અટકણ જ્યારે આવે છે, ત્યારે ‘દાદા’ પણ હાજર હોય છે ? આપણે કહીએ કે દાદા, જુઓ આ બધું આવે છે, તો ?

દાદાશ્રી : અટકણ તો મૂર્છિત કરી નાખે. એ વખતે ‘દાદા’ લક્ષમાં ન રહે, અટકણ તો દાદા ભૂલાડે. આત્મા ભૂલાડે અને મૂર્છિત કરી નાખે આપણાને ! જાગૃતિ જ ના રહે. ‘દાદા’ હાજર રહેતા હોય તો એને અટકણ ના કહેવાય, પણ નિકાચિત કહેવાય.

પ્રશ્નકર્તા : અટકણની પાછળથી ખબર પડે, તો તેનો ઉપાય શો કરવાનો ?

દાદાશ્રી : એ મૂર્છા છે, તે આપણે જોઈ લેવું. એની સામાયિક કરવી પડશે. અહીં આ બધા કરે છે ને, તેવી રીતે સામાયિકમાં સ્ટેજ ઉપર મૂકવું પડશે.

પ્રશ્નકર્તા : નાનાં છોકરાંને બેટ-બોલ ના મળે ત્યાં સુધી મનમાં એ રવ્યા કરે, તોફાન કરે તો એ એની અટકણ કહેવાય ?

દાદાશ્રી : ના, એ એની અટકણ ના કહેવાય. અટકણ તો અનાદિથી જેનાથી ભટક્યો છે તે ! આ બેટબોલ તો તત્પૂરતું છે, એ તો પાંચ-સાત વરસની ઉમર છે ત્યાં સુધી એ રહેશે ! એ બાળક અવસ્થા છે ત્યાં સુધી જ એને રહે. અને પછી વેપારમાં પડ્યા એટલે એને એનું કશું જ નહીં હોય. અને અટકણ તો નિરંતર રહે, એ પંદર વર્ષથી તે વૈડો ડોસો થાય તોય અટકણ રહે !

પ્રશ્નકર્તા : પુરુષાર્થથી, પરાકમથી અટકણનો નિકાલ થઈ શકે ને ?

દાદાશ્રી : હા, બધું થઈ શકે. તેથી તો આપણે ચેતવીએ છીએ કે જ્યાં આત્મા પ્રાપ્ત થયો, જ્યાં પુરુષ થયા છે, પુરુષાર્થ છે, પરાકમ કરી શકે તેમ છે, માટે હવે કામ કાઢી લો. ફરી અટકવાનું જોખમવાળું છે, ત્યાં ઉકેલ લાવી નાખો !

પોતાનું કોઈ જાતનું સુખ ના હોય ત્યારે ગમે તે અટકણ પડી જાય પણ હવે પોતાનું સ્વયંસુખ ઉત્પન્ન થયું, હવે તમને બીજાં સુખનાં અવલંબનની જરૂર નથી. એટલે પેલાં સુખને બાજુએ મૂકવાનાં. આ સુખને પેલું સુખ બેઉ સાથે ઉત્પન્ન ના થાય. માટે અટકણ ખોળી નાખો.

અનુભવ, લક્ષ અને પ્રતીતિ તો બધાને રહે છે. એ કંઈ પુરુષાર્થનું ફળ નથી. એ તો ‘દાદાઈ’ કૃપાનું ફળ છે. હવે પુરુષાર્થ અને પરાકમ ક્યારે કહેવાય ? જેનાથી તમે લટક્યા છો એ લટક્યાની દોરી તૂટી જાય ત્યારે, હવે પરાકમ તમારે કરવાનું હોય. આ તો તમને જે પ્રાપ્ત થયું છે, એ તમારી

પુરુષૈના આધારે જ્ઞાનીની કૃપા પ્રાપ્ત થઈ ને કૃપાના આધારે આ પ્રાપ્ત થયું છે !

આ અટકણ તમને છૂટે તો તમારી વાત બધાને એટલી બધી ગમે ! વાત ખોટી હોતી નથી, વાત કેમ સારી નીકળતી નથી તો કે અટકણને લઈને ! વાણી અટકણથી ખેંચાયા કરે ! અટકણથી મુક્ત હાસ્ય પણ ઊભું ના થાય. અટકણ ગયા પછી વાણી સારી નીકળશે, હાસ્ય સારું નીકળશે. માટે અટકણ બધી કાઢી નાખીને જગતનું કલ્યાણ કરો !

આ ગ્રાણ ચીજ મનોહર થવી જોઈએ - વાણી, વર્તન ને વિનય. આ ગ્રાણ ચીજ આપગામાં મનોહર ઉત્પન્ન થઈ, એટલે કે સામાના મનનું હરણ કરે એવા થયા તો જાણવું કે ‘દાદા’ના જેવા થવા માંજ્યા. પછી વાંધો નથી. પછી ‘સેફ સાઈડ’ છે ! એટલે આ વાણી, વર્તન ને વિનય, આ પ્રત્યક્ષ લક્ષણ દેખાવાં જોઈએ. લક્ષણ વગર તો વસ્તુ સાચી ઓળખાય નહીં ને ?

અટકણનો અંત લાવો

નાસ્તા-બાસ્તા કરો, એ તો કરવાના જ હોય. નાસ્તાનો ‘દાદા’એ વાંધો નથી ઉઠાવ્યો. પણ શા આધારે લટક્યા’તા, એ અટકણની શોધખોળ કરો અને હજુ એ તાર હોય તો મને કહો અને ના કહેવાય એવી હોય તો તમે ખોળી કાઢીને એની પાછળ તમે પરાકર્મ કરશો તો ચાલશો. તેના માટે અહીં વિધિ કરીને મનમાં માગણી કરી લો, તો મહીં શક્તિ ઉત્પન્ન થઈ જાય. બીજું કશું છે નહીં !

નિકાચિત તો છૂટકો જ નહીં થાય. નિકાચિતનો અર્થ એવો છે કે ન આપણી ઈચ્છા હોય, ઘણી-ઘણી ન ઈચ્છા હોય તોય ભોગવ્યે જ છૂટકો થાય. પોતાને મનમાં ‘મારે હવે કશું જોઈતું નથી.’ એવું હોય છતાં પણ કર્મ ઉંચકીને એને લઈ જાય, અનું નામ નિકાચિત. જેવા ભાવે બંધન કરેલું તેવા ભાવે છૂટયું ! માટે નિકાચિત કર્મનોય વાંધો નથી. નિકાચિત તો, આ સંસાર એ બધો નિકાચિત જ છે. હવે તમને સ્ત્રીમાં ઈચ્છા ના હોય કે સ્ત્રીને પુરુષમાં ઈચ્છા ના હોય, તો પણ ભોગવ્યે જ છૂટકો થાય. એ નિકાચિત જ કર્મ કહેવાય છે, પણ અટકણનો વાંધો છે !

ક્યાં હજુ એને ગલગલિયાં થઈ જાય છે એ જોવાની જરૂર છે ! ગલગલિયાં થાય ત્યાં આગળ એ મૂર્છિત થઈ જાય છે ! ગલગલિયાં શબ્દ સમજાયો તમને ?

પ્રશ્નકર્તા : શબ્દ સાંભળેલો છે, પણ ‘એકેકેટ’ સમજાયો નથી.

દાદાશ્રી : એક ખાનદાનના છોકરાને નાટકમાં નાચ કરવાની ટેવ પડેલી હોય, તેને આપણે એ છોડાવી દઈએ ને બીજા પરિયયમાં રાખીએ, પછી વર્ષ-બે વર્ષ સુધી કશો વાંધો ના આવે. પણ જ્યારે એ નાટકના થીએટર આગળથી જતો હોય ને એ બોડ વાંચે તો એને ગલગલિયાં થઈ જાય. પેલું અજ્ઞાન બધું ફરી વળે. એને મૂર્છિત કરી નાખે ને ગમે તેમ જૂહું બોલીનેય મહીં ઘૂસી જાય. તે ઘડીએ શું જૂહું બોલવું, એનું કશું ડેકાણું ના હોય.

એટલે જ્યાં સુધી આત્માનું સુખ ના હોય, ત્યાં સુધી કોઈક સુખમાં રાચેલો જ હોય. પણ આત્મજ્ઞાન આચાય પછી, તમારું સુખ કેવું સુંદર રહે ! જેવું રાખવું હોય તેવું રહે, સમાધિમાં રહી શકાય એવું છે. એટલે પેલી બધી વસ્તુ ઉડાડી શકાય તેવું છે. આપણનું ‘જ્ઞાન’ એવું છે કે જો પાંચ ‘આજ્ઞા’માં નિરંતર રહે તો મહાવીર ભગવાન જેવું રહે એવું છે. તેવું રહેવાતું નથી, તેનું શું કારણ છે ? પૂર્વકર્મના ઉદ્યના ધક્કા વાગે છે. આપણે જવું હોય ઉત્તરમાં પણ મધ્યવો દક્ષિણ ભણી જાય. તોય આપણે જાડીએ, લક્ષમાં હોય કે આપણે જવું છે ઉત્તરમાં પણ લઈ જાય છે દક્ષિણમાં, એ લક્ષ ક્યારેય ચૂકાય નહીં. પણ રસ્તામાં કોઈ બીજા મધ્યવાવણો મળે ને શીશીઓ દેખાડે એટલે મહીં ગલગલિયાં થઈ જાય, તેનો વાંધો છે. પછી એ ઉત્તર બધું બૂલી જાય ને ત્યાં જ મુકામ કરે. એ બધું અટકણ કહેવાય.

એટલે અમે કહીએ છીએ કે બધેથી તમે છૂટી જાવ. હવે ‘પુરુષ’ થયા છો તમે, એટલે પરાકમ કરી શકશો. નહીં તો મનુષ્ય આખો પ્રકૃતિને આધીન છે, ભમરડા સ્વરૂપ છે ! એ ભમરડા દશામાંથી મુક્ત થઈને પરાકમી થયા છો, સ્વ-પુરુષાર્થ ને સ્વ-પરાકમ સહિત છો ! અને ‘જ્ઞાની પુરુષ’ તમારા માથે છે. પછી તમને શો ભો છે ?

પ્રશ્નકર્તા : એના માટે આપણી સાથે રહેવાની જરૂર ખરી ?

દાદાશ્રી : ના સાથે રહેવાનો તો સવાલ નથી. પણ વધુ ટચમાં તો રહેવું જ પડે ને ? ટચમાં રહો તો નીકળી ગયું, એ ખબર પડે ને ? તમે છેટે હો, તો શી રીતે ખબર પડે ? અને ટચમાં રહો તો આ રોગ કાઢવાની શક્તિ પડા ઉત્પન્ન થાય ને ? પોતાની શક્તિથી અટકણ કાઢવી ને પરાક્રમ કરવું, એ કંઈ સહેલું નથી. ‘અહીંથી’ શક્તિ લઈને કરો ત્યારે જ પરાક્રમ થાય.

પહેલાં તો આ અટકણો ઓળખાય જ નહીં કે એનાં રૂપ કેવાં હોય, એનાં ચરિતર કેવાં હોય ! એટલે આપણે એ અટકણ ખોળવી કે આ ગલગલિયાં ક્યાં થઈ જાય છે, સાન-ભાન ક્યાં ખોવે છે ? એટલું જ જોઈ લેવાનું. ‘તમારે’ ધ્યાન કેટલું રાખવાનું આ ચંદુલાલનું ? એમને કહીએ કે ‘તમે બધું જ ખાજો, પીજો. આ દાદાની આજ્ઞા પ્રમાણે ચાલજો. એમાં કચાશ રહે તો જોઈ લઈશું,’ પણ ચંદુલાલને ક્યાં ગલગલિયાં થાય છે, એ ‘આપણે’ ધ્યાન રાખવાનું. એ તપાસ આમ C.I.D.ની પેઠે બહુ રાખવી. કારણ કે અનાદિ કાળથી અટકણથી જ આ જગતમાં લટકેલો છે, અને એ અટકણ ધૂટતી નથી પાછી ! તે અત્યારે આ ‘જ્ઞાની પુરુષ’ છે એ અટકણ છોડવી દે !

મોટામાં મોટી અટકણ, વિષય સંબંધી !

કૃપાળુદેવને લલ્યુજી મહારાજે સુરતથી કાગળ લખેલો કે અમારે તમારાં દર્શન કરવા મુંબઈ આવવું છે. ત્યારે કૃપાળુદેવે કહ્યું કે ‘મુંબઈ એ મોહમ્મદી નગરી છે. સાધુ-આચાર્યને માટે આ કામની નથી. અહીં તો જ્યાંથી ત્યાંથી મોહ ગરી જશે. તમારા મોટેથી નહીં પેસી જાય તો કાનથી પેસી જશે, આંખથી પેસી જશે. છેવટે આ હવા જવાનાં છિદ્રો છે તેમાંથીય મોહ પેસી જશે !!! માટે અહીં આવવામાં ફાયદો નથી.’ આનું નામ કૃપાળુદેવે શું પાડ્યું, ‘મોહમ્મદી નગરી !’ એમાં મેં તમને આ જ્ઞાન આપ્યું છે. હવે શું એ મોહમ્મદી કંઈ ઉડી ગઈ ? કંઈ બી-ઓ-એમ-બી-એ-વાય બોખે થઈ ગયું ? ના. મોહમ્મદી જ છે એટલે અમે તમને કહીએ કે બીજા પાંચ ઈન્ડિયોના વિષયના નહીં, પણ સ્ત્રીઓને ને પુરુષોને એક જ કહીએ કે જ્યાં આગળ સ્ત્રીવિષય કે પુરુષવિષય સંબંધી વિચાર આવ્યો કે તરત

જ ત્યાં ને ત્યાં તમારે પ્રતિકમણ કરી નાખવાં. ‘ઓન ધ સ્પોટ’ તો કરી જ નાખવું. પણ પછી પાછાં એનાં સો-બસો પ્રતિકમણો કરી નાખવાં.

વખતે હોટલમાં નાસ્તો કરવા ગયા હો ને તેનું પ્રતિકમણ નહીં કર્યું હોય તો ચાલશે. હું તેનું પ્રતિકમણ કરાવી લઈશ. પણ આ વિષય સંબંધી રોગ ના ઘૂસી જાય. આ તો ભારે રોગ છે. આ રોગ કાઢવાનું ઔષધ શું? ત્યારે કહે કે દરેક માણસને જ્યાં અટકણ હોય, ત્યાં આગળ આ રોગ હોય. અમુક પુરુષને, અમુક થી જતી હોય તો એને એ જુએ ને તરત એને મહીં વાતાવરણ ફેરફાર થઈ જાય. હવે આ બધાં આમ છે તો તડબૂચાં જ, પણ એણો તો વિગતવાર એનું રૂપ ખોળી કાઢેલું હોય છે! આ ચીભડાંના ઢગલા ઉપર એને કંઈ રાગ થાય છે? પણ મનુષ્યો છે એટલે એને રૂપ ઉપર પહેલેથી આદત છે. ‘આ આંખ કેવી સરસ છે! આવડી આવડી આંખ છે!’ આમ કહે છે. અલ્યા, આવડી આવડી સરસ આંખ તો પેલા લેંસના ભાઈનેય હોય છે! કેમ ત્યાં રાગ નથી થતો તને? ત્યારે કહે કે, ‘એ તો પાડો છે ને આ તો મનુષ્ય છે.’ અલ્યા, આ તો ફસામણની જગ્યાઓ છે!

કામ કાઢી લો

માટે જ્યાં જ્યાં જે જે દુકાને આપણું મન ગૂંચાય, એ દુકાનની મહીં જે શુદ્ધાત્મા છે, તે જ આપણને છોડાવનાર છે. એટલે એમની પાસે માંગળી કરવી કે મને આ અબ્રહાર્ય વિષયથી મુક્ત કરો. બીજે બધેથી એમ ને એમ તમે છૂટવા માટે ડાંડા મારો એ ચાલે નહીં, એ જ દુકાનના શુદ્ધાત્મા આપણને આ વિધિથી છોડાવનાર છે!

હવે આવી આપણને બહુ ‘દુકાનો’ ના હોય. થોડી જ ‘દુકાનો’ હોય છે, જેને બહુ ‘દુકાનો’ હોય તેને વધારે પુરુષાર્થ માંડવો પડે. બાકી જેને થોડી જ ‘દુકાનો’ હોય તેણે તો ચોખ્યું કરી ‘એક્ઝેક્ટલી’ કરી લેવું. ખાવા-પીવામાં કશો વાંધો નથી પણ આ વિષયનો વાંધો છે. થી-વિષય અને પુરુષ-વિષય, એ બે વેરને ઊભું કરનારાં કારખાનાં છે, માટે જેમ તેમ કરીને ઉકેલ લાવવો.

પ્રશ્નકર્તા : આને જ તમે કામ કાઢી લેવાનું કહો છો?

દાદાશ્રી : ત્યારે બીજું શું તે ? આ બધા જે રોગો છે તે કાઢી નાખવા ! આમાંનું હું તમને કશું જ કરવાનું કહેતો નથી. ખાલી જાણવાનું જ કહું છું. આ ‘જ્ઞાન’ જાણવા યોગ્ય છે, કરવા યોગ્ય નથી. જે જ્ઞાન જાણ્યું, તે પરિણામમાં આવ્યા વગર રહે જ નહીં. એટલે તમારે કશું કરવાનું નથી. ભગવાન મહાવીરે કહ્યું હતું કે, વીતરાગ ધર્મમાં ‘કરોમિ, કરોસિ ને કરોતિ’ ના હોય. આપણી આ અટકણ છે, તેની ખબર પડે કે ના પડે ?

પ્રશ્નકર્તા : તરત જ ખબર પડે.

દાદાશ્રી : જેમ લફરાને લફરું જાણીએ, ત્યારે એ છૂટું પડી જાય. તેમ અટકણને અટકણ જાણીએ ત્યારે એ છૂટું પડી જાય. ભગવાને કહ્યું કે ‘તેં અટકણને જાણી ?’ ત્યારે કહે, ‘હા.’ ત્યારે ભગવાન કહે, ‘તો તું છૂટો.’ પછી આપણે કઈ ‘રૂમમાં’ બેસવું, એ આપણે જોવાનું ! બહાર કંકરા ઉડતા હોય તો ‘આપણે’ આપણી ‘રૂમમાં’ બેસી જવું ને ‘કલીયરન્સ’નો બેલ વાગે ત્યારે બહાર નીકળવું.

પ્રશ્નકર્તા : પુરુષાર્થ ભાગ જે છે તે, એમાં સૂક્ષ્મ સમજનો ભાગ, એ જ પુરુષાર્થ કહેવાય ? ઈન્દ્રિયોની લગામ છોડી દેવી, તે આ એમાં આવી જાય ?

દાદાશ્રી : તમે સવારથી બોલો કે આજે ઈન્દ્રિયોના ઘોડાની લગામ છોડી દઈએ છીએ, એવું પાંચ વખત શુદ્ધભાવે બોલો. પછી એની મેળે લગામ છૂટેલી જુઓ તો ખરા, એક રવિવારનો દહાડો પસાર તો થવા દો ! આ તો ‘શું થઈ જશે, શું થઈ જશે ?’ ‘અલ્યા, કશુંય નથી થવાનું, તું તો ભગવાન છું. શું થઈ જવાનું છે ભગવાનને ?’ પોતાની જાતની એટલી હિંમત ના આવવી જોઈએ કે હું ભગવાન છું ? ‘દાદા’એ મને ભગવાન પદ આપ્યું છે ! આવું જ્ઞાન છે, પછી ભગવાન થઈ ગયા છો. પણ હજુ એનો પૂરેપૂરો લાભ મળતો નથી ! એનું શું કારણ, કે આપણે એને અખતરારુપે લેતા જ નથી ને ! એ પદ વાપરતા જ નથી ને થોડું ઘણું એવું રહેતા હોય તો ?

પ્રશ્નકર્તા : આપણે આ પાંચ ઈન્દ્રિયોના વિષયમાં અરુચિપણે રહેવું

એટલે અભિપ્રાય વગર રહેવું એવું ?

દાદાશ્રી : અભિપ્રાય તો આખોય છૂટી જવો જોઈએ. અભિપ્રાય તો બિલકુલ હોવો જ ના જોઈએ. કિંચિતમાત્ર અભિપ્રાય હોય, કોઈ જગ્યાએ ભરાઈ રહ્યો હોય, તો એ તોડી નાખવો ! ‘આ સંસારમાં સુખ છે, આ પાંચ ઈન્દ્રિયોમાં સુખ છે’, એવો અભિપ્રાય તો રહેવો જ ના જોઈએ ! અને એ અભિપ્રાય, એ આપણા ન હોય ! એ અભિપ્રાય બધા ચંદુભાઈના ! ‘હું તો દાદાએ આપેલો એવો શુદ્ધાત્મા છું’ અને શુદ્ધાત્મા તે જ પરમાત્મા છે ! એટલું સમજ જવાની જરૂર છે ! આ પાંચ આજ્ઞા આપી છે, એ ‘શુદ્ધાત્મા’ના ‘પ્રોટેક્શન’ માટે છે !

વેરનું કારખાનું

આ સમભાવે નિકાલ કરવાનો કાયદો શું કહે છે, તું ગમે તે રસ્તે એની જોડે વેર ના બંધાય એવી રીતે નિકાલ કરી નાખ ! વેરથી મુક્ત થઈ જા ! આપણે અહીં તો એક જ કરવા જેવું છે, કે વેર ના વધે ! અને વેર વધારવાનું મુખ્ય કારખાનાં કર્યું છે ? આ સ્ત્રી-વિષય અને પુરુષ-વિષય !

પ્રશ્નકર્તા : એમાં વેર કેવી રીતે બંધાય ? અનંતકાળનું વેરબીજ પડે છે, એ કેવી રીતે ?

દાદાશ્રી : એવું છે ને કે આ મરેલા પુરુષ કે મરેલી સ્ત્રી હોય, તો એમ માને ને કે એમાં કોઈ દવાઓ ભરીને પુરુષ પુરુષ જેવો જ રહેતો હોય ને સ્ત્રી સ્ત્રી જેવી જ રહેતી હોય, તો એની જોડે વાંધો નહીં. એની જોડે વેર નહીં બંધાય, કારણ એ જીવતું નથી અને આ તો જીવતું છે, ત્યાં વેર બંધાય છે.

પ્રશ્નકર્તા : તે શાથી બંધાય છે ?

દાદાશ્રી : અભિપ્રાય ડિફરન્ટ છે તેથી ! તમે કહો કે ‘મારે અત્યારે સિનેમા જોવા જવું છે.’ ત્યારે એ કહેશે કે ‘ના, આજ તો મારે નાટક જોવા જવું છે !’ એટલે ટાઈમિંગ નહીં મળી રહે ! જો એક્ઝેક્ટ ટાઈમિંગે

ટાઈમિંગ મળી રહે, તો જ પૈણજે !

પ્રશ્નકર્તા : છતાં કો'ક એવો હોય કે એ કહે એવું થાય પણ ખરું.

દાદાશ્રી : એ તો કોઈ ગજબના પુષ્યશાળી હોય તો, એની સ્ત્રી નિરંતર એને આધીન રહે ! એ સ્ત્રીને પછી બીજું કશું પોતાનું ના હોય, પોતાનો અભિપ્રાય જ ના હોય, એ નિરંતર આધીન જ રહે !

એવું છે, આ સંસારીઓને જ્ઞાન આપ્યું છે. કંઈ બાવા થવાનું મેં નથી કહ્યું, પણ જે ફાઈલો હોય એનો ‘સમભાવે નિકાલ’ કરો, કહ્યું છે! અને પ્રતિકમણ કરો. આ બે ઉપાય બતાવ્યા છે ! આ બે કરશો તો તમારી દશાને કોઈ ગુંચવનાર છે નહીં ! ઉપાય ના બતાવ્યા હોય તો કિનારા પર ઊભું રહેવાય જ નહીં ને ? કિનારા પર જોખમ છે !

તમારે વાઈફ જોડે મતબેદ પડતો હતો, તે ઘડીએ રાગ થતો હતો કે દ્રેષ ?

પ્રશ્નકર્તા : એ તો બંને વારાફરતી થાય. આપણાને ‘સ્યુટેબલ’ હોય તો રાગ થાય ને ‘ઑપોઝિટ’ હોય તો દ્રેષ થાય.

દાદાશ્રી : એટલે એ બધું રાગ-દ્રેષને આધીન છે. અભિપ્રાય એકાકાર થાય નહીં ને ? કો'ક જ એવો પુષ્યશાળી હોય કે જેની સ્ત્રી કહેશે કે ‘હું તમારા આધીન રહીશ, ગમે ત્યાં જશો, ચિતામાં જશો તોય આધીન તમને જ રહીશ !’ એ તો ધનભાગ જ કહેવાય ને ? પણ એવું કો'કને હોય !! એટલે આમાં મજા નથી. આપણે કંઈ નવો સંસાર ઊભો નથી કરવો ! હવે મોક્ષે જ જવું છે. જેમ તેમ કરીને, ખોટ-નફનાં બધાં ખાતાં નિકાલ કરીને માંડવાળ કરીને ઉકેલ લાવી નાખવાનો છે !

આ ખરેખર મોક્ષનો માર્ગ છે ! કોઈ કાળે કોઈ નામ ના દે, એવું આ જ્ઞાન આપેલું છે ! પણ જો તમે જાણી જોઈને ઊંઘું કરો તો પછી બગડે ! તોય અમુક કાળે ઉકેલ લાવી જ નાખશે ! એટલે એક ફરો આ પ્રાપ્ત થયું છે, એ છોડવા જેવું નથી !

લોકસંજ્ઞાએ અભિપ્રાય અવગાઠ

આખું જગત અભિપ્રાયને લીધે ચાલે છે. અભિપ્રાય વસ્તુ તો એવી છે ને કે આપણે અહીં કેરી આવી, બીજી બધી ચીજો આવી. તે ઈન્દ્રિયોને આપણી પ્રકૃતિ પ્રમાણે બધું ગમે અને ઈન્દ્રિયો બધું ખાય, વધુ ખાઈ જાય પણ ઈન્દ્રિયોને એવું નથી કે અભિપ્રાય બાંધવો. આ તો બુદ્ધિ મહીં નક્કી કરે છે કે આ કેરી બહુ સરસ છે ! એટલે એને કેરીનો અભિપ્રાય બેસી જાય. પછી બીજાને એમ કહે પણ ખરો કે ભાઈ, કેરી જેવી ચીજ કોઈ નથી દુનિયામાં. પાછું એને યાદેય આવ્યા કરે, બૂંચ્યા કરે કે કેરી મળતી નથી. ઈન્દ્રિયોનો બીજો કોઈ વાંધો નથી, એ તો કોઈ દહાડો કેરી આવે તો ખાય, ના આવે તો કશું નહીં. આ અભિપ્રાય જ છે તે બધા પજવે છે ! હવે આમાં બુદ્ધિ એકલી કામ નથી કરતી ! લોકસંજ્ઞા આમાં બહુ કામ કરે છે ! લોકોએ માનેલું એને પહેલાં પોતે બીલિફમાં બંધે છે, આ સારું ને આ ખરાબ. પાછું પોતાનો પ્રિયજન હોય તે બોલે, એટલે એની બીલિફ વધારે બંધાતી જાય !

એવું આ અભિપ્રાય કોઈ બેસાડતું નથી, પણ લોકસંજ્ઞાથી અભિપ્રાય બેસી જાય છે કે આપણા વગર કેમ થાય ? આવું આપણે ના કરીએ તો કેમ કરીને ચાલે ? એવી સંજ્ઞા બેસી ગયેલી, તે પછી અમે તમને ‘બ્યવસ્થિત’ કર્તા આપ્યું. એટલે તમારો અભિપ્રાય ફરી ગયો કે ખરેખર આપણો કર્તા નથી, ‘બ્યવસ્થિત’ કર્તા છે !

લોકસંજ્ઞાથી અભિપ્રાય બેઠા છે, તે જ્ઞાનીની સંજ્ઞાએ તોડી નાખવાના છે ! મોટામાં મોટો અભિપ્રાય, ‘હું કર્તા છું’ એ તો જે દહાડે જ્ઞાન આપ્યું, તે દહાડે ‘જ્ઞાની પુરુષ’ તોડી આપે. પણ બીજા નાનાં નાનાં, સહુ સહુની પ્રકૃતિ પ્રમાણે અભિપ્રાય બેઠા હોય. તે કેટલાકને બહુ મોટા અભિપ્રાય હોય એ અટકણ કહેવાય. આમ તો કરવું જ પડે ને ! એ અભિપ્રાય હજુ બધા ઉભા રહ્યા છે એ અભિપ્રાય બધા કાઢે ને, તો વીતરાગ માર્ગ ખુલ્લેખુલ્લો થઈ જાય.

જ્યારે ‘ચંદ્ર’ અહીં રૂમમાં પેસે કે તરત જ આપણને એના તરફ

અભાવ ઉત્પન્ન થાય, શાથી ? કારણ કે ‘ચંદુ’નો સ્વભાવ જ નાલાયક છે, એવો અભિપ્રાય બેસી ગયો છે. તે ‘ચંદુ’ આપણને સારું કહેવા આવ્યો હોય, તોય પણ પોતે એને અવળું મોહું દેખાડે. એ અભિપ્રાય બેસી ગયા છે, જે બધા કાઢવા તો પડશે જ ને ?

એટલે અભિપ્રાય કોઈ જાતના રાખવાના નહીં. જેના તરફ ખરાબ અભિપ્રાય બેસી ગયા હોય, એ બધા તોડી નાખવાના. આ તો બધા વગર કામના અભિપ્રાય બેઠેલા હોય છે, ગેરસમજણથી બેઠા હોય છે.

કોઈ કહેશે કે, ‘આપણો અભિપ્રાય બેઠી ગયો તોય એની પ્રકૃતિ કંઈ ફરી જવાની છે ?’ ત્યારે હું શું કહું કે પ્રકૃતિ ભલેને ના ફરે, એનું આપણે શું કામ છે ? તો કહેશે કે, ‘આપણને પછી અથડામણ તો બીજી રહેશે ને ? તો હું શું કહું કે, ‘ના, આપણા જેવા સામા માટે પરિણામ હશે, તેવા સામાનાં પરિણામ થઈ જશે.’ હા, આપણો એના માટે અભિપ્રાય તૂટ્યો ને આપણે એની જોડે ખુશી થઈને વાત કરીએ, તો એ પણ ખુશી થઈને આપણી જોડે વાત કરે. પછી તે ઘડીએ આપણને એની પ્રકૃતિ ના દેખાય !

એટલે આપણા મનની છાયા એની ઉપર પડે છે ! અમારા મનની છાયા બધા પર કેવી રીતે પડે છે !! ઘનયક્કર હોય, તોય ડાખા થઈ જય ! આપણા મનમાં ‘ચંદુ’ ગમે નહીં, એમ હોય તો ચંદુ આવ્યો એટલે પછી અણગમો ઉત્પન્ન થાય ને તેનો ફોટો એની ઉપર પડે ! એને તરત મહીં ફોટો પડે કે આમને મહીં શું ચાલી રહ્યું છે ! એ આપણા મહીના પરિણામો સામાને ગુંચવે ! સામાને પોતાને ખબર ના પડે, પણ એને ગુંચવે ! એટલે આપણે અભિપ્રાય તોડી નાખવા જોઈએ ! આપણા બધા અભિપ્રાય આપણે ધોઈ નાખવા એટલે આપણે છૂટ્યા.

બાકી બધાને માટે આપણને કઈ કશું હોતું નથી. રોજ ચોરી કરતો હોય તો આપણે એને ચોર છે, એવો અભિપ્રાય બાંધવાની જરૂર જ શી છે ? એ ચોરી કરે છે, એ એના કર્મનો ઉદ્ય છે ! અને જેનું લેવાનું હોય તે તેના કર્મનો ઉદ્ય છે, આમાં આપણે શું લેવાદેવા ? પણ આપણે એને

ચોર કહીએ તો એ અભિપ્રાય જ છે ને ? અને ખરેખર તો એ આત્મા જ છે ને ?

ભગવાને સહુને નિર્દ્દીષ જોયેલા. કોઈને દોષિત તેમણે જોયેલા નહીં અને આપણી એવી ચોખ્યી દસ્તિ થશે ત્યારે ચોખ્યાં વાતાવરણ થશે. પછી જગત આખું બગીચા જેવું લાગ્યા કરે. ખરેખર કંઈ લોકોમાં દુર્ગંધ નથી. લોકોનો પોતે અભિપ્રાય બાંધે છે. અમે ગમે તેની વાત કરીએ પણ અમારે કોઈનો અભિપ્રાય ના હોય કે, તે આવો જ છે !

પાછું અનુભવેય થાય કે આ અભિપ્રાય કાઢી નાખ્યા તેથી આ ભાઈમાં આ ફેરફાર થઈ ગયો ! અભિપ્રાય બદલવા માટે શું કરવું પડે કે એ ચોર હોય તો આપણે શાહુકાર છે, એવું કહીએ. મેં આમને માટે આવો અભિપ્રાય બાંધ્યો હતો, તે અભિપ્રાય ખોટો છે, હવે એ અભિપ્રાય હું છોડી દઉં છું. એવું ‘ખોટો છે, ખોટો છે’ કહેવું. આપણો અભિપ્રાય ‘ખોટો છે’ એવું કહેવાનું, એટલે આપણું મન ફરે. નહીં તો મન ફરે નહીં !

કેટલાકની વાળી બધી બગડી ગઈ હોય છે, તે પણ અભિપ્રાયને લીધે હોય છે. અભિપ્રાયને લીધે વાળી કઠોર નીકળે, તંતીલી નીકળે ! તંતીલી એટલે પોતે એવું તંતીલું બોલે કે સામો પણ લતે ચઢે !

અનંત અવતારથી લોકસંજ્ઞાથી ચાલ્યા છે, તેનો આ બધો ભરેલો માલ છે ! એટલે અભિપ્રાય જે ભર્યા છે, તેની ભાંજગડ છે. જે અભિપ્રાય નથી રાખ્યા, તેની ભાંજગડ હોતી નથી !

કમિશાન ચૂકવ્યા વિણ તપ

આપણે તપ કરવાનાં ખરાં, પણ ઘેર બેઠાં આવી પડેલાં, બોલાવવા જવું ના પડે ! પુણ્યશાળીને બધી ચીજો ઘેર બેઠાં આવે. ગાડીમાં કો'ક ફેરો કોઈ સામો આવીને બાજી પડે તો, આપણે જાણવું કે આ આવી પડેલું તપ આવ્યું ! કે ‘ઓહોહો ! મને ખોળતું ખોળતું ઘેર આવ્યું !’ માટે તપ કરવાનું તે વખતે. ભગવાન મહાવીર પ્રાપ્ત તપ સિવાય બીજું કોઈ તપ કરતા નહોતા. જે પ્રાપ્ત તપ આવી પડ્યું હોય, તે તપને ખસેડવાનું નહીં ! આ

તો શું કરે, ના આવ્યું હોય તેને બોલાવે કે પરમ દહાડાથી મારે પણ ઉપવાસ કરવા છે અને આવ્યું હોય તેને ‘છીટ્ છીટ્’ કરે. કહેશે, ‘મારો પગ રહેતો નથી, શી રીતે સામાયિક કરું ? આ પગ જ આવો છે.’ તે પગને ગાળો હઉ દે પાછા ! ‘મારો પગ આવો છે’ એવું કેમ કરીને કોઈ જાણો ? કોઈને ય જાણવા દીધું, એટલે એ તપ ના કહેવાય. એવું જાણી ગયો એટલે એ તપમાં ભાગ પડાવી ગયો કહેવાય. તપ આપણો કરવાનું. ને બે આની પેલો નફામાંથી ખાઈ જાય એ કામનું શું ? એણો આપણી વાત સાંભળી તે બદલ એને બે આની મળી જાય. એવું આશાસન લઈને કમિશન કોણ આપે ?

મુંબઈથી વડોદરા કારમાં આવવાનું હતું ને બેસતાં જ કહી દીધું કે, ‘સાત કલાક એકની એક જગ્યાએ બેસી રહેવાનું છે. તપ આવ્યું છે ! અમે તમારી જોડે તો વાતો કરીએ, પણ અમારે મહીં અમારી વાત ચાલુ જ હોય કે ‘આજે તમને પ્રાપ્ત તપ આવ્યું છે. એટલે એક અક્ષરેય બોલવાનો નહીં.’ લોક તો દિલાસો આપવા માગે કે, ‘દાદા, તમને ફાવ્યું કે નહીં?’ તો કહીએ, ‘બહુ સરસ ફાવ્યું.’ પણ કમિશન અમે કોઈને આપીએ નહીં, કારણ ભોગવીએ અમે ! એક અક્ષરેય બોલે એ દાદા બીજા ! એને પ્રાપ્ત તપ કર્યું કહેવાય !

ઉદ્દીરણા, પરાકમે પ્રાપ્ત !

પ્રશ્નકર્તા : આ ઉદ્દીરણા કરે છે ને, એ ખરા તપમાં ના કહેવાય ?

દાદાશ્રી : ઉદ્દીરણા, એ તો પુરુષાર્થ ગણાય છે ! પણ પુરુષ થયા પછીનો પુરુષાર્થ છે ! ખરેખર તો એ પરાકમમાં જાય છે ! સાતમા ગુંડાણા નીચે કોઈ કરી શકે નહીં, એ પરાકમભાવ છે ! તમારે આ જ્ઞાન પછી હવે બધી ઉદ્દીરણા થઈ શકે ! તમને કંઈ વીસ વર્ષ પછી કર્મ આવવાનાં છે, તો આજે તમે એ બધા ભસ્મીભૂત કરી શકો !

પ્રશ્નકર્તા : પણ એ કેવી રીતે ખબર પડે, વીસ વર્ષ પછી આવવાનું છે ?

દાદાશ્રી : કેમ, એ ગાંઠ ઓગળી ગઈ એટલે પછી ખલાસ, પછી તો ‘એવિઝન્સ’ લેગો થાય એટલું જ, પણ દુઃખકારક ના રહ્યું !

પ્રશ્નકર્તા : આપણે આ પ્રતિકમણ કરીએ છીએ, એ ઉદ્વિરણા થાય છે ને ?

દાદાશ્રી : એમાં ઉદ્વિરણા જ થવાની કારણ આજે અડયણ નથી આવી, છતાં પણ શાને માટે કરું છું ? એ મોજ-શોખ માટે નથી ! છતાં પ્રતિકમણ કરતાં કરતાં જે આનંદ થાય એ વધારાનો લાભ.

આપણી આ ‘અકમ’ની ‘સામાયિકો’ તમે કરો છો, તેમાં બધી કર્મની ઉદ્વિરણાઓ થઈ જાય એવું છે. આપણે ચરમ શરીરી નથી, એટલે જેને આ કર્મો રહેવા દેવાં હોય તે રહેવા દેશો. પણ ચરમ શરીરીને તો ઉદ્વિરણા કરવી જ પડે. કારણ કે એને લાગતું હોય કે હવે આયુષ્ય નજીકમાં આવે છે ને દુકાનમાં માલ ઢગલે બંધ પડેલો દેખાય ! હવે એ માલ ખપાવ્યા વગર શી રીતે જવાય ? એક બાજુ મુદ્દત પૂરી થાય છે, માટે ભગવાન કંઈક ઉપાય કરો. ત્યારે ભગવાન કહે, ‘કર્મનો વિપાક કરો. વિપાક એટલે એને પકવો. જેમ આપણે કેરીને પરાળમાં ઘાલીને પકવીએ છીએને, તેમ કર્મને તમે પકવો. એટલે એ ઉદ્યમાં આવશે. ઉદ્વિરણા એટલે કર્માનો ઉદ્ય આવ્યા પહેલાં કર્માને બોલાવીને ખપાવી દેવાં.

પ્રશ્નકર્તા : એને પરાકમ કહેવાય ને ?

દાદાશ્રી : એ મોટું પરાકમ કહેવાય. પુરુષાર્થમાં તો પોતે છે જ, પણ આ પરાકમ કહેવાય. આ તો વધારાનું છે.

પ્રશ્નકર્તા : આપે જે કહું ને કે કર્માનો નાશ કરી નાખીએ છીએ, તો સંચિત કર્મ છે, એનું શું કરવું ?

દાદાશ્રી : સંચિત કર્મ તો ટાઈમ થાય એટલે એની મેળે પરિપક્વ થાય એટલે સામું આવીને ઊભું રહે. આપણે એને કશી ખોળવાની જરૂર નથી. સંચિતકર્મ એનું ફળ આપીને જતું રહે. અને પુરુષ થયા હોય તે અમુક યોગ માંડીને અમુક કર્માને ઉડાડી શકે છે, પણ તે પુરુષ થયા પછી જ. તમે અત્યારે જે દશામાં છો તે દશામાં તેવું ના થાય. અત્યારે તમને તેવો તાલ ના ખાય. અત્યારે તો તમને પ્રકૃતિ નથાવે છે ને તમે નાચો છો. પુરુષ થયા પછી જે યોગ માંડીને કર્મ ઉડાડે તેને ઉદ્વિરણા કહેવાય.

ઉદ્દીરણ એટલે શું ? કાચાને પકવીને ખંખેરી નાખવા. કર્મનો વિપાક થયા સિવાય, ખીચડી કાચી હોય તો શું કરીએ ? તેવું કર્મ કાચાં હોય ને જવાનું થાય તો શું કરે ? એટલે એને પછી પકવી નાખે. ને એ કર્માની ઉદ્દીરણ થાય છે. પણ પુરુષ થયા પછી જ આ પુરુષાર્થ થઈ શકે. પુરુષાર્થ થયા પછી આટલો રાઈટ છે એને !

ઉદ્દીરણાથી બે લાભ થાય. એક તો ઉદ્દીરણ કરવા માટે તમારે આત્મસ્વરૂપ થવું પડે. ને બીજું કર્માની ઉદ્દીરણ થાય છે !

આત્મસ્વરૂપ થવાય ક્યારે ? સામાયિક અને કાયોત્સર્ગ, બેઉ થઈ જાય ત્યારે આત્મસ્વરૂપ થવાય. આપણો તો અહીં આ એકલું જ સામાયિકથી આત્મસ્વરૂપ થઈ જાય છે, તેથી ઉદ્દીરણ થઈ જાય છે. આ ‘અકમ જ્ઞાન’ છે, તેથી તમે આત્મસ્વરૂપ થઈ શકો છો અને ત્યારે જ પુરુષાર્થ ને પરાકમ થાય !

બાકી જગત જે પુરુષાર્થ માને છે, તેને આ દાદા કહે છે કે, તેને તો જરા વિચારો. આ લીમડો પાને પાને કડવો હોય છે, ડળે ડળે કડવો હોય છે, એમાં લીમડાનો શું પુરુષાર્થ ? તેમ આ તપ, ત્યાગ કરે છે, તેમાં શો એનો પુરુષાર્થ ?

પોતે છે ભમરડો, તે ઉદ્દીરણ કરવા કેમનો બેઠો ? પુરુષ થયા નથી, એટલે ભમરડો કહ્યો. પછી ભમરડાને અને ઉદ્દીરણાને, બેનો મેળ કેમનો જામે ?

નિકાચિત કર્મ તો હંમેશાં કડવાં લાગે. મીઠું નિકાચિત કર્મ હોય પણ તે જ્યારે છેવટે કંટાળીને કડવું લાગે, ત્યારે ભાન થાય કે આ અહીંથી હવે ખસે તો સારું !

નિકાચિત કર્મ બે પ્રકારનાં હોય : એક કડવું અને બીજું મીઠું. મીઠું કર્મય બહુ આવે એટલે ફસામડા થાય. આઈસ્કીમ અતિશય આપે તો, તમે કેટલો ખાવ ? છેવટે એનોય કંટાળો આવે ને ? અને કડવામાં તો બહુ જ કંટાળો આવે. તેમાં તો પૂછવાનું જ ના રહ્યું ને ! પણ ભોગવ્યે જ છૂટકો થાય.

નિકાચિત કર્મ એટલે ભોગવ્યે જ છૂટકો. ને બીજાં બધાં ઊરી જાય એવાં કર્મ કહેવાય. જે ઉદ્દીરણા કહે છે, તેને તપ કહીએ તો ચાલી શકે. એ તપ પણ નૈમિત્તિક તપ છે. જો તપ એ જાતે કરી શકતો હોય તો તો એ કર્તા થયો કહેવાય. એટલે એ નૈમિત્તિક તપ છે. એટલે કે ઉદ્યમાં તપ આવે તો પેલાં કર્મ ઊરી જાય, નહીં તો તેમ થાય નહીં. એ તપ કરવા જાય કે કાલે કરીશું. તો તે ના થાય ને એમ કરતાં કરતાં નનામી નીકળી જાય ! ને પાછાં કો'કના ખલે ચઢીને જવું પડે. ઉદ્દીરણા ના થાય તો ઋણ વાળવા આવવું પડે.

ઉદ્દીરણાનો અર્થ શો કે વિપાક ના થયો હોય એવાં કર્મને વિપાક કરીને ઉદ્યમાં લાવવાં. તે ચરમ શરીરી હોય તે લાવી શકે. જો ચરમ શરીરીને કર્મા વધારે હોય તો, તે આ ઉદ્દીરણા કરી શકે. પણ તે કેવો હોવો જોઈએ ? સત્તાધીશ હોવો જોઈએ. પુરુષાર્થ સહિતનો હોવો જોઈએ. પુરુષ થયા વગરના બધા ભમરડા કહેવાય. નામધારી માત્ર ભમરડા કહેવાય. આ ભમરડાને અહીંથી શાસ પેઠો કે ભમરડો ફર્યો, પછી એની દોરી ખૂલતી જાય. તે આપણાને દેખાય હઉ કે દોરી ખૂલે છે. એટલે તો અમે આખા વર્દને ભમરડા છાપ કર્યું છે. એનો ખુલાસો જોઈતો હોય તો કરી આપીએ. અમે જેટલા શબ્દો બોલીએ છીએ, એ બધાના ખુલાસા આપવા માટે બોલીએ છીએ. આ દાદાએ જે જ્ઞાન જોયું છે, એ જ્ઞાન ને અજ્ઞાન, બેઉ જુદે જુદું જોયું છે.

પુરુષાર્થ ઉદ્ય આધીન ના હોય, પુરુષાર્થ તો જેટલો કરો એટલો તમારો. આપણા મહાત્માઓ પુરુષ થયા એમને મહીં નિરંતર પુરુષાર્થ થઈ રહ્યો છે. પુરુષ, પુરુષ ધર્મમાં આવી ગયેલો છે ને તેથી જ પ્રજ્ઞા ચેતવે છે ! જગત આખાને અમે ભમરડો કહીએ છીએ. ભમરડાને એનો શો પુરુષાર્થ ? આ અહીંથી શાસ પેઠો એટલે ભમરડો ફર્યા કરશે અને જો શાસ દબાઈ ગયો તો ભમરડો પડી જશે ! અને આપણા મહાત્માઓ તો પુરુષ થયેલા, તે આ શાસ ના ચાલ્યો તો મહીં ગુંગળામણ થાય. એટલે પછી પોતાની ગુફામાં પેસી જાય કે ચાલો, આપણે આપણી ‘સેફસાઈડ’ વાળી જગ્યામાં. એટલે પોતે અમરપદ્ધનું ભાનવાળા છે આ !

પરાક્રમભાવ

પ્રશ્નકર્તા : ‘ચાર્જ પોઈન્ટ’ સિવાયની પેલી સર્જક શક્તિ છે, એ શું છે ? પુરુષાર્થ છે ?

દાદાશ્રી : સર્જક શક્તિ એટલે શું કહેવા માંગીએ છીએ કે સૂર્યોદય ક્યારે થાય કે ‘સાયન્ટિફિક સરકમસ્ટેન્શિયલ એવિડન્સ’ ઉભા થાય ત્યારે ઉદ્ય થાય. આ ઘડિયાળ ચાર વગાડે, પેલાનાં ઘડિયાળમાં ચાર વાગે, મુંબઈના મોટા ઘડિયાળમાં ચાર વાગે ને અહીં સૂર્યનારાયાણ આવે એવું બને નહીં. સૂર્યનારાયણને ઉતાવળ હોય તોય એમનાથી અહીં અવાય નહીં ! એમનો સૂર્યોદય ક્યારે થાય ? જ્યારે બધા જ ‘એવિડન્સ’ ભેગા થાય ત્યારે ! એટલે ઉદ્યકર્મ છે તે સર્જક શક્તિના આધીન છે. સર્જક શક્તિ એને અમે ‘ચાર્જ’ કહીએ છીએ. એને પુરુષાર્થ નથી કહેતા.

પ્રશ્નકર્તા : ભાવને જ પુરુષાર્થ કહેવાય ને ? આપણો સાચો ભાવ જાણ્યો, સ્વભાવને ગુણોથી જાણ્યો, એ જ પુરુષાર્થ ને ?

દાદાશ્રી : ભાવભાવ આપણે બધું ભમરડાછાપમાં ઘાલી દીધું અને આપણે તો સ્વભાવ-ભાવ છે. ભાવભાવ એ કર્મ છે. અને સ્વભાવ-ભાવમાં જ્ઞાતા-ત્રાયા ને પરમાનંદ હોય. આપણા મહાત્માઓ સ્વભાવ ભાવમાં રહે છે, તેથી મહીં આનંદ એમને રહ્યા જ કરે. પણ એ ચાખતા નથી. એ ચાખવાનું આવે ત્યારે એ ગયા હોય બીજે હોટલમાં, તેથી ખબર ના પડે.

પ્રશ્નકર્તા : એટલે મહાત્માઓ એ ક્યા લક્ષણથી ચાખે છે ? વગર જાણ્યે ચાખે છે, એ પુરુષાર્થ લક્ષણથી કે ઉદ્ય લક્ષણથી ?

દાદાશ્રી : પુરુષાર્થ તો એમને ચાલુ જ છે, પણ પરાક્રમની દસ્તિથી ચાખે છે.

પ્રશ્નકર્તા : મહાત્માઓને પરાક્રમ ઉભું થયું નથી. એટલે એનો અર્થ એ કે એમને યથાર્થ પુરુષાર્થ નથી.

દાદાશ્રી : પુરુષાર્થ છે જ બધા મહાત્માઓને, પણ તે હજુ પરાક્રમ

ભાવમાં નથી આવ્યા. કેટલાક સામાયિક કરીને પરાકમમાં આવે. પુરુષ થયા પછી પુરુષાર્થ હોય જ ને ! એ તો સ્વાભાવિક થાય.

પ્રશ્નકર્તા : આમાં કોઈ નિયમ નથી ને ? ધારી વખત સામાયિકમાં બેઠા હોઈએ, ત્યારે બિલકુલ એકાકાર ના થવાય અને રસ્તામાં ઓચિંતું જ એકાકાર થઈ જવાય ને આનંદ આનંદ થઈ જાય. તો એ કેવી રીતે આવ્યું ? એ ઉદ્યથી આવ્યું ?

દાદાશ્રી : આય ઉદ્યથી આવે છે ને પેલુંય ઉદ્યથી આવે છે. બંને ઉદ્યથી જ આવે છે.

પ્રશ્નકર્તા : એનો અર્થ એ કે પરાકમભાવ એકદમ જુદો છે ?

દાદાશ્રી : હા, પરાકમભાવ જુદો જ છે. પરાકમમાં પોતાને કશું જ કરવાનું નથી. પોતાનો ભાવ પરાકમભાવ ઉત્પન્ન થાય છે. એટલે પછી પ્રજ્ઞા તે ભાવ પ્રમાણે બધું કરી આપે છે.

પ્રશ્નકર્તા : પરાકમભાવ એટલે જ્ઞાતા-દ્રષ્ટા ભાવ ?

દાદાશ્રી : પરાકમભાવ એટલે શું ? ‘મારે પરાકમભાવમાં આવવું છે’ એવો ભાવ એમને હોતો નથી. મૂળ જે ભાવ હોય છે, તેનાથી આ પરાકમભાવ જુદી વસ્તુ છે. એ ‘એલ્ટનેસ’ છે. મારે ‘એલ્ટનેસ’માં જ રહેવું છે. એવું જેને નક્કી હોય, તેને પછી પ્રજ્ઞા બધી વ્યવસ્થા કરી આપે.

પ્રશ્નકર્તા : પરાકમભાવ સ્ટ્રોગ નિશ્ચયમાં આવે છે ?

દાદાશ્રી : હાસ્તો ને, નિશ્ચય આપણો હોવો જ જોઈએ ને ? મારે સ્વભાવમાં જ રહેવું છે. પછી જે થાય તે, એને પછી કોણ રોકનાર છે ? પછી છે તે પ્રજ્ઞાશક્તિ એમાં જોર કરશે. તેની મહીં અજ્ઞાશક્તિ એનુંય જોર કરે. પણ છેવટે અજ્ઞાશક્તિ હારશે. કારણ કે ભગવાન આમના પક્ષમાં છે.

[૨૮]

‘જોવું’ અને ‘જાણવું’ છે જ્યાં,
પરમાત્માનંદ પગટે છે ત્યાં !

પ્રશ્નકર્તા : શુદ્ધાત્માનું લક્ષ નિરંતર રહે છે, છતાં ઘણી વખત
મન ‘ડીપ્રેસ’ થઈ જાય છે, તેનું શું કારણ ?

દાદાશ્રી : આપણું જ્ઞાન તો શું કહે છે કે ‘ચંદુભાઈ’ને શું થાય
છે તે જોયા કરો. બીજો કોઈ ઉપાય જ નહીં ને ? વધારે કચરો ભરી
લાવ્યો છે, તેવી આપણને ખબર પડી જાય ને ?

પ્રશ્નકર્તા : તે વખતે જ્ઞેય-જ્ઞાતાનો સંબંધ રહેતો નથી. અને ‘આ
મન-વચન-કાયાથી હું જુદો જ છું’ એવું તે વખતે નથી રહેતું.

દાદાશ્રી : એ જ્ઞેય-જ્ઞાતાનો સંબંધ ના રહે, તો તને ખબર જ
ના પડે કે આ ચંદુભાઈનું જતું રહ્યું છે ! આ ખબર કોને પડે છે ?
માટે આ તો તદ્દન જુદું રહે છે તને ! મિનિટે મિનિટની ખબર પડે.

પ્રશ્નકર્તા : પણ ખબર પડ્યા પછી એ બંધ થઈ જવું જોઈએ
ને ? અને પાછું આત્મા તરફ વળી જવું જોઈએ ને ?

દાદાશ્રી : એ વળ્યું વળે એમ નથી. તમે શું વાળો એવા છો ?

પ્રશ્નકર્તા : એટલે દાદા, આ રીતે ‘મશીનરી’ અવળે રસ્તે ચાલ્યા
જ કરે ને આપણો એને જોયા જ કરવાનું ફક્ત ?

દાદાશ્રી : તારે બીજું શું કરવાનું ? અવળો રસ્તો ને સવળો
રસ્તો બેઉ રસ્તા જ છે, એને જોયા કરવાનું.

પ્રશ્નકર્તા : પણ અવળો રસ્તે આખો ભવ નકામો જાય ને ?

દાદાશ્રી : પણ તેમાં આમ કકળાટ કરો તો શું થાય ? એને ‘જોયા કરવું’ એ જ પુરુષાર્થ છે. પુરુષાર્થની સમજણ નહીં પડવાથી તમે ગુંચાઈ જાવ છો. આ તો ખાલી ‘સફોકેશન’ જ છે.

પ્રશ્નકર્તા : છેવટે પછી કંટાળો આવે છે કે આ બધું શું થાય છે ?

દાદાશ્રી : કંટાળો આવે તો ચંદુભાઈને આવે. ‘આપણાને’ ઓછો આવે છે ? અને આપણો ચંદુભાઈને ઠપકો આપવો એની પાસે સાંજે પ્રતિકમજા કરાવડાવવું.

આત્માનો સ્વભાવ એવો છે કે આટલુંય જાણ્યા વગર રહે નહીં. શું શું થયું તે બધું જ એ જાણો ! આ બહારના બીજા કોઈ કેમ ફરીયાદ કરવા નથી આવતા કે મને આવું થાય છે, તેવું થાય છે ?

પ્રશ્નકર્તા : એમને સમાધિ રહેતી હશે ?

દાદાશ્રી : આત્મા પ્રગટ છે જ નહીં ત્યાં પછી સમાધિ શી રીતે થાય ? અહંકાર જ કામ કર્યા કરતો હોય ત્યાં આત્મા પ્રગટ જ નથી. તમારે તો આત્મા પ્રગટ થઈ ગયો છે ! તેથી આ બધી ખબર પડે છે. નહીં તો બીજો કોઈ કેમ આવું બોલતો નથી ?

પ્રશ્નકર્તા : પછી પોતાનો પરમાનંદ, પોતાનું અનંત સુખ, એ ના જવું જોઈએ ને ?

દાદાશ્રી : પણ આ અંતરાયો આવે એટલે સુખ ઊરી જાય.

પ્રશ્નકર્તા : કયા અંતરાયો, દાદા ?

દાદાશ્રી : આ ધંધા પર તું જાય, ત્યાં ચંદુભાઈ શું શું કરે છે, તેને ‘તું’ બરોબર ‘જોઉ’ નહીં એટલે બધું તૂટી જાય. બધું જો પદ્ધતિસર થતું હોય તો કશું ના થાય.

પ્રશ્નકર્તા : ‘જોઉ’ નહીં એટલે શું ?

દાદાશ્રી : તું એને ‘જાણો’ છે ખરો, પણ ‘જોતો’ નથી ને !

પ્રશ્નકર્તા : આપણે જોઈએ ને જાણીએ તો શું થઈ જાય પછી ?

દાદાશ્રી : ‘જાણવું’ અને ‘જોવું’, એ બે લેગું થાય ત્યારે પરમાનંદ થાય.

પ્રશ્નકર્તા : ‘જાણવું’ અને ‘જોવું’, એ કઈ રીતે હોય ?

દાદાશ્રી : તને આજા ચંદુભાઈ દેખાય. ‘ચંદુભાઈ શું કરે છે’ તે બધું જ દેખાય. ચંદુભાઈ ચા પીતો હોય તો દેખાય, દૂધ પીતો હોય તો દેખાય, રડતો હોય તો દેખાય. ગુસ્સે થયો હોય તેથી દેખાય, ચિડતો હોય તો તેથી દેખાય, ના દેખાય ? આત્મા બધું જ જોઈ શકે. આ તો ‘જાણવું’ અને ‘જોવું’ બેઉ સાથે થતું નથી, તેથી પરમાનંદ તને ઊભો થતો નથી.

પ્રશ્નકર્તા : ‘જાણવું’ ને ‘જોવું’, એ બેઉ કેવી રીતે થઈ શકે ?

દાદાશ્રી : એનો આપણે અભ્યાસ પાડીએ એટલે થાય. દરેક બાબતમાં ઉપયોગ રાખીએ, ઉતાવળ કે ધાંધલ ના કરીએ વખતે ગાડીમાં ચડતી વખતે, ભીડ હોય તો ભુલચૂક થઈ જાય ને ‘જોવાનું’ રહી જાય, તો તેને ‘લેટ ગો’ કરીએ. પણ બીજે બધે તો રહી શકે ને ?

પરમાત્મયોગની પ્રાપ્તિ

પ્રશ્નકર્તા : દાદા, આપનું ‘જ્ઞાન’ પ્રાપ્ત કર્યા પછી માયા મૂંજવે છે, એને કાઢો ને ?

દાદાશ્રી : ‘સ્વરૂપનું જ્ઞાન’ પ્રાપ્ત કર્યા પછી માયા કોઈ દહાડોય આવે નહીં. માયા પછી ઊભી જ ના રહે. પણ તમે તો તેને બોલાવો છો ને, ‘માસી, અહીં આવજો. માસી, અહીં આવજો !’

પ્રશ્નકર્તા : તમે માયાને મારો ને ?

દાદાશ્રી : હું મારવા આવું કે તમારે મારવાનું હોય ? મારે તો તમારું અમુક જ સાચવવાનું હોય. બીજું બધું તમારે સાચવવાનું. હવે તમે પુરુષ થયા અને પુરુષ થયા પછી તમે પુરુષાર્થમાં આવ્યા. પુરુષ થયા પછી માયા આવે કેમ ? એક કલાકનો યોગ માંડ્યો હોય તો જગત ઊંચું-નીચું થઈ

જાય, એવો તો યોગ મેં તમને આપ્યો છે ! આખું બ્રહ્માંડ ઊંચું-નીચું થઈ જાય એવો યોગ મેં તમને આપ્યો છે !!! પણ એવા યોગનો તમે ઉપયોગ ના કરો તો શું થાય ?

પ્રશ્નકર્તા : બ્રહ્માંડ ઊંચું-નીચું નથી થતું, પણ હું ઊંચો-નીચો થઈ છું.

દાદાશ્રી : આ યોગ હાથમાં આવે તો કોઈ છોડે નહીં. એક કલાકમાં તો કંઈનું કંઈ ઉડાડી મૂકે !

પ્રશ્નકર્તા : આજ સુધી મને એમ હતું કે દાદા મને કોઈ દહાડો જાતે જ કહેશે, એટલે હું કશું કહેતો જ ન હતો.

દાદાશ્રી : દાદા બધું જ કંઈ કરે, પણ એ તો કો'ક સાવ ગળિયો થઈ ગયો હોય તો ત્યાં રક્ષણ મૂકવું પડે. એમ તો પાર પણ ના આવે ને ! દાદાને બહુ કામ કરવાનું હોય છે. દાદાને આખો દહાડો યોગ કરવાનો હોય છે. અમેરિકામાં ફરવું પડે છે. ઈંગ્લેન્ડમાં ફરવું પડે છે, દહાડે-રાત્રે ફરવું પડે છે. આખા વર્લ્ડ ઉપર યોગ ચાલી રહ્યો છે. આખા વર્લ્ડમાં શાંતિ થવી જોઈએ. ધર્મની વાત તો જવા દો, પણ શાંતિ તો થવી જોઈએ.

પ્રશ્નકર્તા : અમારે તો જ્યાં નથી કરવાનું ત્યાં થાય છે અને જે કરવાનું છે તે થતું નથી.

દાદાશ્રી : ત્યાં જ પુરુષાર્થ છે, પુરુષ થયા પછી પુરુષાર્થ કેમ થતો નથી? હવે દિશામૂઢ ના થવાય. હવે તો એક જ દિશા, બસ પુરુષાર્થ, પુરુષાર્થ ને પુરુષાર્થ !

અનંતશક્તિ વ્યક્ત થાય એવો આ યોગ આપ્યો છે. માટે ધમધમાવો ઘેર જઈને ! બીજાં બધાં મદ્ધરાંને કહીએ કે ‘ગેટ આઉટ ! નોટ એલાઉટ !’

આખું બ્રહ્માંડ હાલે એવી શક્તિ મહી ભરેલી છે. મેં જાતે જોઈ, ત્યારે તો મેં ઉધાડ્યું ! પણ તમે શેની લાલચોમાં પડી ગયા છો ? શેને માટે ? આખું બ્રહ્માંડ સામું આવે તોય એની લાલચ કેમ હોય ? માટે બરોબર યોગ જમાવો, રાત ને દહાડો ! હવે ઊંઘ કેવી આવે ? હવે યોગ પૂરેપૂરો કરી

લો. દસ લાખ વર્ષે આ સહજાસહજ યોગ પ્રાપ્ત થયો છે, બૈરાં-છોકરાં, કપડાં-લતાં સાથે. ફરી ફરી આવો યોગ પ્રાપ્ત થાય એવો નથી. આ તો પરમાત્મયોગ છે ! આ કંઈ જેવો તેવો યોગ નથી !

બહુ જ જગૃતિની જરૂર છે, સંપૂર્ણ જગૃતિ ! જગૃતિ પરની જગૃતિ કે જે છેલ્લા પ્રકારની જગૃતિ છે, તે આપણે અહીં છે ! જગત જ્યાં જાગે છે ત્યાં આપણે ઊંઘતા રહેવું જોઈએ. આપણે જ્યાં જાગ્યા છે ત્યાં જગત ઊંઘતું જ છે. કેવળજ્ઞાન એટલે સંપૂર્ણ જગૃતિ ! કોઈ કમી ના રહે એવી જગૃતિ !! બસ, જગૃતિની જ જરૂર છે. જેટલી જગૃતિ વધી એટલો કેવળજ્ઞાનની નજીક આવ્યો. જગૃતિમાં પોતાના બધા દોષ દેખાય, પણ પોતે નિષ્પક્ષપાતી થયો હોય તો ! પોતે શુદ્ધાત્મા થયો એટલે નિષ્પક્ષપાતી થયો. ‘હું ચંદુભાઈ છું’ ત્યાં પક્ષપાત છે. પોતે વકીલ, પોતે જજ અને પોતે આરોપી. પછી જજમેન્ટ કેવું આવે ?

પ્રશ્નકર્તા : મેં તો એવું નક્કી કરેલું કે મારે આ બધી ચિંતા કરવાની શી જરૂર ? માથે દાદા છે, પછી શું ?

દાદાશ્રી : આ તો બધા કષાયો પેસી જાય ! એ જાણે કે અહીં આ પોલું છે ! તમને પુરુષ બનાવ્યા હવે. પુરુષ ના બનાવ્યા હોય ત્યાં સુધી દાદા છે. હવે તો પુરુષાર્થ તમારા હાથમાં મૂકેલો છે. દાદા વખતે, અડચણની વખતે હાજર થાય. પણ રોજ રોજ કંઈ હાજર ના થાય.

આ પરમાત્મયોગ તમને આપ્યો છે. હવે ફરી ચૂકશો નહીં. કોઈ અવતારમાં નથી મળતું આ. આ અવતારમાં જ બન્યું છે આ ! આ અગિયારમું આશ્ર્ય છે આ કાળનું ! માટે યોગ બાજી ગયો છે. આ તો તમને પુણ્યથી યોગ બાજી ગયો છે, તે ઉપર સુધી જોઈ આવ્યા છો, અમુક હદ સુધી તો બધું જોઈ નાખ્યું છે તમે અને તમારા લક્ષમાં છ ને કે શું શું જોયું છે તે ?

પ્રશ્નકર્તા : હા, છે.

દાદાશ્રી : અને આ ભરહાડ તો હતી જ ને ? ક્યાં ન હતી ? આ એંઠવાડો તો છે જ ને ?

પ્રશ્નકર્તા : શુદ્ધાત્મા થયા પછી એને દબાડો કેમ વળગી પડતાં હશે ?

દાદાશ્રી : આ જે શુદ્ધાત્મા પ્રાપ્ત થયો છે, તે તમારા બધાં કર્માનો નિકાલ કર્યા પછી પ્રાપ્ત થાય તો કશું મહી પેસે નહીં. આ તો કર્મ તમારાં ખપાવ્યાં સિવાયનાં ઉભાં રહ્યાં છે અને આ પ્રાપ્ત થઈ ગયું છે. હું શું કહું છું કે આવું પ્રાપ્ત થયા પછી આ કર્માનો નિકાલ કરી નાખો ઝટપટ. આ બધું દેવું વાળી દો. નહીં તો આત્મા, શુદ્ધાત્મા પ્રાપ્ત થયા સિવાય દેવું વળો એવું નહોંતું કોઈ રસ્તે ! એટલે આ તો નાદારી ઉપરથી સાદારમાં થવાનું છે, આ દેવું પાર વગરનું છે. ને હવે જે રખડ્યા ને તે ૮૧,૦૦૦ વર્ષ સુધી રખડવાના છે. માટે અત્યારે ઊંચકી લઈએ છીએ, તે જેને યોગ પ્રાપ્ત થઈ જાય તે કામ કાઢી લો, નહીં તો સ્લીપકાળ છે, લપસણો કાળ છે. પાર વગરનાં તમારાં દેવાં હતાં, તેની મહીં તમને જાગૃત કરી દીધા. તમને જાગૃતિ વર્તો છે કે નહીં ?

પ્રશ્નકર્તા : વર્તો છે.

દાદાશ્રી : એ જાગૃતિ સંપૂર્ણ ટોચ ઉપર બેસીને જોઈએ. મહીં કશું ય હાલ્યું હોય તે ખબર પડી જાય કે મહીં અંદર શું હાલ્યું ? અને તે આપણા હિતનું કે આપણા વિરોધી છે, તે તરત સમજ જવું જોઈએ.

આખું જગત ઉઘાડી આંખે ઉધે છે. કારણ કે એ શેમાં જાગે છે ? પૈસામાં, વિષયમાં જાગે છે. જગત આખું તાળો મેળવીને થાક્યું છે, કશું વળતું નથી. માટે તમને હું શું કહું છું કે, બધું ‘વ્યવસ્થિત’ છે. એટલે કે તમારો હિસાબ છે. એને કોઈ ફેરફાર કરનારો નથી. માટે તાળો મેળવશો નહીં. તમે તમારું કામ કર્યા કરો. ‘વ્યવસ્થિત’ તમને બધી જ યારી આખ્યા કરશો.

હવે માયા દૂર રહેવી જોઈએ. માયા ઘૂસવી ના જોઈએ. આ તો નાની નાની ચીજ આપી, તમને અજગરની પેઠે ગળે છે. જ્યારે મોટી બાબત આવે ત્યારે જ તમે શુદ્ધાત્મામાં પેસો છો ! એટલે બધી જ બાબતમાં જાગૃતિ રહેવી જોઈએ. આમાં ભૂલ થાય તે ચાલે નહીં.

પ્રશ્નકર્તા : પણ દાદા, ફરીથી એ ભૂલો ના પડવો જોઈએ ને ?

દાદાશ્રી : ભૂલો ના પડવો જોઈએ, પણ માયા હજુ એને મૂંજવે. માયા ક્યાં સુધી મૂંજવે ? ત્રણ વર્ષ સુધી. હવે આ કોધ-માન-માયા-લોભ રૂપી માયા ત્રણ વર્ષ સુધી અંડરગ્રાઉન્ડ રહી શકે એમ છે ને ભૂખી રહી શકે તેમ છે. અમે એમના હથની સત્તા ઉડાડી દેવડાવીને તમારા હથમાં સોંપી, એટલે એ બધાં અંડરગ્રાઉન્ડ ગયાં. હવે એ ફરી પાછાં તૈયારીઓ કર્યા કરે, એટલે ત્રણ વર્ષ સુધી આ યોગ રહે. દાદાશ્રી આઘોપાછો ના થાય તો એ પેસે નહીં, જતાં રહે. પછી ‘સેફ સાઈડ’ થાય ! પછી તો અમારી આજ્ઞામાં સહેજે રહી શકાય. અમે જાડીએ કે શાથી આવું બને છે, એટલા માટે પહેલેથી ચેતવાનું કહીએ.

પ્રશ્નકર્તા : દૈવીશક્તિ અને આસુરીશક્તિ, બેઉ હંમેશાં લડે જ છે ?

દાદાશ્રી : હા, એ લડે જ છે. પણ તેમાં તમારે કૃષ્ણ તરીકે કામ લેવું જોઈએ કે હું તારા પક્ષમાં છું.

પ્રશ્નકર્તા : આપ અમને સુદર્શન આપી દો ને ?

દાદાશ્રી : સુદર્શન તમને આપેલું જ છે. એક આંગળીનું નહીં, પણ દસેય આંગળીઓના આપેલાં છે. તે બધું કાપીને એક કલાકમાં તો આખો કૌરવવંશ નાશ કરી નાખે એમ છે !

મૂળ પુરુષની મહત્તમા

પ્રશ્નકર્તા : કોઈ યોગ્ય વ્યક્તિને તમે તમારી શક્તિઓ આપીને જરૂર ને ?

દાદાશ્રી : પણ એના આધારે આપણે શું બેસી રહેવું ? એ આપીને જાય, એના કરતાં અમે છીએ ત્યાં સુધી કામ કાઢી લો ને ? પાછળ તો વારસદારો ‘ઈન્ટેલિજેન્શિયા’ હોય. એ મૂળ વાતને આધીપાછી કરે ! માટે મૂળ પુરુષ હોય ત્યારે તેમની પાસે કામ કાઢી લેવું ને એને માટે સંસારને બાજુએ મૂકી દેવાનો !

આવું ‘રિયલ’ કો’ક ફેરો હોય ત્યાં સંપૂર્ણ પદ પ્રાપ્ત થાય. ત્યાં સચ્ચી આજાદી મળે. ભગવાન પણ ઉપરી નહીં, એવી આજાદી પ્રાપ્ત થાય.

પુરુષ થયા પછીનો પુરુષાર્થ એટલે એક ત્રાડ પાડે તો કેટલાય સિંહ ને સિંહણો ભાગી જાય ! પણ આ તો કૂરકૂરિયાં હઉં મોહું ચાટી જાય છે !!!

અમે જ્ઞાન આપીએ છીએ, પછી વાસ્તવિકતા ‘ઓપન’ થાય છે. પછી પોતે પુરુષ થાય છે. પછી તમને ‘હું પરમાત્મા છું’ એવું ભાન થાય. અમે પાપો ભસ્મીભૂત કરાવડાવીએ છીએ, દિવ્યચક્ષુ આપીએ એટલે બધામાં પરમાત્મા દેખાય ! એટલે આવું પદ આપ્યા પછી, પરમાત્મયોગ આપ્યા પછી તમને પાંચ આજ્ઞા આપીએ છીએ.

એટલે તમે પરમાત્મપદ, પરમાત્મસુખ બધું જોયેલું છે. એ તમારા લક્ષમાં છે, ત્યાં સુધી તમે ફરી પાછા અસલ સ્ટેજમાં આવી જશો. માટે ફરી આવો યોગ જમાવી લો. સંસારનું જે થવાનું હોય તે થાય. ‘બ્યવસ્થિત’ના તાબામાં બધું સોંપી દેવાનું. અને વર્તમાનયોગમાં જ રહેવું. ભવિષ્ય તો ‘બ્યવસ્થિત’ને તાબે છે.

સ્થૂળ વટાવો, સૂક્ષ્મતમમાં પ્રવેશો !

પ્રશ્નકર્તા : આપની ગેરહાજરીમાં એકાગ્રતા આધીપાછી થઈ જાય છે, તો શું કરવું ?

દાદાશ્રી : જ્યાં સુધી દાદા જાતે હોય ત્યાં સુધી તે સ્થૂળ છે. સ્થૂળમાંથી સૂક્ષ્મમાં જવું જોઈએ. સ્થૂળ તો મળ્યું, પણ હવે સૂક્ષ્મમાં જવું જોઈએ અને દાદા હાજર ના હોય ત્યારે તો સૂક્ષ્મનો જ પ્રયોગ શરૂ કરી દેવો જોઈએ અને આ સૂક્ષ્મતર અને સૂક્ષ્મતમમાં જવાનો પ્રયોગ કરવો જોઈએ. અને આધુંપાછું થતું જ નથી. રોજ રોજ આ રેકર્ડ વગાડવાની તે કંઈ સારું કહેવાય ?

આ જે પરમાત્મયોગ મેં તમને આપ્યો છે તે યોગમાં, જેમ બને તેમ એ યોગમાં જ રહો. તમે પોતે પરમાત્મા બનો એવો યોગ આપ્યો છે ! વચ્ચે કોઈ અટકાવી શકે નહીં અને સંસારની બધી જ રામાયણ પૂરી થાય,

અદાર કોઈ યુદ્ધ જિતાય. કારણ કે શુદ્ધતમા એ જ કુષ્ણ છે અને એ જ જિતાડનાર છે.

અમારી આજ્ઞા એ ‘અમે’ જ છીએ, ‘પોતે’ જ છીએ. અમારી પાંચ આજ્ઞામાં રહેવાનો પ્રયત્ન કરો.

સામા આવ્યા છે મોક્ષ સ્વરૂપ

કરોડો અવતારેય ના થાય એવા આ ‘એક્સપર્ટ’ મળ્યા છે, તો અહીં તમારું કામ થઈ જાય તેમ છે. આ તો ‘હું’ કેવળજ્ઞાનમાં નાપાસ થયો, તે તમારે માટે કામ લાગ્યો, મોનિટર તરીકે !

આ તમારું જ તમને આપું છું. જ્ઞાન તો તમારું જ છે. મારું જ્ઞાન નથી. હું તો નિમિત્ત છું વચ્ચે. આ તમારું ‘પોતાનું’ જ જ્ઞાન છે. હવે આ ઠંડક વધે છે, તે ય તમારી જ. જગૃતિ વધતી જશે તે ય તમારી પોતાની જ. આ મારી આપેલી જગૃતિ ન હોય. આ બધું તમારું પોતાનું જ છે !

આ થિયરી ઓફ એબ્સોલ્યુટિઝમ છે ! આ સમજાય છે આપને, ના સમજાય તો ના કહી દો. આપણને ઉતાવળ નથી. આપણે સમજવા માટે બેઠા છીએ. આપણે કંઈ ‘થિયરી’ ‘એડોપ્ટ’ કરવા માટે નથી બેઠા. આ થિયરી એવી નથી કે જે તમને ‘એડોપ્ટ’ કરાવવાની હોય ! ‘સાચી વાત’ ‘સમજ’માં આવી જાય એ જ આપણી થિયરી !

- જય સાંચિદાનંદ

સંપર્કસૂચિ

દાદા ભગવાન પરિવાર

અડાલજ	: ત્રિમંદિર, સીમંધર સીટી, અમદાવાદ-કલોલ હાઈવે, અડાલજ, જિ. ગાંધીનગર-૩૮૨૪૨૯. ફોન : (૦૭૯) ૩૬૮૩૦૧૦૦
રાજકોટ	: ત્રિમંદિર, અમદાવાદ-રાજકોટ હાઈવે, તરઘડીયા ચોકડી પાસે, માલિયાસાણા, રાજકોટ. ફોન : ૯૨૭૪૧૧૧૩૮૩
ભુજ	: ત્રિમંદિર, લિલ ગાર્ડનની પાછળા, એરપોર્ટ રોડ, સહયોગનગર પાસે, ભુજ (કચ્છ). ફોન : (૦૨૮૩૨) ૨૬૦૧૨૩
અંજાર	: ત્રિમંદિર, અંજાર-મુંદ્રા રોડ, સીનોગ્રા પાટીયા પાસે, સીનોગ્રા ગામ, તા-અંજાર. ફોન : ૯૯૨૪૩૪૪૬૬૨૨
સુરેન્દ્રનગર	: ત્રિમંદિર, સુરેન્દ્રનગર-રાજકોટ હાઈવે, લોક વિદ્યાલય પાસે, મુણી રોડ, સુરેન્દ્રનગર. ફોન : ૯૮૭૮૨ ૩૨૮૭૭
અમરેલી	: ત્રિમંદિર, લીલીયા રોડ બાયપાસ ચોકડી, ખારાવાડી, ફોન : ૯૯૨૪૩૪૪૪૬૦
ગોધરા	: ત્રિમંદિર, ભાષેયા ગામ, એફ.સી.આઈ. ગોડાઉનની સામે, ગોધરા, જિ. પંચમહાલ. ફોન : (૦૨૬૭૨) ૨૬૨૩૦૦
મોરબી	: ત્રિમંદિર, પો. જેપુર, (મોરબી) નવલખી રોડ, તા. મોરબી, જિ. રાજકોટ, ફોન : (૦૨૮૨૨) ૨૬૭૦૦૭૭, ૯૬૨૪૧ ૨૪૧૨૪
અમદાવાદ	: દાદા દર્શન, ૫, મમતાપાર્ક સોસાયટી, નવગુજરાત કોલેજની પાછળા, (ઉસ્માનપુરા, અમદાવાદ-૧૪. ફોન : (૦૭૯) ૨૭૫૪૦૪૦૮
વડોદરા	: દાદામંદિર, ૧૭, મામાની પોળ, રાવપુરા પોલીસ સ્ટેશનની સામે, સલાટવાડા, વડોદરા. ફોન : ૯૯૨૪૩૪૩૩૩૫

ભાવનગર	: ૯૯૨૪૩ ૪૪૪૨૫	ભરૂચ	: ૯૯૨૪૩ ૪૮૮૮૨
જામનગર	: ૯૩૨૭૬ ૧૬૫૬૧	સુરત	: ૯૫૭૪૦ ૦૮૦૦૭
જૂનાગઢ	: ૯૯૨૪૩ ૪૪૪૮૮	વલસાડ	: ૯૯૨૪૩ ૪૩૨૪૫
ગાંધીધામ	: ૯૫૭૪૦ ૦૮૧૨૪	મુંબઈ	: ૯૩૨૩૫ ૨૮૬૦૧
મહેસાણા	: ૯૯૨૪૬ ૦૫૩૪૫	દિલ્હી	: ૯૮૧૦૦ ૯૮૫૬૪
પાલનપુર	: ૯૫૭૪૦ ૦૮૨૬૬	બેંગલૂર	: ૯૪૬૦૮ ૭૬૦૬૮
ભાડરણ ત્રિમંદિર	: ૯૯૨૪૩ ૪૩૭૨૮	કોલકાતા	: (૦૩૩) ૩૨૬૩૩૮૮૫

U.S.A. : +1 877-505-DADA (3232)	Australia : +61 421127947
U.K. : +44 330-111-DADA (3232)	UAE : +971 557316937
Kenya : +254 722 722 063	Singapore : +65 81129229 New Zealand : +64 21 0376434

આપ્તવાણી, તમામ ધર્મનો સાર

આપ્તવાણી દિવસે દિવસે બહુ ઊંચે ચઠશે. આખા જગતના ખુલાસાઓ એમાંથી જડશે. કિશ્ચિયનોય આમાંથી પ્રાપ્તિ કરશે અને મુસલમાનોનું આમાંથી મળશે. એટલે આ આપ્તવાણીઓમાંથી આના આ જ લોકો તત્વ કાઢી લેશે, એની જ જરૂર છે.

આપ્તવાણી વાંચીને તો કેટલાય માણસો કહે છે કે અમારે બીજું ધર્મનું પુસ્તક વાંચવાની જરૂર નહીં પડે. એટલે આ આપ્તવાણીઓથી જ ચાલશે બધું. આપણાં પુસ્તકો લોકોને હેલ્પ બહુ કરશે.

તેથી મેં બધાને કહેલું કે હવે પુસ્તકો છપાય છપાય કરો એક વાર. છપાઈ ગયું ને, હવે એનાં ઉપરથી લોકો બીજા છાપશે. પણ આ ખોવાઈ જવાનું નથી હવે. આ વાત નહીં ખોવાઈ જાય હવે.

- દાદાશ્રી

આત્મવિજ્ઞાની 'એ. એમ. પટેલ'ની મહીં પ્રગટ થયેલા

દાદા ભગવાનના અસીમ જ્ય જ્યકાર હો

ISBN 978-81-89725-69-3

9 788189 725693

Printed in India

Price ₹100